WOJEWÓDZTWO BIAŁOSTOCKIE.

L. Bp. 21/T.

Przedmiot: Sytuacyjne sprawozdanie tygodniowe Nr.1/38.

Białystok, dnia 7 stycznia 1928.r.

Do

/ według rozdzielnika /

Tajne

Przesyłam sytuacyjne sprawozdanie tygodniowe Nr.1/38. za czas od 1 do 7.stycznia.1928 r.

1 zał.

Otrzymują:

/ vide rozdzielnik w sprawozdaniu sytuac. Nr.6./

Z.I.

Za Wojewodę:

Naczelnik Wydziału Bezp.Publ.

Sytuacyjne sprawozdanie tygodniowe Nr.1/38.

za czas od 1. do 7.stycznia 1928 r.

I. Ogólna sytuacja i nastroje ludności.

Uwzględnione w poprzedniem sprawozdaniu sytuacyjnem spostrzeżenia,dotyczące kształtowania się kampanji wyborczej stronnictw uzupełniam o tyle,że P.P.S.w okręgu wyborczym Nr.4.zasadniczo dla niej najsłabszym,skłonna jest zawrzeć lokalny blok wyborczy z " Bundem". w okręgu wyborczym Nr.7.ogólnie godzi się wejść wspólnie z P.S.L. " Wyzwolenie " do bloku, inicjowanego przez Partje Pracy, zaś w okręgu wyborczym Nr.5.leaderzy P.P.S. oświadczają,że do kampanji wyborczej grup, współpracujących z Rządem P.P.S. ustosunkują się lojalnie,jeżeli nie zajdzie potrzeba zwalczania poszczególnych kandydatów tych grup z uwagi na ich dotychczasowy stosunek do P.P.S. Pozatem w okręgu wyborczym Nr.7, a zwłaszcza w powiecie szczuczyńskim, P.P.S.popiera P.S.L."Wyzwolenie" w walce organizacyjnej i propagandowej ze Stronnictwem Chłopskiem. " Bund " w żadnym z okręgów wyborczych nie doszedł do porozumienia z Poalej Syon Lewicą, aczkolwiek czyni w tym kierunku zabiegi. Oceniając układ stosunków społeczno - politycznych na terenie Województwa Białostockiego w płaszczyźnie wyborczej i w odniesieniu do idei, reprezentowanej przez grupy wyborcze, współpracujące z Rządem, podkreślić muszę, że idea ta pozyskuje coraz nowych zwolenników z uszczerbkiem dla Chrześcijańskiej Demokracji w powiatach białostockim,sokólskim i grodzieńskim, P.P.S.w powiatach łomżyńskim,augustowskim i ostrowskim, jeżeli pominąć P.S.L. " Piast" a nawet P.S.L. "Wyzwolenie" i P.P.S.,która szczególnie w Białymstoku utraciła kilku wpływowych działaczy na rzecz P.P.S.Lewicy.-

Z pośród mniejszości narodowych ruch wyborczy najsilniejszy jest wśród ludności żydowskiej, zróżniczkowanej dotychczas na trzy grupy: nacjonalistyczno - wyznaniową, sjonistyczną i radykalną / Bund i Poalej-Syon Lewica /.-

./.

Stanowisko pierwszych dwóch grup nie jest określone. Zresztą społeczeństwo żydowskie, poza radykalnemi masami robotniczemi, zdradza niezdecydowanie, co wybitniejsi działacze żydowscy wyrażają określeniem: " My żydzi znajdujemy się między młotem i kowadłem. Chodzi o to, jak należy wywiązać się, by nie występując przeciw Państwu / Rządowi /, jednocześnie nie utracić należnej nam ilości posłów ". Niejasną sytuację rozwiąże niewątpliwie w dniach najbliższych stanowisko organizacyj żydowskich w Warszawie i częściowo w Białymstoku, gdzie przemysłowcy żydowscy, uzależnieni w swej egzystencji od Rządu / dostawy wojskowe / mogą wydatnie zmienić orjentację wyborczą żydów na korzyść Rządu.-

Ludność białoruska, aczkolwiek z każdym dniem uwidacznia żywsze zainteresowanie się wyborami, nie stworzyła takiej sumy przesłanek, któreby pozwoliły na wysnuwanie bardziej określonych wniosków co do jej ustosunkowania się do wyborów. Jedynie w Grodnie element radykalny b.B.W.R.Hr. i Towarzystwa Szkoły Białoruskiej powołał do życia Komitet Wyborczy, który, jak dotąd, działalności zewnętrznej jeszcze nie rozpoczął.-

W ruchu wywrotowym i zawodowym poważniejsze, względnie charakterystyczne zmiany nie zaszły.-

Stan bezrobocia podniósł się znacznie / 290 bezrobotnych/ w białostockim okręgu przemysłowym w związku z zaistnieniem słabszej konjunktury dla mniejszych przedsiębiorstw przemysłu włókienniczego, natomiast w powiatach wołkowyskim, bielskim, grodzieńskim i częściowo białostockim dobrą konjunkturę posiadał przemysł drzewny, co wpłynęło na zmniejszenie się bezrobocia o 236 bezrobotnych w tych powiatach.-

Stan bezpieczeństwa publicznego - bez zmian.-

-.-.-.-.-.-.-.-.-.-.-.-

II. Ruch polityczny.

a/ Partja Pracy.

Powiat Suwalski :

Dnia 27 ub.m.w mieszkaniu Białeckiej - Zakrzewskiej w Suwałkach odbyła się konferencja członków Partji Pracy przy udziale Henryka Konopnickiego,b.prezesa powiatowego Komitetu P.S.L. " Wyzwolenie" w Suwałkach oraz przedstawicieli P.S.L. " Piast " Stanisława Dłutka, dyrektora Stowarzyszenia Rolniczo-Handlowego " Przyszłość " w Suwałkach i Konstantego Krzywickiego, członka Sejmiku i Wydziału Powiatowego.Decyzyj żadnych nie powzięto.-

Dnia następnego Białecka - Zakrzewska i Konopnicki wyjechali do Augustowa,gdzie odbyli konferencje z miejscowymi działaczami P.P.S. I P.S.L. " Wyzwolenie",w wyniku której zgłosił jakoby przystąpienie swe do Partji Pracy Halicki Piotr, burmistrz m.Augustowa,b.działacz P.P.S.-

Do Partji Pracy przystąpił także Jan Mieczkowski,prezes Związku Rolników m.Suwałk i dotychczasowy wiceprezes zarządu powiatowego P.P.S. "Wyzwolenie " w Suwałkach. / Starostwo /.-

Powiat Łomżyński :

Partja Pracy w Łomży powołała do życia Komitet Wyborczy, do którego weszli przedstawiciele różnych sfer społecznych i klasowych. Wspomniany Komitet podjął zabiegi w kierunku utworzenia bloku wyborczego Partji Pracy,P.S.L."Wyzwolenie",P.P.S., Z koncepcją tego bloku przedstawiciele P.P.S. i P.S.L."Wyzwolenie" zasadniczo godzą się,natomiast wypowiadają się przeciwko pozyskiwaniu dla bloku grup zachowawczych. / Starostwo /.-

b/ Radykalne Stronnictwo Chłopskie.

W powiecie łomżyńskim kolportuje masowo wyborcze wydawnictwa partyjne.-

c/ Polskie Stronnictwo Ludowe " Wyzwolenie "

Powiat Suwalski :

Na dzień 8.b.m. zapowiedziany jest w Suwałkach zjazd powiatowy delegatów P.S.L. " Wyzwolenie". W tymże dniu za zezwoleniem Inspektora Szkolnego odbędzie się w Suwałkach zjazd delegatów Ognisk Związku Polskiego Nauczycielstwa Szkół Powszechnych przy udziale b.posła Zygmunta Nowickiego,wiceprezesa Z.P.N.S.P. i Henryka Konopnickiego. / Starostwo /.-

Powiat Ostrowski :

Najdalej w połowie b.m.odbyć się ma w Ostrowi-Mazowiecki zjazd delegatów Stronnictwa w okręgu wyborczego Nr.5.-

Powiat Szczuczyński :

Dnia 29.ub.m. odbyło się we wsi Wólka Brzozowa,gm.Białaszewo zebranie Stronnictwa,zwołane przez Lendo Bronisława,kierownika sekretarjatu P.S.L, " Wyzwolenie" na powiat szczuczyński w Grajewie, który wyjaśnił zebranym znaczenie zbliżających się wyborów do Sejmu i Senatu, zarzucał klerowi katolickiemu dążenie do wywierania wpływu na Rząd i wzywał do skupiania się w szeregach P.S.L. "Wyzwolenie".Obecnych około 30 osób,z pośród których nikt do Stronnictwa nie zapisał się.-

Podobnie nie przyniosło P.S.L."Wyzwolenie" efektów organizacyjnych zwołane dnia 31.ub.m.przez Lendo zebranie we wsi Sojczyn-Borowy,gm.Ruda,gdzie Lendo pomawiał Stronnictwo Chłopskie o współdziałanie ze stronnictwami prawicy na niekorzyść chłopów. Obecnych na zebraniu - 14 osób. - Na obu zebraniach sprzedawane były cegiełki i znaczki na fundusz wyborczy P.S.L. "Wyzwolenie". / Starostwo / .-

Powiat Kolneński :

Na dzień 7.b.m. zwołany został do Kolna zjazd powiatowy delegatów Stronnictwa. / Starostwo /.-

./.

4

d/ P.P.S. Lewica.

Powiat Białostocki:

Na miejsce aresztowanego w dniu 8 grudnia ub.r. Lingo Michała do Komitetu Okręgowego P.P.S. Lewicy w Białymstoku wszedł Kajewski Zygmunt, włókniarz, syn Piotra i Marjanny, urodzony w 1890 roku w Białymstoku, wyznania rzym.-kat., kawaler, zamieszkały w Białymstoku, który rozpoczął już działalność na rzecz partji wśród robotników zatrudnionych w warsztatach tkackich. Z Kajewskim współpracują - Reginella Aleksander, pracownik fabryki wstążek, do niedawna jeden z wybitniejszych działaczy P.P.S., Szymanowski, terminator szewski i Czyż Józef, popularny wśród włókniarzy secesjonista z P.P.S.-

Komitet Okręgowy P.P.S. Lewicy w Białymstoku zamierza wystawić przy wyborach listę "Zjednoczonego Bloku Robotniczego" z Hoffmanem Janem z Warszawy jako kandydatem czołowym. / Starostwo i BP./.-

e/ Polska Partja Socjalistyczna.

Powiat Białostocki:

Okręgowe Komitety "Bundu" i P.P.S. prowadzą pertraktacje w sprawie utworzenia wspólnego bloku wyborczego na okręg wyborczy Nr.4, w którym P.P.S. oblicza stan swego posiadania na 6 tys. głosów, "Bund" zaś na 9.600 głosów. W wypadku zawarcia bloku czołowymi jego kandydatami byliby b. poseł Norbert Barlicki / prezes Z.P.P.S. / i Erlich, bundowiec z Warszawy, przyczem pierwsza kandydatura byłaby raczej manifestacyjną przez wzgląd na chrześcijan.-

Wymieniona jest także kandydatura Karpińskiego, członka sekretarjatu generalnego P.P.S.-

Dotychczasowy sekretarz O.K.K.P.Z.B. w Białymstoku z ramienia CKW.PP. Muszyński Heljeodor w dniu 29.ub.m. zrzekł się tego stanowiska. / Starostwo i BP./.-

Powiat Bielski:

P.P.S. w powiecie bielskim opanowała swymi wpływami ośrodki

przemysłowe - Białowieżę, Hajnówkę, Siemiatycze, Ciechanowiec i Czeremchę, w których działają Stanisław Dubois, redaktor "Robotnika" z Warszawy, Macanko Roman, członek Okręgowej Rady Kl.Zw.Zaw. w Grodnie i Branicki Stanisław, członek OKR.PPS. w Białymstoku. / Starostwo /.-

Powiat Ostrowski :

Zapowiedziała wiece wyborcze na dzień 6.b.m.w Brańszczyku, Porębie i Jasienicy, oraz na dzień 8 b.m.w Długosiodle i Wąsewie, które obsłane będą przez CKW.PPS. i OKR.PPS.Białystok.-

Pozatem projektowane jest zwołanie na dzień 15.b.m.do Ostrowi-Mazowieckiej okręgowej konferencji delegatów P.P.S. / z okręgu wyborczego Nr.5./, na której ustalona ma być lista kandydatów do Sejmu. Czołowymi kandydatami P.P.S.w okręgu wyborczym Nr.5. mają być - redaktor Dubois Stanisław i Stanisław Leśniewski, burmistrz m.Ostrowi-Mazowieckiej.-

Ledderzy partji w powiecie oświadczają, że w akcji wyborczej ustosunkują się lojalnie względem bloku grup wyborczych, współpracujących z Rządem, jeżeli nie zajdzie konieczność zwalczania poszczególnych kandydatów tego bloku ze względu na ich dotychczasowy stosunek ich do P.P.S.-

f/ Stronnictwo Chłopskie.

Powiat Suwalski :

Instruktor Stronnictwa Chłopskiego, Lucjan Panasiuk zorganizował Koło we wsi Jaziorki - Wielkie, gminy Giby, liczące 11 członków, dnia 30.ub.m.zwołał wiec wyborczy w Sejnach, odbyty przy udziale około 200 osób./przemawiali Panasiuk i Antoni Nowak, członek zarządu Koła S.Ch. w Berżnikach/ i poczynił przygotowania do Zjazdu delegatów Stronnictwa Chłopskiego z powiatów suwalskiego i augustowskiego, który odbyć się ma w Suwałkach dnia 10. b.m. / Starostwo /.-

Powiat Łomżyński :

Stronnictwo Chłopskie zapoczątkowało dopiero pismową akcję organizacyjną w powiecie utworzeniem sekretarjatu lokalnego we

wsi Miastkowo. / B.P. /.-

W innych powiatach a zwłaszcza grodzieńskim, sokólskim, wołkowyskim i bielskim Stronnictwo prowadzi skuteczną w wynikach akcję propagandową.-

g/ Katolickie Stronnictwo Małorolnych.

Powiat Suwalski :

Kierownik Sekretarjatu powiatowego Stronnictwa w Suwałkach, Górski Władysław zwołał zebrania organizacyjne we wsi Józefowo, gm. Koniecbór, we wsi Lipowo tejże gminy i we wsi Karasiewo, gm. Wólka, z których tylko dwa ostatnie przyniosły Stronnictwu nieznaczne efekty organizacyjne. / 21 nowych członków /.-

h/ Polskie Stronnictwo Ludowe " Piast ".

Powiat Suwalski :

Na dzień 6.b.m. zwołany został do Suwałk przez Konstantego Krzywickiego, członka Wydziału Powiatowego i Stanisława Dłutko, dyrektora Stowarzyszenia rolniczo-handlowego " Przyszłość " w Suwałkach, zjazd powiatowy delegatów Stronnictwa. / BP./.-

Powiat Białostocki :

Dnia 4.b.m. odbyła się w Białymstoku zwołana przez Sekretarjat Wojewódzki P.S.L. "Piast " konferencja delegatów Stronnictwa z gmin Kalinówka, Czarna-Wieś, Choroszcz, Juchnowiec, Zabłudów i Białystoczek. Na konferencji tej kierownik sekretarjatu, Humeniuk zwracał uwagę zebranych na konieczność przeglądania spisów wyborców i oświadczył, że P.S.L. "Piast" zawarło blok wyborczy z Ch.D. i Zjednoczonym Stanem Średnim. / Starostwo /.-

Powiat Ostrowski :

W pierwszych dniach drugiej połowy b.m. odbyć się ma w Ostrowi -Mazowieckiej konferencja delegatów P.S.L. "Piast" z okręgu wyborczego Nr 5. / Starostwo /.-

/ .

i/ Chrześcijańska Demokracja.

Powiat Białostocki:

Dnia 1.b.m.we wsi Niewodnica,gm.Choroszcz w lokalu parafjalnym odbył się wiec wyborczy Ch.D.,na którym przemawiali - Lis, obrońca sądowy z Białegostoku o sytuacji politycznej w Państwie i Kmita robotnik z Białegostoku o potrzebach robotników. Obecnych na wiecu - około 150 osób.-

W drugim dniu świąt Bożego Narodzenia księża Chodyko i Abramowicz w Białymstoku z ambony w czasie kazań odczytali list episkopatu polskiego i ostrzegali parafjan przed zbrodniczą działalnością wrogów ruchu Chrześcijańsko- społecznego w rodzaju Morelowskiego, Lisa, Kmity i innych,twórców rozłamu w białostockiej organizacji Ch.D.-

Dnia 4.b.m.Związek Robotników Katolickich w Białymstoku zwołał ogólne zebranie swych członków. Na zebranie to przybył niespodziewanie ks.dziekan Chodyko,który wspólnie z członkiem związku Burzyńskim nawoływał zebranych do poparcia akcji wyborczej Ch.D.-

Zarząd omawianego związku i cechy rzemieślnicze w Białymstoku do sporadycznych posunięć ks.Chodyki odnoszą się dotychczas na ogół obojętnie,natomiast wypowiadają się za współpracą z Rządem Marszałka Piłsudskiego. / Starostwo /.-

Powiat Grodzieński :

Poza omawianą na innem miejscu w niniejszem sprawozdaniu secesją Majewskiego / Rada Chrześcijańskich Związków Kresowych / wystąpił z Ch.D. i działa przeciwko niej kolejarz Twardowski z Grodna,zabiegający o wystawienie własnej listy do Sejmu.Akcja Twardowskiego z góry skazana jest na niepowodzenie,niemniej jednak że szkodzi Ch.D.-

Dnia 30.ub.m. odbyło się w Grodnie pod przewodnictwem księdza kanonika Bolesława Sperskiego posiedzenie Polskiego Okręgowego Komitetu Wyborczego, zorganizowanego przez Chrześcijańską Demokrację. W czasie posiedzenia prowadzona była dyskusja na temat zjednoczenia w akcji wyborczej wszystkich polskich i narodowych

6

ugrupowań. Następnie dokonano wyboru Komitetu Wykonawczego, w któ-rego skład weszli ksiądz kan.Sperski przewodniczący, dyrektor gimnazjum P.M.S. Półjan Romuald i adwokat Siniewicz zastępcy przewodniczącego, urzędnik Arciszewski sekretarz, Emil Kulik skarbnik, oraz ksiądz Sawoniewski redaktor " Nowego Życia" i Strohm członkowie.- / Starostwo /.-

Powiat Sokólski :

Dnia 2.b.m.w Sokółce odbył się zjazd powiatowy delegatów Ch.D., zwołany przez Zarząd powiatowy Stronnictwa.Referowali sprawy Kaczorowski Stefan, delegat Zarządu Głównego Ch.D. z Warszawy i adwokat Reinhardt Stanisław, prezes Rady Wojewódzkiej Ch.D.w Białymstoku. Po omówieniu spraw,związanych z wyborami wybrano na mający się odbyć w Białymstoku Zjazd Wojewódzki Ch.D. jako delegatów: Ejsmonta Piotra,dyr.gimnazjum w Sokółce,ks.Krukowskiego z Sokółki, Zielińskiego Józefa z Kuźnicy i ks. Ożdziejewskiego z Sidry oraz Reńko,wójta gminy sokólskiej,Jackiewicza Bronisława z Sokółki,Iwanowskiego z Kuźnicy i ks.Szyrokę z Janowa - jako zastępców. Obecnych około 40 osób.-

Tegoż dnia w domu ludowym w Sokółce odbyło się zebranie członków i sympatyków Ch.D.,zwołane przez Lisa Ludwika,Morelowskiego Teofila,Korbuta Mikołaja i Kmitę Władysława,przywódców secesji Ch.D.w Białymstoku. Zebrani w liczbie około 120 osób wypowiedzieli się za ideologją Marszałka Piłsudskiego i wybrali zarząd powiatowy Ch.D. / secesji / w składzie: Wojciechowski Władysław z Sokółki,Kozłowski Franciszek, Burak Jan, Szumiło Jan, Czyżewski Jan, Duć Paweł z gminy Sokolany,Biendor Antoni z gminy Korycin, Akimowicz Jan z gminy Sidra i Kucharczyk Stanisław z gminy Kuźnica / ostatni przeszedł do secesji Ch.D. ze Stronnictwa Chłopskiego /.-

Powiat Łomżyński :

Akcja wyborcza Ch.D. w Łomży i powiecie,zazębiona z akcją Zw.Lud.Narod.,polega w chwili obecnej na pozyskiwaniu organizacyj społecznych.-

./.

1./ Wszechstanowa Organizacja Monarchistyczna.

Powiat Bielski :

W Bielsku Podlaskim otwarty został Sekretarjat powiatowy W.O.M. , którego kierownikiem jest Józef Borowski, zamieszkały stale w Bielsku. Sekretarjat ten, jak dotąd, kolportuje jedynie " Głos Monarchisty ". / Starostwo /.-

Powiat Łomżyński :

Kierownikiem akcji wyborczej W. O. M. na okręg wyborczy Nr.7. jest Jaxa - Chamiec, który zwołał wiece wyborcze dnia 29.ub.m. w lokalu T-wa Rzemieślniczego " Rozwój " w Łomży i dnia 1.b.m.we wsi Piątnica pod gołem niebem. / Na pierwszym wiecu było obecnych około 150 osób, na drugim około 700 osób /. Na obu wiecach Jaxa - Chamiec przeciwstawiał parlamentaryzmowi ustrój monarchistyczny, wyrażając się naogół przychylnie o działalności Marszałka Piłsudskiego i Jego Rządu.- Wiece te większego zainteresowania się ludności nie wzbudziły, szczególnie w Piątnicy, gdzie silne wpływy posiada P.S.L. "Wyzwolenie ". / Starostwo /.-

-.-.-.-.-.-.-.-.-.-.-.-.-.-

7

III. Ruch wywrotowy.

Powiat Białostocki:

Z pośród zatrzymanych dnia 30 ub.m. w Białymstoku pod zarzutem brania udziału w manifestacji komunistycznej /vide sytuacyjne sprawozdanie tygodniowe Nr.37/ przekazani zostali z materjałami oskarżenia władzom sądowym: Kapłan Belka, Gierszuni Giwsa, Wołyński Benjamin, Kaleka Judel, Mazur Tajwel, Kirszner Hirsz i Lerner Jankiel. Zatrzymanego Reznika Fajwla, zamieszkałego w Zabłudowie, z braku konkretnych dowodów winy zwolniono./S.12/p. z dnia 5 bm./.-

Powiat Grodzieński:

Według doniesień źródeł konfidencjonalnych, akcja organizacyjna KPZB w Grodnie i powiecie prowadzona jest intensywnie, zwłaszcza przez Komitet Rejonowy KPZB w Indurze, gdzie akcją tą kierują Sztejn Chaja, żydówka z Indury, Sańko Kompak ze wsi Krugliki, gm. Indura oraz dwóch nieznanych dotąd żydów z Indury.-

We wsi Bondary, gm. Jeziory z inicjatywy Samojło Makara, znanego działacza komunistycznego w gminie jeziorskiej, podjęte zostały zabiegi w kierunku zorganizowania ochotniczej straży pożarnej, do której wciągnięty ma być element radykalny b.BWRHromady. Ma to na celu wykorzystanie legalnej organizacji dla propagandowej akcji komunistycznej.-

Na terenie gminy łaszańskiej z inicjatywy członków KPZB zbierane były składki pieniężne i w naturze na rzecz Balickiego Józefa, znanego działacza białoruskiego, osadzonego w dniu 12:X.ub.r. w więzieniu grodzieńskiem, oskarżonego z art.102 K.K. Wśród sympatyków Balickiego zebrano na ten cel większą ilość zboża, które następnie sprzedano, a uzyskane w ten sposób pieniądze w sumie 60 zł. przesłano Okręgowemu Zarządowi T.S.B. w Grodnie./S.Pr.3/28. z dnia 3 bm./.-

W nocy z dnia 1 na 2 bm. na drzewie przydrożnem około wsi Chlestowicze w gminie łaszańskiej wywieszono transparent komunistyczny z napisem w języku rosyjskim: "Niech żyje rewolucja - precz z burżuazją". /L.BP.7/.-

Powiat Wołkowyski:

Dnia 19 - 20 ub.m. nieujawnieni dotąd sprawcy podziurawili w sześciu miejscach wiszący na ścianie w szkole powszechnej we wsi Syrojeżki, gminy świsłockiej, portret Pana Prezydenta Rzeczypospolitej. Dochodzenie wdrożono /Starostwo/.-

Powiat Łomżyński:

Dnia 31 ub.m. w Łomży około klasztoru O.O.Kapucynów rozrzucono po kilkanaście egzemplarzy następujących odezw komunistycznych: 1/ "Do robotników, chłopów, żołnierzy i wszystkich pracujących Polski, Białorusi Zachodniej, Ukrainy Zachodniej, Niemiec i Łotwy", wyd. CK.Partyj Komunistycznych Litwy, Niemiec, Polski, Białorusi Zachodniej, Ukrainy Zachodniej, Łotwy, datowanej w grudniu 1927 r.; 2/ "Piłsudski organizuje nową rzeźwojenną", wyd. przez KCKPP, datowanej w grudniu 1927 r.-

Dochodzenie wdrożono /Starostwo/.-

Powiat Kolneński:

W dniu 5 bm. w Kolnie rozrzucono kilkanaście egzemplarzy odezw komunistycznych 2-ch odezyj, jak wyżej w powiecie łomżyńskim /Urz.Śl./

Powiat Ostrołęcki.

Odezwy tych samych odezyj rozrzucono dn. 3 bm. we wsi Ostrołęka/Urz.Śl./.-

---oOo---

8.

IV. Ruch zawodowy.

Powiat Grodzieński:

Jak już doniosłem Ministerstwu w sytuacyjnym sprawozdaniu tygodniowem Nr.37 ex 27. Okręgowa Rada Chrześcijańskich Związków Zawodowych w Grodnie na zebraniu w dniu 27 ub.m. wypowiedziała się za ideologję Marszałka Piłsudskiego i za utworzeniem Chrześcijańskiego Związku Kresowego. Na zebraniu tem secesjoniści między in. postanowili wyrazić hołd Marszałkowi Piłsudskiemu i poprzeć przy wyborach Partję Pracy i organizacje b. wojskowych. Przywódcy Ch.D. z ks. Sawoniewskim na czele oraz grodzieńskie "Nowe Życie" zarzucają Majewskiemu /przywódcy secesji/, że popełnił on nadużycia na stanowisku sekretarza Okręgowej Rady Chrześcijańskich Związków Zawodowych i, że ta okoliczność zmusiła go do zerwania z Ch.D., przyczem zapowiadają pociągnięcie Majewskiego do odpowiedzialności sądowej. Czy stawiane Majewskiemu zarzuty są słuszne, tego dotąd nie ustalono, faktem jest jednakże, że jego wystąpienie osłabiło znacznie wpływy Ch.D. w Grodnie i powiecie.-

W dniu 31 ub.m. z inicjatywy Majewskiego i jego zwolenników został zwołany wiec wyborczy. Przewodniczył Zimnoch. Pierwszy przemawiał Majewski, który omówił przebieg i przyczyny rozłamu w Chrześcijańskiej Demokracji, krytykował dotychczasową działalność przywódców Ch.D., głównie zaś księży Kaczyńskiego i Sawoniewskiego, a w końcu oświadczył, że Chrześcijańskie Związki Zawodowe Kresowe przy wyborach poprą stronnictwa, współdziałające z Rządem i zakończył swe przemówienie okrzykiem na cześć Marszałka Piłsudskiego. W trakcie przemówienia Majewskiego weszło na salę około 20 członków P.P.S. z sekretarzem Okręgowej Rady Klasowych Związków Zawodowych Karasińskim Kazimierzem. Ten ostatni, replikując na przemówienie Majewskiego, zarzucał Marszałkowi Piłsudskiemu i Rządowi, że powoływanie do współpracy burżuazji, która działa na szkodę klasy robotniczej. Po przemówieniu, Karasiński wzniósł okrzyk na cześć Rządu robotniczo-włó-

ściańskiego, poczem opozycja PPS odśpiewała "Czerwony sztandar i opuściła salę. Z kolei przemawiał sekretarz Partji Pracy Miłosz, który potępił postępowanie PPS i wezwał wszystkich robotników do głosowania na listy wyborczych grup współpracy z Rządem Marszałka Piłsudskiego. Wreszcie Majewski odczytał rezolucję, w której robotnicy akceptują stanowisko Rady Chrześcijańskich Kresowych Związków Zawodowych. Obecnych na wiecu - około 90 o

Dnia 24 ub.m. w Indurze przy obecności około 30 osób odbyło się zebranie miejscowego oddziału Związku Zawodowego Robotników Przemysłu Odzieżowego. Zasadniczo na zebraniu tem miano wybrać nowy zarząd oddziału, czego jednakże nie dokonano wobec niepobycia większej ilości członków, a natomiast wysłuchano i aprobowano sprawozdanie z działalności starego zarządu za rok 1927.-

Na zebraniu członków oddziału Zw.Zaw.Robotników Przemysłu Odzieżowego w Krynkach dnia 24 ub.m. wybrano nowy zarząd w składzie: Saturmak Lejba, Lewin Chaim, Blacher Estera, Blacher Noe i Ryda Eljasz /Starostwo/.-

Powiat Wołkowyski:

Dnia 24 ub.m. w Świsłoczy odbyło się walne zebranie członków oddziału Zw.Zaw.Robotników Przemysłu Skórzanego pod przewodnictwem prezesa Sergjusza Kuźmina, który odczytał okólnik Centrali Związku w sprawie składek członkowskich i wystąpił z projektem założenia kooperatywy związkowej. Zebrani projekt przyjęli i powołali Szawsiua Szlomę, Piwowaroczyka Jana, Słapaka Berela, Syrulnika Lejbę, Sulmana Fajwela do komitetu organizacyjnego wspomnianej kooperatywy. Ponadto na zebraniu postanowiono opodatkować każdego członka oddziału w wysokości 10 gr. miesięcznie na fundusz bezrobocia /Starostwo/.-

Powiat Łomżyński:

Dnia 31 ub.m. w lokalu Żydowskiej Rady Okręgowej Zw.Zawod. /Bund/ w Łomży bundowiec Szyja Chrząstkowski z Warszawy wygłosił odczyt n.t. "Sejm, Rząd i społeczeństwo". Prelegent oceniał krytycznie /ujemnie/ działalność poselską Prykuckiego, Kirszenbaum

i Grynbauma, przeciwstawiając ujemnej ich dla proletarjatu żydowskiego działalności skuteczną walkę klasową Bundu /Starostwo/.

---oOo---

V. Ruch narodowościowy.

a/ Żydowski

Powiat Suwalski:

Dnia 28 ub.m. w lokalu wyznaniowej gminy żydowskiej w Suwałkach odbyło się zebranie przedstawicieli żydowskich organizacyj społecznych i związków zawodowych /około 20 osób/ w sprawie wyborów do Sejmu i Senatu. Konkretnych uchwał na zebraniu nie powzięto, zaś z przebiegu dyskusyj wnioskować można, że decydującem dla wspomnianych organizacyj będą dyrektywy z Warszawy.-

Dnia 26 ub.m. Związek Właścicieli Nieruchomości w Suwałkach wydelegował do Warszawy 2-ch swych przedstawicieli, polecając im interwenjowanie w sprawie zamierzonej podwyżki podatków z 10 do 33% /Starostwo/.-

Powiat Białostocki.

Dnia 31 ub.m. staraniem Twa "Linas-Hacedek" odbyło się w Białymstoku żałobne akademja ku czci Borochowa. Okolicznościowe przemówienia wygłosili Brotmacher i Abelman. Obecnych - około 250 osób. /Starostwo/.-

Powiat Ostrowski:

W Ostrowi Mazowieckiej zawiązał się Komitet Wyborczy Żydowskiego Bloku Narodowego, do którego weszli: Surawicz Mojżesz, kupiec - prezes, Harsz Jabłko, kupiec - wiceprezes, Minczberg Dawid - sekretarz, Lichtensztajn Dawid, przemysłowiec i prezes wyznaniowej gminy żydowskiej, Knorpel Aaszek, przemysłowiec, Makower Tobjasz, sekretarz wyznaniowej gminy żydowskiej, Ostaszewer Abram, kupiec, Blumenkranc Fiszel, przemysłowiec, Frydman

Jakób Abram, właściciel nieruchomości - członkowie wszyscy zamieszkali w Ostrowi - Mazowieckiej.-

Komitet reprezentuje żydowskie warstwy wyznaniowo /ortodoksi/, a przeto zwalczał będzie niewątpliwie grupy sjonistyczne myśl uchwał zjazdu rabinów w Małopolsce.-

Dnia 31 ub.m. staraniem biblioteki im. Pereca w Zarębach Kościelnych odbył się odczyt zbiorowy Jankla Bergmana i Lejby Grappa /sjoniści/, którzy przemawiali n.t. "Szołem Alejchem". Obecnych - około 100 osób.-

Tegoż dnia sjoniści Michel Warszniter i Ela Jęczmień wygłosili w Twie Kursów Wieczorowych w Zarębach Kościelnych odczyty n.t. "Znaczenie Sylwestra w świecie kulturalnym i różnica między starym i nowym rokiem".-

Dnia 30 ub. m. bundowiec Emanuel Kielewicz staraniem Twa Kulturligi wygłosił w Ostrowi Mazowieckiej odczyt n.t. "Tołsto i jego twórczość". Obecnych na odczycie - około 80 osób. /: Starostwo/.-

Powiat Wołkowyski:

Dnia 31 ub.m. odbyło się w Wołkowysku zebranie sprawozdawcze "Bundu" przy udziale około 300 osób. Przewodniczył Markus Abram przemawiali Leon Szlosberg, radny Lew Szymon, Fiszel Blumsztejn Rubinsztejn Mowsza. Pierwsi dwaj omawiali prace frakcji bundowskiej w Radzie Miejskiej m. Wołkowyska i przeszkody, na jakie pracy tej frakcja napotyka ze strony prawicowych radnych polskich pozostali zaś wzywali zebranych do głosowania przy wyborach do Sejmu na listę "Bundu". /Starostwo/.-

Powiat Szczuczyński:

Dnia 31 ub. sjonista Mostbaum Josel z Warszawy wygłosił w Szczuczynie odczyt o pisarzu żydowskim Lombergu.-

Tenże Mostbaum dnia 28 ub.m. wygłosił odczyt ścisle literacki w Grajewie /Starostwo/.-

---

10

b/ białoruski

Powiat Grodzieński:

W związku z akcją wyborczą do Sejmu i Senatu wśród białorusinów w powiecie grodzieńskim nastąpiło pewne ożywienie.-

W Grodnie z inicjatywy działaczy Twa Szkoły Białoruskiej powstał Okręgowy Komitet Wyborczy pod nazwą "Białoruska Włościańsko-Robotnicza Jedność", który mieści się w lokalu Zarządu Okręgowego Twa Szkoły Biał. przy ul.Orzeszkowej Nr.8. W skład Komitetu wchodzą: Janczeniuk Ananij, mieszkaniec wsi Doroszewicze, gm. Łaszcza - prezes, Myszko Piotr, mieszkaniec wsi Kaszubińce, gm.Skidel - sekretarz i Pieńkowski Jan, mieszkaniec wsi Pieszczanka, gm. Skidel - skarbnik. Wszyscy trzej byli członkami b.BWRH., obecnie zaś są członkami Twa Szkoły Białoruskiej, poszlakowanymi o działalność wywrotową. Omawiany Komitet jest pierwszym Komitetem Wyborczym na terenie powiatu grodzieńskiego, zorganizowanym przez nieprzychylnie usposobione względem państwowości polskiej elementy białoruskie; będzie się starał niewątpliwie skupić wokół siebie wszystkich byłych hromadowców oraz członków i sympatyków Towarzystwa Szkoły Białoruskiej.-

Dostrzegana również ze strony elementu radykalnego b. BWRHromady agitacja wyborcza wśród ludności białoruskiej dotychczas nie posiada szerszego rozmachu i form bardziej określonych.

Z działalności innych politycznych grup białoruskich w okresie sprawozdawczym zauważono znaczne ożywienie wśród członków Białoruskiej Radykalnej Partji Ludowej. Działacze tej grupy w dniu 27 ub.m. urządzili w Grodnie zebranie, na którem uchwalili zorganizować w najbliższym czasie Okręgowy Komitet BRPL w Grodnie. Na temże zebraniu powołany został tymczasowy Komitet Wyborczy w skład którego weszli: Adamowicz Mikołaj prezes, Arszun Aleksander - vicepreses, Aleksandeń Grygorjew - skarbnik, Stefan Nowik-sekretarz i Szurpa Jan zastępca sekretarza. Ponadto na zebraniu postanowiono zorganizować we wsiach Sawolówka, Obuchowo, Zawadzicze i Bylczyce, gm. Żytomlańskiej "charusy" partji, a zarazem

omawiano sprawę uzyskania środków finansowych, w związku z czem postanowiono zwołać wkrótce konferencję okręgową do Grodna. W dn. 29 ub.m. odbyła się w Wilnie konferencja delegatów grup wchodzących w skład "Krajowego Stronnictwa Ludowego "Zjednoczenie". W konferencji brali udział między in. adwokaci: Abramowicz i Raczkiewicz z Wilna, b.poseł Helman, b.posłowie Adamowicz i Wędziagolski z P.S.L. "Wyzwolenie", redaktor "Białoruskiego Dnia" F. Umiastowski oraz grodzieńscy delegaci BRPL. [illegible] Adamowicz Mikołaj i Szurpa Jan. W czasie obrad poruszane były sprawy dalszej akcji K.S.L. "Zjednoczenie", a w szczególności sprawy opracowania ścisłego programu Stronnictwa i ewentualnego zblokowania się z grupami wyborczemi, współpracującem z Rządem. Poszczególni delegaci składali sprawozdania z dotychczasowych prac organizacyjnych stronnictwa. Ze sprawozdań tych wynika, że działalność organizacyjna K.S.L. "Zjednoczenie" rozwija się bardzo słabo z braku środków pieniężnych. W kwestji opracowania programu KSL. "Zjednoczenie", wypowiedziano się, że zasadniczą podstawą tego programu winny być wytyczne, określone w odezwie programowej z tem zastrzeżeniem, że punkty o reformie rolnej mają być opracowane szczegółowo. Mecenas Abramowicz referował sprawę przyłączenia się do bloku grup wyborczych współpracy z Rządem i uzasadniał konieczność tego kroku wyborczymi interesami Stronnictwa. W dyskusji nad tą sprawą zabierali głos poszczególni delegaci, z których przemówień na wyróżnienie zasługują argumenty p.posła Wędziagolskiego. B.poseł Wędziagolski w dłuższem swem przemówieniu oświadczył, że K.S.L."Zjednoczenie" wówczas będzie mogło iść wspólnie z blokiem grup rządowych, o ile ustalony zostanie proporcjonalny podział mandatów, gdyż zdaniem jego, grupy rządowe na pierwsze miejsca wysuną swych ludzi a przedstawicieli miejscowej ludności umieszczą na końcu listy, wobec czego, [illegible] szanse tych ostatnich przy wyborach będą minimalne.- Dalej b.poseł Wędziagolski traktował o stosunkach panujących na ziemiach kresowych stosunku miejscowej ludności do osadników wojskowych, którzy

zawładnęli wszystkiemi instytucjami rolniczo-społecznemi i ciągną z nich korzyści wyłącznie dla siebie. Związki osadników, zdaniem mówcy, błędnie informują czynniki rządowe o stosunkach na Ziemiach Kresowych, które nie ulegną polepszeniu dopóty, dopóki miejscowa ludność, a zwłaszcza białoruska, nie będzie mogła narówni z osadnictwem korzystać z kółek rolniczych i kas spółdzielczych. W sprawie tej ma być przedłożony Marszałkowi Piłsudskiemu specjalny memorjał. Od ustosunkowania się Rządu do postulatów w tym memorjale, według oświadczenia b. posła Wędziagolskiego, K.S.L."Zjednoczenie" uzależni swą współpracę z grupami rządowemi. W końcu uchwalono, że do dnia 21 stycznia rb. ma być zdecydowana sprawa ewentualnego przyłączenia się K.S.L. "Zjednoczenia", do bloku grup, współpracujących z Rządem.-

Zauważyć należy, że Białoruska Radykalna Partja Ludowa, będąca częścią składową K.S.L."Zjednoczenie" przy energicznej i planowej akcji wyborczej mogłaby na terenie powiatu grodzieńskiego znacznie osłabić wpływy byłej BWRHromady i pociągnąć za sobą przy wyborach część umiarkowanego społeczeństwa białoruskiego, dotychczas jednak nie rozpoczęła ona działalności organizacyjnej, ujętej należycie w płaszczyźnie zagadnień wyborczych.-

Towarzystwo Szkoły Białoruskiej prowadzi nadal agitację za otwieraniem szkół białoruskich drogą zbierania deklaracyj. W okresie sprawozdawczym deklaracje o otwarcie szkoły białoruskiej podpisywane były w gminie berezteńskiej, a mianowicie we wsiach Berezty, Brzostowica i Szczeńcu. Zbieraniem tych deklaracyj zajmował się Gil Aleksander mieszkaniec wsi Brzostowicy, gm. Berezty, były skarbnik gminnego Komitetu b.BWRH.w Bereztach.-

Uzyskano informację, że w dniu 27 ub.m. w Wilnie odbył się Zjazd delegatów Tw-a Szkoły Białoruskiej. Z Grodna na Zjazd wyjechali jako delegaci Okręgowego Zarządu Towarzystwa S.B. Myszko Piotr i Siewruk Piotr, Szczegółów, dotyczących obrad Zjazdu narazie nie zdołano uzyskać.-

Skompromitowany w Wileńszczyźnie Wołejsza podjął inicja-

tywę skonsolidowania narodowego ruchu białoruskiego. W tym cel wydał on w dniu 26 ub.m. odezwę do białorusinów, w której nawo do jedności narodowej i połączenia się wszystkich, rozproszkow nych grup białoruskich, w jedną organizację narodową. Na dzień bm. Wołejsza zwołuje do Wilna Zjazd białorusinów, przedstawicie różnych kierunków i odcieni, na którym powzięte być mają uchwał odnośnie zjednoczenia ruchu białoruskiego. Inicjatywa Wołejsz znajduje wielu zwolenników wśród działaczy białoruskich w grodz szczyźnie, aczkolwiek wątpią oni w jej pomyślny rezultat ze wzg du na osobę inicjatora. Wołejsza bowiem w kołach białoruskich n cieszy się zaufaniem.- /S.Pr.3/28 z dnia 3 bm./

Z dniem 31 ub.m. ~~xxxxxxxxxxx~~ zwolniony został ze stan wiska wójta gminy Dubno Kuruta Adam, znany działacz b. BWRHroma który, jako wójt, bronił jedynie interesów b.BWRHromady i T.S.Bd natomiast do władz i państwowości polskiej ustosunkował się nie przychylnie. /Starostwo/

Powiat Sokólski:

W Jurowlanach i Harkowiczach przystąpiono do organizac hurtków Towarzystwa Szkoły Białoruskiej /Starostwo/.-

---oOo---

IV. Ruch społeczny i wyznaniowy.

Powiat Grodzieński:

Zlecona klerowi przez ks.arcybiskupa Jałbżykowskiego akcj organizacyjna na rzecz Stowarzyszenia Młodzieży Polskiej w powi cie grodzieńskim stopniowo się rozwija. W ub.tygodniu powstało koło Stowarzyszenia we wsi Tołłoczki, gm. Łytomla, liczące około 60 członków.-

Zarząd sekcji męskiej stanowią: Obuchowicz Jan - prezes, Maciejewski Stanisław - viceprezes, Stanisław Lisowski - skarb nik, Sipowicz Feliks - sekretarz, Cydzik Józef, Trzeciak Józef Obuchowicz Piotr - członkowie;

12

sekcji żeńskiej: Konstantynowiczówna Apolonja - prezes, Radziwanowska Felicja - vicepreses, Obuchowiczówna Rufina - sekretarz. Patronem koła jest ks. proboszcz Kazimierz Doroszkiewicz.-

Koło Stowarzyszenia Młodzieży Polskiej w Druskienikach na zebraniu w dniu 24 ub.m. zmieniło skład Zarządu o tyle, że usunięci zostali Jabłoński - prezes i Stawczyk - sekretarz /Starostwo

Powiat Wołkowyski:

Nawiązując do poprzedniego, sytuacyjnego sprawozdania tygodniowego, donoszę, że duchowny prawosławny Martyniuk z Białowieży w dniu 22 ub. m. odprawił nabożeństwo w domu prywatnym we wsi Podwórko-Zelwiany, gdzie wzywał zebranych do utrzymania się przy prawosławiu. Z jego inicjatywy ludność wspomnianej wsi wysłała delegację do biskupa prawosławnego w Grodnie w sprawie zajęcia kapliczki w Zelzinie przez księży unickich. Rzeckiego Jerzego i Siroko Józefa. Biskup polecił delegacji interwenjować u Starosty w Wołkowysku. Ze swej strony ks. Rzecki stara się pozyskać w Zelzinie zwolenników kościoła unickiego, w czem pomaga mu b. duchowny unicki, a obecnie psalmista cerkiewny w Białowieżach, Kamiński Mojżesz /Starostwo/.-

------oOo-------

VII. Kryzys w przemyśle bezrobocie, strajki.

Powiat Augustowski:

Bezrobotnych w powiecie 269 osób, z których 237 korzysta z zapomóg doraźnych. Wydawanie tych zapomóg zostanie wkrótce wstrzymane z powodu wygaśnięcia okresu ustawowego. Zainteresowany najbardziej bezrobociem magistrat m. Augustowa żadnych robót przy których bezrobotni mogliby być zatrudnieni nie prowadzi. Nastrój wśród bezrobotnych - przygnębiony niemniej jednak spokojny. / S. 1/P. z dnia 3.b.m./.-

Powiat Sawalski:

Dnia 29.ub.m. zarząd tartaku Płociczno /około Sawałk /wymówił pracę 20 robotnikom z powodu braku pomieszczeń dla nich w barakach tartacznych, z których cztery na skutek zarządzenia Dyrekcji Lasów Państwowych w Siedlcach mają być rozebrane.- W barakach tych zamieszkuje dotychczas 19 rodzin robotniczych. Wspomniane wyżej zarządzenie Dyrekcji wywołało wśród robotników znaczne rozgoryczenie. / Starostwo /.-

Powiat Białostocki:

W czasie od dnia 27.ub.m. zostały unieruchomione zakłady przemysłu włókienniczego: Ch. Żuńskiego i Złotnikowa, Olszkowskiego Eljasza i S. Poreckiego i Gewąckiego w Wasilkowie oraz Sokoła i S-nów, Szymona Kulikowskiego i Jankiela Amiela w Białymstoku, zatrudniające 322 robotników, natomiast uruchomiony został na st. Waliły tartak firmy "Standard", zatrudniający 150 robotników.-

Stan bezrobotnych w Białymstoku i powiecie według danych z dnia 3.b.m. przedstawia się następująco: bezrobotnych w Białymstoku - 2869, Supraślu - 54, Michałowie - 106, Wasilkowie-91, Gródku - 503, Starosielcach - 20, Choroszczy - 88, w pozostałych miejscowościach powiatu - 42, razem 3773 bezrobotnych, w tem robotników tytoniowych - 44, robotników przem. włókienniczego -1674, robotn. budowlanych - 144, metalowców 93, robotn. niewykwalifikowanych - 732, wykwalifikowanych - 707, rolnych 12, pracowników

./.

13

umysłowych - 367.-

Zapomogi pobiera 1032 robotników i 26 pracowników umysłowych. Z doraźnej pomocy korzysta 412 osób.-

Powiat Grodzieński :

Strajk robotników Niemeńskiej fabryki wyrobów introligatorskich w Grodnie nie został dotychczas zlikwidowany.-

Stan bezrobocia w Grodnie i powiecie w dniu 3.b.m.był następujący: bezrobotnych metalowców - 37, robotników budowlanych - 60, niewykwalifikowanych - 340, wykwalifikowanych - 114,-przemysłu spożywczego - 243, rolnych - 3, pracowników umysłowych - 77, ogółem 874 bezrobotnych. Z zasiłków korzysta: w akcji ustawowej 71 osób, z akcji doraźnej 38 osób. -

Nastrój wśród bezrobotnych spokojny. / Starostwo /.-

Powiat Łomżyński :

Magistrat m.Łomży zarejestrował 502 bezrobotnych, z których 47 korzysta z zasiłków państwowych, pozostali żadnych zasiłków nie otrzymują. Nastrój wśród bezrobotnych przygnębiony lecz spokojny. - / Starostwo /.-

-.-.-.-.-.-.-.-.-.-.-

VIII. Różne.

a/ Wyroki sądowe.

Wyrokiem Sądu Okręgowego w Łomży z dnia 5.ub.m.skazany został na 1 1/2 roku ciężkiego więzienia z pozbawieniem praw Szloma Ptak, mieszkaniec wsi Rutki, oskarżony z art.129 K.K. za kolportaż odezw komunistycznych. Współoskarżonego Wacława Wojciechowicza Sąd uniewinnił.-

b/ Przestępczość kryminalna.

W okresie sprawozdawczym zanotowano następujące ważniejsze wypadki:

Zabójstwa : W dn.27.ub.m.podczas odbywającej się zabawy tanecznej we wsi Zdroje gm.Korycin, powiatu sokólskiego, ranny został nożem w gło-

wę Czausz Juljan, lat 46, który po upływie 19 godzin po wypadku zmarł. Sprawcy zabójstwa - bracia Henryk i Jan Poradowiczowie oraz Ssaciło Wincenty, mieszkańcy wsi Zdroje, zostali ujęci."

W dniu 2.b.m. w czasie odbywającej się zabawy we wsi Lipszczany, gm. Hołynka, pow. augustowskiego, przebity został nożem mieszkaniec tejże wsi Kościuszko Aleksander, lat 27, który po upływie doby zmarł. Sprawcę zabójstwa, brata wymienionego Jana Kościuszkę, lat 30 aresztowano. Zabójstwu dokonano w trakcie bójki, wynikłej na tle nieporozumień rodzinnych."

Dn. 5.bm. wystrzałem z dubeltówki zabity został w pobliżu wsi Koszewniki, gm. Hornica, pow. grodzieńskiego gajowy lasów państwowych, Kurdzyk Józef, Sprawcę zabójstwa, Sawickiego Sergjusza, aresztowano.

Podpalenie zbrodnicze: W dn. 22. ub. m. we wsi Osówka, gm. Łosinka, pow. bielskiego, wskutek podpalenia spłonęło 8 stodół na szkodę: Sawickiego Stanisława, Sawickiego Jana, Sawickiego Bolesława, Oleksiejuka Józefa, Kopejczyka Aleksandra, Filimoniuka Aleksandra, Szerymskiego Aleksandra i Pietruczuka Włodzimierza. Ogólne straty wynoszą 41,690 zł." Sprawca podpalenia z zemsty, mieszkaniec wsi Osówka, Michał Prokopiuk, lat 19, został ujęty."

Przemyt: W dn. 31. ub. m. po przybyciu pociągu osobowego Lwów-Grajewo, na stacji Białystok, zatrzymany został mieszkaniec m. Białegostoku, Chajkowski Jakób z dwoma walizami, zawierającemi 90 skórek karakułowych, wagi 16 klg., przemyconych z zagranicy."

W dn. 5.b.m. na terenie powiatu ostrowskiego zarządzona została obława pod kierownictwem Komendanta Powiatowego P.P. Komisarza Spiewankiewicza, w czasie której w lesie około wsi Grabownica-Stara, ujęto bandę cyganów / 8 mężczyzn i 11 kobiet /. Wśród ujętych znajdują się dwaj uczestnicy mordu dokonanego na rodzinie braci Boczkowskich w Województwie Warszawskiem. W tymże samym czasie ujęty został przez Komendanta Posterunku P.P. w Długosiodle, przod. Szymczyka, herszt bandy Wachowski Wilhelm, który również był inicjatorem oraz kierownikiem akcji napadu bandyckiego na wyżej wspomnianych Boćkowskich. Zatrzymanych przekazano do dyspozycji Urzędu Śledczego Województwa Warszawskiego."

./.

14

Dodatkowo ad punkt " Ruch polityczny ".

Podejmując walkę z secesją, Rada Wojewódzka Ch.D.w Białymstoku zwołała na dzień 6.I.br. zjazd delegatów z powiatów białostockiego, sokólskiego, wys.-Mazowieckiego, bielskiego i wołkowyskiego. Przed rozpoczęciem zjazdu na salę / w sali T-wa Sokół / przybyła grupa secesjonistów / około 45 osób / z Morelowskim, Lisem i Korbutem na czele i zajęła miejsca, nieco później dopiero gromadzić się poczęli na sali zaproszeni imiennie właściwi uczestnicy zjazdu. Opozycja przemówieniami swemi w ciągu godziny nie dopuszczała do obrania przewodniczącego Zjazdu; liczebność jej wykluczała możliwość usunięcia przez organizatorów zjazdu / grupa ks. Chodyki / usunięcia z sali osób na zjazd niezaproszonych. Po przewlekłych sporach i dyskusjach przewodniczącym zjazdu, który właściwie przybrał charakter wiecu, został Henryk Głowiński, kupiec z Białegostoku. Właściwą Ch.D. reprezentowali - ks. dziekan Chodyko, ks. Zalewski, adwokat Reinhardt, kupiec Miodnszewski, robotnicy Wagner, Miszewicz, Szymański i Jaświłko z Białegostoku, b. poseł Urbański, kandydat praw Kaczorowski i Spasiński z Warszawy, Żymiński z Wołkowyska, dyr. gmin. Edsmont z Sokółki. - Pierwszy przemawiał b. poseł Urbański, którego mowa obejmowała krytykę Rządu Marszałka Piłsudskiego. B. poseł Urbański występował gwałtownie przeciwko secesji, zarzucając jej przyczynianie się do zwycięstwa mniejszości narodowych i rozbijanie obozu narodowego w chwili, kiedy siły tego obozu należy konsolidować. - Drugi z kolei mówca Kaczorowski omawiał sprawę ślubów cywilnych i szkół wyznaniowych, starając się wykorzystać szereg argumentów w tej płaszczyźnie przeciwko secesji i Rządowi. Wreszcie Spasiński, powołując się na swą interwencję w czasie strajku włókniarzy w Białymstoku w r. 1924, dowodził, że Ch.D. nie może zaufać Rządowi, który nie opracował programu pracy, a zarazem nie może żyrować "krwawych weksli rządowych" / aluzja do napadu na Nowaczyńskiego / wystawionych na nieokreśloną kwotę i bez wyjaśnienia, na co waluta ma być użyta. -

/

W imieniu opozycji / secesji / replikowali Korbut i Lis, którzy usiłowali nie dopuścić do odczytania przez ks. Chodykę rezolucji ze zjazdu / wiecu /. Ostatecznie rezolucja ta została wśród wrzawy na sali dwakrotnie odczytana przez Kaczorowskiego. Rezolucja ta brzmi: " Zebrani ..... 1/ protestują przeciwko komisji kodyfikacyjnej, wprowadzającej śluby cywilne i przeciwko zakusom lewicy na uświęcone tradycją prawa kościoła katolickiego 2/ domagają się poszanowania Konstytucji, praworządności i uniemożliwienia przez organa bezpieczeństwa krwawych napadów, dokonywanych na tle politycznem; 3/ wyrażają votum zaufania Zarządowi Głównemu Ch. D. i solidaryzują się z uchwałami Rady Naczelnej Ch. D., 4/ potępiają wszelką destrukcyjną i burzycielską robotę przeciwko ruchowi chrześcijańsko-społecznemu, 5/ uznają jeden tylko Zarząd Okręgowy Ch. D., złożony z delegatów wybranych w Wołkowysku dnia 28. grudnia 1927r., w Sokółce dnia 2. stycznia br. i w Białymstoku dnia 6. stycznia br., a wszelkie inne samozwańcze zarządy piętnują jako robotę wrogą, wymierzoną przeciwko Ch. D.".-

Po odczytaniu tej rezolucji zaproszeni imiennie uczestnicy Zjazdu przeszli do lokalu Sekretarjatu Wojewódzkiego Ch. D., gdzie wybrano Okręgową Komisję Wyborczą w składzie: adwokat Rejnhardt Stanisław - prezes, Hugo Tymiński z Wołkowyska I. wiceprezes, Piotr Bjsmont z Sokółki-II. wiceprezes, Ludwik Miodusiewski i ks. Zalewski - członkowie, Gedeon Chądzyński - sekretarz.-

Do Zarządu Okręgowego powołano 16 delegatów, a mianowicie 4 z Wołkowyska, 4 z Białegostoku, 4 z powiatu sokólskiego i 4 z powiatu białostockiego.-

W Zjeździe poza opozycją brało udział 37 osób. / BP./.-

Białystok, dnia 7. stycznia 1928. r.

Z a W o j e w o d ę :

Rowiński

Naczelnik Wydziału Bezp. Publ.

15

WOJEWÓDZTWO BIAŁ

L. BP. 80/T.

Białystok, dnia 18 stycznia 1928

Przedmiot: Sytuacyjne sprawozdanie tygodniowe Nr.2/39.

Do
/ według rozdzielnika /

Tajne

Przesyłam sytuacyjne sprawozdanie tygodniowe Nr.2/39 za czas od dnia 8 do 14.stycznia 1928 r.

1 zał.

Otrzymuje :

Vide rozdzielnik w sprawozdaniu sytuac. Nr.6 z 1927 r./.

T.

Za Wojewodę:

Naczelnik Wydziału Bezp.Publ.

Sytuacyjne sprawozdanie tygodniowe Nr.2/39.

za czas od dnia 8 do 14.stycznia 1928r.

I. Ruch polityczny.

a/ Stronnictwo Chłopskie.

Powiat Sokólski :

Instruktorzy Stronnictwa Grodzicki Feliks i Franciszek Kirlicki zorganizowali Koła lokalne tegoż we wsiach Jamionówka / 23 członków / i Zwierzyniec Mały / 9 członków /. /: gm.Dąbrowa :/. Zarząd pierwszego Koła stanowią: Kułak Eustachjusz - prezes, Kozłowski Stanisław - wiceprezes i Kułak Aleksander -sekretarz;-drugiego - Wawrzyniec Grabiński - prezes, Jan Godziński - sekretarz. / Starostwo /.-

Powiat Augustowski :

Instruktor Stronnictwa Szafrański Stanisław zwołał w dniach 5, 6 i 7.b.m. zebrania organizacyjne Kół lokalnych we wsiach Kamionka Stara, Łabętnik,Popowo,Pomiany i Zubki,gm.Bargłów, z których jedynie zebranie w Popowie doprowadziło do zorganizowania Koła,liczącego 13 członków.- Zarząd Koła stanowią:Poniatowski Franciszek - prezes,Karwański Piotr - skarbnik i Skindzielewski Józef - sekretarz. We wsiach pozostałych ludność do Stronnictwa Chłopskiego nie przystąpiła.- / Starostwo /.-

b/ Polska Partja Socjalistyczna.

Powiat Kolneński :

Zorganizowane zostały Koła lokalne P.P.S.we wsiach,gminy Gawrychy: Piśnki - Koło liczące 38 członków: prezes - Pawelczyk Teofil; Gontarze - Koło liczące 16 członków; prezes - Gawrych Józef; Morgowniki - Koło liczące 30 członków; prezes - Pieścik Bronisław. Koła te uzależnione są organizacyjnie od OKR.PPS. Łomża.- / Starostwo /.-

./.

c/ Katolickie Stronnictwo Małorolnych.

Powiat Suwalski :

K.S.M. zwołało dnia 4 i 5 b.m. szereg zebrań organizacyjnych w gminie Kuków, w których wyniku powstały Koło Stronnictwe wsiach: Chmielówka Stara / 29 członków /, Korobiec, Krokl ny i Turówka Nowa / 23 członków /, Smolanka / 8 czł./, Tacie / 40 członków /, Agrafinówka, Chachłusza i Sadówka / 18 czł.

-.-.-.-.-.-.-.-.-.-.-.-.-.-

II. Ruch Zawodowy.

Powiat Bielski :

Dnia 6 b.m. przy udziale około 80 osób odbyło się w Bia wieży zebranie członków miejscowego oddziału Zw.Zawod.Robotni ków Przemysłu Drzewnego. Omawiano wyłącznie sprawy organizacyjne. / Starostwo /.-

Powiat Białostocki:

Dnia 7.b.m. Rada Żydowskich Klasowych Zw.Zawodowych urz dziła wieczór literacki p.t." Gazeta w żywem słowie ", pod pr wodnictwem Lewińskiego. Przemawiali: Lewiński- n.t." Prasa, młodzież robotnicza", Cwas - n.t." Mendel i jego twórczość " Fligoński - n.t. " Znaczenie 5-rocznicy Madema". Obecnych - około 150 osób. / Starostwo /.-

Powiat Suwalski :

W dniach 6 i 8 b.m. w Suwałkach odbyły się w sprawach o nizacyjnych zebrania robotników przemysłu spożywczego, dozorc domowych, robotników przemysłu budowlanego i wreszcie robotn ków przemysłu skórzanego i zawodów pokrewnych.-

Powiat Grodzieński :

W dniu 2.b.m. odbyło się w Grodnie zebranie Związku Zawodowego r

./.

17

botników tytuniowych w celu omówienia sprawy wyborów t.zw. "Komitetu Kontroli ", który w myśl nowego rozporządzenia Dyrekcji Monopolów Państwowych ma być zorganizowany przy każdej państwowej fabryce tytoniowej. Na zebraniu przemawiali Mazurkiewicz Leon, działacz PPS., Skowroński Stanisław, prezes Rady Okręgowej Klasowych Związków Zawodowych i Małka Atłas, robotnica fabryki tytuniowej, którzy wyjaśnili zebranym, że w skład komitetu ma wejść 10-ciu stałych delegatów i 20-tu zastępców i nawoływali, ażeby wybierano do Komitetu ludzi oddanych sprawie robotniczej. Wybory członków Komitetu mają się odbyć w głosowaniu tajnem. Obecnych na zebraniu około 150 osób.-

Chrześcijańskie Związki Kresowe w dniu 8.b.m. zwołały Zjazd Okręgowy swych delegatów do Grodna. Na Zjazd przybyło około 60 osób. W wyniku obrad uchwalono utworzyć własny Komitet wyborczy i polecono Zarządowi Związku nawiązać kontakt z ugrupowaniami, popierającemi Rząd. Zjazd wyraził wotum nieufności Chrześcijańskiej Demokracji.-

-.-.-.-.-.-.-.-.-.-.-.-.-.-.-.-.-

III. Ruch wywrotowy.

Powiat Kolneński:

Dnia 2.b.m. we wsi Zbojna, gm. Gawrychy rozrzucono kilka egzemplarzy odezwy CK. Komunistycznych Partyj Polski, Zachodniej Białorusi, Zachodniej Ukrainy, Niemiec i Łotwy, notowanej w poprzedniem sprawozdaniu sytuacyjnem.-

Powiat Ostrołęcki:

W nocy z dnia 2 na 3 b.m. w Ostrołęce rozrzucono kilkanaście egzemplarzy odezw komunistycznych 4 edycyj, notowanych w poprzednich sprawozdaniach sytuacyjnych i dwa egzemplarze Nr.6 Czerwonego Sztandaru. W wyniku zarządzonych dochodzeń dnia 8 b.m. aresztowany został w Ostrołęce Mikołaj Filipow, mieszkaniec Białegostoku, przy którym znaleziono odezwy komunistyczne. Zatrzymanego Filipowa z materjałami oskarżenia przekazano sędziemu śledczemu w Ostrołęce. / Starostwo /.-

./.

Powiat Łomżyński :

V W Łomży dnia 31.ub.m.rozrzucono na terenie koszar 33 p.p. kilka egzemplarzy ulotki ~~treści~~ komunistyczne ,wyd.w języku polskim bez tytułu i podpisów,następującej treści:

" Żołnierze. Żądamy 10-cio dniowego urlopu na święta,wypłaty strawnego za czas urlopu oraz wolnego przejazdu kolejami.-

Żołnierze. Oficerowie korzystają z wszelkich przywilejów i wysokich pensyj.Żołnierze mają uciążliwą długotrwałą służbę,zepsute konserwy,groszowy żołd i kary bez liku.Oficerowie szkolą się w rzemiośle wojennem i będą napędzać do rzezi. Żołnierze- to mięso armatnie,które ma ginąć za obcą sobie sprawę w wojnie,przygotowywanej przez rząd Piłsudskiego.-

Ten rząd trzyma nas zdala od miejsca zamieszkania,by łatwiej móc nas użyć przeciw naszym braciom robotnikom i chłopom walczącym przeciw dyktaturze kapitalistów i obszarników.Zbliżają się święta B.Narodzenia.Każdy żołnierz chce urlopu.Urlopy dadą tylko dla wyjątków.- Żołnierze. Domagajcie się urlopów dla wszystkich,urlopów 10-dniowych.

Tylko w walce zdobędziemy to,co się Nam słusznie należy 10-dniowy urlop,wypłaty strawnego za czas urlopu oraz wolny przejazd kolejami."-

Dochodzenie prowadzi policja wspólnie z żandarmerją.-

/L. BP. 88 /.-

Powiat Grodzieński :

Jak wynika z otrzymanych ostatnio informacji konfidencjalnych,dzięki intensywnej działalności OK.KPZB.w Grodnie w ostatnich dniach została zorganizowana jaczejka t.zw."skompromitowanych". W skład tej jaczejki wchodzą wszyscy skompromitowani komuniści,a więc ci,co zostali po odbyciu kary wypuszczeni z więzienia i tacy,którzy dotychczas karani nie byli,lecz znani są policji i pozostają pod poufnym dozorem.-

W ostatnich czasach zauważono w Grodnie wzmożoną działalność Okręgowego Komitetu "Monr'u", przejawiającą się w zbiera-

./.

18

ofiar na rzecz więźniów politycznych wśród członków Klasowych Związków Zawodowych. Okręgowy Komitet "Mopr'u " w Grodnie otrzymać miał ostatnio od kompartji 4000 złotych na zaopatrywanie więźniów politycznych. Więźniom politycznym,znajdującym się w więzieniu w Grodnie, "Mopr" wydaje dziennie 12 - 15 porcji, składających się z 3 kg.chleba,1 kg.smalcu,1 kg.cukru i 1 paczki machorki; chorzy więźniowie otrzymują chleb biały,bułki,tran rybi i mleko. Dostarczaniem żywności więźniom zajmują się: Szacka Chaja, Palnicka Trajna i Aleksandrowicz Chaim,znani komuniści na terenie m.Grodna.-

Na terenie gminy Brzostowica - Wielka,gdzie od czasu zlikwidowania Rejonowego Komitetu KPZB./Styczeń 1927 r./ elementy wywrotowe przejawiały działalność swą bardzo słabo,w ostatnich dniach po powrocie z więzienia z Grodna zwolnieni Zachara i Mielańca Zachara,którzy odbywali karę za agitację komunistyczną, zauważono podjętą przez tychże działalność organizacyjną.Wymienieni przy pomocy innych członków Partji niewątpliwie dążyć będą do zorganizowania na nowo zlikwidowanej w styczniu 1927 r.organizacji KPZB.na terenie gm.Brzostowicy Wielkiej.W związku z tą akcją zarządzone zostały dochodzenia.-

-.-.-.-.-.-.-.-.-.-.-.-.-.-

IV. Kryzys w przemyśle,bezrobocie,strajki.

Powiat Białostocki:

Dnia 9 b.m.zastrejkowało 19 robotników fabryki włókienniczej Segała Icka w Białymstoku.Strajkujący domagają się wypłacenia im zaległych zarobków.-

Z braku zamówień i surowca unieruchomione zostały czasowo przedsiębiorstwa przemysłu włókienniczego w Białymstoku- Szwarca, Halperna Krykuna i Bekiera Lejby,zatrudniające około 100 robotników. / Starostwo /.-

Powiat Łomżyński :

Magistrat m.Łomży zarejestrował 502 bezrobotnych,z których

./.

47 korzysta z zasiłków państwowych.Pozostali bezrobotni nie otrzymują żadnych zasiłków. Nastrój wśród bezrobotnych - przygnębiony. / Starostwo /.-

Powiat Sokólski :

Wskutek okresowego zastoju w przemyśle garbarskim w Sokółce bez pracy pozostało 12 robotników tego przemysłu.-

Powiat Augustowski :

Bezrobotnych w powiecie 273 osoby. Z zapomóg korzystają 242 osoby. Do dnia 20.b.m. wstrzymane zostanie wypłacenie zapomóg 100 bezrobotnym z powodu wygaśnięcia okresu ustawowego. Nastrój wśród bezrobotnych - spokojny,lecz przygnębiony.-

Powiat Wołkowyski :

W związku z unieruchomieniem cementowni w Rosi,liczba bezrobotnych w powiecie wzrosła do 171. Wszyscy bezrobotni otrzymują zapomogi.-

Powiat Grodzieński :

Z braku zamówień w Krynkach unieruchomione zostały prawie wszystkie istniejące tam zakłady przemysłu garbarskiego,zatrudniające około 200 robotników. Nastrój wśród bezrobotnych przygnębiony.-

-.-.-.-.-.-.-.-.-.-.-.-

V. Ruch społeczny i wyznaniowy.

Powiat Bielski :

Dnia 8 b.m.we wsi Kuraszewo,gm.Łosinka,podczas nabożeństwa,odprawianego przez księdza uni-kiego Millera wtargnęło do cerkwi kilkanaście osób,kobiet i mężczyzn,podburzonych przez podżegaczy z pośród prawosławnych,działających z namowy proboszcza parafji prawosławnej w Czyżach,Leonida Naumowa i przy użyciu gwałtu przeszkodziło dalszemu odprawianiu nabożeństwa. Zajście zlikwidowane zostało po przybyciu do cerkwi z pomocą

./.

księdzu Millerowi parafjan jego, unitów. Dochodzenie przeciwko winnym wdrożono. / S.Pr.32 z dnia 11.b.m./.-

Powiat Białostocki:

Dnia 6 b.m.w Białymstoku Jankowski z Wilna wygłosił dla kolejarzy odczyt n.t. " Niemcy powojenne ". Obecnych na odczycie - około 130 osób.-

Powiat Szczuczyński :

Dnia 8 b.m.w Grajewie odbyło się zebranie Związku Rzemieślników Chrześcjan w sprawach organizacyjnych. Na zebraniu tem między innemi wypowiedziano się za poparciem Ch.D. przy wyborach z tem jednak zastrzeżeniem, że Ch.D. winna wystawić kandydatury osób, które rzemieślnikom chrześcijańskim dadzą gwarancję obrony ich interesów w Sejmie. Do rzędu takich osób zebranie zaliczyło Aleksandra Lipowskiego i Jana Zyskowskiego, członków Ch.D. w Grajewie. / Starostwo /.-

Powiat Suwalski :

Dnia 8 b.m.w Suwałkach odbył się powiatowy Zjazd Związku Polskiego Nauczycielstwa Szkół Powszechnych przy udziale wiceprezesa Zarządu Głównego Związku b.posła Zygmunta Nowickiego, na którego wniosek wysłano depesze hołdownicze do Pana Prezydenta Rzeczypospolitej i Marszałka Piłsudskiego oraz upoważniono nauczycieli Najewskiego i Adamowskiego do zorganizowania Komitetu Nauczycielskiego / wyborczego / współpracy z P.S.L. "Wyzwolenie ". Obecnych na Zjeździe - około 80 osób. / Starostwo./.-

W dniu 8 b.m. odbyło się w Suwałkach zebranie organizacyjne Koła Powiatowego Stowarzyszenia rezerwistów i b.wojskowych R.P.-

Obecnych na zebraniu było 40 osób; w ich liczbie przedstawiciele miejscowych związków oficerów rezerwy, inwalidów, b. ochotników, Zw.Strzeleckiego i T-wa Gimnastycznego "Sokół".-

Po zaznajomieniu się ze statutem Stowarzyszenia rezerwistów i b.wojskowych R.P., zarejestrowanego pod Nr.34 w dniu 10./I. 1927 r.przez Komisarza Rządu na m.st.Warszawę, zebrani wybrali prezydjum Koła w składzie: prezes Jan Jagas, por.rezerwy, urzędnik

./.

Kasy Chorych, wice - prezesi: Wołkowicki Włodzimierz - p
rez., Jan Milanowski - ppor. rez., sekretarz Józef Ciecie
administrator A.B.C. Ziemi Suwalskiej, skarbnik - Edmund
recki - urzędnik, księgowy Józef Milewski - syn właściciel
drukarni. Wszyscy wymienieni politycznie zaangażowani nie

Na dzień 15. b.m. projektowane jest zwołanie w Suw
kach walnego zebrania wszystkich b. wojskowych.-

Powiat Augustowski :

Dnia 8 b.m. w Augustowie odbyło się zebranie członkó
miejscowego oddziału Związku b. Ochotników Armji Polskiej.-
Zebranie miało charakter organizacyjny i sprawozdawczy.-

-.-.-.-.-.-.-.-.-.-.-.-

VI. Ruch narodowościowy.

a/ Żydowski

Powiat Szczuczyński:

Dnia 7 bm. Stowarzyszenie Kieren Hajesod w Szczuczynie na zebraniu ogólnem swych członków wybrało nowy zarząd w składzie: Lewinowicz Eljasz, Icko-Berman Mejer, Rozenbaum Boruch, Kupowski Chaim, Cywiakowski Chaim, Gerszteja Chaim, Doliński Jankiel, Lichszteja Czes, Lewinowicz Eyskind, Wąsocki Icko, Gronowicz Tobjasz, Szereszewski Josel, Kajman Szloma i Rubinowicz Natan.-

Powiat Łomżyński:

"Bund" w Łomży na walnem zebraniu swych członków w dniu 7 bm. wybrał delegację w składzie 5 osób, która ma interwenjować w żydowskiej gminie wyznaniowej w sprawie biblioteki "Madema" i kursów wieczorowych przy Zjednoczeniu Szkół Żydowskich, którym gmina odmówiła udzielania subsydjów. Zebrani uchwalili rezolucję, domagającą się wstawienia do budżetu gminy pozycji 10 tys.zł. na subsydja dla wspomnianych biblioteki i kursów /Starostwo/.-

Powiat Wołkowyski

W dniu 8 bm. w Wołkowysku Organizacja Sjonistyczna zorganizowała odczyt, wygłoszony przez rabina Szpetmana z Lublina. Prelegent podniósł szczytność dążeń organizacji sjonistycznej oraz zagłębiał się w historycznem znaczeniu i oddziaływaniu żydów, ich poezji i filozofji na inne narody, wskazywał na upadek wpływu żydów na narody aryjskie i nawoływał do wspólnej pracy i organizacji w ogólnem dążeniu ku osiągnięciu należnych żydom wpływów w świecie. Mówca poruszył również temat polityczny, a mianowicie stwierdził, że we wszystkich państwach i wszystkie narody dążą obecnie do zmiany form rządzenia i do zmian społeczno-ustrojowych, a nawiązując do tej okoliczności dowodził, że jedynie żydzi mogą i powinni wytknąć nowe drogi, któremi się potoczy przyszłe życie polityczne narodów. /Starostwo/

Powiat Grodzieński:

Organizacja Bund w Grodnie rozpoczęła wzmożoną agitację wśród robotników żydowskich. W ubiegłym tygodniu Komitet Okręgowy Bundu pozyskał nowego sekretarza na miejsce Ryby Rafaela, który wyjechał do Wilna. Nowy sekretarz został wyznaczony przez Centralę Bundu w Warszawie i nazywa się Mittelpunkt Moszko-Lejba, syn Mordki i Frejdy, lat 22, z zawodu biuralista, zamieszkuje w Grodnie przy ul.Wileńskiej Nr.19. /Starostwo/

---

b/ białoruski

Powiat Wołkowyski:

Hurtek Towarzystwa Szkoły Białoruskiej w Świsłoczy zaopatrzony został przez sekretarza Ostapczuka Macieja w białoruskie podręczniki szkolne, deklaracje szkolne itp.-

Powiat Grodzieński:

W związku z wyborami do ciał ustawodawczych w okresie sprawozdawczym zauważono agitację wśród członków Twa Szkoły Białoruskiej na rzecz Białoruskiej Włościańsko-Robotniczej Jedności. Przywódcy poszczególnych hurtków T-wa Szkoły Białoruskiej wśród swych członków i sympatyków prowadzą dość intensywną agitację, jednak dotychczas w sposób konspiracyjny. W niektórych miejscowościach powiatu a mianowicie m.in. na terenie gminy Krynki, działacze b.BWRH. a obecnie Twa Szkoły Białoruskiej, prowadząc agitację, zbierają jednocześnie składki pieniężne na cele wyborcze. Zachodzi podejrzenie że przy tej sposobności zbierają również składki na rzecz więźniów politycznych.-

Działalność Twa Szkoły Białoruskiej w sprawie szkolnictwa białoruskiego również w dalszym ciągu się rozwija. Deklaracje za otwieraniem szkół białoruskich zbierane są niemal we wszystkich wsiach białoruskich, które choć częściowo pozostawały pod wpływami BWRH.- Hurtki Towarzystwa we wsi Suchmiemie i Pałatkowo gminy Horodzkiej w najbliższych dniach mają założyć biblioteki i czytelnie.-

21

W ubiegłym tygodniu we wsi Szczeńcu gm. Berszty powstał nowy hurtek Twa Szkoły Białoruskiej, do którego zapisało się 14 członków. Na czele hurtka stanął mieszkaniec wsi Szczeńca Chocha Ignacy, syn Stefana l.24. Bliższe dane o składzie zarządu nowozorganizowanego hurtka przedłożone zostaną Ministerstwu dodatkowo.-

Dnia 7 bm. Okręgowy Zarząd Towarzystwa Szkoły Białoruskiej w Grodnie w sali żydowskiego Towarzystwa Akademickiego urządził przedstawienie, na którem odegrana została sztuka białoruska p.t. "Czort i baba", oraz wypowiedziane były deklamacje białoruskie. Dochód z przedstawienia został przeznaczony na rzecz Twa Szkoły Białoruskiej. Obecnych na przedstawieniu było około 200 osób.-

Tymczasowy Komitet Białoruskiej Partji Radykalno-Ludowej w Grodnie w ubiegłym tygodniu nawiązał pertraktacje z Chrześcijańskiemi Związkami Zawodowemi Kresowemi w celu połączenia się ~~xxxxxxxxxxxxx~~ przy wyborach. Przywódca Chrześcijańskich Związków Zawodowych, Majewski Aleksander wyraził zgodę na połączenie się obu organizacji i wystawienie wspólnej listy, żądając przytem wystawienia jego kandydatury w Okręgu Grodzieńskim na pierwszem miejscu. Ostatecznie jeszcze sprawa ta nie została zdecydowana i pertraktacje prowadzone są w dalszym ciągu.- /Starostwo/

---

c/ rosyjski

Rada Naczelna Rosyjskiego Zjednoczenia Narodowego upoważniła do podjęcia pracy organizacyjnej i wyborczej w powiecie bielskim Jerzego Januszewicza, Eljasza Iwanowskiego, Grzegorza Dziażbę, Józefa Nikiterowicza i Andrzeja Pikiłowskiego, zamieszkałych w Mielniku, pow. bielskiego.-

---

c/ litewski

Towarzystwo Św. Kazimierza zorganizowało w powiecie grodzie-

skim swe filje w Marcinkańcach, Birzach, Kobelach i Morgie
czach, skupiające młodzież i starszych.-

--------oOo---------

VII. R ó ż n e.-

a/ Sprawy graniczne.

Powiat Szczuczyński:

Dnia 6 bm. przez punkt graniczny Grajewo przekroczył g
nicę z Polski do Niemiec Mmacachanow Azarij, przedstawicie
/delegat/ Sowieckiej misji handlowej w Niemczech, posiadający
paszport służbowy, wydany przez Komisarjat Ludowy Spraw Zag
nicznych w Moskwie za Nr.3237 i wizę tranzytową na przejazd
przez Polskę, wystawioną przez Konsulat Generalny R.P. w Mos
za Nr.6571, ważną w terminie od dnia 30 ub.m. do 13.I.br. /St
rostwo/.-

---

b/ Sprawy samorządowe.

Powiat Grodzieński:

W dniu 7 bm. odbyło się drugie posiedzenie Rady Miejsk
w Grodnie. Porządek dzienny obrad obejmował: 1/ odczytanie pr
tokółu z poprzedniego posiedzenia; 2/ odczytanie reskryptu
Województwa Białostockiego w sprawie wyborów prezydjum Magist
tu i 3/ uchwalenie poborów wiceprezydenta i ławników. Po otwa
ciu posiedzenia zabrał głos radny, adwokat Zadaj w imieniu
frakcji żydowskiej i poruszył sprawę zamierzonej likwidacji S
du Okręgowego w Grodnie. Na wniosek radnego Zadaja Rada Miej-
ska jednogłośnie postanowiła interwenjować w Ministerstwie
Sprawiedliwości w celu pozostawienia Sądu Okręgowego w Grodni
Dla przedłożenia umotywowanego memorjału została wybrana ko-
misja, w której skład weszli: adwokaci Horbaczewski i Ruten.
Po odczytaniu reskryptu Województwa w sprawie wyboru prezydjum

22

Magistratu wywiązała się dyskusja, w której wyniku uchwalono zaskarżyć decyzję Województwa do Ministerstwa Spraw Wewnętrznych. Do powołanej w tym celu Komisji wybrano radnych dyrektora gimnazjum P.M.S. Półjana, adwokata Zadaja i nauczyciela Fila. Do omówienia punktu 3-go, to jest uposażenia vice-prezydenta i ławników, nie doszło z powodu sprzeciwu frakcji polskiej i socjalistycznej. Frakcja polska, nie chcąc dopuścić do obrad, opuściła salę posiedzeń.- /Starostwo/.-

---

c/ Przestępczość kryminalna.

Zabójstwa:

W dniu 8 bm. we wsi Knorydy, gm. Łubin, powiatu bielskiego na zabawie podczas sprzeczki na tle osobistych nieporozumień uderzeniem kołem od płotu w głowę zabity został mieszkaniec tejże wsi Parfeniuk Jan. Sprawcy zabójstwa: Car Jan, Car Maksym, Ryżyk Aleksander i Kapuśnik Daniel zostali aresztowani.-

Dnia 9.bm. w majątku Brzostowica-Wielka, powiatu grodzieńskiego podczas wspólnej bójki na zabawie został ciężko pobity mieszkaniec majątku Massalany - Józef Wykpisz, który po upływie 16 godzin zmarł. Sprawców zabójstwa: Kucharskiego Bolesława, Bojarczuka Władysława i Chochę Jana ujęto.-

W dniu 9.I.br. w Małkini, pow. Ostrów Maz., w czasie sprzeczki wynikłej na tle porachunków osobistych strzelił z rewolweru Bronisław Zabłocki, lat 40, felczer, raniąc w głowę Kazimierza Zyśka, lat 35, rolnika, zam. w Małkini. Stan rannego ciężki. Pomimo niezwłocznie przeprowadzonej w szpitalu Ostrowskim operacji, kuli, która utkwiła w mózgu, nie wyjęto. Sprawca ujęty.

Usiłowanie zabójstwa:

W dn.8 bm. poster.Szkot Franciszek z Poster.P.P. w Łapach, pow. wysoko-mazow., podczas legitymowania w mieszkaniu Stanisławy Łapińskiej w Łapach znajdującego się tamże mieszka-

nego osobnika został przez tegoż przy pomocy Łapińskiej napad-
nięty. Osobnik ów, wydobywszy rewolwer, wystrzelił do poster.
Szkota, jednak z powodu podbicia mu ręki - chybił. Poszlakowa-
ny Kalapiński Wacław bez stałego miejsca zamieszkania, zdołał
zbiec. Rewolwer odebrano; pościg zarządzono.-

Dnia 7.bm. ujęty został Wincenty Olszewski, poszukiwany
za usiłowanie zabójstwa funkcj.P.P. z poster. P.P. w Augusto-
wie w dn.6.sierpnia 1927 r., do których wymieniony w czasie
pościgu oddał szereg strzałów. Olszewski poszukiwany był za
usiłowanie zabójstwa mieszkańca wsi Kalety, gm. Giby, powiatu
suwalskiego Poromijczyka Antoniego oraz zbrodnicze podpalenia
stodoły na szkodę mieszkańca wsi Studnówka, Surowca.-

Ponadto Olszewski podejrzany jest o udział w bandach dy
wersyjnych i szpiegostwo na rzecz Litwy. Dochodzenia trwa.-

Białystok, dnia 14. stycznia 1928 roku.-

Za W o j e w o d ę:

Naczelnik Wydziału Bezp.Publ.

ojewództwo Białostockie
L:BP.164/28.T.

Białystok,dnia 21 stycznia 1928 roku

23

Do **Tajne**

rzedmiot: Sytuacyjne sprawo-
-łanie tygodniowe.-

/: według rozdzielnika:/

Przesyłam sytuacyjne sprawozdanie tygodniowe Nr.3/40/ za czas od dnia 14 do 21 stycznia 1928 roku.-

Za W o j e w o d ę:

Kamieńska

Naczelnik Wydziału Bezp.Publicznego

Otrzymują:

Jak rozdzielnik
Syt.sprawozd.tyg.Nr.6.

A.T.

prezes, Sztukowski Konstanty - sekretarz a skarbnik;

3/ we wsi Krasne, gm. Kurjanka koło liczące 40 członków; zarządu dotychczas nie wybrano;

4/ we wsi Jasionowo,gm. Lipsk koło liczące 23 członków;

5/ we wsi Jastrzębna II, gm.Lipsk koło liczące 40 członków: zarząd - Granacki Jan - prezes, Wróblewski Szczepan - sekretarz, Kanosa Ludwik - skarbnik;

6/ w osadzie Lipsk koło liczące 19 członków; zarząd - Ospik Zygmunt - prezes, Halicki Jan - viceprezes, Kaczyński Jan - sekretarz, Wierzbołowicz Stanisław - skarbnik.-

Dnia 15 bm. ukonstytuował się w Augustowie zarząd powiatowy Stronnictwa Chłopskiego w składzie: Szczęsnowicz Kazimierz - prezes, Gutowski Józef z Chomontowa - sekretarz i Wielgat Jan z Brzozówka - skarbnik.-

--------oOo---------

Sytuacyjne sprawozdanie tygodniowe Nr.3/40/
za czas od dnia 14 do 21 stycznia 1928 roku.

I. Ruch polityczny.

a/ Stronnictwo Chłopskie

Powiat Grodzieński:

Instruktor Stronnictwa Stelmaszuk Józef zorganizował koła lokalne we wsiach Ozdubicze /20 czł./ i Kamionka /19 czł./.-

Powiat Augustowski:

Instruktorzy Stronnictwa Szafrański, Płoński, Sztrom, Janik i Piasecki zorganizowali koła lokalne:

1/ we wsi Rudki Nowe, gm.Bargłów, liczące 19 członków; zarząd: Skiendzielewski Stanisław - prezes, Kopiczko Piotr - sekretarz i skarbnik;

2/ we wsi Skiebiewo, gm. Kurjanka koło liczące 68 osób; zarząd - Janczyc Kazimierz - prezes, Makarewicz Władysław - viceprezes, Sztukowski Konstanty - sekretarz i skarbnik;

3/ we wsi Krasne, gm. Kurjanka koło liczące 40 członków; zarządu dotychczas nie wybrano;

4/ we wsi Jasionowo,gm. Lipsk koło liczące 23 członków;

5/ we wsi Jastrzębna II, gm.Lipsk koło liczące 40 członków; zarząd - Granacki Jan - prezes, Wróblewski Szczepan - sekretarz, Kanosa Ludwik - skarbnik;

6/ w osadzie Lipsk koło liczące 19 członków; zarząd - Ospik Zygmunt - prezes, Halicki Jan - viceprezes, Kaczyński Jan - sekretarz, Wierzbołowicz Stanisław - skarbnik.-

Dnia 15 bm. ukonstytuował się w Augustowie zarząd powiatowy Stronnictwa Chłopskiego w składzie: Szczęsnowicz Kazimierz - prezes, Gutowski Józef z Chomontowa - sekretarz i Wielgat Jan z Brzozówka - skarbnik.-

--------oOo---------

b/ Wszechstanowa Organizacja Monarchistyczna.

Powiat Ostrowski:

Dnia 17 bm. w Ostrowi Mazowieckiej W.O.M. otworzyła swe Sekretarjat powiatowy, którego kierownikiem jest Mieczysław niak, drukarz z Warszawy.-

-------oOo------

c/ Związek Naprawy Rzeczypospolitej.

Powiat Bielski:

Dnia 15 bm. odbyło się Bielsku zebranie organizacyjne miejscowego koła Związku Naprawy Rzplitej przy udziale około 120 osób. Do oddziału, do którego zarządu weszli - Edgar Ben inspektor szkolny, Tadeusz Jaroński, kierownik szkoły powszech nej w Bielsku i Jakób Borkowski, zawiadowca st.kol.Bielsk, dysław Ksepko, rejent i Stanisław Merčik, nauczyciel gimnazjum w Bielsku, zapisało się 39 osób. Koło wysłało do Marszałka sudskiego depeszę następującej treści:

"Zebranie szerokich warstw społeczeństwa bielskiego, zwoł na dnia 15 stycznia 1928 r. z inicjatywy Egzekutywy Okręgowej Związku Naprawy Rzeczypospolitej w Bielsku Podlaskim postano ło jednogłośnie przesłać Ci Najdostojniejszy Marszałku wyraz czci, przyrzekając stać wiernie przy Tobie"... /L.BP.441/.-

--------oOo--------

d/ Polskie Stronnictwo Ludowe "Wyzwolenie".

Powiat Szczuczyński:

Lokalne koło Stronnictwa we wsi Sojczyn Borowy, gm.Ruda stało przez Zarząd powiatowy rozwiązane wskutek nieopłacania przez członków tegoż składek członkowskich.-

--------oOo---------

25

II. Kryzys w przemyśle, bezrobocie, strajki.

Powiat Białostocki:

Dnia 12 bm. w Gródku unieruchomiona została przędzalnia B-ci Lande, zatrudniająca 15 robotników, natomiast dnia 16 bm. uruchomiono w Białymstoku fabrykę sukna Sokół i S-wie, zatrudniającą 146 robotników.-

Stan bezrobocia w Białymstoku i powiecie według danych z dnia 20 bm. przedstawia się następująco:

Bezrobotnych w Białymstoku - 2831, Supraślu - 59, Michałowie - 98, Wasilkowie - 133, Gródku - 503, Starosielcach - 22, Choroszczy - 75, poz. miejsc.pow. - 42, razem 3763 bezrobotnych, w tem tytoniowców - 41, włókniarzy - 1763, rob.budowlanych - 222, metalowców - 106, rob.wykwalifikowanych - 647, niewykwalifikowanych - 712, rolnych - 11, pracowników umysłowych - 261. Pobiera zapomogi 1113 robotników i 26 pracowników umysłowych; z doraźnej pomocy państwowej korzysta 409 bezrobotnych.-

Strajk 150 robotników tartaku "Waliły" /firmy "Standart", trwający od dnia 11 bm. został dnia 17 bm. zlikwidowany. Strajkujący uzyskali 8% podwyżki dotychczasowej skali płac.-

Powiat Grodzieński:

Bezrobotnych w powiecie 1182, w tem: metalowców - 41, robotników budowlanych - 64, niewykwalifikowanych - 309, przemysłu spożywczego - 271, robotników wykwalifikowanych - 127, rolnych - 5, garbarzy 200, pracowników umysłowych - 85. W Skidlu i Krynkach unieruchomione zostały prawie wszystkie zakłady przemysłu garbarskiego. Według opinji fachowców kryzys w przemyśle garbarskim wywołany został brakiem surowców zagranicznych, które wywożone są do Rosji Sowieckiej, gdzie ceny na nie są wyższe, niż w Polsce. Pozatem wzrost bezrobocia w samym Grodnie nastąpił w związku z wstrzymaniem na okres zimowy robót sezonowych. Z pośród bezrobotnych w Grodnie z zapomóg korzysta: 38 osób z akcji doraźnej, 74 osoby z akcji ustawowej. Na wyjazd do Francji zarejestrowało PUP 105 osób, w tem 30 kobiet.-

Strajk robotników w Niemeńskiej fabryce wyrobów introliga-

torskich nie został dotychczas zlikwidowany. /Starostwo/

Powiat Augustowski:

W dniu 17 bm. było w powiecie 298 bezrobotnych. Z zapomóg korzysta narazie 230 osób. Istniała możliwość zatrudnienia około 100 bezrobotnych w Białowieży; możliwości tej nie wykorzystano wskutek braku u bezrobotnych potrzebnych narzędzi i pieniędzy na podróż. /Starostwo/.-

Powiat Łomżyński:

Z pośród około 500 bezrobotnych w Łomży nikt z zapomóg nie korzysta.Magistrat, chcąc przyjść z doraźną pomocą bezrobotnym, starał się na zmianę zatrudniać 20 robotników, gdyż dla tylu tylko ma stałą pracę. Na wezwanie Magistratu zamiast 20 zgłosiło się 150 rob., którzy domagali się natychmiastowego zatrudnienia, wobec czego Magistrat zawiesił roboty zupełnie.-

Nastroje wśród bezrobotnych są podniecone, co wpłynąć może ujemnie na wynik wyborów w Łomży, gdyż przewlekające się bezrobocie PPS Lewica i KPP usiłują wykorzystać dla celów agitacyjnych i organizacyjnych. /Starostwo/.-

Powiat Suwalski:

W dniu 10 bm. uruchomiony został tartak w Płocicznie,zatrudniający 170 robotników.-

Powiat Sokólski:

W powiecie bez pracy pozostaje 12 garbarzy.-

Powiat Wołkowyski:

Dnia 8 bm. w Wołkowysku zastrajkowali robotnicy przemysłu drzewnego, zorganizowani w Związku Zaw.Robotników Przemysłu Drzewnego, domagając się przestrzegania przez przedsiębiorców postanowień ustawy o 8-mio godzinnym dniu pracy. Strajk zlikwidowany został kompromisowo w dniu 17 bm. Strajkowało 48 robotników.-

-------oOo----------

26

III. Ruch wywrotowy.

Powiat Białostocki:

Dnia 15 bm. przy ul. Mińskiej w Białymstoku grupa wyrostków żydowskich płci obojga usiłowała uformować pochód manifestacyjny. Przy wyjściu grupy tej z ul. Surażskiej uczestnicy jej nieśli dwie tablice tekturowe z napisami w żargonie i języku polskim: "Żądamy zwolnienia wszystkich więźniów politycznych", "Precz z faszystowskim Rządem Piłsudskiego", "Niech żyje rząd robotniczo-chłopski" i wzniesili okrzyki, których treść identyczna była z napisami na tablicach. Manifestujący usiłowali pójść w kierunku ul. Rynek Kościuszki, jednakże na widok zbliżającego się od tej strony funkcjonarjusza policji rzucili w błoto niesione tablice oraz kilkadziesiąt egzemplarzy odbitej na szapirografie ulotki pt. "Precz z ustawą przemysłową", podpisanej przez Białostocki Komitet Zw.Mł.KPZB. i rozpierzchli się. W związku z powyższem zatrzymano O.Tyszkiewicza, syna Icka, które go z materjałami oskarżenia przekazano władzom sądowym /S.87/P. z dnia 19 bm./.-

Powiat Grodzieński:

Uzyskano ze źródeł konfidencjonalnych informacje, że OKKPZB. Grodno dąży do opanowania zarządów okręgowego i hurtków Twa Szkoły Białoruskiej w powiecie grodzieńskim w związku z zamierzeniami wyborczemi /Starostwo/.

W nocy z dnia 16 na 17 bm. na drodze Skidel-Szczuczyn w odległości 8 klm. od Skidla na słupie telefonicznym zawieszony został transparent komunistyczny z napisami w języku rosyjskim, omawiającymi rocznicę śmierci Lenina.-

Tegoż dnia w czasie targu na rynku w Indurze usiłowali komuniści zorganizować pochód demonstracyjny z transparentem. Zawiązek pochodu policja rozproszyła.-

Organizatorzy pochodu zdołali jedynie rozrzucić kilkanaście egzemplarzy odezwy KCKPZB z lipca 1927 r., notowanej w sytuacyjnych sprawozdaniach tygodniowych. Dochodzenia trwają. /L.BP.163/.-

Powiat Łomżyński:

W nocy z dnia 14 na 15 bm. we wsiach Kołonyja Duchny i Śliwowo, gm. Rutki rozrzucono kilkanaście egzemplarzy odezw komunistycznych 2-ch edycyj, z których dotychczas nie notowana była w sytuacyjnych sprawozdaniach tygodniowych odezwa KCKPP p.t. "Przeciw Sejmowi dyktatury faszystowskiej. Przeciw Sejmowi Wojny z Z.S.R.R.", wydana w języku polskim, dat. - Warszawa, w grudniu 1927 r. / 1 egz. odezwy Ministerstwu przesyłam/.-

Dnia 16 bm. na dworcu kolejowym w Łomży zatrzymany został Ajzenfisz Symcha, syn Abrama-Dawida, ur. w r.1908 w Okoniewie, powiatu warszawskiego, zamieszkały w Warszawie przy ul. Wołowej Nr.4 m.27., prawdopodobnie kurjer K.C.K.P.P., przy którym znaleziono transport odezw komunistycznych wagi około 15 kg. pięciu edycyj, notowanych wyżej i w poprzednich sprawozdaniach sytuacyjnych. Zatrzymanego Ajzenfisza z materjałami oskarżenia przekazano władzom sądowym /L.BP.184/.-

Powiat Ostrołęcki:

Dnia 20 bm. w Ostrołęce rozrzucono kilkadziesiąt egzemplarzy odezwy KCKPP p.t. "Przeciw sejmowi dyktatury faszystowskiej"

--------oOo--------

IV. Ruch społeczny, spółdzielczy i organizacje przysposobienia wojskowego.

Powiat Grodziński:

Dnia 15 bm. w Grodnie odbył się wiec spółdzielczy, zorganizowany przez Spółdzielnię "Jutrzenka". Przemawiali na wiecu - delegat Związku Spółdzielni Spożywców Rzeczypospolitej - Jan Zawada, starosta Robakiewicz i prezes rady nadzorczej Spółdzielni "Jutrzenka", Kołacki.-

Oddział Związku Podoficerów Rezerwy w Grodnie na zebraniu w dniu 15 bm. wybrał nowy Zarząd w składzie: Basek Adolf - prezes, Grynchajt Bernard - sekretarz i Kornacki Stanisław - skarbnik. /Starostwo/.-

Powiat Bielski

W wsi Szczyty gm. Orla zorganizowany został przez porucznika rezerwy W.P. Włodzimierza Łyzkowa, rosjanina, oddział Związku Strzeleckiego, liczący dotychczas 20 członków.-

Powiat Wołkowyski

W dniu 12 bm. odbyło się w Wołkowysku zebranie walne członków Związku Oficerów Rezerwy poświęcone sprawie sądów honorowych oficerów służby czynnej, obowiązujących także oficerów rezerwy. Zebrani wypowiedzieli się, że stosowanie kodeksu honorowego oficerów służby czynnej do oficerów rezerwy jest anormalnem ze względu na odmienne warunki bytu jednych i drugich, a przeto postanowiono poprzeć w tej sprawie protest innych organizacyj oficerów rezerwy.-

----------oOo----------

V. Ruch narodowościowy

a/ żydowski

Powiat Grodzieński:

Od dnia 10 bm. w Grodnie wydawany jest dziennik żargonowy "Unser Grodner Express" na miejsce zawieszonego "Grodner Momentu", którego personel redakcyjny przeszedł całkowicie do "U.G.K." Nowy dziennik związany jest redakcyjnie z żargonowym "Expressem" warszawskim./na miejscu dodrukowane są dwie strony/.

Powiat Wołkowyski:

Dnia 14 bm. w Wołkowysku odbyło się zebranie członków miejscowego oddziału Twa Tarbut, na którem sjoniści Szkarkat Izaak i Jerozolimski Leiba złożyli sprawozdanie z odbytego w dniach 25, 26 i 27 ub.m. w Warszawie zjazdu delegatów Twa Tarbut.-

---

b/ białoruski

Powiat Bielski:

Na odbyty w dniach 28 i 29 ub.m. w Wilnie zjazd delegatów Twa

Szkoły Białoruskiej wyjeżdżał z powiatu bielskiego Roman Borowski, prezes hurtka T.S.B. we wsi Poddany, gm. Białowieża.-

Powiat Wołkowyski:

Hurtek Twa Szkoły Białoruskiej w Swisłoczy dnia 8 bm. urządził przedstawienie amatorskie, na które przybyło około 170 osób.-

Hurtek T.S.B. w Rosi otworzył bibliotekę, której kierownikiem jest Juljan Dylowiec, zamieszkały we wsi Studziemiec, gm. Roś.-

---

c/ litewski

Powiat Suwalski:

Dnia 14 bm. zatrzymani zostali b. uczniowie litewskiego seminarjum nauczycielskiego w Wilnie Konstanty Leonowicz, Paweł Brylis, Jan Murzyn z Puńska oraz Antoni Stanialis i Jan Paszkiewicz ze wsi Wojtokiemie, gm. Sejwy. Przy rewizji znaleziono u Leonowicza znaczek organizacji litewskiej "Pawasarys" oraz 500 zł. gotówkę, otrzymanych w dniu 10 bm. od dra Olsejki z Wilna na zapomogi dla więźniów politycznych, litwinów. W toku dochodzenia ustalono, że w grudniu 1927 r. tenże Leonowicz otrzymał od dra Olsejki na tenże cel 200 zł., z czego 75 zł. wydał na zapomogi, a 125 zł. na koszta podróży. Pozatem ujawniono, że na terenie powiatu suwalskiego zbierała składki na rzecz więźniów politycznych litwinów Anna Balunaśwna, sklepowa spółdzielni "Gospodarz" w Puńsku. Zebrane przez nią pieniądze w kwocie 35 zł.2 gr. odwiózł do Wilna Leonowicz, o czem zresztą pisała w N.139 "Wilnaus Aidas". W czasie rewizji u zatrzymanych znaleziono szereg adresów i notatek, które są obecnie tłumaczone.- U zatrzymanego Stanialisa znaleziono m.in, list z Zambrowa, pisany przez szeregowca 6 kompanji 71 p.p., Władysława Żylińskiego i dat.20/III-1927 roku, w którym Żyliński przyznaje się do uszkodzenia mostu na Wiśle" co spowodowało wysokie straty dla Państwa /większe jak w Gdyni/." List ten przesłano do dyspozycji Samodzielnego Ref.D.O.K.III.w Grodnie,

zaś zatrzymanych za zgodą władz prokuratorskich narazie zwolniono. Dalsze dochodzenie trwa. -

Ustalono, że dnia 8 bm. w czasie zabawy tanecznej we wsi Wojtokiemie, gm. Sejwy mieszkańcy tejże wsi Wincenty Kibiszys i Piotr Czernialis odśpiewali po litewsku wiersz, nawołujący litwinów do walki i wyrznięcia polaków, zabójstwa Marszałka Piłsudskiego, zwolnienia gen. Zagórskiego i t.p. Po przeprowadzeniu dochodzeń winni zostali zatrzymani i z materjałami oskarżenia przekazani władzom sądowym. /S.47/pr. z dnia 17 bm./.-

---------oOo---------

VI. Ruch zawodowy.

Powiat Białostocki:

Dnia 14 bm. Związek Zaw.Robotników Przemysłu Włókienniczego w Białymstoku urządził akademję ku uczczeniu pamięci pisarza żydowskiego Mendeli. Odczyt okolicznościowy wygłosił Icbok Kac.

Powiat Grodzieński:

Dnia 14 bm. w fabryce tytoniowej w Grodnie odbyły się wybory delegatów załogi fabrycznej. Wybrano 10 delegatów starych i 20 zastępców.-

Powiat Wołkowyski:

Dnia 7 bm. w Swisłoczy odbyło się walne zebranie miejscowego oddziału Związku Rzemieślników Żyd., na którem postanowiono zorganizować przy Związku kursy wieczorowe i wybrać nowy zarząd, gdyż stary wykazał brak energji i inicjatywy.-

Dnia 14 bm. na zebraniu ogólnem członków oddziału Związku Spożywczego na skutek zabiegów "Bundu" wybrano nowy zarząd, do którego weszli: Jelinowicz Izaak, Irmes Chana, Winokur Chaim, Klaczko Welwel, Frak Judel, Rendenson Chasza i Piekarska Rebeka.

--------oOo---------

VII. R ó ż n e.

a/ Sprawy samorządowe

Z ramienia socjalistycznej frakcji w Radzie Miejskiej m. Grodna wyjechała do Białegostoku i Warszawy delegacja, która po uprzedniej interwencji w Urzędzie Wojewódzkim przedstawić miała Panu Ministrowi Spraw Wewnętrznych i Panu Prezesowi Najwyższej Izby Kontroli Państwa materjały, świadczące o nadużyciach b. członków prezydjum Magistratu m. Grodna, a w szczególności b. wiceprezydenta Cydzika.-

---

b/ Sprawy graniczne.

Powiat Szczuczyński:

W dniu 10 bm. przez punkt graniczny Grajewo przekroczył granicę z Niemiec do Polski Demidow Mikołaj delegat Komisarjatu ludowego komunikacji, posiadający paszport służbowy, wydany przez komisarjat ludowy spraw zagranicznych w Moskwie Nr.3202 i wizę tranzytową na przejazd przez Polskę w ciągu dni 2, wystawioną przez wicekonsulat R.P. w Kłku Nr.2/28. ważną w terminie od dnia 10.I. do dnia 21.I.28 roku.

---

c/ Aresztowania

Powiat Suwalski:

Dnia 10 bm. przekazani zostali z materjałami oskarżenia Prokuratorowi przy Sądzie Okręgowym w Suwałkach - zatrzymany w chwili wysiedlenia z Niemiec do Polski Wincenty Olszewski, oskarżony o dywersje i szpiegostwo oraz współoskarżony z nim Antoni Doromiejczyk, obaj mieszkańcy wsi Kalety, gm.Giby. /Starostwo/.-

---

29

d/ Przestępczość kryminalna.

Zabójstwa:

W dniu 12 bm. podczas bójki na jarmarku w Śniadowie, powiatu łomżyńskiego, ugodzony został kłonicą w głowę mieszkaniec wsi Zalesie, Mierzejewski Stanisław, który zmarł w szpitalu w Łomży dnia 13 bm. - Sprawcę zabójstwa, Korytkowskiego Józefa aresztowano.-

Dnia 14 bm. na drodze, wiodącej ze wsi Zarnowo do wsi Jeziorki, powiatu augustowskiego, znaleziono zwłoki Mikołaja Skowrońskiego, lat 56, mieszkańca wsi Nowiny, gm.Bargłów. Dokonane oględziny zwłok lekarskie stwierdziły, że Skowroński uderzony został tępem narzędziem w głowę, wskutek czego nastąpiło wklęśnięcie czaszki. Przypuszczalną przyczyną morderstwa jest zemsta, względnie ojcobójstwo, natomiast wykluczony rabunek. Sprawcy zabójstwa dotychczas nie zostali wykryci.-

W dniu 16 bm. koło wsi Lipsk, powiatu augustowskiego, znaleziono zwłoki 15-letniego Władysława-Aleksandra Lewkowicza z wybitem lewem okiem i pokrwawioną twarzą. Istnieją poszlaki, że Lewkowicz został zamordowany na terenie powiatu sokólskiego i przywieziony pod wieś Lipsk celem zatarcia śladów. Dochodzenie trwa.-

Użycie broni przez K.O.P.:

Dnia 14 bm. o godz.2 w nocy szereg. 1 plutonu I Kompanji 29 Baonu K.O.P. ze strażnicy Prawy-Las, będąc w pościgu za przemytnikami na polach wsi Zarzecza-Pawłowskie, gm.Pawłówka, powiatu suwalskiego w odległości 1 1/2 klm. od granicy niemieckiej użyli broni palnej, dając za uciekającymi przemytnikami 6 strzałów karabinowych, przyczem jeden z przemytników Sztejder Bolesław, mieszkaniec wsi Sidorówka, gm.Jeleniewo, powiatu suwalskiego, ugodzony kulą w głowę, padł trupem na miejscu, drugi zaś Rogowski August, mieszkaniec wsi Kopane, gm.Jeleniewo, został ciężko ranny w brzuch, skutkiem czego po upływie czte-

rach godziu zmarł. Przy Sztejderze odnaleziono blanchę spirytusu skażonego, przy Rogowskim zaś również blanchę spirytusu i blanchę kropli Hofmana.-

Białystok, dnia 21 stycznia 1928 roku

Za W o j e w o d ę:

Zawistowski

Naczelnik Wydziału Bezp.Publicznego

A.T.

WOJEWÓDZTWO BIAŁOSTOCKIE.

Białystok, dnia 28 stycznia 1928.r.

L. Bp.243.

30

TAJNE

Przedmiot: Sytuacyjne sprawozdanie tygodniowe Nr.4.

Do

/ według rozdzielnika /

Przesyłam 1 egzemplarz sytuacyjnego sprawozdania tygodniowego Nr.4. za czas od dnia 21. do 28.stycznia 1928 r."

1 zał.

Za Wojewodę:

Naczelnik Wydziału Bezp.Publ.

Otrzymują:

1 rozdzielnik
sprawozdaniu sytuac.
z 1927 r. /.

Sytuacyjne sprawozdanie tygodniowe Nr.4.
za czas od dnia 21. do 28. stycznia 1928.r.

I. Ruch polityczny.

a/ Stronnictwo Chłopskie.

Powiat Sokólski :

Instruktor Stronnictwa Chudziatko Franciszek zwołał dnia 19.b.m. zebranie organizacyjne we wsi Knyszewicze, gminy Odelsk. Z pośród obecnych na zebraniu 10 osób nikt do Stronnictwa nie zapisał się.-

Powiat Suwalski:

Dnia 16.b.m. odbyło się zebranie organizacyjne Stronnictwa Chłopskiego we wsi Malinówka, gminy Wólka, zwołane przez instruktora Dure. Zebrania efektów organizacyjnych Stronnictwu nie przyniosło.-

Powiat Augustowski :

Instruktorzy Stronnictwa Piasecki Karol i Szafrański Stanisław zorganizowali Koła lokalne w następujących miejscowościach gminy Lowsznda:

1/ we wsi Grabowo, liczące 15 członków; 2/ we wsi Chomontowo, liczące 18 członków; 3/ we wsi Janówka, liczące 17 członków; zarząd Koła: Frydrych Stanisław - prezes, Szymańczuk Aleksander - sekretarz, Wyścocki Stanisław - skarbnik; 4/ we wsi Janówka, liczące 22 członków; Zarząd Koła: Mławicki Wojciech - prezes, Kuprewicz Stanisław - sekretarz i Kupiczko Stanisław - skarbnik; 5/ we wsi Pruska Wielka, liczące 20 członków; Zarząd Koła : Grochowski Piotr - prezes, Harasim Jan - sekretarz i Błyszczak Stanisław - skarbnik; 6/we wsi Mikołajówek, liczące 11 członków; Zarząd Koła: Zalewski Władysław - prezes, Basałaj Piotr - sekretarz i Morge Piotr - skarbnik; 7/w osadzie Raczki, liczące 40 członków; Zarząd Koła: Oleksy Franciszek - prezes i sekretarz, Ostrowski Franciszek - skarbnik; 8/we wsi Suchowiść, liczące 43 członków; Zarząd Koła: Basał Franciszek - prezes, Kulbacki Franciszek - skarbnik i Wencki Józef - sekretarz; 9/ we wsi Jankielówka, liczące 12 członków; Zarząd Koła: Wencki Józef - prezes.-

/.

Akcja organizacyjna Stronnictwa Chłopskiego w powiec świadczy o zaniku tutaj wpływów P.S.L."Wyzwolenie".-

b/ Partja Pracy.

Powiat Grodzieński :

Dnia 17.b.m. Partja Pracy zorganizowała w Grodnie Ko Młodzieży,którego Zarząd stanowią: Borowski Wacław - prezes Sosnowski Stefan - wiceprezes, Ziembicki Marjan - sekretarz i Ludwik Mazurkiewicz - skarbnik.-

Z dniem 1.lutego br.ma być wydawany w Grodnie tygodni " Kresy ",jako grodzieński organ Partji Pracy zamiast tygod ka " Nasza Ziemia", którego wydawnictwo z dniem 31.b.m.ule nie zawieszeniu.- Redaktorem " Kresów " będzie dotychczasow redaktor " Naszej Ziemi ", współpracownikiem zaś - Ziembicki Marjan. / Starostwo /.-

c/ Lewica Chłopska .

Powiat Augustowski :

Urbanowicz Stanisław, zamie zkały w Lipowcu,członek b. N.P.Ch. otrzymał wiekszą ilość egzemplarzy numeru 3-go lubel skiej " Samopomocy Chłopskiej ".-

d/ Katolickie Stronnictwo Małorolnych.

W Zambrowie powiatu łomżyńskiego otwarty został sekretarjat lokalny K.S.M. Kierownikiem Sekretarjatu jest Henryk Humiński z Zambrowa.-

-.-.-.-.-.-.-.-.-.-.-.-.-.-.-.-

./.

32

II. Ruch wywrotowy.

Powiat Ostrowski :

Organa służby bezpieczeństwa przygotowują likwidację organizacji komunistycznej w Zarębach Kościelnych.-

W dniu 22.b.m. na stacji Zaręby Kościelne zatrzymany został Tiszman Josel z Warszawy / ul.Nowolipki 27 /, który przybył do Zaręb w celu urządzenia zebrania członków K.P.P.-

Tiszmana z materjałami oskarżenia przekazano władzom sądowym, zaś znalezione przy nim notatki w żargonie są obecnie przepracowywane. / Starostwo /.-

Powiat Kolneński :

W dniach 21 i 22.b.m.w Kolnie rozrzucono kilkanaście egzemplarzy notowanej w poprzednich sprawozdaniach sytuacyjnych odezwy wyborczej K.C.K.P.P.

Powiat Grodzieński :

Uzyskano informację, że dnia 15.b.m.w Grodnie odbyło się przy udziale 7 osób zebranie nowozorganizowanej komórki mieszanej K.P.Z.B., na którem dyskutowano sytuację w Kominternie, nastroje wśród mas robotniczo-włościańskich w strefie działania K.P.Z.B. i taktykę konspiracyjną partji. W toku dyskusji wyjaśniono, że wytknięta obecnie przez Kominternu linja partyjna jest pewna i skrystalizowana, wpływy partji wśród mas robotniczo-chłopskich silne, natomiast nie-domaga konspiracja partyjna. Dlatego też zdecydowano, że konieczną jest rzeczą tworzenie we frakcjach czerwonych w Związkach Zawodowych t.zw.podsekcyj, które nie mogą grupować więcej, niż 3 - 4 członków.-

W związku z omawianą w poprzedniem sprawozdaniu sytuacyjnem manifestacją komunistów dnia 17.b.m. w Indurze po przeprowadzeniu dochodzeń zostali zatrzymani jako organizatorzy i uczestnicy, bądź też przywódcy tej manifestacji: 1/ Łagodko Włodzimierz, syn Michała, lat 19, mieszkaniec miasta Indury, 2/Kuciłowski Aleksander lat 30, mieszkaniec wsi Jermolicze, gm. Indura, 3/ Januszewicz Mikołaj lat 21, mieszk. wsi Słomianka, gm. Hornica, 4/ Kumko Jan, lat 20, mieszk

/ .

wsi Łuckowlany gm.Indura, 5/ Kumko Aleksander,lat 25,mieszkaniec wsi Łuckowlany,gm.Indura, brat Kumko Jana. Wszystkich z materiałami oskarżenia przekazano władzom sądowym.-

W dniu 21.b.m.na moście kołowym przez Niemen w Grodnie ujęty został przez policję Abram Wasserman,mieszkaniec m.Grodna, członek grodzieńskiego Oddziału Związku Zawodowego Robotników Przemysłu Skórzanego,który niósł paczkę literatury komunistycznej. Odebrana od Wassermana paczka z literaturą zawierała 224 egzemplarzy różnych wydawnictw komunistycznych starej edycji,a ponadto było w niej kilkanaście sztuk nalepek na fundusz wyborczy KPZB.oraz kilka kopert z literaturą i hasłami partyjnemi, adresowanych do Komitetów rejonowych KPZB.w Indurze,Łunnie i Skidlu. W związku z powyższem zostały natychmiast wdrożone dochodzenia,które doprowadziły do aresztowania technicznej rejonowego Komitetu KPZB.w Indurze, Nechi Sory Kłotnickiej, lat 20 i brata jej Nisela Kłotnickiego, mieszkańców m.Indury. Dalsze dochodzenia w tej sprawie trwają.-

W wyniku dotychczas przeprowadzonych dochodzeń odnośnie działalności komunistycznej Abrama Wassermana na terenie m.Grodna ustalono,że był on sprawcą wywieszenia transparentu komunistycznego w dniu 14 grudnia 1927 r.na drutach telefonicznych na szosie między ul. Jerozolimską a Podolną w Grodnie.- Wasserman Sora Kłotnicka i Nisel Kłotnicki przekazani zostali władzom sądowym.-

W dniu 23.b.m.przy ul. Kołożańskiej w Grodnie zgromadziło się o godz. 13-ej około 40 członków Z.M.K.,którzy usiłowali urządzić demonstrację uliczną. Demonstracja ta została przez policję zlikwidowana w zarodku.-

W chwili rozpraszania demonstrantów zarzucili oni na druty telefoniczne transparent z napisami w języku polskim: " Cześć pamięci Lenina, Liebknechta i Róży Luksemburg" " Niech żyje Leninizm" i rozrzucili kilkanaście egzemplarzy odezw komunistycznych. Po przeprowadzeniu dochodzeń zatrzymano 6-ciu uczestników demonstracji, a m.in. Grandzickiego Dawida, członka OK.KPZB. Grodno. / Starostwo /.-

-.-.-.-.-.-.-.-.-.-

33

III. Ruch Zawodowy.

Powiat Białostocki :

Na zebraniu w dniu 18.b.m.komunizujący oddział Zw.Zawod. Robotników Przemysłu Włókienniczego w Białymstoku / filja Nr.2/. wybrał nowy zarząd w składzie: Reginella Cegielnicki i Wypyszyński Wacław / delegat CKW.PPS.Lewicy /. W ten sposób omawiany oddział zerwał ostatecznie z P.P.S. na rzecz P.P.S. Lewicy.-

Dnia 21.b.m. w Białymstoku odbył się pod przewodnictwem Warhaftiga Szlomy, prezesa Zw.Zawod. Rzemieślników Żydowskich wiec protestacyjny przeciwko wprowadzaniu instytucyj cechów rzemieślniczych. Obecnych na wiecu - około 200 osób. / Starostwo/.

Powiat Wołkowyski :

Sekretarz wołkowyskich oddziałów / budowskich / Związku Zawod.Robotników Przemysłu Odzieżowego i Zw.Zawod.Robotników Przemysłu Spożywczego Rubinsztejn Mowsza,zwołał w dniach 15,21 i 23 b.m. zebrania członków tych Związków,w których uczestniczyła młodzież niepełnoletnia,a nawet dzieci. Zebrania te zostały przez policję rozwiązane, zaś Rubinsztejna zatrzymano i odesłano do Grodna celem stwierdzenia autentyczności jego dowodu osobistego.-

Powiat Grodzieński :

Do wydziału robotniczego w państwowej fabryce wyrobów tytoniowych w Grodnie / vide sytuac. sprawozdanie tygodniowe Nr.2/ zostali dnia 14.b.m.wybrani: Bartoszkiewicz Zygmunt, Bielawicz Paweł, Awdziejko Barbara, Kisiewicz Filip, hromadowiec, Turalski Zygmunt, Juchniewicz Adam, Matulewicz Rozalja, Ożarowska Stefanja, Zienkiewicz Stanisław, Chomutnik Sabina, Na zastępców wybrano Lasotę Jadwigę, Najmana Lazara - buddowiec, Atłas Małkę- komunistka, Mawrowskiego Szmuela, Małkowskiego Icka, Szafrańskiego Lejbę - komunista, Zomera Icko - komunista, Siedorowicza - hromadowiec, Brytwana Chaima - komunista, Kotyńskiego Bolesława, Dubińską Chaję, Bojarską Dorę, Banowicza Moszka, Dasa Józefa, Klempner Salomona, Lubicza Josela, Karpa Josela, Bielskiego Mi-

./.

chała, Rajzner Szosę i Finkelsztejna Szaję.-

W ostatnich dniach zauważono wśród członków Oddziału Związ Zawod. Robotników Przemysłu Chemicznego silną agitację na rzec P.P.S. Lewicy i KPZB.

P.P.S., chcąc powiększyć swe wpływy we wspomnianym oddzia zapowiedziała na dzień 16.b.m. zebranie członków tego Oddziału w lokalu partyjnym. Na zebranie to przybyło zaledwie kilku czł reszta zaś na znak niesolidaryzowania się z akcją P.P.S. zebra zbojkotowała.-

W dniu 21.b.m. odbyło się w Grodnie uroczyste otwarcie od łu Związku Rzemieślników Żydowskich. Na uroczystość otwarcia byli delegaci z poszczególnych organizacyj zawodowych i stronn robotniczych. Przemówienia powitalne wygłosili: doktór Lipnik w imieniu " Bundu", Palnicki w imieniu "Poalej-Sjonu", Karasi Kazimierz w imieniu PPS., Skowroński Stanisław w imieniu Okręg Rady Klasowych Związków Zawodowych i Mittelpunkt,sekretarz "Bu w imieniu Związku Tytoniowców. Obecnych było około 200 osób.- rostwo /.-

-.-.-.-.-.-.-.-.-.-.-.-.-.-

IV. Kryzys w przemyśle, bezrobocie, strajki.

Powiat Sokólski :

Bez pracy w Sokółce jest 12 robotników przemysłu garbars

Powiat Augustowski :

Bezrobotnych w powiecie 273; z zapomóg korzystają 153 os Spodziewane jest stopniowa likwidacja bezrobocia w związku z wiedzianem uruchomieniem zakładów przemysłu drzewnego w Lipowc

Powiat Łomżyński :

Z pośród około 500 bezrobotnych w Łomży nikt zapomóg nie otrzymuje.-

Powiat Wołkowyski :

Bez pracy w powiecie pozostaje 182 osoby.-

./.

Powiat Kolneński :

W dniu 20.b.m.rzeźnicy żydowscy w Kolnie zaprzestali uboju bydła: żądają oni podwyżki cen na mięso wołowe.-

Powiat Szczuczyński :

Bezrobotnych w powiecie 250 osób.-

Powiat Grodzieński :

Stan bezrobocia w powiecie grodzieńskim według danych z dnia 25 b.m.przedstawia się następująco: bezrobotnych metalowców- 44, robotników budowlanych - 66, wykwalifikowanych - 417, niewykwalifikowanych - 131, robotników przemysłu spożywczego - 265, rolnych - 7, pracowników umysłowych - 89, ogółem 1019 bezrobotnych. Z zasiłków korzysta: z akcji ustawowej 80 osób, z akcji doraźnej 39 osób.-

W uruchomionej ub.tygodnia szparterji " Elza " w Grodnie znalazło zatrudnienie 30 robotników.-

W dniu 3.b.m. uruchomiona została w Grodnie Niemeńska fabryka wyrobów introligatorskich, której 125 robotników strajkowało od dnia 2 grudnia 1927 r. Strajk ten zlikwidowany został kompromisowo w ten sposób, że dyrekcja zobowiązała się stopniowo wypłacić robotnikom zarobki zaległe i regularnie wypłacać im zarobki bieżące.-

Kryzys w przemyśle garbarskim w Krynkach trwa nadal.-

Powiat Białostocki :

Stan bezrobocia w białostockim okręgu przemysłowym w ub. tygodniu poważniejszym zmianom nie uległ.-

-.-.-.-.-.-.-.-.-.-.-.-.-.-.-

V. Ruch narodowościowy.

a/ Żydowski :

Powiat Ostrowski :

Dnia 22.b.m. kierownik szkoły powszechnej w Ostrowi Mazowieckiej, A. Dubowski wygłosił tamże odczyt n.t. " Życie żydów w Rosji" w dobach przeszłej i obecnej". Prelegent podkreślał,że zubożenie robotniczych mas żydowskich spycha te masy do komunizmu.-

./.

Powiat Białostocki :

Dnia 21.b.m.odbyć się miało w Białymstoku pod przewodnic Balberna Mowszy zebranie członków organizacji sjonistycznej. branie to zostało rozwiązane przez policję po stwierdzeniu, że biorą w nim udział osoby nienależące do organizacji.-

Dnia 21.b.m. w Białymstoku odbyła się akademja sjonisty ku uczczeniu działaczy sjonistycznych Achuża Haema, prof. Cy Chajesa, Zejża Tymkina, i dra Mosche Davidsona. - Przemówieni okolicznościowe wygłosili dr. Cutman Szloma, dr. Cyri Lilien, cabin sądory dr. Rozenman, Lipman Rozentsl i dr. Leon Pines.

Powiat Szczuczyński :

Na zebraniu w dniu 17. b.m. do nowego zarządu Stowarzy szenia Biblioteka im. Pereca w Szczuczynie wybrano : Wąsowski go Sendera - prezes, Edelsona Jankla - sekretarz, Romanowski Szlomę - skarbnik.-

b/ białoruski :

Powiat Grodzieński :

Stwierdzono, że Zarząd Główny Towarzystwa Szkoły Białoruskiej, zawiadamiając Starostwo o powstaniu nowych hurtków T-wa podaje fikcyjny skład zarządów tych hurtków i wyznacza z góry na kierownicze stanowiska członków b.B.W.S.Hromady ni jednokrotnie bez ich zgody. Wypadki tego rodzaju miały miej w gminie beraztańskiej. Hurtki T-wa Szkoły Białoruskiej w Se aku i Dziekowcach, gm. Wołpa zorganizowały przedstawienia torskie, z których dochód przeznaczono na bibljoteki hurtków

Hurtki T.S.B. we wsiach Przygodzicze, Wiercieliszki, Ka mierówka i Zabokoński, gm. wiercieliskiej przystąpiły do zak dania własnych bibljotek.-

./.

b/ niemiecki :

Dnia 23.b.m. w Białymstoku odbyło się doroczne walne zebranie członków Klubu " Hellas " pod przewodnictwem Hampla Juljana, po referatach którego wybrano nowy zarząd Klubu w składzie : Hampel Juljan, Herbst Paweł, Weber Alfred, Szulc Gustaw, Han Oskar, Mładek Alfred, Getrych Alfred, Szteble Henryk i Struse Alfred. / Starostwo /.-

-.-.-.-.-.-.-.-.-.-.-.-.-.-.-.-.-.-.-

VI. R ó ż n e .

a/ Sprawy samorządowe.

Dnia 26.b.m. odbyło się w Białymstoku organizacyjne posiedzenie Rady Miejskiej. W pierwszem głosowaniu 23 głosami / na 40 głosujących / na prezesa Rady Miejskiej wybrany został kandydat P.P.S. Mżyński Roman, nauczyciel seminarjum nauczycielskiego. Na wiceprezesów Rady wybrano dr. Rajgrodzkiego Aleksandra, kandydata Żydowskiego Bloku Narodowego i dr. Siemaszko, kandydata Zjednoczonego Polskiego Komitetu Wyborczego / Ch.D./.-

W drugiem głosowaniu 22 głosami na prezydenta powołano płk.rezerwy Ostrowskiego Michała, kandydata Bloku Wyborczego b.wojskowych, popartego przez żydów, Bund i P.P.S. Wiceprezydentura przypadła kandydatowi Żydowskiego Bloku Narodowego, ajoniście Hepnerowi Wolfowi. Pięciu mandatami ławników podzieliły się P.P.S., Bund, Żydowski Związek Właścicieli Nieruchomości i Żydowski Blok Narodowy / P.P.S. - Prorwicz i Muszyński, Bund - Flomenbaum, Żydowski Związek Właścicieli Nieruchomości - Lifszyc i Ż.B.N. - dr. Kacherson.-

b/ Przestępczość kryminalna.

Zabójstwo :

W dniu 25. b.m. mieszkaniec wsi Łoźnisko, gm. Szudziałowo

/ .

powiatu sokólskiego, Emiljanczuk Marcin zameldował przechodz
cemu patrolowi policyjnemu, że syn jego Antoni, lat 24, prze
10-ma dniami wyjechał z domu do wsi Studzianka, gm. Czarna -
Wieś, powiatu Białostockiego i dotychczas nie powrócił.-

Po przeprowadzeniu dochodzeń ustalono, że Emiljanczuk A
toni zabity został w dniu 15.b.m., zaś zwłoki jego odnalezio
w dniu 26.b.m. w lesie państwowym około wsi Łaznisko. Trupa
odnaleziono rozebranego do nega z odciętą głową, która znajdo
wała się w pobliżu tułowia. Zabójstwa dokonano zapomocą zada
nia szeregu uderzeń tępem i ostrem narzędziem w głowę. Sprawc
zabójstwa jest Kondratowicz Bolesław, mieszkaniec wsi Łaznisk
który został aresztowany i który do popełnienia zbrodni przy-
znał się. Jako przyczynę zabójstwa Kondratowicz podaje sprzecz
kę, a następnie bójkę, jaka wynikła pomiędzy nim, a zamordowa-
nym w drodze do wsi Studzianka.-

Przemyt:

W dniu 17.b.m. przez poster. Krzemińskiego Franciszka
ze stanu Komendy Pow.P.P.w Łomży zatrzymany został mieszkaniec
wsi Drogoszewo, powiat Łomża Giluda Mendel z tytoniem w ilości
270 paczek ogólnej wagi netto 27 klg., oszacowanym na sumę 108
zł. i pochodzącym z przemytu z Niemiec.-

Białystok, dnia 28 stycznia 1928.r.

Z a W o j e w o d ę :

Naczelnik Wydziału Bezp. Publ.

36

...WODZTWO BIAŁOSTOCKIE. Białystok, dnia 4 lutego 1928 r.

...: BP. 328./T.

...edmiot: Sytuacyjne sprawo-
...zdanie tygodniowe Nr.5,

Do
/ według rozdzielnika /

Przesyłam sytuacyjne sprawozdanie tygodniowe Nr. 5 za czas od dnia 29. stycznia do 4. lutego 1928 r.-

Za Wojewodę:

Naczelnik Wydziału Bezp.Publ.:

...łączniki:
...

...ide sprawozdanie
...tuac.tygodniowe
...r.6.z 1927 roku./

Sytuacyjne sprawozdanie tygodniowe Nr.5.
za czas od dnia 29.stycznia do dnia 4.lutego 1928 r.

I. Ruch polityczny.

a/ Polskie Stronnictwo Ludowe "Wyzwolenie".

Powiat Wysoko-Mazowiecki:

Dnia 22.ub.m. we wsi Trojanowo gminy Klukowo odbyło się organizacyjne zebranie lokalnego Koła Stronnictwa do którego Zarządu wybrano: Szczęśniaka Józefa - prezes Lasockiego Czesława-sekretarz,Kuśmińskiego Władysława - skarbnik Łupę Jana-członek Zarządu.-

b/ Stronnictwo Chłopskie.

Powiat Sokólski :

Instruktor Stronnictwa Chodziutko Franciszek zwołał dnia 20 i 21.ub.m. zebrania organizacyjne we wsiach Dębowa Stara i Dębowa Nowa. Zebrania te efektów organizacyjnych Stronnictwu nie przyniosły.-

Powiat Ostrowski :

W osadzie Myszyniec instruktor Jan Paszczółkowski zorganizował lokalne Koło Stronnictwa,liczące 13 członków. Do Zarządu Koła weszli: Cymerman Antoni - prezes, Zatryb Stanisław i Gruszewski Stanisław - wiceprezesi, Kunkowski Jan - skarbnik i Ignacy Knobelsdorf - sekretarz.-

-.-.-.-.-.-.-.-.-.-.-.-.-

II. Ruch wywrotowy.

Powiat Suwalski :

Dn.a 29.ub.m. w parku "Arkadja" w Suwałkach wywieszono transparent komunistyczny z napisami w języku polskim: " Cześć poległym bojownikom o wolność proletarjatu. Precz z dyktaturą M.Piłsudskiego. Niech żyje rząd robotniczo-chłopski. Komitet r.k. KPZB. - KPP."

Uzyskano informacje,że z ramienia KPP.na rzecz akcji wyborczej

/

38

Dnia 28.ub.m. w Suwałkach staraniem Tarbutu odbyła się akademja żałobna ku czci Achad - Haama (pseudonim). Okolicznościowe przemówienia wygłosili Efroim Fram, dyrektor i Szamowicz nauczyciel gimnazjum żydowskiego. / Starostwo /.-

Powiat Wysoko-Mazowiecki:

Sjonista Chaim Grejbeson wygłosił odczyt o postępach akcji odbudowy Palestyny dnia 24.ub.m.w Wysokiem-Mazowieckiem i dnia 27.ub.m.w Tykocinie.-

Powiat Grodzieński :

Delegatka Centrali " Keren - Kajemat" Pewzner Berta z Warszawy wygłosiła dnia 24.ub.m. w Grodnie odczyt n.t."Kobieta w czasie powojennym". Prelegentka zachęcała kobiety żydowskie do brania czynnego udziału w życiu społecznem. Odczyt swój Pewzner powtórzyła w Grodnie dnia 27.ub.m.-

Powiat Wołkowyski :

W Wołkowysku powstał oddział Poalej-Sjon. Zarząd oddziału stanowią: Hanna Turbowicz, Abte Pszenicki i Mejer Arajowicz.-

Powiat Ostrowski :

Dnia 27.ub.m.kierownik szkoły "Tarbutu " w Ostrowi-Mazowieckiej. Lubbowski wygłosił tamże odczyt n.t. "Żydzi w literaturze rosyjskiej".-

Powiat Ostrołęcki :

Dnia 28ub.m. Szpicman z Warszawy wygłosił w Ostrołęce odczyt n.t. " Trzydzieści lat działalności "Bundu" i dwadzieścia lat Poalej-Sjonu ".- Prelegent udawadniał,że socjalno-międzynarodowy "Bund" w niczem nie przysparza społeczeństwu żydowskiemu wartości kulturalnych i narodowych w przeciwieństwie do Poalej-Sjonu, która wytwarzanie tych wartości stawia na pierwszym planie swej działalności. / Starostwo /.-

b/ Litewski :

Powiat Grodzieński :

Dnia 22.w m.Rotnicy ,gm.Marcinkance została urządzona zabawa towarzyska t.zw." Choinka",w której wzięli udział naucz-

/

ciele litwini z gmin Marcinkańce i Porzecze oraz młodzież li-
tewska z okolicznych wsi z księdzem Szymelunem Antonim na cze
Przed rozpoczęciem zabawy ks. Szymelun wygłosił przemówienie
w języku litewskim,w którem omawiał znaczenie zebrań towarzys
kich dla wzmacniania ducha narodowego wśród młodzieży litewsk
Następnie poruszył kwestję Wilna,ograniczając się tylko do ze
czenia ,że litwini z Wilnem są tak mocno związani historją i
tradycją,że Wilna za żadną cenę wyrzec się nie mogą. Po przem
wieniu księdza Szymeluna na wezwanie Wilczyna Dominika,miesz
ca zaścianka Młynek gm.Marcinkańce,zebrani wznieśli okrzyk na
cześć Litwy, poczem odbyła się zabawa taneczna. W trakcie zab
wa zło na salę kilku miejscowych żydów,w stosunku do których
wspomniany Dominik Wilczyn zachowywał się wyzywająco. Gdy zwr
cił mu uwagę jeden z przybyłych żydów, Niselewicz Hirsz ,że na
żałoby tańce prowadzić w języku polskim, tenże wykrzyknął: "
nienoru lankiszki" / nie chcę po polsku /. Zabawa ze względu
na bezpieczeństwo publiczne została przez policję rozwiązana.

c/ rosyjski :

Zarząd Rosyjskiego Towarzystwa Dobroczynności w Grodnie
z okazji 25-cio lecia pracy aktorskiej Bielejewa Aleksandra
urządził dnia 25 ub.m. wieczorek sceniczny i akademję. W oko
licznościowem przemówieniu jubilat podkreślił życzenie,by em
gracja rosyjska mogła jak najrychlej powrócić do wolnej poli
tycznie i narodowo Rosji. / Starostwo /.-

d/ białoruski :

Dnia 29.ub.m.w Gródku odbyło się zebranie członków T-
Szkoły Białoruskiej,na którem po przemówieniach prezesa Mik
ja Trochimczyna,Stefana Todka, Jana Sawickiego i Józefa Po
niuka postanowiono zorganizować kilka imprez dochodowych na
średnich zakładów naukowych.-

-.-.-.- -.-.-.-.-.-.-.-

IV. Ruch Zawodowy.

39

Powiat Wysoko-Mazowiecki:

Dnia 26.ub.m-w Łapach odbyło się walne zebranie członków miejscowego oddziału P.Z.K. Po złożeniu sprawozdań z działalności dotychczasowego zarządu oddziału przez prezesa tegoż Rzepkowskiego do nowego zarządu powołano: Rzepkowskiego Ignacego - prezes, Czechowskiego Adama - wiceprezes, Romejko Wiktora, Lange Bolesława, Gogola Franciszka, Jakimca Antoniego, Piechocińskiego Edwarda, Łapskiego Stanisława, Łapskiego Franciszka, Króla Marjana i Gąsowskiego Mikołaja - członkowie.-

Nadto na zebraniu dłuższy referat wygłosił Jaworski, delegat Centrali P.Z.B. z Warszawy, który zarzucał Rządowi lekceważenie słusznych żądań kolejarzy w sprawie ich uposażenia, oraz dowodził, że czynniki rządzące jedynie z uwagi na wybory obiecują kolejarzom podwyżkę uposażeń, a jednocześnie czynią wszystko, by sprawę tę odwlekać do nieskończoności. / Starostwo /.-

Powiat Grodzieński :

W dniu 29.ub.m. odbyło się w Grodnie zebranie członkiń Chrześcijańskiego Związku Służby Domowej. Przemawiały delegatki Demokratycznego Komitetu Kobiet, Sleżyńska i Nostitz Jachowska, które zaznajomiły zebranych z zasadami demokracji i przeprosiły ich za nietakt delegatki Centralnego Komitetu Kobiet Demokratycznych, Strzeleckiej z Warszawy, która na jednem z zebrań w Grodnie miała się wyrazić, że socjalizm jest mniej groźny dla kobiet niż ambony i konfesjonały.-

Dnia 23.ub.m. odbyło się w Grodnie zebranie załogi huty szklanej, na którem wybrano do nowego zarządu Związku Zakładowego: Chabrowskiego Antoniego - prezes, i Stemplewskiego Stanisława - wiceprezes.-

Dnia 24.b.m. z inicjatywy przybyłego do Grodna delegata Centrali Zw.Zawod.Robotników Przemysłu Chemicznego w Czechowiczach / P.P.S.Lewica/, Magi Jana, odbyło się zebranie członków miejscowego oddziału Związku. W przemówieniu swem Maga nawoły-

/.

wał zebranych do przyłączenia się do Centrali Czechowickiej / oddział grodzieński Związku należy do Centrali Krakowskiej - P.P.S./. Na wywody jego replikował Skowroński Stanisław ,prezes Komitetu P P.S. w Grodnie. Wobec rozbieżności zdań i opuszczenia sali obrad przez większość P.P.S. żadnych uchwał nie powzięto.- Maga pozostać ma w Grodnie na dłuższy okres czasu w celu skonsolidowania ruchu zawodowego w płaszczyźnie programu P.P.S.Lewicy. / Starostwo /.-

Powiat Wołkowyski :

Nowy zarząd wołkowyskiego oddziału Zw.Zawod.Robotników Przemysłu Drzewnego ukonstytuował się następująco: Ludowski Mejer - prezes, Szapiro Judel - skarbnik, Szaszko Michał- sekretarz, Dejryng Włodzimierz, Kałłych Władysław, Wajner Mowsza i Hajduczenia Kazimierz - członkowie Zarządu. -

W dniu 29.ub.m.Związek Robotników Przemysłu Skórzanego zwołał zebranie swych członków; zebranie to zostało przez policję rozwiązane po stwierdzeniu,że biorą w niem udział osoby z Związku nienależące. / Starostwo /.-

Powiat Ostrołęcki :

Na zebraniu Związku Rzemieślników Żydowskich w Ostrołęce dnia 23 ub.m.postanowiono zaangażować płatnego sekwestratora związkowego,który pobierać ma od członków składki obowiązkowe. Ma to na celu utrzymanie przy życiu Związku,który z braku funduszów nie wykazywał dotąd żywotności.-

Powiat Białostocki :

Dnia 29.ub.m. na zebraniu walnem Związku Rzemieślników Żydowskich w Białymstoku uchwalono domagać się od właścicieli warsztatów tkackich,którzy sami pracują w warsztatach, by uiszczali tygodniowo składkę w wysokości 3 zł. na rzecz bezrobotnych tkaczy warsztatów lonkietniczych.- .

Tegoż dnia Władysław Babierski,delegat Okręgowej Rady Zw.Zawodowych w Białymstoku wygłosił w Supraślu odczyt n.t. "Walka z burżuazją i wyzyskiem".-

-.-.-.-.-.-.-.-.-.-.-.-.-.-.-

V. Kryzys w przemyśle, bezrobocie, strajki.

Powiat Kolneński :

Rzeźnicy w Kolnie, którzy w dniu 20 ub.m. zaprzestali uboju bydła, po porozumieniu z komisją cennikową magistratu, dnia 23. ub.m. przystąpili do uboju i sprzedaży mięsa po cenach poprzednich.-

Powiat Grodzieński :

Według danych z dnia 30.ub.m. bezrobotnych w powiecie grodzieńskim było 1075 osób, w tem robotników przemysłu metalurgicznego - 44, budowlanego - 67, spożywczego - 270, robotników wykwalifikowanych - 186, niewykwalifikowanych - 408, robotników rolnych - 7, pracowników umysłowych -93. Z zasiłków korzysta: z akcji ustawowej - 800 bezrobotnych; z akcji doraźnej - 39 bezrobotnych. Stan materjalny bezrobotnych nie przedstawia się zbyt groźnie, czego dowodzi chociażby fakt, że na zapotrzebowanie przez P.U.P.P. robotników do prac leśnych nikt z bezrobotnych nie zgłosił się.-

Kryzys w przemyśle garbarskim w Krynkach stopniowo przemija.- / Starostwo /.-

Powiat Sokólski :

W powiecie bez pracy pozostaje 24 garbarzy, z których wszyscy otrzymują zasiłki rządowe.-

Powiat Łomżyński :

Bezrobotnych w powiecie 695 osób, w tem murarzy - 85, cieśli - 20, krawców - 30, szewców - 10, robotników niewykwalifikowanych 510. Z zapomóg korzysta 10 bezrobotnych.-

W dniu 1 b.m. wydano 420 rodzinom bezrobotnych deputaty jednorazowe, obliczane na 10, 20 i 30 zł., zależnie od liczebności rodziny. Nastrój wśród bezrobotnych spokojny.-

Powiat Augustowski :

Z 273 bezrobotnych w powiecie zapomogi otrzymuje 120 osób. Rada Miejska m. Augustowa zamierza przystąpić do budowy mostu na rzece Netto, aby zatrudnić bezrobotnych z korzyścią dla inwesty-

cyjnych miasta.-

Nastrój wśród bezrobotnych nie budzi obaw.-

Powiat Białostocki:

Stan bezrobocia w Białymstoku i powiecie według danych z dnia 31.ub.m. przedstawia się następująco: ogółem bezrobotnych 4213 w tem robotników przemysłu tytoniowego - 42, włókienniczego 2120, budowlanego - 244, metalurgicznego - 114, robotników wykwalifikowanych - 661, niewykwalifikowanych - 722, rolnych -12 i pracowników umysłowych - 298.-

Z zasiłków korzysta: z akcji ustawowej 1487 robotników i 69 pracowników umysłowych; z akcji doraźnej 176 bezrobotnych. Nastrój wśród bezrobotnych spokojny.-

-.-.-.-.-.-.-.-.-.-.-.-.-.-

VI. Ruch społeczny i wyznaniowy.

Powiat Szczuczyński :

Dnia 29.ub.m. powstało w Szczuczynie Kółko Rolnicze, którego Zarząd stanowią: Majewski Stefan - prezes, Rogowski - wiceprezes, Suliński Józef - skarbnik, Wyłuda Adam - sekretarz, Milewski Jan, Wróblewski Jan i Chojnowski Dominik - członkowie.-

Powiat Grodzieński :

Dnia 25.ub.m. w Grodnie odbyła się konferencja delegatów zarządów organizacyj b.wojskowych, na której uzgodniono statut zjednoczonych organizacyj b.wojskowych i zdecydowano zwołanie walnego zebrania ich członków na dzień 2 b.m. Obradom przewodniczył dr. Rupp ze Związku Oficerów Rezerwy. W dniu 29.ub.m. odbyła się w Grodnie konferencja delegatów organizacyj b.wojskowych z okręgu grodzieńskiego w celu omówienia sprawy ujednostajnienia pracy przysposobienia wojskowego. Obrady konferencji otworzył i cele przysposobienia wojskowego w obszernym referacie wyłuszczył gen. Litwinowicz, dowódca O.K.Nr.III.-

Dnia 29.ub.m. odbyło się zebranie dyskusyjne grodzieńskiego Koła Młodzieży Partji Pracy. Referaty wygłosili b.poseł Łaszkiewicz i sekretarz Koła Ziembicki. Organizatorzy Związku Młodzie-

ky Pa.tji Pracy w grodzie.Szczuczynie zamierzają uczynić zeń przeciwwagę dla chadeckiego Stowarzyszenia Młodzieży Polskiej.-

Powiat Białostocki:

Dnia 2.b.m.w Białymstoku odbył się zjazd delegatów organizacyj b.wojskowych i rezerwistów Armji Polskiej z Województwa Białostockiego.-

Przewodniczył obradom zjazdu gen. Suchodolski z Suwałk; na honorowego przewodniczącego powołano weterana powstania styczniowego Mikołaja Turuckiego z Choroszczy / powiat białostocki /. Na zjeździe przemawiali: wicewojewoda Skrzyński,gen. Woraksiewicz,b.poseł dr.Polakiewicz, red. Walewski z Warszawy, Sieroszewski / junior /,Szczowurski,Ślusarczyk i inni.-
W wyniku obrad postanowiono dążyć do jak najrychlejszego skonsolidowania organizacyj b.wojskowych, poprzeć wszelkiemi siłami B.B.W. z R.przy wyborach i powołać do życia komitet budowy domu związkowego. Obecnych na zjeździe było około 400 osób.-

Powiat Białostocki:

Dnia 21.ub.m. odbyło się w Białymstoku zebranie członków gminy kościoła ewang. reformowanego przy udziale 10 osób. Po złożeniu sprawozdania przez inż. R.Macurę z działalności gminy za okres od maja 1927 r.do dnia 21.stycznia 1928 r. przystąpiono do uzupełniających wyborów zarządu w którego skład weszli: prezes - R.Macura, Wiceprezes S.Kromin, inż, sekretarz, St.Kochowa, żona właściciela dóbr, członkowie zarządu - F.Stachurski, M.Grzelewska.-

Dnia 22.ub.m. w Królowym Moście, gm.Gródek,odbyło się zebranie okolicznych włościan pod przewodnictwem Dzienisika Aleksandra. Na zebraniu omawiano sprawę utworzenia w Królowym Moście prawosławnej parafji. W tej sprawie uchwalono: 1/opodatkować się po 5 gr. od osoby i pieniądze te użyć na wydatki związane z wyjazdami; 2/ dawać w formie dobrowolnych składek od ogółu parafjan na utrzymanie księdza prawosławnego rocznie -3200 kg.żyta, i 3200 kg.ziemniaków oraz mieszkanie do czasu,aż Rząd zwróci majątek cerkiewny i 3/ wysłać do biskupa prawosławnego w Grodnie delegatów w celu poczynienia starań o wyznaczenie

/

księdza prawosławnego dla omawianej parafji. Jako delegaci zost
li wybrani: Dzienisik Aleksander, s.Teodora mieszk.w.Pieszczani
i Dzienisik Aleksander, s.Piotra, zam.w Królowym Moście.-

W dniach 26 i 27 ub.m. w Białymstoku staraniem sekty bapty
stów odbywały się uroczystości ku uczczeniu 25-lecia istnienia
w Białymstoku tej sekty. Na tych uroczystościach przemawiali:w ję
zyku niemieckim Lens Otto z Warszawy, Gruc z Łodzi,Dziekuć
z Brześcia, Miks z Małopolski.

Dnia 29.ub.m.w Białymstoku odbyło się zebranie
członków wyznaniowej gminy ewangielickiej. Na zebraniu wybrano
nową radę w składzie: Hasb-ach Waldemar, Proppe Alfons, Fitzke
Robert, Flakiert Juljus, Hampel Juljus, Koch Edward, Kuśnicki
Juljusz, Bek Alfred, Mann Oskar, Gerlach Gustaw, Mahan Oskar, Phi
lips Oskar, Klemt Juljusz, Herbst Paweł, Rigiert Kazimierz, Fre
denberg Herman, Miller Karol, Gellert Edward.-

-.-.-.-.-.-.-.-.-.-.-.-

VII Różne.

a/ Sprawy sądowe.

Wyznaczony na dzień 7 b.m. w Sądzie Okręgowym w Białymsto
proces komunistyczny 133 oskarżonych został ze względu na niem
żliwość skonsygnowania do dyspozycji sądu silnego odpowiednio
działu policji w okresie przedwyborczym odroczony na czas powy
czy.-

b/ Przestępczość kryminalna.

W dniu 22.ub.m.poster.Najmoła Antoni z Post.P.P.w Wąse
jadąc jako kurjerdo Komendy Powiatowej P.P.w Ostrowi-Mazow.,w
bliżu wsi Grądy natknął się na kłusownika,który na widok polic
ta usiłował zbiec, widząc jednakże,że nie ujdzie pogoni,z odle
ści 100 metrów wystrzelił z dubeltówki do post.Najmoły,jednak
bił. W rezultacie kłusowników Kędzior Benedykt, mieszkaniec wsi
Sielce gm.Komorowo pow.ostrowskiego został ujęty.-

W okresie sprawozdawczym został ujęty i przekazany wład
sądowym sprawca zabójstwa Zawadzkiego Ludwika,Grzegorzewski Mi

92

który dotychczas ukrywał się.-

Stwierdzono, że Władysław Lewkowicz, którego zwłoki znaleziono około osady Lipsk w pow. augustowskim, - jako umysłowo chory - błądząc przez 3 dni w okolicznych błotach, opadł zupełnie z sił, usnął i zmarzł. Na zwłokach śladu gwałtu nie było natomiast lewe oko wydziubane zostało przez wrony, o czem świadczą dwa znaki około tegoż oka od uderzenia dziobem.-
/ vide sytuacyjne sprawozdanie tygodniowe Nr.3./.-

Ustalono, iż w dniu 1.grudnia 1927 r. sprawcą usiłowania zabójstwa Szawelskiego Macieja był Małyszko Aleksander, który przybywszy do mieszkania Szawelskiego, wyprowadził go z domu do lasu pod pretekstem, że przybyła do wsi Horaczki z Litwy jego matka i pragnie się z nim widzieć. Według zeznania poszkodowanego i świadków, Małyszko czynu tego dokonać miał z polecenia władz litewskich, które zagroziły mu wydaleniem z terytorjum litewskiego.- Ponieważ w dniu 13 ub.m. Małyszko wraz z rodziną został wysiedlony z Litwy do Polski, aresztowano go i przekazano władzom sądowym, które zastosowały względem niego areszt bezwzględny jako środek zapobiegawczy.- Ponadto przeciwko Małyszce prowadzone jest dochodzenie o dezercję, zbrodnicze podpalenie i koniokradztwa. / Vide sytuac. sprawozdanie tygodniowe Nr. 33 z ub. roku /.-

c/ Pożary

Dnia 22.ub.m. w Grajewie spłonął młyn motorowy Łysinka Aleksandra. Straty wynoszą około 16000 zł.; przyczyny pożaru nieznane.-

W dniu 26.ub.m. w folwarku Dąbrowa gminy Jasienica pow. ostrowskiego spłonęły dwie stodoły koniczyny nasiennej i młockarnia. Straty wynoszą około 20000 złotych. Pożar powstał wskutek nieostrożnego obchodzenia się z ogniem.-

W dniu 3.b.m. spłonął w Białymstoku dom mieszkalny Abrama Sokołowera / straty 30000 złotych / i dwa samochody w garażu Adama Wiśniewskiego.- / Straty 15000 zł./. W obu wypadkach pożar powstał wskutek nieostrożnego obchodzenia się z ogniem.-

Z a W o j e w o d ę :
Łamiszewski

43

Województwo Białostockie
L: BP.377/28.T.

Białystok, dnia 17. lutego 1928 roku.

Do Tajne
/: według rozdzielnika:/

Sytuacyjne sprawozdanie tygodniowe.-

Przesyłam sytuacyjne sprawozdanie tygodniowe Nr.6. za czas od dnia 5 do 11 lutego 1928 roku.-

Za Wojewodę:

z.s. Naczelnik Wydziału Bezp.Publicznego

Otrzymują:
1/ Jak rozdzielnik syt. spr tyg.Nr.6.ub.r.

A.T.

SYTUACYJNE SPRAWOZDANIE TYGODNIOWE Nr.6.
za czas od dnia 5 do 11 lutego 1928 r.

I. Ruch polityczny

1/ Lewica Chłopska

Powiat Kolneński:

Maciej Kozioł ze wsi Kozioł, gm.Czerwone i Józef Kuzi ze wsi Żelazne, gm. Czerwone otrzymują stale dwutygodnik lubelski "Samopomoc Chłopska", organ Lewicy Chłopskiej. Wymienieni nie mogą być jednakże uważani za szkodliwych politycznie.-

2/ Stronnictwo Chłopskie

Powiat Augustowski:

Instruktorzy Stronnictwa Szafrański Stanisław i Basiuk zorganizowali koła lokalne w następujących wsiach, gminy Szczebrc. Olszanka:

1/ we wsi Nowinka, liczące 12 członków; zarząd: Rogowski Adam- prezes, Szypulewski Jan - sekretarz;
2/ we wsi Gatne, liczące 12 członków;
3/ we wsi Ciśówek, liczące 26 członków; zarząd: Kowalewski Feliks - prezes, Jachimow Radziwon - wiceprezes i Borowski Ignacy - sekretarz.-

Powiat Białostocki:

Na zebraniu koła Stronnictwa Chłopskiego w Michałowie dnia 29 ub.m. wybrano nowy zarząd w składzie - Janczewski Jan, wójt gminy Michałowo - prezes, Kozłowski Józef - wiceprezes, Francuk Stanisław - sekretarz, Ostrowiecki Bazyl - skarbnik i uchwalono rezolucję, podkreślającą konieczność współpracy z Rządem.-

3/ Polska Partja Socjalistyczna Lewica

Dnia 5 bm. zatrzymany został w Białymstoku pod zarzutem antypaństwowych wystąpień na wiecu PPS Lewicy Hofman Jan, syn

Franciszka lat 34, zamieszkały stale w Wilnie. Zatrzymanego z materjałami oskarżenia przekazano dnia 6 bm. władzom sądowym.-

4/ Katolickie Stronnictwo Małorolnych

Powiat Suwalski:

Prowadzona od dłuższego czasu przez organa służby bezpieczeństwa obserwacja nad działalnością i postępowaniem przywódców Katolickiego Stronnictwa Małorolnych w Suwałkach Józefa Pietrzaka i Władysława Górskiego wykazała, iż obaj oni dopuszczali się szeregu przestępstw natury kryminalnej. Pietrzak nadto jest poszukiwany przez Sądy jako oskarżony o oszustwo i nie posiada żadnych dokumentów. Sekretarjat Stronnictwa w Suwałkach był prowadzony chaotycznie. Pietrzak i Górski przywłaszczali sobie składki członkowskie przyjmowali bez upoważnienia powołanych firm zamówienia na maszyny rolnicze, pobierając na ten cel zaliczki, wyłudzali od łatwowiernych pieniądze, obiecując wzamian za to wystawić ich kandydatury na posłów i senatorów i t.p. Prawnego zarządu, wybranego przez ogół członków, Kat.Str.Małorolnych w Suwałkach nie posiadało, a kierowali niem wyżej wymienieni Pietrzak - jako prezes i Górski - jako kierownik Sekretarjatu z powołanym przez nich zarządem. Przeprowadzona w porozumieniu z władzami sądowemi dnia 30 ub.m. r.b. rewizja w lokalu Katol.Str.Małor. dostarczyła obfity materjał, obciążający Pietrzaka i Górskiego, których aresztowano i w dniu 1 bm. przekazano z materjałami oskarżenia władzom sądowym. /Starostwo/.-

---------oOo---------

II. Ruch wywrotowy.

Powiat Suwalski:

W związku z wywieszeniem dnia 29 ub.m. /vide syt.spraw.tyg. Nr.5/ sztandaru komunistycznego w parku "Arkadja" w Suwałkach aresztowano mieszkańców m. Suwałk Borucha Kapłana i Jana Tarasiewicza, których z materjałami oskarżenia przekazano władzom sądowym.-

./.

45

Powiat Wołkowyski:

Uzyskano informacje, że organizacje komunistyczne oraz grupy b. BWRHromady, których ideologję reprezentuje "Dumka Pracy", czynią przygotowania do zewnętrznej akcji demonstracyjnej w związku z mającym się rozpocząć dnia 23 bm. procesem BWRHromady w Wilnie.-

Powiat Grodzieński:

W nocy z dnia 6 na 7 bm. aresztowana została w Grodnie pod zarzutem działalności antypaństwowej Bożałek Bronisława vel Golubok Anna vel Borkowska Halina, notowana w P.P.J. Nr.319 poz.2. Aresztowana delegowana została przez CKKPZB do Grodna, gdzie objęła funkcję kierowniczki techniki CKKPZB po aresztowanej dnia 4. XI.r.ub. Helfgot Zeldzie. Na podstawie wyników dalszego dochodzenia aresztowano dnia 7 bm. mieszkańca m. Skidel Kpsztajna Jankla, technika Kom.Rej.KPZB w Skidlu, u którego w czasie rewizji znaleziono szapirograf i korespondencję w żargonie.-

W dniu 8 bm. w Grodnie wywieszono pięć transparentów komunistycznych z napisami: "Precz z rządem faszystowskim", "Głosujcie na 13", "Samookreślenie narodów włącznie do oderwania Zach. Białorusi i Ukrainy". Dochodzenie trwa. /Starostwo/.-

Powiat Białostocki:

Dnia 10 bm. w Białymstoku została aresztowana pod zarzutem brania udziału w manifestacji komunistycznej dnia 6.XI.27 r. /w Białymstoku/ Rabinowicz Zeja, którą tegoż dnia z materjałami oskarżenia przekazano władzom sądowym.-

-------ooo--------

III. Ruch zawodowy.

Powiat Suwalski:

Dnia 5 bm. w Suwałkach odbyło się doroczne walne zebranie Związku Rolników m. Suwałk, na którem wybrano ponownie dotychczasowy zarząd i na wniosek prezesa tegoż Mieszkowskiego Jana, uchwalono głosować na listę Nr.1.-

Powiat Białostocki:

Dnia 7 bm. w Białymstoku staraniem Centralnego Zarządu Zw. Teatrów Świetlnych w Warszawie oraz właścicieli kinoteatrów w W jewództwach Białostockim i Nowogródzkiem odbył się zjazd organiza cyjny oddziału okręgowego Związku, który zagaił członek komisji organizacyjnej Lewiński Aleksander, właściciel kinoteatru w Grod nie. Wymieniony na przewodniczącego zjazdu powołał przybyłego do Białegostoku viceprezesa Centr. Zw. Teatrów Świetlnych w Warszawie Zagrodzkiego, który życzył powodzenia nowopowstałej w Białymstoku pla cówce i nawoływał jej członków do propagowania idei bezpartyjneg Rządu Marszałka Piłsudskiego.- Do zarządu oddziału zostali wybra Wajnsztadt, Winograd, Lewiński, Rubinsztejn, Sulkier, Unferwert, Botwiński i Brzeziński. Na zakończenie obrad zebrani postanowili wyświetlać filmy propagandowe Bezpartyjnego Bloku Współpracy z Rządem.- Obecnych - 11 osób.-

Powiat Szczuczyński:

Dnia 5 bm. w Grajewie odbyło się ogólne zebranie członków St warzyszenia Rzemieślników Chrześcijan pod przewodnictwem Zalce fana, na którego wniosek do nowego zarządu Stowarzyszenia powoła no: Zalca Stefana - prezesa, Kalwejta Józefa - viceprezesa, Boci nowskiego Piotra - sekretarz, Czarneckiego Juljana - skarbnik.-

Powiat Grodzieński:

Dnia 31 ub.m. w Grodnie odbyło się zebranie robotników fa bryki tytoniowej, na którem sekretarz Klasowego Związku Rob.Prz Tytoniowego, Mitelpunkt wezwał Komitet Robotniczy do energiczne interwencji w Dyrekcji Fabryki w sprawie zwolnienia jednego z r botników, zaś Atłas Małka referowała sprawę regularnego wpłaca nia składek członkowskich.-

Powiat Wołkowyski:

Dnia 1 bm. w Wołkowysku odbyło się zebranie Ogniska Związ Polskiego Nauczycielstwa Szkół Powszechnych. Omawiano wyłącznie sprawy organizacyjne i zawodowe.-

Dnia 2 bm. w Wołkowysku odbyło się walne zebranie członk Zw.Pracowników Administracji Gminnej, na które przybyło 30 osó

46

Związek ten od roku 1925 istniał zaledwie nominalnie, nie przejawiając żadnej działalności. Odbyte zebranie miało za zadanie powzięcie uchwał, zdążających do odbudowania związku i skonsolidowania go oraz wybrania nowego zarządu związku.- Po omówieniu i uregulowaniu kwestji organizacyjnych przystąpiono do wyboru zarządu, do którego zostali wybrani: Wasiukiewicz, pisarz gm. z Porozowa - prezes, Bałejko, pisarz gm. z Krzemienicy - viceprezes i Ziemowicz, pisarz gm. ze Mścibowa - sekretarz.-

Następnego dnia w Wołkowysku odbyło się walne zebranie członków Zw.Drużyn Konduktorskich przy udziale 27 osób. Omawiano sprawy awansów służbowych, sprawę Kasy Chorych i wreszcie sprawę bankietów konduktorskich oraz wybrano nowy zarząd, do którego weszli: Chlecki Piotr - prezes, Stanieruk - skarbnik i Sokołowski Zygmunt - sekretarz./Starostwo/.-

----------oOo----------

IV. Kryzys w przemyśle, bezrobocie, strajki.

Powiat Sokólski:

Bez pracy pozostaje w powiecie 24 robotników przemysłu garbarskiego, z których wszyscy otrzymują zapomogi.-

Powiat Augustowski:

Bezrobotnych w powiecie - 237, w tem robotników przemysłu metalurgicznego - 14, budowlanego - 9, hutniczego - 1, drzewnego - 14, robotn.niewykwalifikowanych - 193. Zasiłki rządowe pobiera - 111 bezrobotnych.-

Powiat Łomżyński:

Z 665 bezrobotnych w Łomży i powiecie na poszczególne zawody przypada: murarzy - 85, cieśli - 20, stolarzy - 15, krawców - 30, szewców - 35; robotników niewykwalifikowanych - 480.-

W ub.tygodniu 30 bezrobotnych zostało zatrudnionych w przędzalni Skalskiego w Łomży i przy robotach publicznych. Z zasiłków rządowych korzysta 10 bezrobotnych.-

Powiat Białostocki:

Bezrobotnych w powiecie 4497 / w dniu 31 ub.m. - 4213/ w tem: robotników przemysłu tytoniowego - 45, włókienniczego - 2233, budowlanego - 255, metalurgicznego - 132, robotników wy lifikowanych - 733, niewykwalifikowanych - 793, rolnych - 12 pracowników umysłowych - 294. Z zapomóg korzysta: z zasiłków rządowych - 1417 robotników i 66 pracowników umysłowych; z d raźnej pomocy państwowej - 479.- Wśród bezrobotnych panuje ni zadowolenie z powodu nieprzywrócenia zasiłków rodzinom kawale rów.-

Powiat Grodzieński:

Stan bezrobocia w powiecie jak w sytuacyjnem sprawozdan tygodniowem Nr.5. Zmniejszenia bezrobocia spodziewać się nal dopiero w okresie wiosennym z chwilą rozpoczęcia samorządowyc robót inwestycyjnych.-

Powiat Wołkowyski:

Z pośród 164 bezrobotnych w powiecie prawie wszyscy posia ją doraźne zajęcia zarobkowe.-

----------oOo----------

V. Ruch narodowościowy.

a/ Żydowski

Powiat Suwalski:

Prezes organizacji sjonistów - rewizjonistów w Suwałkach, Mojżesz Rizenberg, który przez parę lat przebywał w Palestyn student, zgłosił w Starostwie deklarację na wydawanie dziennik żargonowego "Unser Suwałker Express". Starosta zgłoszenia nie przyjął do wiadomości ze względu na to, że Rizenberg nie prze łył dowodu posiadania obywatelstwa polskiego. Tenże Rizenberg wygłosił dnia 5 bm. w Suwałkach odczyt n.t. "Sjonizm i metody mokracji, komunizmu i faszyzmu", w którym udawadniał, że sjoni ści rewizjoniści winni iść drogą faszyzmu, gdyż demokracja j

47

się przeciwko. Wywody Rizenberga szerzej omawiał dr.Feldszer z Warszawy. Dowodził on m.in., że żydzi w ustosunkowaniu się do Anglji w Palestynie i krajach diaspory mają przed sobą dwie drogi - faszyzm, albo komunizm i, że dróg pośrednich dla nich niema. Na przemówienia Feldszera i Rizenberga replikował prezes żydowskiej gminy wyznaniowej w Suwałkach, sjonista dr.Wajsman, którego zdaniem, żydzi w stosunku do Anglji muszą postępować dyplomatycznie.

Powiat Białostocki:

Dnia 29 ub. m. staraniem biblioteki im. Pereca bundowiec Tabaczyński Benjamin z Białegostoku wygłosił w Zabłudowie odczyt n.t. "Szkoła ludowa i jej rozwój".-

Dnia 5 bm. w Białymstoku odbyło się walne zebranie członków "Linas Chojlim", na którem wybrano nowy zarząd w składzie: Wajnrach - prezes, Zylbersztejn, Kotowicz, Kanel, Goldfarb, Grynberg, Mines, Sofer, Babicki, Szandc, dr.Edelsztejn, Rajgrodzki, Neumark i drZadworzański - członkowie.-

W tymże dniu Jakób Rybbysz z Warszawy wygłosił w Białymstoku odczyt n.t. "Święto Chamisza - Aszara Biszwat w Palestynie".-

Powiat Szczuczyński:

Minkowski, sjonista z Warszawy wygłosił dnia 30 ub.m. w Grajewie odczyt n.t. "Siedmioletnia praca gospodarcza i kulturalna Żydów w Palestynie".-

Powiat Wysoko-Mazowiecki:

Dnia 4 bm. w osadzie Czyżewo, gm. Dmochy Glinki sjonista Homan Lejbka z Białegostoku wygłosił odczyt n.t.mat "Żydzi starożytni i obecni".- W trakcie odczytu prelegent nawoływał zebranych do głosowania na listę Nr.18.-

Powiat Grodzieński:

Dnia 31 ub.m. w Grodnie po zakończonych obradach organizacji sjonistycznej nad sprawami "Kiersn-Kajemetu" działacz sjonistyczny Erzachy wygłosił odczyt propagandowy na rzecz akcji odbudowy Palestyny.-

./.

Powiat Wołkowyski:

Dnia 5 bm. organizacja sjonista w Wołkowysku z okazji rocznicy sadzenia drzewek w Palestynie zwołała zebranie, na którem omawiano sprawę kolonizacji Palestyny oraz zorganizowała zbiórkę pieniędzy na wykupienie ziem od arabów.-

---

b/ Białoruski

Powiat Wołkowyski:

Hurtek Towarzystwa Szkoły Białoruskiej w Rosi założył bibliotekę hurtkową, której kierownikiem został Dylowiec Jan ze wsi Studzieniec.-

---oOo---

VI. Ruch społeczny

Powiat Wysoko-Mazowiecki:

Dnia 2 bm. we wsi Łupianka-Stara, gm.Kowalewszyzna utworzone zostało koło Młodzieży. Do zarządu sekcji męskiej koła wybrano: Osowskiego Władysława - prezes, Gąsowskiego Franciszka - viceprezes, Łupińskiego Franciszka - sekretarz, Łupińskiego Antoniego - skarbnik i Łupińskiego Jana - gospodarz, zaś do zarządu sekcji żeńskiej - Łupińską Janinę - prezes, Łupińską Helenę - viceprezes, Łupińską Franciszkę - sekretarz, Perkowską Zofję - skarbnik i Wołodkiewicz Helenę - gospodarz.-

Powiat Grodzieński:

Dnia 31 ub.m. w Grodnie odbyła się konferencja przedstawicieli organizacyj b. wojskowych, w której wyniku zostało zorganizowane jedno stowarzyszenie b. wojskowych pod nazwą "Stowarzyszenie rezerwistów i b.wojskowych". Połączone w ten sposób wszystkie istniejące w Grodnie organizacje b. wojskowych będą dążyły do skupienia w swych szeregach wszystkich bez różnicy szarż i stopni b. wojskowych, mając na celu przedewszystkiem pracę państwowo-twórczą. Do zarządu wspomnianego Stowarzysze-

48

nia wybrano: prezes - Kozon Bonifacy, viceprezesi- Benkien i Kwiek, sekretarz - Grzynhajt, skarbnik - Bartoszewicz oraz Benkien i Ogiński i Kryształowski - członkowie. Do Komisji rewizyjnej weszli: dyrektor Biegański, prokurent Banku Światłowski i Janicki. Referentem wychowania fizycznego S-nia został nauczyciel Mrozowski, a referentem kulturalno-oświatowym Muhlerand.-

----------oOo----------

VII. R ó ż n e.

a/ Sprawy samorządowe.

Rada Miejska w Ostrołęce na posiedzeniu w dniu 4 bm. w wyniku dyskusji w sprawie podatku od szyldów wyraziła votum nieufności burmistrzowi Piotrowskiemu Kazimierzowi /Stronnictwo Chłopskie/, który też bezzwłocznie zgłosił swą dymisję.-

b/ Sprawy graniczne.

Powiat Kolneński:

Kierownik Urzędu Celnego w Wincencie, Stępkowski został zawieszony w urzędowaniu w związku z nadużyciami, wykrytemi w Warszawskiej Izbie Cel.-

c/ Sprawy sądowe.

Wyrokiem Sądu Okręgowego w Suwałkach z dnia 4 bm. skazani zostali - Bencewicz Jerzy na 6 lat więzienia, Abram Kuszel i Józef Chałkowski na 2 lata więzienia każdy, Jerzy Chałkowski na 1 rok więzienia i Agata Prolejkowa na 6 miesięcy więzienia, wszyscy z pozbawieniem praw. Zasądzeni oskarżeni byli o szpiegostwo na rzecz Litwy. Sąd uniewinnił Rozalję Mentlową.-

d/ Przestępczość kryminalna.

Ustalono, iż morderstwa na osobie Mikołaja Skowrońskie dokonał syn wymienionego Edward, który do winy przyznał s Powodem zabójstwa była nienawiść oraz chęć odziedziczenia dużego majątku, pozostawionego przez zabitego, a któryby przypadł w udziale mordercy jako jedynemu spadkobiercy. Sprawcę zabójstwa przekazano władzom sądowym /vide sytuac ne sprawozdanie tyg. Nr.3 z r.b./.-

Białystok, dnia 11. lutego 1928 roku.

Za W o j e w o d ę:

Naczelnik Wydziału Bezp.Publ.

A.T.

49

WOJEWÓDZTWO BIAŁOSTOCKIE. Białystok, dnia 18 lutego 1928.

L. Bp. 448/T.

Sytuacyjne sprawozdanie tygodniowe Nr.7.

Tajne

Do

/ według rozdzielnika /

Urząd Wojewódzki przesyła sytuacyjne sprawozdanie tygodniowe Nr.7. za czas od dnia 12 do 18 lutego b.r.-

1 zał.

Za Wojewodę:

Naczelnik Wydziału Bezp.Publ.

Otrzymują:

/ vide sytuac.sprawozdanie tygodniowe Nr.6 z 1927 r./

[illegible] z Z.S.R.R. Precz z faszystowskim rządem

10

Sytuacyjne sprawozdanie tygodniowe Nr.7.
za czas od dnia 12.do dnia 18.lutego 1928.r.

I. Ruch polityczny.

Zjednoczenie Ruchu Ludowego.

Powiat Białostocki :

W Białymstoku otwarty został Sekretarjat Wojewódzkiego Komitetu Zjednoczenia Ruchu Ludowego. Kierownikiem Sekretarjatu jest Szeller Tadeusz,Kierownik Związku Kółek Rolniczych,sekretarzem zaś Rubach - Rubkiewicz Wacław.-

II. Ruch wywrotowy.

Powiat Białostocki:

Dnia 10.b.m.zatrzymana została pod zarzutem brania czynnego udziału w manifestacji komunistycznej dnia 6.grudnia ub.r.w Białymstoku Rabinowicz Leja,lat 21, córka Hirsza,zam.w Białymstoku,którą z materjałami oskarżenia przekazano dnia następnego władzom sądowym.-

Dnia 14.b.m. wywieszono w Białymstoku dwa transparenty komunistyczne z napisami w języku polskim: " Cześć pamięci towarzysza Rajchmana,2.II.1927 r.i 2.II.1928 r. Śmierć katom. B.O.K.KPZB.-ZMKZB" / Rajchman powiesił się dnia 2.lutego 1927 r.w areszcie policyjnym w Białymstoku/ W związku z tem zatrzymano Musefa Lejzora i Winera Abrama./ Starostwo /.-

Powiat Suwalski :

Stwierdzono,że aresztowany Jan Tarasiewicz / vide sytuacyjne sprawozdanie tygodniowe Nr.6./ utrzymywał stosunki partyjne z aresztowaną w Grodnie Bożałek Bronisławą w czasie przebywania jej od 30.sierpnia ub.r.do końca stycznia br. w Suwałkach.-

Powiat Wołkowyski :

W nocy z dnia 11 na 12.b.m.w pobliżu wsi Owczyce wywieszono transparent komunistyczny z napisami w języku białoruskim:"Precz z przygotowaniami do wojny z Z.S.S.R. Precz z faszystowskim rządem

Piłsudskiego, który czyni przygotowania do wojny. Wojna wojnie. Niech żyje jednolity front żołnierzy i robotników przeciwko wojnie z U.S.S.R. Przeciwko faszystowskiej dyktaturze Piłsudskiego. Niech żyje robotniczo-chłopski Rząd w Polsce i samookreślenie do oderwania się Zachodniej Białorusi i Zachodniej Ukrainy. Wieczna pamięć, wieczne słowo poległym za proletarjat Leninowi, Karolowi Libknechtowi i Rozy Luksemburg. Wyście padli, lecz nie zmarły wasze wskazania, za któremi idzie cały proletarjat, rozrywając ni kapitału. Niech żyje Z.S.S.R. i wszechświatowa rewolucja. Niech żyje rewolucja chińska".-

Dnia 13.b.m. zatrzymany został w Wołkowysku bundowiec Lew Szymon, radny m. Wołkowyska, nosiciel kowany silnie o działalność państwową. W toku dochodzenia ustalono, że Lew był członkiem Białorusko - Litewskiego Komitetu w czasie inwazji bolszewickiej w roku 1920, później zaś członkiem "czerezwy zajki" i konfidentem bolszewickim. Zatrzymanego z materjałem oskarżenia przekazano dnia 14.b.m. władzom sądowym.-

Powiat Grodzieński :

W związku z aresztowaniem Bołałek Bronisławy i Ignacego Jankla / vide sytuacyjne sprawozdanie tygodniowe Nr.6./ dnia b.m. zatrzymany został w Grodnie pod zarzutem działalności państwowej mieszkaniec m.Indury Jelin Lejma, pełniący ostatnio funkcje sekretarza Oddziału Zw.Zawod.Robotników Przemysłu Odzieżowego w Grodnie. W czasie rewizji odnaleziono u Jelina 50 egzemplarzy na fundusz wyborczy "Jedności Robotniczo-Chłopskiej" notatki w żargonie i 141 zł.65 gr. gotówkę. Dalsze dochodzenie trwa.-

-.-.-.-.-.-.-.-.-.-.-.-.-.-

III. Ruch zawodowy.

Powiat Kolneński :

Dnia 12.b.m. odbyło się w Kolnie walne zgromadzenie rolników z powiatu Kolneńskiego mające na celu poprawę gospodarstwa rolnego.-

Referaty ściśle fachowe wygłosili Kesler z Białegostoku

./.

57

i Choroszko, zaś referat społeczno - polityczny Starosta kolneński. W końcu przemawiał o konieczności zjednoczenia ruchu ludowego w interesie podniesienia stanu posiadania i poziomu gospodarstw rolnych Lawel z Warszawy. Obecnych - około 400 osób.-

Powiat Wołkowyski :

Dnia 12.b.m. odbyło się zebranie członków wołkowyskiego Oddziału P.Z.K. Sprawę komercjalizacji kolei i uposażeń kolejarzy oraz pragmatyki służbowej kolejarzy referował Papliński, prezes P.Z.K. z Warszawy. Na temże zebraniu wybrano nowy zarząd Oddziału w składzie: Piechociński Stanisław, Perskiewicz Tel-szewski, Dzięciołowski, Marciniak, Hałaburda i Sokołowski. Obecnych na zebraniu - około 50 osób.-

-.-.-.-.-.-.-.-.-.-.-.-.-.-.-.-

IV. Kryzys w przemyśle, bezrobocie, strajki.

Powiat Białostocki :

W ostatnim tygodniu z braku zamówień i surowców oraz z powodu wylewu rzeki Supraśl, unieruchomione zostały następujące zakłady przemysłowe: 1/ fabryka sukna Z.Repelskiego w Gródku / 22 robotn./, 2/ fabryka sukna Łaźnika i Gotliba w Michałowie / 84 robotn./, 3/ fabryka sukna Trylinga w Wasilkowie / 115 robotn./, 4/ tartak Birgiera i Kaczalskiego w Wasilkowie / 12 robotn./, 5/ fabryka sukna A. Frejdkina w Wasilkowie / 43 robotn./, 6/ częściowo fabryka kapeluszy Nowika w Białymstoku / 68 robotn./, zatrudniające 244 robotników, którzy chwilowo pozostali bez pracy.

Bezrobotnych w powiecie - 4402 robotników, w tem: robotników przemysłu tytoniowego - 47, włókienniczego - 2208, budowlanego - 58, metalurgicznego - 123, rolnych - 8, robotników wykwalifikowanych - 700, niewykwalifikowanych - 766, pracowników umysłowych - 292. W porównaniu ze stanem z dnia 11.b.m. bezrobotnych mniej o 95. Z zapomóg korzysta: z zasiłków rządowych - 1466 robotników i 62 pracowników umysłowych; z pomocy doraźnej - 490 osób.-

Powiat Augustowski :

Stan bezrobocia w powiecie przedstawia się następująco:

bezrobotnych metalowców - 14, hutników - 1 robotników budowlanych - 9 przemysłu drzewnego - 14 niewykwalifikowanych -193 pracowników umysłowych - 6, ogółem bezrobotnych - 237. / w dniu 11.b.m. - 272/ z których zapomogi otrzymuje - 110.-

Powiat Żomżyński :

Stan bezrobocia w powiecie pogorszył się znacznie w związku z wstrzymaniem pracy w fabryce narzędzi rolniczych Orłowskiego w Żomży, zatrudniającej 250 robotników. Ogółem w powiecie bezrobotnych - 880/ w tem murarzy - 85/ cieśli - 30, ~~xxxxxxx~~ stolarzy - 42 krawców - 30 szewców - 35 ślusarzy - 82 giserów- 33 malarzy - 12, kowali - 9 tokarzy - 8 robotników niefachowych - 504. Zasiłki rządowe pobiera - 10 osób.-

Powiat Szczuczyński :

Bezrobotnych w powiecie - 250 osób: nastrój wśród bezrobotnych spokojny.-

Powiat Wołkowyski :

Ogółem bez pracy w powiecie pozostaje 152 osoby, w tem 13 pracowników umysłowych.-

Powiat Grodzieński :

Dnia 14.b.m. unieruchomiono fabrykę wyrobów włókienniczych Jakołkowskiego w Łosośnie zatrudniającą 12 robotników.-

Według danych z dnia 13.b.m. bezrobotnych w powiecie było w tymże dniu -1110, w tem: robotników przemysłu metalurgicznego- 48 budowlanego - 72, spożywczego - 273, robotników rolnych - 7, niewykwalifikowanych -417, wykwalifikowanych - 144 i pracowników umysłowych - 99. Z pomocy ustawowej korzysta - 98 bezrobotnych, z pomocy doraźnej - 33 osoby.-

-.-

V. Ruch narodowościowy.

a/ Żydowski

Powiat Białostocki :

Sjonista Żeruch z Warszawy wygłosił dnia 15.b.m. w Białymstoku odczyt n.t. " Emigracja żydowska do Palestyny, Brazylji i Uragwaju oraz szkolnictwo w tych krajach". Obecnych na odczycie - około 240 osób.-

52

Powiat Ostrowski :

Dnia 10.b.m.staraniem Tw-a Kursów Wieczorowych w Ostrowi-Mazowieckiej odbyła się pogadanka n.t. " Czy robotnik żydowski może urządzić się w Palestynie". Referował posłej-sjonista Udr-szniter Michel z Ostrowi.- Obecnych - około 150 osób.-

Dnia 8.b.m. wizytator szkół " Tarbutu" Abram Ajzensztejn z Warszawy wygłosił w Ostrowi Mazowieckiej odczyt n.t." Perspektywy szkolnictwa hebrajskiego". Prelegent zobrazował rozwój szkolnictwa hebrajskiego w czasach ubiegłych i obecnie oraz skreślił zadania, jakie szkolnictwo to spełniać ma wobec społeczeństwa żydowskiego.-

Powiat Suwalski :

Dnia 7.b.m. w Suwałkach odbyła się akademja żałobna ku czci działacza sjonistycznego Tjomskina.Okolicznościowe przemówienia wygłosili dr. Wajsman,Zyon i inni. Obecnych - około 250 osób.

Powiat Szczuczyński :

Dnia 12.b.m. w Grajewie odbyło się zebranie organizacyjne lokalnego Koła Poalej-Sjon,do którego zarządu zostali wybrani: Aron Szejnberg - prezes, Moszko Zaręczański - wiceprezes, Wolf Bobrowski - sekretarz.i Juda Borkowski - skarbnik, Koło liczy 15 członków.-

b/ białostocki :

Powiat Grodzieński :

Dnia 9.b.m. w Grodnie odbyło się zebranie członków miejscowego hurtka T-wa Szkoły Białostockiej / 15 osób / na którem miały być omawiane sprawy finansowe hurtka. Wskutek powstałej ostrej wymiany zdań pomiędzy członkiem Jurczenko i sekretarzem hurtka Bałdowskim Stefanem, któremu Jurczenko zarzucał roztrwonienie sum hurtkowych, zebranie zostało zerwane.-

-.-.-.-.-.-.-.-.-.-.-.-.-.-

VI. R ó ż n e

a/ Sprawy społeczne.

Powiat Wysoko-Mazowiecki:

Dnia 10.b.m. do nowego zarządu T-wa gimnastycznego "Sokół" w Łapach powołano: Grabowskiego Władysława - kierownika rachuby warsztatów kolejowych, Kiełsa Kazimierza, Komarowskiego Florjana, kancelistę warsztatów kolejowych, Macha Józefa, referenta techni nego warsztatów kolejowych, Kwiecińskiego Teofila, Jankowskie Antoniego, Króla Marjana, Jaćmińskiego Roberta, i Szlachcińskieg Władysława, zktórych wszyscy należą bądź do Ch.D., bądź też do Zw.Lud.Narod.-

Powiat Wołkowyski :

Dnia 12.b.m. na zebraniu walnem członków Krajowej Spółdzie ni Kolejarzy Spożywców w Wołkowysku uchwalono: 1/ domagać się o Ministerstwa Komunikacji jednego wagonu na sklep Spółdzielni 2/ spowodować, by Rada Okręgowa Spółdzielni delegowała prelegen celem popularyzowania idei spółdzielczości wśród kobiet, należą cych do rodzin kolejarzy, bądź też zatrudnionych na kolei.-

b/ Prasa :

Dnia 10.b.m. przez Starostwo w Grodnie zajęty został cały nakład / 1703 egzemplarze / Nr.17 z dnia 10.b.m. czasopisma "Now Życie", wyd. w Grodnie za artykuł p.t."Teror i pieniądze".-

c/ Przestępczość kryminalna.

Morderstwo :

Dnia 11.b.m. we wsi Talkowce, gm. Szydłowickiej, pow. wołkowyskiego, na szkodę Januszkiewicza Jana, spłonęła stodoła napełnio na zbożem i sianem. straty wynoszą 1020 zł.-

W stodoli tej spalił się 20 letni Jan Januszkiewicz, syn Wincentego, mieszkaniec w.wspomn.wsi, którego zwłoki wydostano ze ściowo zwęglone. Przeprowadzone na miejscu dochodzenie wykazało że Januszkiewicz Antoni, syn Wincentego lat 22, pracując wspólnie

/ .

13

ze spalonym Januszkiewiczem z niewyjaśnionych dotychczas okoliczności i z nieznanych dotychczas powodów, uderzył go w głowę ciężkiem, twardem narzędziem, a po zamordowaniu ukrył zabitego w sianie i dla zatarcia śladów podpalił stodołę. W niedopalonem sianie odnaleziono kawałki rozbitej czaszki zamordowanego, zaś na sklepieniu stodoły, w miejscu, gdzie leżały zwłoki, duże kałuże krwi.-

Nielegalne wywożenie poborowych zagranicę.

Dnia 11.b.m. we wsi Kadzidło, gm. Dylewo, pow. Ostrołęka zostali aresztowani mieszkańcy tej wsi Josel Dawid Grala oraz Krygier Awczer i Lerman Eljasz, mieszk. osady Myszyniec, pod zarzutem nielegalnego wywożenia poborowych zagranicę, ułatwiania nielegalnej emigracji do Ameryki i współdziałania w fałszowaniu paszportów. Ponadto został aresztowany Ropiela Jan, zam. w strefie granicznej, gm. Myszyniec. Jak stwierdzono, aresztowani należeli do szajki, działającej na terenie całej Polski, której przywódcami są Rubinsztejn, zam. w Warszawie i Grün Maks z Berlina.-

Aresztowanych z materjałami oskarżenia przekazano władzom sądowym, które zastosowały względem nich areszt bezwzględny jako środek zapobiegawczy.-

d/ Pożary:

Dnia 8.b.m. we wsi Koniuszki, gm. Nowy Dwór, powiatu Sokólskiego, spłonął dom mieszkalny z chlewem i dwie jażówki na szkodę mieszk. tejże wsi Protasewicza Kohruda. Straty wynoszą około 5000 zł.- Przyczyny pożaru dotychczas nie ustalono. Poszkodowany Protasewicz podejrzewa o podpalenie brata swego Kalinowskiego Józefa, zam. we wsi Koniuszki.- Ofiar w ludziach nie było. Dochodzenie trwa.

Dnia 15.b.m. we wsi Strzelce, gm. Łuniewskiej, pow. grodzieńskiego spłonęła stodoła na szkodę Arbaszów Aleksandra i Jana, od której następnie zapaliła się przyległa stodoła braci Szumelów Ignacego i Leona. Ogólne straty wynoszą 3.500 zł.-

Przyczyną pożaru było prawdopodobnie zbrodnicze podpalenie przez Szumela Leona i jego syna Nikodema, którzy mieli zatargi osobiste z Arbaszami. Wymienionych zatrzymano.-

Białystok, dnia 18 lutego 1928.r.

Za Wojewodę

Naczelnik Wydziału Bezp. Publ.

54

...jewództwo Białostockie
L: BP.524/28.T.

Białystok, dnia 25 lutego 1928 roku

...prawozdanie syt.tygodniowe.

Do Tajne
/. według rozdzielnika:/

Urząd Wojewódzki przesyła jeden egzemplarz sytuacyjnego sprawozdania tygodniowego Nr.8. za czas od dnia 18 do 25 lutego 1928 roku.-

Za W O J E W O D Ę:
Naczelnik Wydziału Bezp.Publicznego

...trzymuje:
...k syt.spr.tyg.
...6.1927 r.

A.T.

SYTUACYJNE SPRAWOZDANIE TYGODNIOWE Nr.8.
za czas od dnia 18 do 25 lutego 1928 r.

I. Ruch polityczny.

a/ P.P.S. Lewica

Powiat Białostocki:

Dnia 20 bm. w Białymstoku zostało rozwiązane zebranie P.P.S. Lewicy, odbywające się jako zebranie Związku Zawodowego Robotników Przemysłu Skórzanego.-

b/ Stronnictwo Chłopskie

Powiat Szczuczyński:

Instruktor Stronnictwa Aleksander Łoś zorganizował koła lokalne we wsiach Sojczyn - Gradowy /: 34 członków - prezes Leon Maciorowski, sekretarz - Władysław Kisielewski:/ i Sojczyn Borowy /: 27 członków - prezes Karol Organek, sekretarz - Jan Kotowski:/.

--------oOo--------

II. Ruch wywrotowy.

Powiat Białostocki:

Dnia 20 bm. na dworcu w Białymstoku został zatrzymany Adelski Pejasch, zamieszkały stale w Dwiłoczy, powiatu wołkowyskiego, przy którym w czasie rewizji znaleziono: 1/ 700 egz. odezwy w języku rosyjskim p.t. "O sądzie nad 133", "Towarzysze bracia robotnicy i włościanie", wyd. przez CKKPZB., datowanej w lutym 1928 r. w Wilnie; 2/ okólnik w języku polskim, wydany przez Sekretarjat KCKPP w lutym 1928 r. w sprawie akcji wybor.

czej; 3/ okólnik, wydany przez Sekretarjat CKKPP w styczniu,zatytułowany "Postulaty kobiece w akcjach ekonomicznych; 4/ 3 egz. okólnika w języku polskim, zatytułowanego "Uchwała w sprawie sprawozdania K.C.K.P.P., którego poszczególne rozdziały są nast. Sytuacja i zadania partji, uchwała 4-go zjazdu K.P.K. pkt.1 sytuacja międzynarodowa. Drugi punkt położenie wewnętrzne a/przyczyny przewrotu majowego, b/ częściowa stabilizacja i jej przeciwieństwa. Trzeci punkt - polityka rządu faszystowskiego, a/faszyzm polski, b/ polityka zagraniczna i przygotowania do wojny, c/ teror i demokracja faszystowska, d/ racjonalizacja i atak kapitału na klasę robotniczą, e/ polityka rolna i polityka wysokich cen na produkty gospodarki rolnej, f/ polityka podatkowa, g/polityka narodowościowa. Czwarty punkt - Rola partyj ugodowych.Piąty punkt - konsolidacja burżuazji i narastanie sił rewolucyjnych.-

Główne zadania partji. Pierwszy punkt - rozwój akcji przeciw wojnie z Z.S.S.R. Drugi punkt - walka ekonomiczna: a/ walka przeciw kapitalistycznej racjonalizacji pracy, b/ organizowanie walk strejkowych, c/ obrona bezrobotnych i praca wśród bezrobotnych. Trzeci punkt - w dziedzinie politycznej a/ praca wśród kobiet, b/ hasła mobilizujące masy kobiece. Czwarty punkt - umocnienie i rozbudowa bloku robotników, chłopów i narodów ujarzmionych a/ działalność partji naszej, b/ prawo narodów ujarzmionych do samookreślenia aż do oderwania, c/ praca wśród niemieckich mas pracujących, d/ praca wśród żyd.mas pracujących, e/ w obronie drobno-mieszczańskich mas pracujących, f/ w sprawie taktyki jedności frontu. Punkt piąty - organizacyjne umocnienie wpływów partyjnych, a/ rozbudowa organizacji partyjnej, b/ uaktywnienie komórek partyjnych i komitetów fabrycznych, frakcji itd., c/ organizacje pomocnicze. - Adelskiego z materjałami oskarżenia przekazano w dniu 24 bm. władzom sądowym w Białymstoku po uprzedniem wykorzystaniu go przez Komendę Pow.P.P. w Wołkowysku.-

Powiat Grodzieński:

Dnia 16 bm. zatrzymano w Grodnie Badasza Dawida, mieszkańca Grodna, poszlakowanego o kolportaż wydawnictw komunistycznych.-

57

Przy zatrzymanym znaleziono oprócz plakatów informacyjnych "Jedności Robotniczo-Chłopskiej" także 11 egzemplarzy odezwy p.t. "Do ludu pracującego całej Polski", zawierającej w treści cechy przestępstwa antypaństwowego.-

Dnia 17 bm. Badesza przekazano z materjałami oskarżenia władzom sądowym. Z polecenia władz prokuratorskich dnia 17 bm. zatrzymany został mieszkaniec m. Grodna Aron Wasilski, pełnomocnik listy sejmowej "Jedności Robotniczo-Chłopskiej" w okręgu wyborczym Nr.6., podejrzewany o utrzymywanie kontaktu z aresztowanym w Grodnie Bożałek Bronisławą, funkcjonarjuszką OK KPZB Grodno /vide syt. sprawozdanie tygodniowe Nr.7/. Wasilskiego dnia 18 bm. przekazano z materjałami oskarżenia władzom sądowym.

Powiat Wołkowyski:

Dnia 19 bm. we wsi Iwaszkiewicze został zatrzymany mieszkaniec tejże wsi Mikucik Mikołaj pod zarzutem wywieszenia transparentu komunistycznego. Dnia następnego Mikucika przekazano z materjałami oskarżenia władzom sądowym.-

----------oOo----------

III. Ruch zawodowy.

Powiat Białostocki:

Dnia 19 bm. w Białymstoku odbyło się zebranie sekcji lonkiethików przy Związku Rzemieślników Żydowskich, na którem po przemówieniach Mielnickiego, Pera i Grynwaja uchwalono przyjść z pomocą bezrobotnym zakładów lonkietniczych. Obecnych - 100 osób.-

Dnia następnego na zebraniu Zw.Zaw.Pracowników Miejskich w Białymstoku wybrano do nowego zarządu: Beneckiego, Zalewskiego, Szpikowskiego, Kniaziewa, Bubryka i Najmana.-
Obecnych - 68 osób.-

./.

Powiat Wołkowyski:

Dnia 19 bm. w Wołkowysku odbyło się zebranie członków miejscowego oddziału Z.Z.P., na którem viceprezes Zarządu Okręgowego Z.Z.P. w Wilnie, Hajdul zwalczał ZZK. - Na jego wniosek do nowego zarządu oddziału wybrano: Jędryka Romana - prezesa, Gajlina - sekretarz, Rumejkę - skarbnik oraz Białawicza, Górskiego i Rycikiewicza - członkowie zarządu.-

Oddział Związku Zawodowego Robotników Przemysłu Skórzanego w Wołkowysku na zebraniu w dniu 16 bm. powołał do nowego zarządu: Adamowicza Józefa, Mancewicza Michała, Bundmana Mojżesza, Niedźwiedzkiego Józefa, Kudzielno Aleksandra, Cikoszyna Władysława, Płotnera Szmula, Uljanowicza Jana i Pasynkiera Szmula.-

----------oOo----------

IV. Kryzys w przemyśle, bezrobocie, strajki.

Powiat Łomżyński:

Bez pracy w powiecie pozostaje 880 osób, w tem murarzy 85, cieśli - 20, stolarzy - 42, krawców - 30, szewców - 32, ślusarzy - 82, gisarów - 33, malarzy - 12, kowali - 9, tokarzy - 8 i robotników niewykwalifikowanych - 504. Zasiłki rządowe pobiera 25 bezrobotnych. Magistrat m. Łomży, chcąc przyjść z pomocą bezrobotnym, zawarł umowę z nadleśnictwem Czerwony-Bór, które zobowiązało się zatrudnić około 150 robotników. Z pośród zawiadomionych o tem 260 bezrobotnych, nikt do pracy nie zgłosił się, co może świadczyć zarówno o małem uświadomieniu obywatelskiem bezrobotnych, jako też o tem, że ich sytuacja materjalna nie jest krytyczna /Starostwo/.

Powiat Białostocki:

Dnia 14 bm. została uruchomiona fabryka sukna Tryllinga w Wasilkowie, zatrudniająca 115 robotników, zaś dnia 17 bm. fabryka sukna Grynberga w Białymstoku, zatrudniająca 25 rob.- Bezrobotnych w powiecie 4384 osoby /dnia 18 bm. 4402/, w tem

58

robotników przemysłu tytoniowego - 47, budowlanego - 226, metalurgicznego - 125, rolnych - 8, wykwalifikowanych - 708, niewykwalifikowanych - 746, pracowników umysłowych - 239. Z zapomóg państwowych korzysta 1488 robotników i 34 pracowników umysłowych; doraźne zapomogi pobiera - 484 robotników. Nastrój wśród bezrobotnych - spokojny.-

Powiat Augustowski:

Z pośród 216 bezrobotnych /dnia 18 bm. 237/ zasiłki rządowe pobiera 9 osób.-

Powiat Grodzieński:

Dyrekcja fabryki zapałczanej "Marjos" w Grodnie postanowiła zwolnić z fabryki za pijaństwo robotnika Pawłysza Michała, sekretarza komitetu miejscowego P.P.S.Lewicy. W dniu 13 bm. z tego powodu odbyło się zebranie robotników fabryki zapałczanej, na którem Pawłysz i inni członkowie P.P.S.Lewicy nawoływali robotników do rozpoczęcia strajku włoskiego. W dniu następnym z chwilą rozpoczęcia pracy w fabryce t.j. o godzinie 7-ej rano robotnicy rzeczywiście urządzili strajk włoski, który trwał dwie godziny; Pawłysza do pracy nie przyjęto.-

W okresie od dnia 14 bm. liczba bezrobotnych w Grodnie i powiecie zmalała o 206 wskutek uruchomienia kilku drobnych zakładów przemysłu spożywczego i ożywienia się przemysłu leśnego. W tymże czasie unieruchomiono z braku surowca tartak "Poniemuń", zatrudniający 75 robotników. -

Z dniem 1-go marca P.U.P.P. rozpocznie wydawanie zasiłków robotnikom t.zw. sezonu martwego tj. murarzom, cieślom, brukarzom itp. W dniach najbliższych Magistrat m. Grodna przystąpi do wydawania bezrobotnym zapomóg w naturze. P.U.P.P. w Grodnie przystąpił do werbowania robotników rolnych na wyjazd do Kanady; dotychczas zapisało się zaledwie kilkunastu bezrobotnych.-

W dniu 21 bm. było w Grodnie i powiecie 904 bezrobotnych: robotników przemysłu metalurgicznego - 52, budowlanego - 55, spożywczego - 240, robotników wykwalifikowanych - 130, niewykwalifikowanych - 340, rolnych - 7, pracowników umysłowych - 70.-

Z zapomóg korzysta: z akcji ustawowej 76 osób, z akcji doraźnej 30 osób.-

Powiat Wołkowyski:

W powiecie bez pracy pozostaje 152 osoby.-

Powiat Szczuczyński:

Dnia 16 bm. w Grajewie odbyło się zebranie bezrobotnych /100 osób/, na którem sporządzono spisy bezrobotnych m. Grajewa i dnia 17 bm. przedstawiono je magistratowi.-

Magistrat m. Grajewa przystąpił w dniu 18 bm. do wydawania bezrobotnym zapomóg w naturze.-

-------oOo--------

V. Ruch narodowościowy.

a/ Żydowski

Powiat Grodzieński:

Oddział Zjednoczenia Szkół Żydowskich w Skidlu wybrał nowy zarząd w składzie: Koszewnik Jankiel - prezes, Kalikies Basia-sekretarz i Rubinsztejn Dawid - skarbnik.-

Powiat Wołkowyski:

Stowarzyszenie Żydowskiej Biblioteki Ludowej w Porozowie powołało do nowego zarządu: Nowika Ajzyka - prezes, Rabinowicza Abrama - wiceprezes, Łukasiównę Esterę - sekretarz, Preda Jowela - skarbnik, Brejdę Mowszę, Segala Chaima, Porozowskiego Ajzyka, Bagickiego Dawida i Przybylskiego Owsieja-członkowie zarządu.-

--------oOo--------

VI. Ruch społeczny.

Powiat Grodzieński:

W dniu 12 bm. odbył się w Grodnie doroczny okręgowy zjazd osadników przy udziale około 300 osób. Obradom zjazdu przewod-

niczył pułkownik służby czynnej Śląski, prezes Zarządu Okręgowego Osadników. Na zjeździe obecni byli przedstawiciele władz państwowych i instytucji społecznych. Po omówieniu spraw, dotyczących osadnictwa i prac związanych z przysposobieniem wojskowem, uchwalono absolutorjum poprzedniemu Zarządowi i uzupełniono skład tegoż Zarządu przez wybór następujących osób: Golda Bukowskiego, Ostrowskiego, kpt.Gornickiego, Gutmantwicza i Kierena - osadników. Po odśpiewaniu "Roty" zjazd zakończył swe obrady.-

Dnia 13 bm. z inicjatywy Komisji rolnej Sejmiku Grodzieńskiego odbył się w Grodnie zjazd przedstawicieli drobnego rolnictwa z powiatów-grodzieńskiego, augustowskiego i suwalskiego. Zebrani na zjeździe po omówieniu spraw dotyczących rolnictwa postanowili przy wyborach oddać swe głosy na listę Nr.1.-

Dnia 16 bm. w Urzędzie gminnym w Drzestowicy Wielkiej odbyło się zebranie organizacyjne gminnego Komitetu przysposobienia wojskowego. W wyniku dyskusji wybrano Zarząd Komitetu, w którego skład weszli: prezes - ks.Feliks Karczmarek, vicepreses- Dębiński Piotr, sekretarz - Jarocki Aleksander i gospodarz boiska nauczyciel Kisielewski. Wymienieni, prócz nauczyciela Kisielewskiego, do niedawna byli przeciwnikami obecnego Rządu i ideologji Marszałka Piłsudskiego, w ostatnich zaś czasach zaczęli manifestacyjnie wypowiadać się za Marszałkiem Piłsudskim.-

Powiat Wysoko-Mazowiecki:

Dnia 19 bm. w osadzie Czyżew odbyło się zebranie rolników, zorganizowane przez Okręgowe Towarzystwo Rolnicze w Warszawie.-

Referat ściśle fachowy wygłosił Włodek, prezes wspomnianego Twa. Obecnych - 50 osób.-

Powiat Szczuczyński:

Dnia 15 bm. z inicjatywy Komisji rolnej Wydziału Powiatowego Sejmiku szczuczyńskiego odbył się w Grajewie pierwszy ogólnopowiatowy zjazd gospodarzy powiatu szczuczyńskiego przy udziale przedstawicieli organizacyj rolniczych i stowarzyszeń rolniczo-handlowych powiatu szczuczyńskiego, Wojewódzkiego Związku Kółek

60

b/ Przestępczość kryminalna.

1/ Zabójstwo:

Dnia 20.bm. we wsi Widzgowo, gminy tejże nazwy, powiatu bielskiego, w czasie bójki na zabawie weselnej, uderzeniem noża w piersi, zabity został mieszkaniec tejże wsi, Żurakowski Paweł.-

Sprawcy zabójstwa Żurakowski Jan i Norbert Pośledník - zostali ujęci i przekazani władzom sądowym.-

2/ Kradzież z włamaniem:

Dnia 19.bm. nieznani sprawcy zapomocą wybicia szyby dostali się przez okno do mieszkania Konstantego Mazygińskiego, zam. w Białymstoku, skąd skradli garderobę i bieliznę ogólnej wartości 2.500 zł.-

Dnia 21.bm. zatrzymano w chwili usiłowania wyjazdu z łupem z Białegostoku zawodowych złodziei wileńskich: Szmulewicza Icka, Skorupskiego Feliksa vel Sukowicza Józefa vel Nowaka i Galperowicz Basię, którzy przyznali się do kradzieży u Mazygińskiego. Skradzione rzeczy odnaleziono. Wymienieni złodzieje poszukiwani byli za szereg kradzieży przez Wydziały Śledcze w Wilnie i Grodnie oraz przez Wojskowy Sąd Okręgowy w Lublinie.-

3/ Przemyt:

Dnia 9 bm. przez post.Antoniego Kruka z post.P.P. w Kadzidle, powiatu ostrołęckiego zatrzymany został przemytnik - Gilda Alter wraz z towarem, transportowanym do Ostrołęki. Przemycany transport zawierał: 4 pudełka wanilji wagi 19 klg.200 gr., taśmę szychową złotą dług.2.046 mtr. oraz taśmę szychową srebrną dług.1.440 mtr. Ogólna suma należności celnych - wynosi 6.431 zł.20 gr. Wartość przemytu dotychczas nieustalona.-

Przemyt przekazany został Urzędowi Celnemu w Dąbrowach.-

WOJEWÓDZTWO BIAŁOSTOCKIE. Białystok, dnia 3 marca 1928.r.

L.: BP. 618/28.T. 61

Sytuacyjne sprawozdanie tygodniowe.Nr.9.

Tajne

Do

/: według rozdzielnika :/

Urząd Wojewódzki przesyła jeden egzemplarz sprawozdania sytuacyjnego Nr. 9. za czas od dnia 26.lutego do 3.marca 1928.r.

1 zał.

Z a W o j e w o d ę :

Naczelnik Wydziału Bezp.Publ.

Otrzymują:

/ vide sytuac.sprawozdanie Nr.6.z 1927.r./

...ości Robotniczo-Chłopskiej.-

Powiat Łomżyński.

Stwierdzono, że w Łomży w ub.tygodniu miał miejsce kolportaż ulotek / 7-miu edycyj - wszystkie ilustrowane / propagandowych Jedności Robotniczo - Chłopskiej. Większy transport / około 19 kg. / tego rodzaju ulotek propagandowych Jedności Robotniczo - Chłopskiej znaleziony został przy zatrzymanym dnia 24 lutego br.na dworcu kolejowym w Łomży Grabowskim Szczepanie, zamieszkałym stale w Jeziornie, pow. warszawskiego.-

Z zeznań Grabowskiego wynika, że paczkę z literaturą wyborczą Jedności Robotniczo - Chłopskiej otrzymał w Warszawie przy ul. Chmielnej 24 od nieznanego mu osobnika za pośrednictwem pełnomocnika listy Nr.13 z okręgu 1-szym. Przebierało Leone i doręczyć ją miał w Łomży Józefowi Frydsztejnowi, członkowi miejscowej organizacji komunistycznej. Przeprowadzona u Frydsztejna rewizja wyników nie dała. Nadto przy Grabowskim znaleziono 220 zł.gotówką, co wobec jego oświadczenia, że jest bezrobotnym, nasuwa przypuszczenia, że pełnił on funkcje kurjera CKKPR.-

./.

Sytuacyjne sprawozdanie tygodniowe Nr.9.

za czas od dnia 26.lutego do dnia 3.marca 1929.r.

I. Ruch wywrotowy.

Powiat Białostocki.

Dnia 23.ub.m. na przewodach elektrycznych przy ul. Nowy - Świat w Białymstoku zawieszony został transparent komunistyczny z hasłami wyborczemi.-

Dnia 25.ub.m. zatrzymano w Białymstoku pod zarzutem agitacji komunistycznej w wojsku Filipowicza Józefa,zam.w Wołkowysku,kandydującego do Sejmu z listy Nr.37 / Chłopi Kresów Wschodnich / w Okręgu Wyborczym Nr.5. Filipowicza tegoż dnia przekazano do dyspozycji Samodzielnego Ref. Inform. D.O.K.Nr.III.w Grodnie.-

Dnia 28.ub.m.na przewodach elektrycznych przy ul. Zamenhofa Białymstoku urządzono reklamę świetlną w formie pudełka,oklejonego czerwonym papierem z numerem unieważnionej listy /13 / Jedności Robotniczo-Chłopskiej.-

Powiat Łomżyński.

Stwierdzono,że w Łomży w ub.tygodniu miał miejsce kolportaż ulotek / 7-miu edycyj - wszystkie ilustrowane / propagandowych Jedności Robotniczo - Chłopskiej. Większy transport / około 10 kg. tego rodzaju ulotek propagandowych Jedności Robotniczo - Chłopskiej znaleziony został przy zatrzymanym dnia 24 lutego br.na dworcu kolejowym w Łomży Grabowskim Szczepanie,zamieszkałym w tutejszej Jeziornie,pow. warszawskiego.-

Z zeznań Grabowskiego wynika,że paczkę z literaturą wyborczą Jedności Robotniczo - Chłopskiej otrzymał w Warszawie przy ul. Chmielnej 24 od nieznanego mu osobnika za pośrednictwem pełnomocnika listy Nr.13 w okręgu 1-szym.Przebierało Leona i doręczyć ją miał w Łomży Józefowi Frydsztejnowi,członkowi miejscowej organizacji komunistycznej. Przeprowadzona u Frydsztejna rewizja wyników nie dała. Nadto przy Grabowskim znaleziono 220 zł.gotówką,co wobec jego oświadczenia,że jest bezrobotnym, nasuwa przypuszczenie, że pełnił on funkcje kurjera CKKPP.-

./.

Grabowskiego z materjałami oskarżenia i odezwami Jedności Robotniczo - Chłopskiej w żargonie, obłożonemi aresztem przez Komisarjat Rządu na m.st.Warszawę przekazano P.Prokuratorowi przy S.O. w Łomży, któremu Starostwo łomżyńskie złożyło równocześnie wniosek zajęcia w Warszawie t.j.w miejscu wydania drukiem plakatów i ulotek Jedności Robotniczo - Chłopskiej, stanowiących zawartość znalezionej przy Grabowskim paczki.-

Dnia 1.b.m.organa służby bezpieczeństwa w Łomży dokonały rewizji w lokalu szpitala żydowskiego, gdzie znaleziono arkusz szapirografu, na którym odbita była odezwa w żargonie o treści antypaństwowej i rękopis tej odezwy. W związku z tem zatrzymano 4 osoby narodowości żydowskiej.-

Powiat Wołkowyski.

W związku z aresztowaniem dnia 20.ub.m.w Białymstoku Adelskiego Pejsacha / vide sytuacyjne sprawozdanie tygodniowe Nr.8/ zatrzymani zostali dnia 22.ub.m.w Świsłoczy [1]Wojnar Pejsach, [2]Borsucki David i [3]Rabic Mejer, który łącznie z Adelskim stanowili jądro komórki KPZB.w Świsłoczy, której prezesem był Rabic, technikiem Borsucki, sekretarzem Adelski i łącznikiem Wojner. Wszystkich w dniu 23.ub.m. z materjałami oskarżenia przekazano władzom sądowym.-

Powiat Grodzieński:

Organa służby bezpieczeństwa w powiecie grodzieńskim w dniach 27, 28 i 29 ub.m. zatrzymały pod zarzutem działalności antypaństwowej - [1]Abramowicza Włodzimierza, [2]Browarskiego Mojżesza, [3]Bendensona Efroima, [4]Borowską Fejgę, [5]Gavera Borysa, [6]Chackielewicza Chackiela, [7]Palnicka Frojnę, [8]Kuśnierzycką Dwojrę, [10]Aleksandrowicza Judela, [11]Wajnsztejna Szymona, [12]Borkina Rachmiela, [13]Rabinowicza Szmula, [14]Karpa Fajwela, [15]zamieszkałych w Grodnie, [16]Rotborda Baszla, [17]Elocha Abrama, zam.w Krynkach, [18]Kapłana Mejera Izaaka, m. Sunny, [19]Samojło Makara, mieszkańca gminy jeziorskiej, [20]Frydmana Josela, [21]Berana Michała, [22]Wojtasa Michała, mieszk.gminy skidelskiej i [23]Paclukiewicza Romana z gminy łoszańskiej.-

Dnia 28.ub.m.na drutach telefonicznych przy drodze Indu-

. / .

63

ra Prokopowicze wywieszono transparent komunistyczny z napisami w języku rosyjskim: " Precz z rządem faszystowskim. Niech żyje rząd robotniczo - włościański. Głosuj na 13." Dochodzenie wdrożono.-

-.-.-.-.-.-.-.-.-.-.-.-.-.-

II. Ruch zawodowy.

Powiat Białostocki.

Dnia 26.ub.m.w Białymstoku odbyło się walne zebranie Chrześcijańskiego Związku Właścicieli Nieruchomości,na którem do nowego zarządu Związku powołano Godyńskiego,Franciszka,Tryburskiego Jana, Kucharskiego Józefa,Malinowskiego Zygmunta, Wasilewskiego Jana, Przywerskiego Adama i Perafjanowicza Stanisława.-

Powiat Wysoko-Mazowiecki.

Dnia 22.ub.m.w Wysokiem-Mazowieckiem odbyło się ogólne zebranie rzemieślników,na którem instruktor korporacyj przemysłowych, inżynier Głogowski Edward wygłosił referat o nowej ustawie przemysłowej.-

Dnia 24. ub.m.w Łapach odbyło się zebranie członków lokalnego oddziału Z.Z.K.przy udziale delegata Wydziału Wykonawczego Centrali Związku, Odrobiny z Warszawy, który wygłosił obszerny referat o sytuacji obecnej kolejarzy,dając w nim wyraz ubolewaniu, że niektórzy członkowie Z.Z.K. w Łapach za namową Nowakowskiego przeszli do ZZR.-

Po referacie Odrobiny przystąpiono do wyborów nowego zarządu oddziału,do którego zostali wybrani: Godlewski Leopold, Ostrowski Wiktor, Propne Rejnhold, Szenfeld Bronisław,Marciniak Kazimierz,Malinowski Antoni, Wojciechowski Jan,Chmielewski Stanisław i Zawadzki Konstanty.-

-.-.-.-.-.-.-.-.-.-.-.-

./.

III. Kryzys w przemyśle, bezrobocie strajki.

Powiat Białostocki.

Stan bezrobocia w Białymstoku i powiecie według danych z dnia 29.ub.m. przedstawia się następująco: bezrobotnych tytoniowców - 48, włókniarzy - 2352, robotników przemysłu budowlanego - 248, metalurgicznego - 131, rolnych - 8, wykwalifikowanych - 676, niewykwalifikowanych - 753, pracowników umysłowych - 238, ogółem 4467 bezrobotnych / dnia 25 ub.m. - 4384 /. Zasadniczo zwiększenie się stanu bezrobocia w ub. tygodniu jest tylko pozorne, gdyż rynek pracy w powiecie nie zmienjszył się, natomiast znaczna ilość bezrobotnych, dotąd niezarejestrowanych, zarejestrowała się obecnie celem uzyskania zasiłków. Z zasiłków korzysta: z zasiłków państwowych - 1544 robotników i 37 pracowników umysłowych; z pomocy doraźnej - 489 osób.-

Powiat Augustowski.

Bez pracy pozostaje w powiecie 202 robotników / dnia 25. ub.m. 216 /.-

Powiat Grodzieński.

Dnia 25.ub.m. uruchomiono nieczynny od dnia 17.ub.m. tartak " Poniemuń " w Grodnie, zatrudniający 45 robotników. Bezrobotnych w powiecie dnia 29.ub.m. było 997/ dnia 25 ub.m. - 904 /, w tem robotników przemysłu metalurgicznego - 52, budowlanego -66, spożywczego - 245, garbarskiego - 53, niewykwalifikowanych - 365, wykwalifikowanych - 135, rolnych - 8, pracowników umysłowych -73, Bezrobocie zwiększyło się w związku z kryzysem w przemyśle garbarskim. Zapomóg korzysta: z akcji ustawowej - 73 osoby, z akcji doraźnej - 25 osób.-

Z dniem 29.b.m. Wydział Opieki Społecznej Magistratu m. Grodna z otrzymanych z Województwa funduszów rozpoczął wydawanie bezrobotnym zasiłków w naturze, a mianowicie: samotny otrzymuje 1 klg. słoniny i 15 klg. mąki żytniej 65 %, bezrobotny z małą rodziną 2 klg. słoniny i 30 klg. mąki, a bezrobotny z dużą rodziną 3 klg. słoniny i 45 klg. mąki. Żydzi zamiast słoniny otrzymują

./.

margarynę. Ogółe Magistrat przygotował do rozdania 8.000 klg. mąki, 500 klg. słoniny, i 500 klg. margaryny.-

Od dnia 20. do dnia 28 ub.m. strajkowało 35 robotnic w fabryce szparterji w Grodnie. Strajkujący uzyskali 5 % podwyżki według dotychczasowej skali płac.-

Powiat Łomżyński.

Stan bezrobocia w powiecie w ub. miesiącu zasadniczym zmianom nie uległ.-

-.-.-.-.-.-.-.-.-.-.-.-.-.-

IV. Ruch narodowościowy.

a/ żydowski.

Powiat Wołkowyski.

Dnia 25. ub.m. w Wołkowysku odbyło się zebranie członków organizacji " Keren Kajemes " pod przewodnictwem Nalda Josela. Na zebraniu omawiano wyłącznie sprawy organizacyjne.-

Tegoż dnia przybyła z Ameryki Belle Pozmzner wygłosiła w Wołkowysku odczyt n.t. " Moje wrażenia o narodzie żydowskim w różnych krajach i o roli kobiet żydowskich w życiu społecznem".

b/ białoruski.

Powiat Białostocki.

Dnia 22. ub.m. we wsi Pieszczaniki, gm. Gródek odbyło się zebranie lokalnego hurtka T-wa Szkoły Białoruskiej, na którem w sprawach organizacyjnych przemawiali członkowie zarządu hurtka Gryczuk Józef i Grześ Antoni; wzywali oni zebranych do poparcia akcji finansowej T.S.B. na rzecz gimnazjum białoruskiego w Wilnie. Ponadto na zebraniu tem wybrano nowy zarząd hurtka w składzie: Grześ Antoni - prezes, Grześ Barbara - sekretarz i Bogacz Aleksander - skarbnik.-

/

c/ Litewski.

Powiat Suwalski.

Dnia 19.ub.m. odbyło się przy udziale około 40 osób zebranie oddziału T-wa Zakazy św Kazimierza we wsi Widugiery, gm. Krasnowo. Na zebraniu wyświetlano obrazy z dziedziny zoologji.-

-.-.-.-.-.-.-.-.-.-.-.-

V. R ó ż n e.

a/Sprawy społeczne.

a/ Powiat Grodzieński.

Dnia 22.ub.m.w Druskienikach odbyło się zebranie członków miejscowego oddziału Stowarzyszenia Młodzieży Polskiej Męskiej, na którem do nowego zarządu oddziału powołano: Ślepowrońskiego Kazimierza - prezes, Tomaszewskiego Albina - wiceprezesa, Korsaka Witolda - sekretarz i Topolskiego Władysława - skarbnik.-

b/ Wyroki sądowe.

Dnia 20.ub.m.Sąd Okręgowy w Suwałkach po kilkudniowej rozprawie uniewinnił Kazimierza Mielkusa i innych 27 litwinów, pociągniętych do odpowiedzialności z art.108 cz.I.K.K.w roku 1927

c/ Zatrzymania i aresztowania.

Powiat Łomżyński.

Dnia 1.b.m.na dworcu kolejowym w Łomży policja zatrzymała kurjera Centralnego Biura Wyborczego Związku Ludowo-Narodowego, Jarzyńskiego z transportem wydawnictw agitacyjnych, w którym znajdowały się odezwy o treści kolidującej z postanowieniami art.6.prawa prasowego.-

Powiat Sokólski.

Dnia 2.b.m.na mocy orzeczenia Starostwa aresztowany został w areszcie na przeciąg dni 30 za nielegalne przekroczenie granicy Czemiachy-miejscowość wsi Ostrów - Mały, gm. Dobrowo, czynny

65

działacz listy Nr.43.Białoruskiego Niezależnego Komitetu Wyborczego Włościan i Robotników w okręgu wyborczym Nr.5.-

d/ Przestępczość kryminalna.

Zabójstwa: / usiłowanie /.

Dn.28.ub.m.Łada Czesław,służący u gospodarza Juljana Mierzejewskiego,mieszkańca wsi Krajowe -Korytki,gm.Długobor pow.łomżyńskiego,usiłował dokonać zabójstwa swego chlebodawcy,dając do niego dwa strzały i raniąc go w głowę.- Przyczyna - nieporozumienie na tle osobistem. Rannego Mierzejewskiego przewieziono w stanie ciężkim do szpitala w Warszawie.-Łada został aresztowany.-

Dnia 28.ub.m.we wsi Zapole,gm.Dubno,pow.grodzieńskiego pozbawiony został życia Makarewicz Konstanty przez mieszkańca tejże wsi Fronko Jakóba i Golida Jerzego, których aresztowano.-

Napad rabunkowy.

Dn.27.ub.m.wieczorem dokonany został napad na dom Rogowskiego Adolfa,mieszk.m. Choroszczy,przyczem 3-ej zamaskowani napastnicy,uderzywszy Rogowskiego kijem po głowie,zrabowali futro,poczem zbiegli wskutek uszczętego alarmu przez żonę poszkodowanego.- Rogowski poznał w napastnikach swych sąsiadów Ostaszewskiego Władysława, Marcinczyka Adama i Lewandowskiego Stanisława,których zatrzymano.-

Kradzież kasowa.

W nocy na 1.b.m.nieznani sprawcy dostali się do lokalu Domu Ekspedycyjnego Simon Bjger w Białymstoku przy ul.Sienkiewicza Nr. 34 i rozpruli t.zw."rakiem" kasę ogniotrwałą,z której zrabowali 4.665 zł., 800 dolarów oraz 23 dolarówki. Dochodzenie trwa.-

Przemycanie poborowych przez granicę.

Dnia 23.ub.m.władze niemieckie wydały Powiat.Komendzie P.P. w Grajewie mieszkańców powiatu łuckiego - Rejnarta Bertolda,Laufera Leopolda,Najdhera Gustawa i Piotrowskiego Rajnholda,nielegalnie dotychczas przebywających w Niemczech. -

W toku wszczętego przeciwko nim dochodzenia ustalono iż są oni w wieku poborowym i przekroczyli w dn.22.ub.m.granicę polsko-niemiecką celem uchylenia się od służby wojskowej. Przekroczenia

granicy ułatwili im mieszkańcy powiatu szczuczyńskiego - Mikuli ski Jan, Pawłowski Antoni i Stanisław Kulik, którzy - jak stwi dzono - od dłuższego czasu zawodowo ułatwiali przejście granicy zbiegającym do Niemiec. Utrzymywali oni ścisły kontakt z miesz kańcem powiatu łuckiego, Zydlerem Wilhelmem, który kierował do Grajewa ludzi w wieku poborowym za opłatą 50 zł. od osoby ce lem dalszego kierowania ich zagranicę. Przemytnicy przekazani zostali władzom sądowym emigranci zaś za nielegalne przekroczenie granicy ukarani zostali przez Starostwo szczuczyńskie 3-tygodniowym aresztem każdy. Po odbyciu tej kary przekazani zostaną Staroście celem wcielenia ich do szeregów W.P.-

e/ Przemyt.

Dnia 25.ub.m. w pobliżu m.Goniądza powiatu białostockiego zatrzymany został przemytnik Kirszner Lejba, wiozący 550 szt jedwabnych majtek damskich, 2 jedwabne bluzki i inną jedwabną bieliznę oraz 267 sztuk futerałów do biżuterji.-Towar ten przemycany był z Niemiec do Białegostoku. Przemytnik wraz z przemytem przekazany został władzom celnym w Grajewie.-

W dn.26.ub.m. po przybyciu pociągu osobowego z Grajewa na st.kol.w Białymstoku zatrzymany został przemytnik Elski Froim, mieszkaniec m.Grajewa, przy którym znaleziono 2 paczki, zawierające 11 sztuk brzytew i pudełko cygar, zawierające 50 szt. przemyconych z zagranicy. Wymienionego wraz z przemytem przekazano Straży Celnej w Grajewie.-

Dn.27.ub.m. zatrzymano mieszkańców m.Wysokiego Ancela Frajma-na i Icka Gąsiora, wiozących przemyt w postaci 10 worków rodzynek. Przemyt wraz z przemytnikami przekazno Urzędowi Celnemu w Dąbrowach.-

Dn.26.ub.m. przez obsadę post.P.P. w Kadzidle, por. Ostrołęckiego zatrzymany został przemyt w 8-miu dużych pakach, zawierający różne towary fabryk niemieckich, łącznej wartości około 30 tys. złotych. Przemyt przekazano Urzędowi Celnemu w Dąbrowach.-

Białystok, dnia 3 marca 1926.r.

Z a W o j e w o d ę :

Naczelnik Wydziału Bezp. Publ.

Z. I.

66

WOJEWÓDZTWO BIAŁOSTOCKIE.

Białystok, dnia 10 marca 1928.r.

L. BP. 677/T.

Tajne

Sprawozdanie sytuacyjne Nr.10.

Do

/: według rozdzielnika :/

Urząd Wojewódzki przesyła sytuacyjne sprawozdanie tygodniowe Nr.10. za czas od dnia 4.do 10.marca b.r.-

1 zał.

Za Wojewodę:

Naczelnik Wydziału Bezp.Publ.

Otrzymują:

/ vide rozdzielnik sytuac.sprawozdania Nr.6.z 1927 roku./

Z.I.

Sytuacyjne sprawozdanie tygodniowe Nr.10.
za czas od dnia 4.do dnia 10. marca 1928 roku.

I. Ruch wywrotowy.

Powiat Grodzieński.

Organa służby bezpieczeństwa powiatu grodzieńskiego w dal szym ciągu zatrzymały pod zarzutem działalności antypaństwowej- 1 Epsztejna Dawida i 2 Skulczyka Dawida, mieszkańców Grodna oraz 3 Abramowicza Enocha i 4 Sztejn Chaję, m. Indury.-

Ogółem zatrzymano 25 osób po uprzedniem przeprowadzeniu 31 rewizyj . Z pośród zatrzymanych z materjałami oskarżenia zostali przekazani władzom sądowym: 1 Abramowicz Włodzimierz, 2 Palnicka Trejna, 3 Bendenson Efroim, 4 Chackielewicz Chackiel, 5 Karp Fajwel, 6 Rabinowicz Szmul, 7 Pawlukiewicz Roman, 8 Rotbort Hirsz, Bloch Abram, 9 Abramowicz Enoch, 10 Aleksandrowicz Judel, 11 Borkin Rachmiel, 12 Wajnsztejn Szymon, pozostałych zaś z braku dowodów winy, względnie wskutek negatywnego wyniku przeprowadzonych u nich rewizyj zwolniono. Władze sądowe zastosowały względem przekazanych im osób następujący środek zapobiegawczy: a/ areszt bezwzględny: 1 Abramowicza Włodzimierza, 2 Palnickiego Trejny, 3 Chackielewicza Chackiela, 4 Karpa Fajwela, 5 Rabinowicza Szmula; b/ kaucję w wysokości 600 złotych, a do czasu złożenia jej areszt: 1 Aleksandrowicza Judela, 2 Borkina Rachmiela i 3 Wajnsztejna Szymona; c/ dozór policji: Bendensona Efroima; d/ nie powzięły natomiast decyzji względem Pawlukiewicza Romana Rotborta Hirsza, Blocha Abrama i Abramowicza Enocha.- Przed zatrzymaniem zbiegło 8 osób.-

W nocy z dnia 29.ub.m.na 1 b.m.w pobliżu majątku Czerlonka gm. Skidel wywieszono na przewodach telefonicznych transparent komunistyczny z napisami w języku rosyjskim nawołującymi do głosowania na listę Nr.13.-

Dnia 2.b.m. zarzucono na przewodach telefonicznych w Grodnie transparent z napisem: " Precz z wojną z Z.S.R.R., głosuj-

./.

cie na 13-stkę". Tegoż dnia w Grodnie na ulicy porzucono przeznaczony do wywieszenia transparent z napisem: " Precz z rządem faszystowskim Piłsudskiego, głosuj na 13-tkę."

Dnia 2.b.m. na przydrożnem drzewie około wsi Ławno, gm. Skidel wywieszono transparent z napisem w języku rosyjskim: " Precz z pasożytem i oszukańcem Piłsudskim, niech żyje Nr. 13." Wreszcie dnia 3.b.m. na przewodach telefonicznych w Indurze wywieszono transparent z napisem w języku rosyjskim: " Proletarjusze wszystkich krajów łączcie się, niech żyje leninizm, precz z rządem faszystowskim, niech żyje socjalna rewolucja". We wszystkich wypadkach dochodzenie wdrożono.- / Starostwo /.-

Powiat Wysoko-Mazowiecki:

Dnia 4.b.m. zatrzymani zostali mieszkańcy m.Wysokie-Mazowieckie Nieuchowicz Jankiel, Urlamowski Jankiel, Żywica Mordko, i Gorzałczany Szmul - Mejer, poszlakowani o działalność komunistyczną. Zatrzymanych po zbadaniu ze względu na dalsze dochodzenia zwolniono w dniu 5.b.m. z wiedzą władz sądowych.-

Powiat Ostrów - Maz.:

Dnia 3.b.m. w Ostrowi-Mazowieckiej zatrzymano mieszkańca Warszawy Marjana Opoczyńskiego, który przywiózł do Ostrowi 4 tysiące odezw Jedności robotniczo- chłopskiej celem doręczenia Boruchowi Sokolikowi, poszlakowanemu o należenie do KPP. Opoczyńskiego po przesłuchaniu przekazano do dyspozycji Urzędu Śledczego na m.st.Warszawę.-

Powiat Augustowski:

W związku z kolportażem odezw komunistycznych w Augustowie dnia 1.b.m. po przeprowadzeniu dochodzeń dokonano rewizyj w poszlakowanych o należenie do KPP.[1] Urbanowicza Stanisława, [2] Krupińskiego Bronisława, [3] Masłowskiego Ludwika, [4] Mróweczyńskiego Józefa, [5] Lejzorowicza Srula, [6] Mekamedo Mowszy, [7] Bejkacha Berko, [8] Wiercielińskiego Calledorfa, [9] Kronrota Icko, [10] Gliksona Owsieja

./.

68

i Kapłańskiego Berko, których po zbadaniu zwolniono.-

Powiat Wołkowyski:

Organa bezpieczeństwa w powiecie wołkowyskim przystąpiły dnia 27.ub.m. do likwidacji t.zw. " udarnych grup," zorganizowanych w swoim czasie przez legalną jeszcze BWRHromadę.- "Udarne grupy" tworzone były przy ważniejszych hurtkach BWRH.z młodzieży i przeznaczone na wypadek ruchu zbrojnego białorusinów do rozbrajania policji, zajmowania urzędów i jako przyszłe kadry wojska białoruskiego. W związku z likwidacją b.B.W.R.H. " udarne grupy " w początku swego rozwoju również uległy bądź likwidacji, bądź też częściowo organizacyjnemu rozkładowi. Obecnie wskutek likwidacji organizacyj komunistycznych na terenie pow.słonimskiego, przystąpiono do likwidacji omawianych grup w powiecie wołkowyskim. Dnia 2 b.m. we wsiach Zblany, Bereźki i miasteczku Zelwie zostali zatrzymani Żebrak Józef, Zebrak Michał, Soniec Jan i Komorec Jan. W wyniku dochodzenia i zeznań świadków oraz zeznań zatrzymanych ustalono, że organizacja posiadała broń wojskową. Główną " bazą " organizacji miał być teren powiatu słonimskiego, przyczem część broni ma być ukryta w okolicach Baranowicz u niejakiego Klincewicza Romka. W toku dochodzenia ustalono, że instruktorzy b.B.W.R.H. / sekretarjat Główny / w swoim czasie wzywali członków hurtków, by ci agitowali wśród ludności, aby ludność nie płaciła podatków i nie wykonywała rozporządzeń władz, zapewniając, że pomoc Sowietów na wypadek powstania jest "zapewniona". Dotychczasowy wynik dochodzenia dał bogaty materjał, dotyczący powiatu słonimskiego, gdzie materjał ten został przekazany do wykorzystania. Zatrzymani z aktami oskarżenia i dowodami rzeczowymi przekazani zostali władzom sądowym.-

Powiat Białostocki:

Dnia 4.b.m. Wydział Śledczy P.P. w Białymstoku skierował do dyspozycji Wydziału Śledczego w Brześciu n/B. zatrzymanego pod zarzutem należenia do K.P.Z.B. Ignatowicza Michała, inżyniera leśn

./.

go, stałego mieszkańca m. Wilna.-

Dnia 8.b.m. na przewodach elektrycznych przy ul. Legionowej w Białymstoku wywieszono transparent komunistyczny z napisami w języku polskim po obu jego stronach: " Niech żyje K.P.P.,B.O. K.K.P.Z.B., niech żyje 8 marca dzień międzynarodowej solidarności kobiet pracujących."

Jest to jedyny, dotychczas notowany przez Urząd Wojewódzki wypadek zewnętrznej działalności komunistów w związku z obchodem przez nich dnia 8.b.m.-

-.-.-.-.-.-.-.-.-.-.-.-.-.-.-.-.-

II. Ruch narodowościowy.

a/ białoruski :

Powiat Grodzieński:

Dnia 27.ub.m. hurtek T-wa Szkoły Białoruskiej we wsi Szkleńsk, gm. Berszty urządził przedstawienie amatorskie /: odegrano trzy utwory sceniczne w języku białoruskim :/, z którego dochód przeznaczono na cele kulturalno- oświatowe hurtka. Na przedstawieniu było obecnych około 100 osób.-

Zarząd Okręgowy T-wa Szkoły Białoruskiej w Grodnie zamierza w najbliższym czasie otworzyć tamże księgarnię białoruską / przy ul. Mieszczańskiej Nr.9./, na której kierownika Zarząd Główny T.S.B. wyznaczył Kisiewicza Filipa, a na jego zastępcę Łomaszewicz Nadzieję, wybitniejszych działaczy T.S.B. w grodzieńszczyźnie.-

b/ żydowski :

Powiat Białostocki :

Dnia 5.b.m. staraniem Zrzeszenia Młodzieży Hebrajskiej w Białymstoku sjonista Perski Daniel z Ameryki wygłosił tutaj

./.

odczyt n.t. " Żydzi w Ameryce". Prelegent ilustrował Amerykę jako najdogodniejszy kraj dla emigracji żydowskiej. Obecnych na odczycie - około 160 osób.-

-.-.-.-.-.-.-.-.-.-.-.-.-.-.-.-.-.-.-

III. Kryzys w przemyśle, bezrobocie, strajki.

Powiat Grodzieński :

Bezrobotnych w powiecie dnia 7.było - 1082 osoby / dnia 29.ub.m. 997 /, w tem robotników przemysłu metalurgicznego - 52, budowlanego - 68, spożywczego - 252, robotników rolnych-8, garbarskich - 53, wykwalifikowanych - 147, niewykwalifikowanych - 420, pracowników umysłowych - 53.-

Z zapomóg korzysta: z akcji ustawowej - 75 osób; z akcji dorocznej - 25 osób. Bezrobocie wzrosło w związku z kryzysem w przemyśle drzewnym.-

Powiat Sokólski :

Bez pracy pozostaje w powiecie sokólskim 24 robotników przemysłu garbarskiego.-

Powiat Białostocki :

Dnia 6.b.m. uruchomiona została w Wasilkowie fabryka sukna Frejdkina, zatrudniająca 43 robotników. Stan bezrobocia w Białymstoku i powiecie według danych z dnia 8.b.m. przedstawia się następująco:
bezrobotnych w powiecie 4433 osób, / dnia 29.ub.m. 4467 /, w tem robotników przemysłu tytoniowego - 48, tekstylnego -2349, budowlanego - 240, metalurgicznego - 130, robotników wykwalifikowanych - 675, niewykwalifikowanych - 750, rolnych - 8 i pracowników umysłowych - 223. Z zapomóg korzysta: z akcji ustawowej 1543 robotników i 38 pracowników umysłowych; z akcji doraźnej - 487 robotników.-

./.

IV. R ó ż n e.

a/ Ważniejsze wydarzenia.

Dnia 25.ub.m. we wsi Nowodziela, gm. Kuźnica, powiatu sokólskiego do sali, w której odbywało się przy udziale mierniczych Jana Watera i Romana Kruszewskiego posiedzenie rady scaleniowej, wtargnęła przemocą grupa mieszkańców wspomnianej wsi, sprzeciwiających się scaleniu gruntów. Grupa ta zerwała posiedzenie, pobiła sołtysa i usiłowała pobić mierniczych, przyczem zdemolowała cały lokal. Po przeprowadzeniu dochodzenia w tej sprawie zostali zatrzymani Gabiński Kazimierz, Waszkiel Kazimierz i Alferowicz Jan, względem których sędzia śledczy zastosował jako środek zapobiegawczy kaucję w wysokości 200 zł. dla każdego.-

b/ Przestępczość kryminalna.

Napady :

Dn.4.b.m. w pobliżu wsi Deniski,gm.Pasynki,pow.bielskiego dokonano napadu na mieszkańca m. Zabłudowa,powiatu białostockiego, Glajsztena Berko, któremu zadano ciężkie uszkodzenie ciała oraz zrabowano 32 zł. i dokumenty.-

Po przeprowadzeniu dochodzenia ustalono,że napadu dokonał Krasowski Grzegorz,mieszkaniec wsi Deniski, który po dokonaniu rabunku zbiegł w niewiadomym kierunku. Poszukiwania za nim zarządzono.-

Dnia 7.b.m.dokonano napadu na mieszkankę m.Grodna - Borkowską Jadwigę. Napadu dokonał Krupliński Jan, szeregowiec 29.p.a.p. który kolbą rewolweru zadał napadniętej kilka ciężkich ran w głowę oraz wybił zęby. Borkowską w stanie nieprzytomnym odwieziono do szpitala. Faktu rabunku dotychczas ustalić nie zdołano. Krupliński zbiegł w niewiadomym kierunku. Pościg za nim zarządzono.-

./.

Zabójstwa : / usiłowania/

Dnia 3.b.m. usiłowano pozbawić życia Jana Kondrackiego, zam. w Gajówce Bielach, nadleśnictwa Tajno, powiatu szczuczyńskiego, gajowego lasów państwowych, do którego nieznany sprawca wystrzelił z broni myśliwskiej przez okno domu mieszkalnego. Kondracki obrażeń cielesnych nie odniósł. O dokonanie zabójstwa posądzony jest mieszkaniec wsi Orzechówka, gm. Pruska, pow. szczuczyńskiego, Romuald Sobolewski. Dochodzenie trwa.-

Dnia 5.b.m. do przechodzącego ul. 29. listopada w Augustowie Szafranowskiego Stanisława dano z zasadzki 2 strzały rewolwerowe, poczem strzelający zbiegli w kierunku lasu. Ustalono, iż sprawcami usiłowania zabójstwa byli mieszkańcy m. Augustowa Zieliński Jan i Kamiński Adam, którzy działali w tym wypadku z zemsty za prowadzoną przez Szafranowskiego agitację na rzecz Bezpartyjnego Bloku Współpracy z Rządem.- Sprawcy ujęci i rewolwer odnaleziono.-

c/ Użycie broni przez P.P.

W dniu 7. marca b.m. patrol policyjny, składający się z funkcjonarjuszów Post. P.P. w Wyszkach, powiatu bielskiego, Grunkiewicza Józefa i Modzelewskiego Czesława,- natknął się w lesie pomiędzy wsiami Malinowem a Maleszkami na przejeżdżających furmanką mieszkańców m. Brańska Osmulskiego Franciszka i Kotoszko Juljana, wiozących 4 wieprze, niewiadomego pochodzenia. W chwili zatrzymania Osmulski zeskoczył z wozu i, uciekając w stronę lasu, dał do ścigających go policjantów dwa strzały rewolwerowe, lecz chybił. Poster. Grunkiewicz i Modzelewski użyli broni palnej - również bez skutku. Kotoszko wraz z wieprzami, pochodzącymi z kradzieży został zatrzymany; pościg celem ujęcia Osmulskiego zarządzono.-

d/ Przemyt:

Dnia 9.b.m. na st. kol. w Białymstoku zatrzymany został mieszkaniec m. Suwałk Wichtel Henryk wraz z przemytem, zawierającym

./.

75 klg. liści tytoniowych i radjosprzęty, wagi 2 klg.25 dkg
Wichtela z przemytem przekazano Urzędowi Celnemu w Grajewie

e/ Ujawnienie przestępców.

Sprawca zabójstwa Hipolita Różyckiego, zastrzelonego w dniu 27.X.1927 r. Bućko Piotr, woźny agencji pocztowej w Berasztach, powiatu grodzieńskiego dobrowolnie oddał się w ręce policji.- Ustalono, iż wymieniony dokonał zabójstwa wskutek nieostrożnego obchodzenia się z bronią.-

Ujęto 2-ch bandytów, którzy dokonali w dn.3.lipca 192 napadu na plebanję w Domanowie, powiatu bielskiego. Ujęty sprawcami są: Dąbkowski Stanisław, mieszk.pow.Ostrowskie i Putkowski Bronisław mieszk.pow.Wysoko-Mazowieckiego; przekazano władzom sądowym.-

Oskarżony o zabójstwo Chojnowskiego Tadeusza dokonan 1.lipca 1927 r. - Żebrowski Juljan, został ujęty i prze ny władzom sądowym. Zabójstwa dokonał on w czasie sprz na tle zatargu majątkowego.-

Białystok, dnia 10 marca 1928.r.

Z a W o j e w o d

Naczelnik Wydziału Bezp. Pub

Z.I.

WOJEWODZTWO BIAŁOSTOCKIE.

L. BP. 752/28.T.

Białystok, dnia 17 marca 1928.r.

Sytuacyjne sprawozdanie tygodniowe Nr.11.

Do

Tajne

71

/: według rozdzielnika :/

Urząd Wojewódzki źrzesyła jeden egzemplarz sytuacyjnego spr sprawozdania tygodniowego Nr.11. za czas od dnia 11.do dnia 17. marca 1928 roku.-

1 zał.

Za Wojewodę:

z-ca Naczelnika
Wydziału Bezpieczeństwa Publicznego

Otrzymują:

/vide rozdzielnik w sytuac.sprawozdaniu Nr.6 z 1927 roku./

Z.I.

nabojami, 20 kapiszonów myśliwskich i broszurę w języku rosyjskim p.t. " Program komunistów ", wydaną przez N. Bucharina.-

Wreszcie dnia 9.b.m. został zatrzymany pod zarzutem współdziałania przy wywieszaniu transparentu komunistycznego we wsi Chlistowicze, gm.Łasza w nocy z dnia 1 na 2 stycznia br. Sycz Jan, mieszkaniec wsi Likówka, gm.Łasza.-

W nocy z dnia 3 na 4.b.m. około wsi Bobry, gm.Wołpa nieujawnieni dotychczas sprawcy wywiesili transparent komunistyczny z napisem w języku rosyjskim: " Precz z rządem faszystowskim", niech żyje rząd robotniczo - chłopski, głosujcie na 13".-

Dnia 13.b.m.przy ul. Lipowej w Grodnie obok fabryki machorki porzucono na jezdni transparent komunistyczny z napisem w języku polskim: " Żądamy zwolnienia hromadowców. Precz z komedją sądową".-

Powiat Białostocki:

Dnia 14.b.m.w Białymstoku zatrzymano zamieszkałego tutaj stał. Kozłowskiego Isera, który zeznał, że w mieszkaniu jego w Białymstoku przy ul. Wilczej 12 odbywała się t.zw. " jawka " techników CK.KPP. i C.K.KPZB. i miejscowych działaczy komunistycznych.-

W wyniku dalszych dochodzeń i na podstawie zeznań Kozłowskiego zatrzymani zostali pod zarzutem działalności antypaństwowej Treszczański Lejwi i Cegielnicka Bla, zam.w Białymstoku

-.-.-.-.-.-.-.-.-.-.-.-.-

II. Ruch zawodowy.

Powiat Sokólski:

Dnia 8 b.m.w domu ludowym w Sokółce odbyło się zebranie członków miejscowego Koła Zw.Inwalidów Wojennych pod przewodnictwem Jaświłko Józefa, sekretarza miejscowej organizacji Ch.D. Na zebraniu tem wybrano nowy zarząd Koła w składzie: Wojciechowski Wacław- prezes, Fiłonowicz Jan - wiceprezes, Grosza -sekretarz i Biliński - skarbnik. Obecnych - około 60 osób.-

Dnia 10.b.m.w Sokółce odbyło się zebranie członków oddziału Związku Zawod.Robotników Przemysłu Skórzanego.Omawiano sprawy

Sytuacyjne sprawozdanie tygodniowe Nr.11.
za czas od dnia 11.do dnia 17.marca 1928.r.

I. Ruch wywrotowy.

Powiat Grodzieński.

W związku z zatrzymaniem pod zarzutem działalności antypaństwowej Skulczyka Dawida / vide sytuacyjne sprawozdanie tygodniowe Nr.10./ zostały zatrzymane dnia 7 b.m. siostry 1 Estera i 2 Minia Herc-berg, zamieszkałe w Krynkach, które należały od roku 1925 do KPZB., początkowo jako członkinie "jaczejki" drukarskiej w Grodnie, ostatnio zaś jako członkinie Komitetu rejonowego w Krynkach.-

Dnia 9.b.m. zatrzymano 3 Aponiewicza Jana, mieszkańca wsi Lepio-sy, gm.Brzostowica Wielka, pod zarzutem należenia do K.P.Z.B.W czasie rewizji osobistej przy Aponiewiczu znaleziono 6 egzemplarzy odezwy C.K.K.P.P.z dnia 20.II.br.i 12.egzemplarzy odezwy C.K.K.P.Z.B., wydanej w lutym br.w języku rosyjskim - p.t. "O sądzie nad 133".

Tegoż dnia pod zarzutem działalności antypaństwowej został zatrzymany 4 Sudakiewicz Leon, mieszkaniec wsi Kniaziewicze, gm. Dubno, u którego podczas rewizji mieszkaniowej znaleziono:1/ broszurę w języku rosyjskim p.t. " Przyszła wojna i międzynarodowy bolszewizm," wydaną w Wilnie 1927 roku przez CK.KPZB., 2/ broszurę w języku rosyjskim p.t. " Lenin o zbrojnem powstaniu" wydaną przez CK.KPZB. w Wilnie w 1927 r. 3/ broszurę p.t. " Rezolucja w sprawie zagadnienia narodowościowego w języku białoruskim, wydaną przez CK.KPZB. w Wilnie 1927 r., 4/ odezwę w języku rosyjskim, wydaną przez CK.KPZB w październiku 1927 r., omawiającą dziesięciolecie rewolucji październikowej, i 5/ 4 odezwy w języku rosyjskim "Mopr'u", wydane przez CK.Czerwonej Pomocy Zachodniej Białorusi w Wilnie w sierpniu 1927 roku.-

Dnia 9 b.m.pod zarzutem działalności wywrotowej zatrzymano 5 Ponika Filipa, mieszkańca wsi Strzelce, gm. Jeziory i 6 Myszko Tomasza, mieszkańca wsi Goroszki, gm. Skidel. Przy pierwszym z nich znaleziono egzemplarz odezwy CK.KPZB p.t." Do braci chłopów całej Polski", wyd. w lutym 1928 r., u Myszki zaś rewolwer systemu "Nagan" z 7-miu

wyłącznie organizacyjne.-

73

Powiat Szczuczyński :

W dniu 7.b.m. odbyło się w Szczuczynie połączone zebranie członków Związku Rzemieślników Chrześcijan i Zw.Rzemieślników Żydów poświęcone specjalnie sprawie nadużyć w szczuczynskiej Kasie Chorych.-

Zebrani / 200 osób / wybrali delegatów, którzy interwenjują w tej sprawie u Komisarza Kasy Chorych w Białymstoku.-

-.-.-.-.-.-.-.-.-.-.-.-.-.-

III. Kryzys w przemyśle, bezrobocie, strajki.

Powiat Grodzieński:

Bezrobotnych w powiecie dnia 14.b.m. było 1136 osób / dnia 7. b.m. 1082 - wzrost bezrobocia o 54 osoby /, w tem robotników przemysłu metalurgicznego - 52, budowlanego - 70, spożywczego - 263, garbarskiego - 53, wykwalifikowanych - 149, niewykwalifikowanych - 453, rolnych - 9, pracowników umysłowych - 86, robotników przemysłu chemicznego - 1. Z zapomóg korzysta: z akcji doraźnej -32 osoby. Bezrobocie wzrosło w związku z kryzysem w przemyśle drzewnym.-

W dniu 9.b.m. wstrzymano pracę w fabryce zapałczanej "Marjos" w Grodnie z powodu remontu kotła; bez pracy na okres remontu pozostało 150 robotników.-

Powiat Augustowski:

Bez pracy w powiecie pozostają 202 osoby, w tem 11 metalowców 4 murarzy, 1 hutnik, 6 robotników przemysłu drzewnego, 173 robotników niewykwalifikowanych i 7 pracowników umysłowych. Zasiłki rządowe pobierają 72 osoby.-

Powiat Łomżyński:

Według danych z dnia 14 b.m. w powiecie pozostaje bez pracy 810 osób / 85 - murarzy, 454 robotników niefachowych, 20 cieśli, 42 stolarzy, 30 krawców, 35-szewców, 82 ślusarzy, 33 gliserów, 12 -

./.

malarzy, 9 - kowali i 8 tkaczy /; zasiłki pobiera 120 osób. Nastrój wśród bezrobotnych spokojny.-

Powiat Białostocki:

Stan bezrobocia w powiecie według danych z dnia 15.b.m. przedstawia się następująco: bezrobotnych 4554 / dnia 8 b.m. 4433 / w tem - robotników przemysłu ~~xxxxxx~~ tytoniowego - 47, tekstylnego 4291, budowlanego - 315, metalurgicznego - 124, robotników wykwalifikowanych - 689, niewykwalifikowanych - 746, rolnych - 5, pracowników umysłowych - 255. Z zapomóg rządowych korzysta 1446 robotników i 35 pracowników umysłowych; zasiłki doraźne pobiera 55 osoby. Nastrój wśród bezrobotnych spokojny.-

-.-

IV. R ó ż n e .

a/ Wyroki sądowe.

Dnia 9.b.m. Sąd Okręgowy w Grodnie rozpatrywał sprawy z oskarżenia o przestępstwa polityczne Szalmuka Dawida i Pawła Gustera, mieszkańców Indury, powiatu grodzieńskiego. Szalmuk oskarżony z art.102 K.K. skazany został na dwa lata więzienia zamieniającego dom poprawy z zaliczeniem 4-ch miesięcy aresztu prewencyjnego, zaś Guster Paweł, oskarżony z art.129 K.K. - na 1 rok twierdzy z zaliczeniem 4-ch miesięcy aresztu prewencyjnego.-

Dnia 15.b.m. w Sądzie Okręgowym w Białymstoku odbyła się rozprawa przeciwko Lejbie Epsztejnowi, oskarżonemu o rozrzucenie odezw komunistycznych na zebraniu strajkujących robotników przemysłu tekstylnego w Białymstoku w maju 1927 r. Sąd skazał Epsztejna na 2 lata ciężkiego więzienia z zaliczeniem 7 miesięcy aresztu prewencyjnego.-

b/ Rewizje, zatrzymania, aresztowania.

Powiat Grodzieński:

Dnia 7.b.m. zostali zatrzymani Rubiem Teodor, mieszkaniec

./.

wsi Pieszczanka, 2 Gulida Jan, mieszkaniec wsi Gliniany, 3 Gulida Michał, mieszkaniec wsi Niekrasze, 4 Kaśkiewicz Michał, m. wsi Pieszczanka, 5 Litwin Andrzej, mieszk. wsi Gliniany, 6 Samojło Grzegorz- mieszk. wsi Rusinowce i 7 Salej Bazyli, mieszk. wsi Rewki, gm. Skidel pod zarzutem podburzania tłumu w dniu 4.b.m. w Skidlu do zdemolowania lokalu Obwodowej Komisji wyborczej i wystąpienia przeciwko policji, która broniła wstępu do wspomnianego lokalu po godz. 21-ej, -do którego to czasu nie wszyscy wyborcy zdążyli oddać głosy.-

Zatrzymanych z materjałami oskarżenia przekazano władzom sądowym.-

Powiat Białostocki:

Dnia 11.b.m. został zatrzymany pod zarzutem agitacji antypaństwowej w Czarnej-Wsi 1 Macanko Roman, sekretarz grupy Zw. Zawod. Robotników Przemysłu Drzewnego w Województwie Białostockiem, zamieszkały w Grodnie. Sędzia Śledczy po przesłuchaniu zatrzymanego zwolnił go dnia 13.b.m.-

c/ Przestępczość kryminalna.

Napady:

Dnia 14.b.m. we wsi Makachowicze, gm. Hornica, powiatu grodzieńskiego, właściciel domu -Kisiel Jan usłyszawszy na swem podwórzu podejrzane szmery, wybiegł z mieszkania i zauważył nieznanego mu osobnika, który rzucił się na Kisiela i pokaleczył go dotkliwie nożem. Na krzyk napadniętego wybiegła z mieszkania żona jego, którą napastnik również poranił, a następnie wszedłszy do mieszkania, w identyczny sposób postąpił z córką Kisiela, poczem zbiegł w niewiadomym kierunku. Rabunek miejsca nie miał. Poranionych w stanie ciężkim odstawiono do szpitala w Grodnie. Dochodzenie trwa.-

W dn. 15.b.m. wieczorem do przejeżdżającego furmanką Arona Perkala na szosie Białystok-Jeżewo na 7 klm. od Białegostoku wyskoczyło z lasu 3-ch nieznanych osobników, z których jeden wezwał Perkala do zatrzymania się. Perkal żądaniu nie uczynił

radość, bowiem zaciąwszy konie zaczął szybko oddalać się. Wówczas napastnicy dali za nim 3 strzały rewolwerowe, które z powodu ciemności chybiły. Pościg za napastnikami zarządzono.-

d/ Użycie broni przez funkcjonarjusza P.P.

Dnia 13.b.m. wieczorem we wsi Budy-Czarnowskie, powiatu łomżyńskiego, w czasie pościgu za złodziejami, którzy dokonali kradzieży świń u Józefa Zalewskiego, oddany był jeden strzał z rewolweru przez post. Misiukiewicza Józefa do jednego z uciekających przestępców. Wyniku strzału dotychczas nie stwierdzono, gdyż złodzieje zbiegli.-

e/ P r z e m y t :

W dniu 11.b.m. przez st. posterunk. Flisa Michała z Post. P.P. na stacji kolej. Ostrołęka zatrzymane zostały przemytniczki Kleter Mendla, i Sikora Sura, które wiozły przemyt w postaci 36 klg. rodzynek do Warszawy. Przemytniczki z przemytem przekazano Urzędowi Celnemu w Dąbrowach.-

Białystok, dnia 4. marca 1928 r. Za Wojewodę:

Naczelnik Wydziału Bezp. Publ.:

Z.I.

WOJEWÓDZTWO BIAŁOSTOCKIE.

L. BP. 825/T.

Sytuacyjne sprawozdanie tygodniowe Nr.12.

Białystok, dnia 24 marca 1928-r.

Do tajne

/: według rozdzielnika :/

Urząd Wojewódzki przesyła sytuacyjne sprawozdanie tygodniowe Nr.12 za czas od dnia 18 do 24.marca 1928 roku.-

1 załącznik.

Otrzymują:

Vide sytuac.sprawozdanie tygodniowe Nr.6 z 1927 roku./

Za Wojewodę:

Kawiński

Naczelnik Wydziału Bezp.Publ.

Sytuacyjne sprawozdanie tygodniowe Nr.12.
za czas od dnia 18 do 24.marca 1928.roku.

I. Sytuacja ogólna.

Acskolwiek upłynęło już dwa tygodnie od zamknięcia okresu wyborczego do Izb ustawodawczych aktem wyborów do Senatu, to jednakże społeczeństwo nie wyzbyło się jeszcze psychozy, której w tym okresie w mniejszym lub większym stopniu uległo /: zależnie od natężenia akcji przedwyborczej :/. Oceniając wynik wyborów zarówno do Sejmu, jakoteż do Senatu jako niezaprzeczalne zwycięstwo idei Marszałka Piłsudskiego, społeczeństwo to z dużem zainteresowaniem oczekuje dnia otwarcia Sejmu, wyboru marszałka Sejmu i ugrupowania się stronnictw na gruncie parlamentarnym, powstrzymując się równocześnie od udziału w lokalnem życiu politycznem. Tem też należy tłumaczyć fakt, że w okresie sprawozdawczym ruch polityczny zamarł prawie zupełnie w przeciwieństwie do ruchu zawodowego, którego pierwszymi przejawami są liczne wystąpienia lokalnych związków zawodowych z żądaniami podwyżki dla swych członków. Na tem tle przewidywany jest szereg konfliktów w przemyśle spożywczym, drzewnym, tytoniowym i garbarskim.-

Ruch wywrotowy już w pierwszych dniach po wyborach wkroczył na grunt akcji organizacyjnej, która odsłania pewne charakterystyczne szczegóły odnośnie planów KPP. i K.P.Z.B. na najbliższą przyszłość. Między innemi stwierdzam, że K.P.P. usiłuje rozszerzyć teren działania OKKPP. Warszawa / podmiejska / kosztem zatemkowego OK.Łomża, zaś OK.KPZB. Grodno terenowo rozbudowany ma być w ten sposób, że obejmie powiaty grodziński, wołkowyski, sokólski i część bielskiego, pozostawiając dla OK.KPZB.Białystok - wyłącznie białostocki okręg przemysłowy.-

./.

Szersze akcje represyjne względem organizacyj komunistycznych organa służby bezpieczeństwa przeprowadziły w powiatach bielskim i wołkowyskim. Organizacje komunizujące bardziej charakterystycznych spostrzeżeń nie dostarczyły. Stwierdzono jedynie dość znaczne przesunięcia personalne w Komitecie P.P.S.Lewicy w Łomży, w którym z kierowniczego stanowiska został usunięty Józef Lusiński /organizator Komitetu / i zastąpiony przez Smolana Aleksandra i Jaroszkiewicza Feliksa. Z omawianego Komitetu wycofał się zupełnie jeden z czołowych działaczy P.P.S.Lewicy Walenty Brasławski. W strefie działania KPZB. wysiłki w kierunku odbudowania zlikwidowanych organizacyj P.P.S. Lewicy podjął Wileński Okręgowy Komitet P.P.S.Lewicy Ziem Białoruskich, dotychczas jednakże widocznych wyników nie osiągnął.-

Zaostrzona przed okresem wyborczym kwestja bezrobocia o tyle uległa zmianie na lepsze, że nastąpiło znaczne ożywienie w przemyśle włókienniczym, drzewnym oraz że przemysł budowlany stopniowo się ożywia, co jak sądzić można już w najbliższych tygodniach przyczyni się poważnie do zredukowania bezrobocia, którem dotkniętych jest w chwili obecnej na terenie Województwa Białostockiego około 8600 robotników i pracowników umysłowych.-

Stan bezpieczeństwa publicznego zadawalniający.-

-.-.-.-.-.-.-.-.-.-.-.-.-

./.

77

II. Ruch wywrotowy.

Powiat Wołkowyski.

W związku z likwidacją t.zw." udarmych grup " /:vide sytuacyjne sprawozdanie tygodniowe Nr.11.:/ zostali zatrzymani - dnia 14.b.m.[1] Łobacz Stefan, mieszkaniec wsi Jeziornica, pow. słonimskiego, który usiłował przed aresztowaniem zbiec do Rosji; dnia 15.b.m.[2] Dubowy Piotr, mieszk. wsi Borodziczo oraz dnia 18.b.m.[3] Naumczyk Jan,[4] Rudy Stefan,[5] Rudy Michał, [6]Ujjaszewicz Mikołaj i[7] Jewchuta Aleksiej, mieszkańcy wsi Zbiany. Z pośród wymienionych, Łobacza Stefana przekazano do dyspozycji organów służby bezpieczeństwa powiatu słonimskiego, pozostałych zaś z materjałami oskarżenia wkładem sądowym.

Powiat Bielsk Podlaski:

Na podstawie uprzednio przeprowadzonych dochodzeń organa służby bezpieczeństwa dokonały w nocy z dnia 16.na 17.b.m. rewizyj u [1]Izraela Tajechmana, [2]Zelmana Felda, [3]Josela Sofera, [4]Froima Zaka, [5]Fiszela Aleksandrowicza, [6]Lipy Ryszelewskiego, [7]Szopszela Ajzenberga, [8]Zofji Ostasiewiczówny w Bielsku; rewizje te ogólnie dały wynik negatywny. W tymże czasie przeprowadzono rewizje u [9]Stefana Babulewicza, [10]Stefana Chmeljaniuka, mieszkańców wsi Sypno, gminy Grodzisk. i [11]Wolfa Pulszanickiego, zam. w m. Brańsku. U pierwszego znaleziono cztery drukowane kartki do głosowania Nr z Nr.13 oraz 452 kartki pisane ręcznie, 2 arkusze kartek nierozciętych; u drugiego zaś 13 arkuszy nierozciętych kartek do głosowania z Nr.13. Wszyscy wymienieni zostali zatrzymani i przekazani z materjałami oskarżenia do dyspozycji Sędziego Śledczego przy Sądzie Okręgowym w Białymstoku, Michniewicza, który zastosował względem Zofji Ostasiewiczówny jako środek zapobiegawczy - bezwzględny areszt, nad Joselem Soferem, Lipą Ryszelewskim, Feldem Zelmanem zarządził dozór policyjny, Fiszela Aleksandrowicza i Froima Zaka zwolnił, wszystkich

./.

zaś postawił w stan oskarżenia. / Starostwo /.-

Powiat Grodziński:

W nocy z dnia 20.na 21.b.m.w gminie Żunna wywieszono trzy transparenty komunistyczne z napisami w języku białoruskim: " Precz z rządem faszystowskim i Sądem nad naszą Białoruską Hromadą."

Pierwszy z nich wywieszono około wsi Gledowicze, drugi we wsi Miniewicze i trzeci między wsiami Nowosiółki i Podb. rzany.-

Powiat Ostrów -Mazowiecki:

Istniejące w Zarębach Kościelnych organizacje partyjn i zetemkowe przejawiają dość intenzywną działalność.W wyniku prowadzonych od dłuższego czasu dochodzeń ustalono, że organizacje uzależnione są od Komitetu dzielnicowego K.P.P.w Ostrowi - Mazowieckiej, którego kierownikiem jest Ossowski Jankiel szewc, zamieszkały w Ostrowi Maz. Wspomniany Komitet nawiązał łączność organizacyjną z OK.KPP.podmiejskim w Warszawie /Praga / i poczynił pośrednio w OK.KPP. zabiegi o wydzielenie dzielnicy ostrowskiej z O.K.Z.M.K.w P. Łomża, a przyłączenie jej do podmiejskiego OK.KPP. Warszawa.-

Na podstawie posiadanych materjałów pp uprzedniej ocenie tychże przez władze sądowe organa P.P.powiatu ostrowskiego przystąpiły dnia 24.b.m. do likwidacji organizacyj komunistycznych w powiecie. Przewidywane są liczne aresztowania.-

Komunizujące Koło Stowarzyszenia Wolnomyślicieli w Łukowie wystawiło dnia 17.b.m. satukę sceniczną p.t. " Bóg zemsty Na przedstawienie przybyło 7 osób z powiatu węgrowskiego / Województwo Lubelskie /, które po stwierdzeniu tożsamości zatrzymano i odesłano do dyspozycji Komendy Pow.P.P. w Węgrowie.-

-.-.-.-.-.-.-.-.-.-.-

78

III. Ruch społeczny.

Powiat Grodzieński:

Stowarzyszenie Młodzieży Polskiej, dążąc do pogłębienia swych wpływów wśród młodzieży, przystąpiło do żywszej niż dotychczas działalności. Dnia 13.b.m. w domu parafjalnym w Krynkach odbyło się zebranie członków i sympatyków Stowarzyszenia, na którem do zarządu oddziału lokalnego powołano: Franciszka Ostrowskiego - prezes, Władysława Marciniczyka - wiceprezes, Antoniego Bielskiego - sekretarz, Ignacego Jurczenia - skarbnik, Władysława Jarowicza - gospodarz, i Franciszek Piesewicz - naczelnik hufca, liczącego 47 członków.- Patronem Stowarzyszenia jest ks.dziekan Józef Mancinkiewicz.-

Oddział Stowarzyszenia Młodzieży Polskiej w Druskienikach wydelegował swego członka Ślepowrońskiego Kazimierza na kursy do Wilna, zorganizowane przez Centralę Stowarzyszenia.-

-.-.-.-.-.-.-.-.-.-.-.-.-.-.-.-

IV. Ruch narodowościowy.

a/ żydowski.

Powiat Wołkowyski :

Dnia 18.b.m.w Wołkowysku odbyło się zebranie członków miejscowego Banku Kupieckiego pod przewodnictwem Dworeckiego Josela; omawiano sprawę wysokości udzielanych pożyczek i budżetu.-

Powiat Szczuczyński:

Dnia 17.b.m. w Stowarzyszeniu biblioteki im.Pereca w Grajewie odbył się wieczór recytacyjny, poświęcony sprawie popularyzowania dzieł sjonistycznych pisarzy żydowskich.-

Powiat Kolneński :

Dnia 17.b.m. Stowarzyszenie "Tarbut" urządziło akademję żałobną ku czci Trumpeldorfa.-

Powiat Ostrów - Mazowiecki:

Dnia 16.b.m. sjonista L.Lichtensztejn wygłosił w Stowarzyszeniu Kursów wieczorowych w Ostrowi-Mazowieckiej odczyt n.t. " Co nam dał Abramowicz dla literatury żydowskiej i " Czy moralność jest produkcją religji".-

Powiat Białostocki:

Dnia 16.b.m. sjonista A. Gotesdiner wygłosił w Białymstoku odczyt n.t. " M.Ch.Luzatto jako kabalista i poeta".-

b/ białoruski.

Powiat Grodzieński:

Towarzystwo Szkoły Białoruskiej, które w okresie wyborczym zaangażowało się silnie w agitacji na wsi, pozostawiając na uboczu sprawy organizacyjne, obecnie rozpoczęło dość intensywną akcję organizowania nowych hurtków. W ubiegłym tygodniu powstał hurtek T.S.B. we wsi Komotowo, gm. Żytomla, liczący 15 członków; kierownikiem hurtku jest Puszyn Apanasy.

c/ litewski.

Powiat Grodzieński.

W ostatnim czasie zauważono większe zainteresowanie się ludności litewskiej Towarzystwem Świętego Kazimierza, które stopniowo organizacyjnie rozwija się i pozyskuje coraz więcej zwolenników.-

Również Towarzystwo " Rytas " stara się rozszerzyć swą działalność na terenie zamieszkałym przez litwinów. W ubiegłym tygodniu we wsi Nerowo, gm. Marcinkańce została otwarta szkoła litewska Towarzystwa " Rytas ", której kierowniczką

./.

jest Kozłowska Stanisława lat 22, c.Adolfa i Michaliny, mężatka, przybyła z Wilna.-

Powiat Suwalski:

Dnia 11.b.m. na szosie Sejny - Berźniki rozrzucono kilkanaście egzemplarzy odezwy zaczynającej się od słów "Bracia litwini", wydanej w języku litewskim przez Wileński Komitet Odebrania Wileńszczyzny, datowanej - Wilno dnia 20.II. 1928.r. Odezwa nawołuje ludność litewską do powstrzymania się od głosowania do Sejmu i Senatu. Dochodzenie wdrożono.-

-.-.-.-.-.-.-.-.-.-.-.-.-.-.-

V. Ruch zawodowy.

Powiat Wołkowyski.

Dnia 12.b.m.w Wołkowysku odbyło się zebranie członków miejscowego oddziału Zw.Zawod.Maszynistów kolejowych pod przewodnictwem Bakinowskiego Karola. Referował sprawy porządku dziennego Borkowski, prezes Zarządu Głównego Związku, który oznajmił zebranym, że projekt uposażenia maszynistów kolejowych przedłożony zostanie przez Rząd Sejmowi w najbliższym czasie, nadmieniając, że projekt ten bynajmniej nie zaspakaja żądań maszynistów kolejowych, gdyż w poszczególnych wypadkach zmniejsza ich dotychczasowe uposażenie. Poza tem między innemi Bakinowski wyraził zebranym podziękowanie za poparcie listy Nr.2.-

Tegoż dnia odbyło się w Wołkowysku zebranie członków oddziału Związku Zawodowego Drużyn konduktorskich pod przewodnictwem prezesa Krasnowskiego Mikołaja, który złożył sprawozdanie z przebiegu ogólnokrajowego zjazdu delegatów Związku i wyjaśnił zasady projektu rządowego w sprawie komercjalizacji kolei.- Na skutek zrzeczenia

./.

się przez Kraskowskiego stanowiska prezesa oddziału na stanowisko to p[illegible]łano konduktora Chileskiego P[illegible]ra.-

Dnia 15.b.m.w Wołkowysku odbyło się zebranie członków lokalnego oddziału Związku Zawodowego Robotników Przemysłu Drzewnego pod przewodnictwem Derynga Władysława. Na zebraniu tem wybrano nowy zarząd oddziału w składzie: Deryng Władysław, Staszko Michał, Trawiński Lejba, Wajner Mowsza, Rajszel Stanisław i Busko Michał.-

Wreszcie dnia 17.b.m.odbyło się w Wołkowysku zebranie członków oddziału Związku Zawodowego Robotników Przemysłu Spożywczego pod przewodnictwem Kuźnickiego Ottona. Na wniosek Fajchenblata Mojżesza zebrani uchwalili wystąpić do właścicieli piekarń z następującemi żądaniami: 1/ pracownicy piekarscy nie mogą pracować na dobę dłużej niż 8 godzin,a przytem w czasie tym 2-ch robotników nie powinno wypiekać więcej,jak jeden piec chleba i trzy pudy ciasta pszennego; 2/ w soboty wypiekać jeden piec chleba i 4 pudy ciasta pszennego; za każdą godzinę ponad 8 godzin pracodawcy powinni płacić tym robotnikom 50 % więcej 3/ każdy robotnik pierwszej kategorji winien otrzymywać tygodniowo 50 złp. II.kat. 40 złp. 4/ każdy robotnik od wypieku 1 pieca chleba winien otrzymać 1 kg.chleba,a od wypieku 3 pudów ciasta pszennego 1/2 kg. ciasta dla siebie 5/ właściciele piekarń nie mogą przyjmować uczniów prowincyonalnych bez uprzedniej zgody Związku; 6/ przyjmowanie i wydalanie robotników może się odbywać tylko za zgodą Związku; robotnicy i uczniowie muszą mieć ukończone 16 lat 7/ wszelkie nieporozumienia pomiędzy właścicielami i robotnikami może rozstrzygać tylko komisja fachowa.-

W uchwale zastrzeżono,że w wypadku,gdyby właściciele piekarń żądania Związku odrzucili,względnie nie zgodzili się na ich przyjęcie do dnia 20.b.m., Związek w dniu tym ogłosi strajk we wszystkich piekarniach m.Wołkowyska.-

80

Powiat Szczuczyński:

Dnia 18.b.m. w Grajewie odbyło się zebranie Związku Rzemieślników Chrześcjan, na którem omawiano wyłącznie sprawy organizacyjne oraz poruszano sprawę nadużyć Pakszty delegata Kasy Chorych w Szczuczynie.-

Powiat Grodzieński:

Dnia 10.b.m.w Grodnie odbyło się walne zebranie członków Związku Chrześcijańskiego Dozorców Domowych przy udziale około 200 osób. Zebrani jednomyślnie zdecydowali przejście Związku do Zjednoczenia Robotników,które w swoim czasie opowiedziało się za koniecznością poparcia bez zastrzeżeń Rządu Marszałka Piłsudskiego-oraz wybrano nowy zarząd Związku w składzie: Jatosiewski - prezes, Marciniczyk - wiceprezes, Majewski Aleksander,Narasimowicz, Uskow, Augustynowicz i Tortel - członkowie. Dotychczas Związek Chrześcijańskich Dozorców Domowych pozostawał pod wpływami Ch.D. pośrednio przez Okręgową Radę Chrześcijańskich Związków Zawodowych.-

Powiat Białostocki:

Dnia 18.b.m.w Białymstoku odbyło się doroczne walne zebranie Stowarzyszenia Robotników Katolickich pod przewodnictwem ks.dziekana Chodyko.Sekretarzował Adolf Benecki, sekretarz Stowarzyszenia,który złożył sprawozdanie z działalności Stow.i kasy pogrzebowej za rok ub. Następnie omawiano sprawy organizacyjne,sprawę wpłacania składek członkowskich oraz sprawę zakupu i remontu karawanu pogrzebowego. Poczem odczytano budżet na rok bieżący, który został jednogłośnie zatwierdzony. W końcu przystąpiono do wyborów bragkujących członków zarządu, przyczem wybrano: Burzyńskiego Walerjana, Rymińskiego Jana, Markiewicza Wincentego Zduniaka Bronisława, Korobowicza Juljana i Bajkę Bolesława i na ich zastępców - Miodunowskiego Ludwika, Zimnocha Józefa, Piotra Arciuchа i Ignacego Kulikowskiego. Do Komisji rewi-

./.

cyjnej powołano - Stanisława Parafjanowicza, ks.Jana Krasowskiego i Bronisława Karwata. Obecnych - około 120 osób.

Tegoż dnia w lokalu Stow.Robotników Katolickich w Białymstoku odbyło się zebranie członków Związku Dozorców Domowych pod przewodnictwem Karola Wysockiego. Przemawiał sekretarz Związku Korbut Mikołaj, który omawiał sprawę odbytej komisji nadzwyczajnej w sprawie orzeczenia warunków płacy na rok 1928, poczem przystąpiono do wyborów 3 brakujących osób do zarządu. Wybrano- Kosieja Jana, Chomanczuka Jana i Sidorowicza Michała. W wolnych wnioskach - przemawiali Wysocki Karol i Korbut Mikołaj, którzy omówili sprawy organizacyjne i nawoływali obecnych do wzięcia udziału w uroczystości imieniu Marszałka Piłsudskiego.-

Tegoż dnia wreszcie w Białymstoku - Lipowa 52, odbyło się zebranie członków Zw.Właścicieli Nieruchomości pod przewodnictwem Kanela Arona, na którem omawiano sprawę budżetu na rok 1928 po uprzednim skontrolowaniu ksiąg kasowych oraz sprawę poczynienia starań o zmniejszenie podatków nałożonych na właścicieli nieruchomości.-

Dnia 14.b.m. o godz.8-ej pod magazynem mąki B.Orlańskiego w Białymstoku zgromadziło się kilku tragarzy, którzy nie pozwolili wynosić z magazynu i znosić do magazynu worków z mąką i kaszą, twierdząc, iż noszenie worków do magazynu należy do tragarzy. Zaznaczyli oni ponadto Orlańskiemu, że o ile będzie sam-pracował przy noszeniu worków lub najmie innych tragarzy, a nie ich, bezwzględnie go zabiją.-

O wywołanie sporu i groźb oskarżony jest Bokabos Josel, którego zatrzymano i przekazano władzom sądowym.-

-.-.-.-.-.-.-.-.-.-.-.-.-

81

VI. Kryzys w przemyśle, bezrobocie, strejki.

Powiat Wołkowyski.

Bez pracy pozostaje w powiecie 34 osoby.-

Powiat Grodzieński:

Bezrobotnych w powiecie dnia 21.b.m.było 1216 osób. / dnia 14 b.m.- 1136 osób /, w tem robotników przemysłu metalurgicznego - 55, budowlanego - 80, spożywczego - 266, garbarskiego - 53, wykwalifikowanych - 188, niewykwalifikowanych - 475, rolnych - 8 i pracowników umysłowych - 90.-

Z zapomóg korzysta: z akcji ustawowej 103 osoby, z akcji doraźnej - 29 osób.-

Wzrost bezrobocia spowodował kryzys w przemyśle drzewnym, który upatrać należy za zjawisko przemijające.-

Powiat Augustowski.

W związku z częściowem uruchomieniem zakładów przemysłu drzewnego w Lipowcu bezrobocie zmniejszyło się o 46 osób w porównaniu ze stanem z dnia 17.marca r.b.; bez pracy pozostaje 156 osób.-

Powiat Białostocki.

Dnia 22.b.m.uruchomiona została częściowo fabryka kożder i sukna Kulikowskiego Szymona i Amiela Jankla w Białymstoku, zatrudniająca obecnie 23 robotników.-

Stan bezrobocia w Białymstoku i powiecie według danych z dnia 22.b.m. przedstawia się następująco: bezrobotnych - 4602, w tem robotników przemysłu tytoniowego - 48, włókienniczego - 2463, budowlanego - 220, metalurgicznego-150, rolnych - 3, wykwalifikowanych - 702, niewykwalifikowanych - 763 i pracowników umysłowych - 26.-

Z zapomóg korzysta: z zasiłków ustawowych - 1560 robotników i 21 pracowników umysłowych; z akcji doraźnej 512 osób.-

./.

W porównaniu ze stanem z dnia 14.b.m.bezrobocie wzrosło o 43 bezrobotnych z powodu spalenia się fabryki sukna Zylbermana Jakóba w Białymstoku.-

-.-.-.-.-.-.-.-

W pozostałych powiatach Województwa Białostockiego - stan bezrobocia powaźniejszych zmianom nie uległ.-

-.-.-.-.-.-.-.-.-.-.-.-.-.-.-

R ó ż n e.

a/ Sprawy sądowe.

Na dzień 16.kwietnia b.r. w Sądzie Okręgowym w Łomży wyznaczona została rozprawa główna w sprawie członków organizacyj K.P.P. w powiecie kolneńskim. Ze względu na to, że większość oskarżonych, którzy odpowiadać mieli z wolnej stopy - zbiegła poza granicę kraju, rozprawa prawdopodobnie prowadzona będzie zaocznie.-

b/ Zatrzymania.

Dnia 17.b.m. na dworcu kolejowym w Białymstoku został zatrzymany Wajner Mojżesz, zam.w Wilnie,przy którym znaleziono dwa zaświadczenia Magistratu m.Wilna, jedno wydane na nazwisko Wajnera Mojżesza, drugie zaś na nazwisko Gurwicza Dawida,zam.w Wilnie oraz legitymację Zw.Subjektów,wydaną w Gdańsku na nazwisko Lejby Lewi. Zatrzymanego Wajnera przekazano dnia 18.b.m.do dyspozycji Wydziału Śledczego P.P. w Wilnie.-

c/ Sprawy graniczne.

Powiat Suwalski.

Dnia 17.b.m.we wsi Wersele,gm. Pawłówka w odległości

./.

82

1/2 klm. od granicy niemieckiej został zastrzelony przez patrol K.O.P. przemytnik Kazimierz Narakas ze wsi Prusłonki.

W tymże dniu w odległości 1 klm. od Filipowa został zastrzelony przez żołnierzy K.O.P. chłopiec lat 16-tu, niewiadomego nazwiska, powracający z Niemiec.-

Dnia 22.b.m. w pobliżu wsi Stankuny, gm. Wiżajny w odległości 120 mtr. od granicy litewskiej patrol K.O.P. odnalazł zwłoki mieszkańca tejże wsi - Klemensa Dąbrowskiego, który był konfidentem K.O.P.-

Z przeprowadzonego dochodzenia wynika, że Dąbrowski został zabity wystrzałem z karabinu przez strzelca litewskiego Brandka.-

d/ Przestępczość kryminalna.

W dniu 13.b.m. na szosie Suwałki - Sejny w odległości 6 klm. od Suwałk dokonany został napad na mieszkankę wsi Cimochowizna, gm. Mutę, powiatu suwalskiego - Jadwigę Jakubowską, której zrabowano 7 zł. gotówkę i inne drobiazgi. Napadu miało dokonać 2-ch nieznanych osobników, idących od strony Suwałk; zachodzi w tym wypadku podejrzenie symulacji.-

W nocy z dnia 20 na 21.b.m. we wsi Kruszyn, gm. Krypno, powiatu białostockiego schwytany został przez mieszkańców tejże wsi na gorącym uczynku kradzieży owiec Jackowski Józef, notoryczny złodziej, którego włościanie pobili tak dotkliwie, że zmarł on w ciągu godziny.- Zabójstwa dokonali: Wałasieniuk Czesław, Szymulewski Stanisław, Konopkowie Piotr i Paweł i Stanisław, Markowski Jan oraz Świskoccy Kazimierz, Franciszek i Jan, których aresztowano i przekazano władzom sądowym; wszyscy do winy przyznali się.-

e/ P o ż a r y .

Dnia 22.b.m. we wsi Popiołki, gm. Gawrychy, pow. kolneń-

./.

skiego z nieustalonej dotychczas przyczyny wybuchł poż
w lokalu szkoły powszechnej,skutkiem którego spłonęły
my mieszkalne oraz 3 chlewy z całkowitym inwentarzem ż
i martwym na szkodę Chamulów Franciszka i Aleksandra,
Banacha i Jana Sawickiego.- Straty wynoszą 32.400 zł.
Wszystkie budynki były ubezpieczone. W czasie pożaru
stały ciężko poparzone Bronisława i Teofila Chamul.-

Dnia 22.b.m. w Białymstoku przy ul.Polnej 25, w f
bryce Zilbermana Jakóba spłonęło 27 maszyn,służących d
robu sukna oraz wewnętrzne urządzenie budynku fabrycznego
Straty wynoszą 185.000 zł.- Pożar powstał w maszynie t.
" Wilk ",w której nagromadzona była stara wełna,z iskier
powstałych wskutek tarcia metalu w maszynie.-

Dnia 23.b.m.w Goniądzu.pow.białostockiego z nieust
lonej dotychczas przyczyny wybuchł pożar, skutkiem któr
spłonęło: 2 domy mieszkalne, 2 stodoły,chlewy i część in
wentarza żywego i martwego. Straty wynoszą 6.700 zł. Pod
czas akcji ratunkowej wskutek silnego poparzenia odnieśl
ciężkie uszkodzenia ciała - Kołpakowie Seweryn, Anna i
Marjanna oraz Pełczyński Maciej.-

f/ Samobójstwo funkcjonarjusza P.P.

Dnia 23.b.m. w koszarach policyjnych przy Post.P.P.
w Przeroślu,powiatu suwalskiego,wystrzałem z karabinu
w głowę pozbawił się życia post.Leon Kucsborski.Przyczyna
samobójstwa narazie nieznana.-

g/ P r z e m y t .

Przez funkcjonarjuszów Post.P.P.w Kadzidle,powiatu
ostrołęckiego,st.przod.Skawca i innych w lesie w pobliżu
wsi Białobrzeg - Dalszy,gm. Nakły,powiatu ostrołęckiego
odnaleziony został przemyt,przywieziony z Niemiec i po-
rzucony przez zbiegłych przemytników.Przemyt ten w postac

./.

taśmy szychowej, koronek, tiulu, pończoch, serwet, chusteczek jedwabnych i bawełnianych ogólnej wagi 160 klg.330 gr przekazany został Urzędowi Celnemu w Dąbrowach, gdzie uległ konfiskacie. - Opłata celna wynosi 19.950 zł.65 gr. Wartość towaru narazie nieustalona.-

b/ U z u p e ł n i e n i a .

/: Vide sytuac.sprawozdanie tygodniowe Nr.10. :/

Sprawca napadu dokonanego na Borkowską Jadwigę - szereg. 28.p.a.p.w Grodnie - Krupliński Jan został ujęty i przekazany władzom sądowym. Napad miał podłoże rabunku, jednak rabunek nie doszedł do skutku, ponieważ napadnięta Borkowska, będąc pobitą ostatnim wysiłkiem zdążyła wybiec na podwórze i wezwać pomocy, wskutek czego napastnik zbiegł.-

-.-.-.-.-.-.-.-.-.-.-.-.-.-

Dnia 22.b.m. we wsi Chmiantowce, gm.Rożynka pow.grodzieńskiego wybuchł pożar, który w krótkim czasie z powodu silnego wiatru zniszczył 10 domów mieszkalnych, 14 stodół. W ogniu spłonęły 3 konie i znaczna ilość trzody chlewnej.- W płomieniach zginęła jedna kobieta.-

Tegoż dnia we wsi Kmiałowicze, gm.Dubno, pow.grodzieńskiego wskutek nieostrożnego obchodzenia się z ogniem wybuchł pożar. Spłonęło - 22 domy mieszkalne, 16 stodół i 9 chlewów. - W obu wypadkach Urząd Wojewódzki zarządził doraźną akcję pomocy pogorzelcom.-

Białystok, dnia 24 marca 1928.r.

Z a W o j e w o d ę :

Naczelnik Wydziału Bezp.Publ.

Z.I.

84.

WOJEWÓDZTWO BIAŁOSTOCKIE.

L. Bp. 891/T.

Białystok, dnia 31. marca 1928.r.

Tygodniowe Sprawozdanie
Sytuacyjne Nr.13.

Do Tajne

/: Według rozdzielnika :/

Urząd Wojewódzki przesyła jeden egzemplarz sprawozdania sy
acyjnego tygodniowego Nr.13 za czas od dnia 25. do 31-go marca b
włącznie.-

1 zał.

Z up. Wojewody:

Otrzymują:
jak rozdzielnik
sytuac.sprawozdania
tygodn.Nr 6.z 1927 r./

Naczelnik Wydziału Bezp.Pub.

Sytuacyjne sprawozdanie tygodniowe Nr.13.
za czas od dnia 25.do dnia 31.marca 1928.r.

I. Sytuacja ogólna i nastroje ludności.

Społeczeństwo na terenie Województwa Białostockiego,wyczerpane jeszcze widocznie kampanją przedwyborczą,mało uwagi poświęca lokalnemu życiu politycznemu,stąd też ruch polityczny w okresie sprawozdawczym wyczerpują organizacyjne posunięcia P.P.S. w powiecie bielskim i grodzieńskim, inicjowane przez posła Duboisa Stanisława. Ogół społeczeństwa, myślącego kategorjami państwowemi, śledzi z uwagą przebieg wydarzeń w Sejmie, nierzadko już dzisiaj dając wyraz ubolewaniu w razie tych wydarzeń, ocenianych ujemnie w odniesieniu do interesów państwa oraz istotnych zadań obecnego Sejmu.-

W dalszym ciągu również aktualne są sprawy związane z wyborami. Na tym gruncie kler katolicki uprawia konsekwentnie rozpoczęty w okresie przedwyborczym teror moralny względem ludności wiejskiej. Najbardziej dosadnym jego wyrazem jest list pasterski ks.Łukomskiego,biskupa diecezji żmudzkiej. / Wiadomości kościelne diecezji żmudzkiej Nr.4 z dnia 1.IV. 1928, których egzemplarz Urząd Wojewódzki przesłał Ministerstwu dnia 28.B.m. za L. Bp. 2159/28/T./, który ma być odczytany przez wszystkich proboszczów parafij diecezji w miejsce czytania pasji w ambon w niedzielę palmową. W liście tym ks. biskup Łukomski zarządza:[1] aby " na znak smutku i żałoby we wszystkich parafjach o znaczniejszej ilości głosów oddanych na listy socjalistów,wyzwolenia lub t.zw.stronnictw chłopskich zaniechano odbycia uroczystej procesji resurekcyjnej / parafja które to zarządzenie dotyka, ks.biskup wskazał oddzielnie /; 3/ powstrzymania się od święcenia wielkanocnego w tych miejscowościach,w których oddano głosy na listy stronnictw wyżej wymienionych; 3/ odmawiania sakramentów św. i pogrzebu kościel-

./.

nego tym,który " nie wyrzekną się nalaŝania do partyj socjalistów,wyzwoleńców,komunistów lub stronnictw chłopskich". Przypuszczać należy,że list ten wywrze na ludności głębokie wrażenie i spowoduje podniecenie umysłów,zwłaszcza w tym wypadku,jeŝeli nastąpi reakcja ze strony miejscowych działaczy i prasy zainteresowanych stronnictw.-

Ponadto w ubiegłym tygodniu ważniejszych spostrzeŝeń nie poczyniono. Organa słuŝby bezpieczeństwa w powiatach grodzieńskim, wołkowyskim i ostrowskim,wykorzystując wyniki przeprowadzonych dochodzeń w okresie wyborczym,dokonały likwidacyj działających zbrojnie organizacyj komunistycznych.-

Stan bezpieczeństwa publicznego we wszystkich powiatach Województwa Białostockiego był zadawalający.-

-.-.-.-.-.-.-.-.-.-.-

II. Ruch polityczny.

Powiat Grodzieński:

Dnia 26.b.m.w lokalu OKRPPS.w Grodnie przy udziale posła Stanisława Dubois'a odbyła się konferencja miejscowych działaczy PPS.i delegatów z Suwałk i Augustowa. Między innemi na konferencji tej omawiano program działalności PPS.w powiatach grodzieńskim, suwalskim i augustowskim na najbliŝszą przyszłość.-

Powiat Bielsk - Podlaski:

Legalne partje polityczne nie rozpoczęły jeszcze działalności. Jedynie P.P.S. instruowana przez posła Dubois'a Stanisława,rozwija na terenie powiatu działalność organizacyjną. Poseł Dubois dn.26.b.m. urządził w lokalu zamkniętym w Bielsku zebranie informacyjno-sprawozdawcze,odbyte przy udziale około 60 osób. Rozdawszy na tem zebraniu około 50 legitymacji członkowskich,wzywał zebranych do zorganizowania w Bielsku komitetu P.P.S i grupowania się pod jej sztandarem.Ponadto

./.

Dubois zamierza rozpocząć planową akcję zdobywania dla P.P.S. zaufania ludności białoruskiej przez interwenjowanie w kwestjach dotyczących pożyczek rolnych i t.p. Będzie to oczywiście wykorzystywanie dla siebie momentu już rozpoczętej przez Wydział Powiatowy przy pomocy Pow.Kasy Oszczędności intensywnej akcji udzielania wspomnianych pożyczek.-

-.-.-.-.-.-.-.-.-.-.-.-.-.-

III. Ruch Zawodowy.

Powiat Szczuczyński:

Jak już podkreślono w poprzedniem sprawozdaniu Związki Rzemieślników Chrześcjan i Żydów w Szczuczynie wysłały do Komisarza Kasy Chorych w Białymstoku delegację ze skargą na miejscowego kierownika Kasy Chorych, któremu wspomniane Związki zarzucają popełnienie szeregu nadużyć służbowych. Na skutek przedłożeń delegacji do Szczuczyna przybył delegat Kasy Chorych w Białymstoku celem zbadania na miejscu prawdziwości zarzutów, stawianych Kierownikowi szczuczyńskiej filji Kasy Chorych.-

Powiat Grodzieński :

Chrześcijańskie Związki Zawodowe w Grodnie, które w styczniu b.r. wyeleminowały się z pod wpływów Chrześcijańskiej Demokracji, obecnie przyjęły nazwę: " Związki Zawodowe Zjednoczonych Robotników". Sekretarjat tych związków przeniósł swą siedzibę z ulicy Horodniczańskiej Nr.4. na ulicę Brygidzką Nr.4. Na czele wspomnianych związków stoi obecnie nowy zarząd w składzie następującym: Adamowicz Mikołaj, białorusin, prezes, Sawicki W.- wiceprezes, Szurpa Jan- białorusin,- sekretarz, Majewski Aleksander - kierownik sekretarjatu. W najbliższym czasie Związki Zawodowe Zjednoczonych Robotników mają rozpocząć intensywną akcję werbunkową wśród robotników w Grodnie i w powiecie.-

./.

Powiat Sokólski:

Dnia 21.b.m.w Sokółce odbyło się przy udziale 50 osób zebranie członków miejscowego oddziału Związku Zawodowego Robotników Przemysłu Skórzanego, na którem omawiano sprawy organizacyjne i dyskutowano nad sprawozdaniem delegata Kasy Chorych z Grodna.-

Powiat Białostocki :

Dnia 21.b.m. w Białymstoku odbyło się zebranie członków Związku Drobnych Kupców pod przewodnictwem Sprzątejna,na którem omawiano sprawę utworzenia kooperatywy żydowskiej. Obecnych - 42 osoby.-

Dnia 26.b.m.w lokalu Stow.Rob.Kat.w Białymstoku odbyło się ogólne zebranie członków związkowych osobno rzemieślniczych pod przewodnictwem Grosera Franciszka. Zebranie otwarł Groser, który następnie odczytał nowy statut dla osobów rzemieślniczych,uchwalony w związku z nową ustawą rzemieślniczą i utworzenie [illegible] rzemieślniczych.- Następnie wywiązała się poszczególnych osobów złożyły sprawozdania z działalności za rok ub. Omawiano również sprawę kredytu dla rzemieślników, którą to sprawę szeroko komentował obecny na zebraniu dyrektor miejscowego oddziału Banku Gospodarstwa Krajowego.Herbst wyjaśniając zebranym to Rząd idzie jak najdalej na rękę rzemieślnikom. W wolnych wnioskach poruszano sprawę utworzenia piętnastu terminatorów.Obecny na zebraniu instruktor rzemieślniczy Woj.Białostockiego, inż.Edward Gorgowski wyjaśnił zebranym zasady nowej ustawy rzemieślniczej. Obecnych - około 140 osób.-

Dnia 26.b.m.w lokalu N.P.R.w Białymstoku odbyło się zebranie członków Zw.Garbarzy pod przewodnictwem Szuntowickiego Kazimierza. Na zebraniu [illegible] Sadowski Mieczysław,sekretarz tegoż Zw. złożył sprawozdanie z działalności Związku za rok ubiegły.Obecnych - około 30 osób.-

/.

Powiat Wołkowyski :

Dnia 25.b.m.w Wołkowysku odbyło się zebranie członków Z.Z.K., któremu przewodniczył Wasilewski Józef, zastępca burmistrza a sekretarkował Brzozowski Jan. Na zebraniu tem przyjęto do wiadomości sprawozdanie kasowe za rok ubiegły oraz złożone przez Wasilewskiego Józefa sprawozdanie z czynności Zarządu Głównego Z.Z.K.-

Po zakończeniu przemówień dokonano wyborów Zarządu i Komisji Rewizyjnej. Do Zarządu weszli: Wasowicz Aleksander, Klimowicz Adolf, Downar Piotr, Wasilenko Aleksander, Odrębski Piotr, Grselak Aleksander, Brzozowski Kazimierz, Murewicz Jan, Minkiewicz Bolesław, Glinka Aleksander Wasilewski Józef i Gorbacewicz Romuald; do komisji rewizyjnej: Popławski Stanisław, Żelazowski Jan, Kuśmierski Jan. Poza powyższem uchwalono zakupić dla lokalu Z.Z.K. radjoaparat oraz postanowiono spółdzielnię kolejową wyeliminować z pod wpływu Głównego Zarządu Z.Z.K. i przejąć ją na własność. Obecnych - około 60 osób.-

-.-.-.-.-.-.-.-.-.-

Na wniosek Urzędu Wojewódzkiego Sąd Okręgowy w Białymstoku na posiedzeniu gospodarczem w dniu 22.b.m. postanowił rozwiązać oddziały Zw.Zawodowego Robotników Przemysłu Odzieżowego w Białymstoku i Bielsku, opanowane przez komunistów.-

-.-.-.-.-.-.-.-.-.-.-.-.-.-.-.-.-.-.-.-

IV. Ruch wywrotowy.

Powiat Augustowski :

Dnia 26.b.m. zatrzymany został Giełda Bolesław, zamieszkały we wsi Wojtowce, gm. Balla Wielka pod zarzutem działalności antypaństwowej i należenia do nielegalnionej N.P.Gh. Giełdę z materjałami oskarżenia przekazano sędziemu śledczemu

/

który zastosował względem niego areszt bezwzględny jako środek zapobiegawczy.-

Powiat Grodzieński :

Organizacje wywrotowe na terenie pow.grodzieńskiego w okresie sprawozdawczym przystąpiły do poleconej im przez KCKP ZB. akcji protestacyjnej przeciwko procesowi nad b.BUR. Hromadą.- W związku z tem w ubiegłym tygodniu zanotowano następujące wypadki zewnętrznej działalności komunistów:

Wieczorem dnia 21.b.m. na drodze Skidel-Żuwna, między majątkiem a wsią Łasmo wywieszony został czerwony transparent z napisami w języku rosyjskim, traktującymi o procesie Hromady.-

Wieczorem dnia 22.b.m. na przydrożnych drzewach koło wsi Nowosiółki, gm. Bjsmonty Wielkie wywieszone zostały dwa transparenty z czerwonego papieru z napisami w języku rosyjskim: " Oswobodzić działaczy BUR. Hromady, Precz z białym terorem. Precz z socjaldrajcami. Precz z wojną z ZSSR.".-

W obu wypadkach dochodzenie wdrożono.-

W ubiegłym tygodniu organa służby bezpieczeństwa przystąpiły do likwidacji " jaczejek " komunistycznych, istniejących na terenie gminy Łaszan. Z zebranych uprzednio informacyj oraz uzyskanych obecnie w czasie dochodzenia materjałów wynika, że na terenie gm. Łaszańskiej od drugiej połowy 1927 r. zorganizowane ściśle konspiracyjnie jaczejki K.P.Z.B., zasilane członkami b.BUR Hromady, rozwinęły intensywną akcję wywrotową, w której wyniku w krótkim stosunkowo czasie pozyskały dominujące wpływy wśród ludności białoruskiej. Świadczy o tem dobitnie wynik wyborów do Sejmu w dniu 4. marca br. na 2107 głosów oddanych ogółem w gminie Łaszańskiej 1012 głosów przypadło w udziale liście Nr.13 " Jedności Robotniczo-Chłopskiej.

Jako głównych przywódców ruchu komunistycznego w gminie łaszańskiej zatrzymano: 1 Dzieszkę Bazylego, 2 Warakszę Filimona, mieszkańców wsi Niecieczę, 3 Sycza Jana, mieszkańca wsi Likówka

/ .

88

4 Łapita Michała, mieszka on wsi Łasm 5 Żywolewskiego Charytona mieszkanca wsi Ogrodniki, 6 Piechuna Konstantego, mieszkanca wsi Szczerbowicze, 7 Barana Michała, pochodzącego z gminy Żasmanskiej, a ostatnio zamieszkałego w m.Skidlu oraz 8 Kiejko Samuela, mieszk. wsi m.Grodna, który przyjeżdżał na teren gminy Żasmanskiej i organizował tutaj "jacowjki" komunistyczne. Wszystkich z materjałami oskarżenia przekazano do dyspozycji Podprokuratora przy Sądzie Okr.w Grodnie na pow.grodzieński. Dalsze dochodzenia trwają.-

W wyniku przeprowadzonych rewizyj odnaleziono: u Daiesuki Bazylego 5 egzemplarzy różnych wydawnictw komunistycznych i u Syczu Jana czerwony transparent z napisem w języku polskim: " Precz z faszystem Piłsudskim. Niech żyje ZSSR.".-

Przez powyższego dnia 25.b.m.został zatrzymany 1 Myszko Piotr, mieszkaniec wsi Kamienbince, gm.Skidel, jeden z głównie jszych agitatorów w czasie akcji wyborczej listy Nr.13."Jedności Robotniczo - Chłopskiej " i zarazem pełnomocnik listy wyborczej "Białoruskiego Włościańsko- Robotniczego Zjednoczenia" - Nr.36. W toku dochodzeń między innemi ustalono, że Myszko pisał własnoręcznie odezwę przedwyborczą, nawołującą do głosowania na listę Nr.13. Rękopis tej odezwy znaleziono z okólnikami Sekretarjatu K.C.K.P.P. w sprawie "Akcji obrony Hromady" w dniu 21.b.m.na dziedzińcu domu Nr.10.przy ul.Napoleońskiej w Grodnie. Fakt podpisania przez Myszkę Piotra omawianej odezwy stwierdza biegły kaligraf.Zatrzymanego z materjałami oskarżenia przekazano władzom sądowym.-

Powiat Sokólski :

Dnia 18.b.m. we wsi Jaczno, gm.Dąbrowa znaleziono cztery egzemplarze ulotki, wyd.przez Z.M.K.w P. następującej treści: " Młody Proletarjuszu, chcesz popierać faszyzm i jego dyktaturę - wstąp do PPS.i TUR-u, chcesz szczerej i nieubłaganej walki z faszyzmem i białym terorem, wstąp do Z.M.K.-

Powiat Ostrów Mazowiecki:

Dnia 23.b.m.po uprzedniem porozumieniu się z władzami

./.

sądowemi orgma służby bezpieczeństwa przystąpiły do likwidacji organizacyj komunistycznych w Ostrowi-Mazowieckiej i Zarębach Kościelnych. Ogółem przeprowadzono 48 rewizyj i zatrzymano 38 osób, z których władze sądowe osadziły w więzieniu 12 osób. W stan oskarżenia zostali wprowadzeni Ostrow Alter, Szwarobort Isa, Liberman Chaja, Wyłożny Abram, Bolender Pinchus, Łokas Ruchla, Grajso Lejbko, Rutkowski Jan, Rodanski Motel, Sendek Icek, Bolender Mendel, Bursztyn Icko Dawid, Kłeda Lejbko, Osowski Jankiel, Mularski Lejzer, Sokolik Boruch, Słomko Chaim, Goldsztejn Sura, Wajntraub Srul, Chaim, Szczupak Herszu i Grosman Lejbko. Ponadto w związku z akcją likwidacyjną zostali zatrzymani Grynberg Chsma Rywka, Lila i Zatora Gitel, Korytnicki Icek, Lerman Matys i Surek Szmul, członkowie Z.M.K.w P., do których władze sądowe do dnia 28.b.m. decyzji jeszcze nie powzięły.-

Dnia 27.b.m. w Broku aresztowano Korytnickiego Zamela i Turka Jankla, mieszkańców m.Broku, którzy usiłowali wywiesić na przewodach telefonicznych przy szosie Ostrów - Łochów transparent z napisem: " Precz z sejmem faszystowskim, niech żyje K.P.P.i Z.M.K" Aresztowanych przekazano władzom sądowym.-

Tegoż dnia w nocy na płocie przy jednym z budynków w Broku uskuteczniono ręcznie napisy " Żądamy zwolnienia więźniów politycznych. Niech żyje KPP." Dochodzenie wdrożono.-

Powiat Wołkowyski :

Organa służby bezpieczeństwa w powiecie wołkowyskim na zasadzie uprzednio przeprowadzonych dochodzeń zatrzymały Woronowicza Grzegorza, Woronowicza Pawła, Kiejko Stefana, Zaścienczyka Jakóba, Kowszowika Jana, Bukawika Piotra i Szota Aleksandra mieszkańców m-ka Pieski, wsi Borki i wsi Lichinicze Wymienionych udowodniono działalność antypaństwową w kierunku oderwania Białorusi od Polski i przyłączenia jej do Białorusi Sowieckiej. Rewizje dokonane u wymienionych dały w rez

./.

zultacie list, pisany do Stefanowicza Jana w 76.p.p. w Gro-
dnie, w którym Woronowicz Grzegorz zdaje sprawozdanie z prze-
biegu akcji wyborczej do Sejmu i Senatu, wyżalając radość, że
lista Nr.43 wygrała, zaś w czasie rewizji u Kiejko Stefana
znaleziono klucz do szyfru partyjnego. Działalność wywrotową wy-
trzymanych potwierdza cały szereg świadków. Ciekawym przyczyn-
kiem do charakterystyki tej działalności jest fakt, że w okre-
sie przedwyborczym do mieszkania Woronowicza przyniesiono por-
tret Marszałka Piłsudskiego, który oblewano gorącą wodą, wydłu-
bano mu oczy i przy tych czynnościach naigrawano się z osoby
Marszałka.-

Powiat Łomżyński :

W nocy z 26.na 27.marca w Zambrowie na słupie telegra-
ficznym przy ul. Czyżewskiej przez niewykrytych narazie spraw-
ców został wywieszony sztandar czerwony z wypisanemi hasłami
komunistycznemi: " Precz z sejmem faszystowskim, precz z bia-
łym terorem, niech żyje K.P.P.".- W tej sprawie wdrożone zo-
stały dochodzenia.-

-.-.--.-.-.-.-.-.-.-.-.-.-..-.-.-

V. Ruch społeczny.

Powiat Szczuczyński:

Dnia 21.b.m. zorganizowany został w Szczuczynie oddział
L.O.P.P. do którego Zarządu weszli: Majewski Stefan-prezes,
Baraniecka Zofja - sekretarz, Bergsztejn Wolf - skarbnik.-

Powiat Grodziański:

Dnia 22.b.m. odbyło się w Grodnie zebranie członków
Zjednoczonych organizacyj byłych wojskowych przy udziale 12
osób. Omawiano sprawy przysposobienia wojskowego wśród orga-
nizacyj byłych wojskowych. Przemówienie na temat prac w tym
kierunku z ramienia władz wojskowych wygłosili - major Rataj
i kpt. Skwarnicki. Przewodniczył na zebraniu Kozon Bonifacy,
sekretarzował zaś Grynchajt.-

./.

Staraniem sekretarza gminy Gudziewicze Mikkiego dnia b.m. w Gudziewiczach tejże gminy został zorganizowany oddział Związku Strzeleckiego do którego zarządu zostali wybrani: prezes - MikkeMaksymiljan, następca prezesa - Siemaszko Stefan, sekretarz-Kawecki Borys, skarbnik - Kubinski Antoni. Oddział liczy narazie 10 członków, którzy pod względem politycznym i moralnym zachowuje się nienagannie i są zwolennikami idei Marszałka Piłsudskiego.-

Powiat Sokólski :

Dnia 25.b.m. w Sokółce odbyło się przy udziale 19 osób zebranie Kółka Rolniczego. Po omówieniu sprawy sprowadzenia narzędzi rolniczych wybrano do Zarządu Kółka - Leonsa Bolesława - prezes, Jackiewicza Wacława - wiceprezes, Sawickiego Józefa - sekretarz, Bałdowskiego Piotra, Biziuka Lucjana, Bodkowskiego Jana i Czaplejewicza Stanisława - członkowie.-

Powiat Ostrów - Mazowiecki:

Dnia 25.b.m. w Ostrowi-Mazowieckiej dyrektor miejscowego gimnazjum, Jan Wojnicz Bianożęcki wygłosił odczyt n.t. "Dzisiejsze młode pokolenie i jego oblicze duchowe." Prelegent zobrazował prądy i nastroje, nurtujące wśród młodzieży szkolnej i wskazał metody, jakie należy stosować przy wychowywaniu młodego pokolenia.-

-.-.-.-.-.-.-.-.-.-.-.-.-.-

VI. Kryzys w przemyśle, bezrobocie, strajki.

Powiat Augustowski:

Wskutek dalszego częściowego uruchomienia zakładów przemysłu drzewnego w Lipowcu liczba bezrobotnych wyraźnie obniżyła się do 148 / dnia 24.b.m. było 156 bezrobotnych /.-

Powiat Grodzieński :

W ubiegłym tygodniu w Krynkach uruchomiono nieczynne od dłuższego czasu garbarnie Ajzena Borucha Knyszyńskiego i Kottara, zatrudniające około 30 robotników. Mimo to w związku z kryzysem

90

w przemyśle chemicznym ilość bezrobotnych w powiecie wzrosła o 74 osób. Stan bezrobocia w Grodnie i powiecie według danych z dnia 28 b.m. przedstawia się następująco: bezrobotnych 1290 / dnia 21.b.m. 1216 /, w tem robotników przemysłu metalurgicznego - 58, budowlanego - 120, spożywczego - 268, garbarskiego - 50, chemicznego - 86, robotników niewykwalifikowanych - 400, wykwalifikowanych - 210, rolnych - 8, pracowników umysłowych - 90. Z zapomóg korzysta: z akcji ustawowej 118 osób, z akcji doraźnej - 29 osób. Nastrój wśród bezrobotnych - spokojny.-

Powiat Łomżyński:

Stan bezrobocia w powiecie łomżyńskim nie uległ zmianie. Z zapomóg państwowych korzysta 196 bezrobotnych.-

Powiat Białostocki :

Dnia 26.b.m. uruchomiona została wykończalnia sukna Frejdkina w Wasilkowie, zatrudniająca 44 robotników.-

Stan bezrobocia w Białymstoku i powiecie według danych z dnia 28.b.m. przedstawiał się następująco: bezrobotnych-4539, / dnia 22.b.m.- 4602 /: w tem robotników przemysłu tytoniowego-48, tekstylnego - 3450, budowlanego - 204, metalurgicznego - 150, robotników rolnych - 3, wykwalifikowanych - 700, niewykwalifikowanych - 865 i pracowników umysłowych - 226.-

Z zapomóg korzysta: z zasiłków ustawowych 1560 robotników 21 pracowników umysłowych; z akcji doraźnej - 512 osób.-

Liczba bezrobotnych zmniejszyła się o 43 w związku z rozpoczęciem prac rolnych.-

-.-.-.-.-.-.-.-.-.-

Dnia 26.b.m. wyrokiem Sądu Pokoju w Białymstoku na wniosek Inspektora Pracy skazani zostali Bracia Cytron / 6-ciu/, właściciele fabryki sukna w Supraślu i kierownik tej fabryki na 1 miesiąc aresztu każdy za wypłacanie robotnikom bonami należności zarobkowych. Przeciwko zarządzonym Inspektor Pracy wytaczał poprzednio już dwa takie procesy o posługiwanie się bonami przy uskutecznianiu wypłat robotnikom; w pierwszym procesie sąd unie-

uniewinnił ich z zastrzeżeniem w drugim zaś skazał na k
grzywny, którą uiścili.-

-.-.-.-.-.-.-.-.-.-.-.-.-.-.-

VII. Ruch narodowościowy.

a/ rosyjski:

Powiat grodzieński:

Dnia 25.b.m. w lokalu Rosyjskiego Towarzystwa Dobro
czynności w Grodnie odbyło się walne doroczne zebranie c
ków tegoż Towarzystwa. Na zebraniu omawiano bieżące sprawy g
spodarcze Towarzystwa i dokonano wyborów nowego zarządu i
komisji rewizyjnej. W skład nowego zarządu weszli: Gagun
Borys, Stanska - Ottowicz Klaudja, Sidlarewicz Michał, Rad
cenko Weronika, Grygiel Wiera, Małaszko Aleksander, zaś do
komisji rewizyjnej: Dulewicz Grzegorz, Bojaroński Mikołaj i
Morozow Mikołaj. Obecnych na zebraniu było 28 osób.-

b/ białoruski:

Powiat Białostocki:

Dnia 26.b.m. w lokalu Związku Kulturalno - Oświatow
Młodzieży Białoruskiej w Białymstoku odbyło się zebranie
członków tegoż związku, na którem wybrano nowy zarząd w sk
dzie: Kuzmin Szymon-prezes, Kowalczyk Antoni - sekretarz i
Łuszczak - skarbnik, wszyscy z Białegostoku.- Obecnych na
zebraniu - 19 osób.-

c/ żydowski :

Powiat Grodzieński:

Dnia 25.b.m. w sali żydowskiego Towarzystwa Akademicki
go w Grodnie odbyło się zebranie członków Towarzystwa Spor
towego "Makabi" przy udziale około 60-ciu osób. Przemówieni
na temat popierania idei sportu wśród społeczeństwa żydowsk

./.

go Towarzystwa Akademickiego w Grodnie odbyłe się zebranie członków Towarzystwa Sportowego "Makabi" przy udziale około 60-ciu osób. Przemówienie na temat popierania idei sportu wśród społeczeństwa żydowskiego wygłosił dyrektor gimnazjum humanistycznego w Grodnie, Mejerson. Po przemówieniu Mejersona nastąpiły wybory nowego zarządu, przyczem zostali wybrani: Zankow Tobjasz, Zakheim Izrael, dr. Bryzman Herman, Peremson Henryk, dr. Rutchen, Słucki Skunjek, Lewenbendler, dr. Brower Dawid, Szapiro Mojżesz, Kryński Józef i Rejnenberg Leon.-

Tegoż dnia w sali Izraelickiego Klubu Familijnego w Grodnie odbyło się zebranie członków wspomnianego klubu przy udziale około 40-tu osób. Przewodniczył Russota Samuel. Na zebraniu tem po omówieniu spraw organizacyjnych dokonano wyborów nowego zarządu, w którego skład weszli: Russota Samuel, Aszkienazy, Bryzman Herman, Łapin Aleksander, Gornicki Mańka, Goldfarb Naum, Tarłowski Salomon.-

Powiat Sokólski :

Dnia 24.b.m. odbyła się w Sokółce akademja syjonistyczna zorganizowana przez Stowarzyszenie " Hechaluc - Pionier". Obecnych na akademji około 180 osób.-

Powiat Wysoko-Mazowiecki:

Dnia 25.b.m. w Wysokiem-Mazowieckiem odbyło się zebranie członków Żydowskiego Banku Kupieckiego. Zebrani uchwalili podwyższenie udziałów swych w Banku celem ożywienia jego operacyj finansowych.-

Powiat Białostocki:

Dnia 24.b.m. w Wołkowysku odbyła się żałobna akademja syjonistyczna ku czci kpt. Trumpeldora; przemówienie okolicznościowe wygłosił syjonista Ajnsztajn Abram z Warszawy.-

-.-.-.-.-.-.-.-.-.-

VIII. R ó ż n e.

a/ Zachowanie się ks.Dołęgowskiego w Radziłowie.

Powiat Sokólski:

Komitet Społeczny w Radziłowie, zorganizowany celem uczczenia uroczystości imienin Marszałka Piłsudskiego zwrócił się do miejscowego proboszcza parafii katolickiej, ks. Dołęgowskiego Aleksandra z prośbą o odprawienie przezeń w d 18.b.m. uroczystej Mszy św.-

Prośbie tej ks.Dołęgowski wprawdzie uczynił zadość, je[dnak] także przed rozpoczęciem Mszy Św. ze stopni ołtarza wezwał zebranych w kościele do modłów o przestrzeganie w Polsce p[okoju] wa i lojalnego stosowania ostatniego względem wszystkich o[bywa]teli - bez jakiejkolwiek różnicy, natomiast nie wspomniał o uroczystości imienin Marszałka Piłsudskiego. Powstałe stąd rozgoryczenie licznie zgromadzonych w kościele parafjan spotęgowała jeszcze ta okoliczność, że ani ks. Dołęgowski, ani też organista Kapelański nie zaintonowali pieśni " Boże coś Polskę ", czego ogólnie się spodziewano.-

Wogóle ludność odniosła wrażenie, że ks.Dołęgowski nie odwagi cywilnej odmówić prośbie Komitetu, a przeto Mszę Św. odprawił, jak ludność ta się wyraża, " aby zbyć".-

b/ Z a t r z y m a n i a :

Powiat Białostocki:

Dnia 23.b.m. został zatrzymany za nielegalne przekroczenie granicy polsko-niemieckiej Ostrowski Wilhelm Aleksy, ewangielik, student, zam.w Białymstoku. Ostrowskiego - po wykonaniu go przez Samodzielny Referat Inf.D.O.K.III.w Grodnie zwolniono w dniu 25.b.m.-

Dnia 24.b.m. do Wydziału Śledczego PP.w Białymstoku przekazany został z Wilna Tarasiewicz Kazimierz, jako podejrzany o działalność antypaństwową na terenie pow.białostockiego. Tarasiewicz posiada dowód osobisty sfałszowany, wydany

./.

przez Starostwo Pińskie za Nr.1675/13269.- Podczas badania Tarasiewicz zeznał,że do roku 1927.przebywał na terytorjum Niemiec. Po zbadaniu Tarasiewicza przekazano Urzędowi Śled. P.P.w Brześciu n/B.- 92

a/ Wyroki sądowe:

Dnia 15.b.m.Sąd Okr.w Grodnie na kadencji wyjazdowej w Wołkowysku skazał członka K.E.Z.B.s Wołkowysko - Zelwieńskiego Mosznę, oskarżonego z art.102 część I.K.K.na 1 i 1/2 roku domu poprawy.-

d/ Przestępczość kryminalna:

Dnia 24.b.m. na drodze pomiędzy wsiami Krypno i Żygmuntowicze,pow.białostockiego nieznany dotychczas osobnik napadł na przechodzącą mieszkankę m.Tykocina,pow.Kny.- Nazow. 40-letnią Walerję Lipińską,od której zażądał wydania mu pieniędzy,a gdy przekonał się,że napadnięta pieniędzy przy sobie nie posiada, zabrał jej palto wartości 15 zł.i zbiegł.

Dnia 28.b.m.u zbiegu dróg choroszczańskiej i knyszyńskiej,w odległości 6 klm.od Białegostoku,trzech nieznanych osobników napadło na przejeżdżającego furmankę mieszk.m. Jasionówka,pow.Białostockiego - Barana Motela,któremu zrabowano 37 butelek wódki.-

Dnia 27.bb. w pobliżu wsi Pachucka Buda,gm.Białowieża pow.Bielskiego dokonano napadu na przechodzącego mieszka ca wsi Chołontyny,gm.Dmitrowicze,pow.Brześć n/B.,którego pobito i zrabowano mu 30 złotych. W tym samym czasie dokonano napadu na przejeżdżającego Nałęczewskiego,którego pobito i zrabowano mu z furmanki 20 funtów lnu. Sprawcy napadu w obu wypadkach - Zielinski Jan , Prokopowicz Józef i Szymanowicz Jarosław,zamieszkały wsi Borki,gm.Orla,pow.Bielskiego zostali ujęci i przekazani władzom sądowym.- Przyznali się oni do winy,tłumacząc swoje czyny nietrzeźwością.-

Dnia 28.b.m.patrol policyjny P.P.s posterunku Wołkowyskiego,idący od wsi Mżynarze do wsi Chledowicze

./.

udaremnił napad rabunkowy na mieszk.wsi Chledowicze - Matulewicze Broniszewa.- Winny usiłowania dokonania napadu Rubaszko Karol,uzbrojony w nóż,został aresztowany i przekazany władzom sądowym.-

B/ Napad i pobicie funkcjonarjusza P.P.

Dnia 21.b.m.Komendant Posterunku P.P. w Nurze,pow. Ostrowskiego - st.przod.Kurowski wszedł z kontrolerem akcyzy do mieszkania Tupaczewskiego Józefa w Nurze,podejrzanego o tajemny wyszynk wódki. W mieszkaniu tem st.przod Kurowski natknął się na powracającego z miasta i obładowanego wódką Tupaczewskiego, który, ujrzawszy st.przod.Kurowskiego - usiłował zbiec.-Gdy st.przod.Kurowski dogonił i zatrzymał uciekającego,Tupaczewski uderzeniem butelki z wódką zranił st.przod.Kurowskiego w głowę i oszołomionego w ten sposób obalił na ziemię. Na pomoc st.przod. Kurowskiemu nadbiegł post.Strzemiński , który obezwładnił Tupaczewskiego i doprowadził go do posterunku P.P.-Na posterunku Tupaczewski zniszczył część odebranej od niego wódki oraz rozbił dwie szyby w oknach i połamał balustradę. Tupaczewskiego z materjałami oskarżenia przekazano władzom sądowym.-

Białystok,dnia 31 marca 1928.r.

Z a W o j e w o d ę :

Nacelnik Wydziału Bezp.Publ.

Z.I.

Uzupełnienie do sytuacyjnego sprawozdania tygodniowego Nr.13.

f/ P o ż a r y .

Dnia 23.b.m. o godz.8-ej we wsi Konopki,gm.Jedwabno,powiatu kolneńskiego wybuchł pożar,skutkiem którego na szkodę Onoszków, Wiktora i Władysława Konopków oraz Adama Grudzińskiego spłonęły 3-domy mieszkalne,4 obory i 3 stodoły z inwentarzem żywym i martwym. Straty wynoszą 57.965 zł. Wszystkie spalone budynki były ubezpieczone. Przyczyna pożaru dotychczas nieustalona.-

Dnia 24.b.m. o godz.16 we wsi Ciemnoszyje,gm.Dźwierzuty, spłonęło: 7 domów, 7 chlewów, 8 stodół, 26 sztuk trzody chlewnej 200 korcy zboża oraz owies. Straty wynoszą 132.000.zł.Ponadto z domu Zielkowskiego Władysława spłonęło 500 dolarów i 200 zł. Pożar powstał z przyczyny Zielkowskiego z powodu wadliwie skonstruowanej kominy,z którego od iskier,padających na słomiane pokrycie dachu, powstał ogień.-

Dnia 28.b.m.w majątku Zakrzewo,gm.Radzików o Bronisława Chodnowskiego podczas palenia gleby z siedmiu wydobywających się z lokomotywy parowej,które padły na szkodę właściciela,powstał pożar,skutkiem którego spłonęły - jatka chory,chlew i śpichrz z inwentarzem żywym i martwym.Straty wynoszą 39.000 zł.Spalone budynki były ubezpieczone na sumę 120.000 zł. Nieszczęśliwych wypadków w ludzi nie było.-

g/ P r a s a .

W dniu 20.b.m.w Mławie,przy ul.Pułaskiego numer 2 Krzysztof Adam Matczyński zabrał przy [illegible] sztuk kremplin ze sztucznego jedwabiu/ [illegible] przemytnik Aron Szwarc zamieszk.m.st.Warszawy. Towar ten dostarczony został z Prus do Polski przez "zieloną granicę". Przemytnika wraz z towarem przekazano Urzędowi Celnemu w Dąbrowach.-

Dnia 25.b.m.nieznani na środku około wsi Borzęcin Duże,gm. Chorzele [illegible] Pawłowi Jankowi,od niego zabrali [illegible]

od pomieszczenia,zapaliła się na wozie słoma.Na miejscu wypadku ujawniono rozsypane w większej ilości sacharyny,której udało się zebrać 11 i 1/2 klg. Sacharyny miało być do 43 klg.,lecz skutek pilgoci i zdeptanie ją w ziemię,większa ilość jej uległa zniszczeniu. Sacharyna ta pochodzi z przemytu.Zabezpieczony odwiózł właściciela i pochodzenia przemytu.-

Dnia 28.b.m. na szosie Białystockiej około Białegostoku przez patrol policyjny zatrzymana została furmanka,zdążająca w kierunku Białegostoku,na której ujawniono przemyt zawierający 1120 par nadczech jednubnych,50 arszetrów, 2250 metrów jedwabnego galonu wstążkowego,2650 mtr.koronek,1600 mtr.sznurka jedwabnego do arszetrów i 211 nadełek konserw morelowych.Towar ten został przemycony z Niemiec. Zabezpieczony furman Narcyz Berek pochodzi z Łodzi.-

b/ Uzupełnienie:

do sytuac.sprawozdania tygodniowego Nr.13.z dn.24.marca b.r.-

Ustalono,że winnymi pobicia Józefa Jackowskiego,ujętego na gorącym uczynku kradzieży we wsi Truszyn,pow.białostockiego, / pobity Jackowski zmarł /. - są: Waleniczuk Czesław, Szymulewski Stanisław, Świętocki Kazimierz, Kononko Piotr,Jackowski Jan, Kononko Paweł, Świętocki Franciszek, Kononko Stanisław i Świętocki Jan,których aresztowano i osadzono w sądzie okręgowym.-

Tegoroczny dzień uroczyście się.-

Naczelnik Wydziału Bezp.Publ.:

Z.I.

94

Urząd Wojewódzki w Białymstoku
L:BP. 970/28.T.

Białystok, dnia 7 kwietnia 1928 r.

Sytuacyjne sprawozdanie tygodniowe.-

TAJNE

Do

/według rozdzielnika/

Urząd Wojewódzki przesyła sytuacyjne sprawozdanie tygodniowe Nr.14. za czas od dnia 1 do dnia 7.kwietnia 1928 r.-

Za Wojewodę:

Naczelnik Wydziału Bezp.Publicznego

Otrzymują:

/Jak syt. sprawozdanie tyg. Nr.6 z 1927 r.-/

A.T.

SYTUACYJNE SPRAWOZDANIE TYGODNIOWE Nr.14.
za czas od dnia 1 do dnia 7 kwietnia 1928 r.

I. Sytuacja ogólna i nastroje ludności.

List pasterski ks. Łukomskiego, biskupa diecezji łomżyńskiej, o którym Urząd Wojewódzki doniósł Ministerstwu w sytuacyjnem sprawozdaniu tygodniowem Nr.13, odczytany został w ubiegłą niedzielę z ambon we wszystkich kościołach diecezji, przyczem odczytujący go proboszczowie dodawali ze swej strony własne komentarze, potęgując w ten sposób wrażenie, jakie wogóle omawiany list pasterski wywarł na ludności. Z wiadomości, jakie dotychczas w tej sprawie Urząd Wojewódzki otrzymał z poszczególnych powiatów, wchodzących w skład diecezji łomżyńskiej, wynika, że wrażenie to jest olbrzymie i bynajmniej dla duchowieństwa - nieprzychylne. Jako pierwszy odruch zwłaszcza wśród ludności wiejskiej powstało rozgoryczenie, wynikające ze świadomości, że wystąpienie ks. biskupa Łukomskiego i podległego mu duchowieństwa nie było dyktowane rzeczywistymi interesami kościoła, a li tylko względami natury politycznej, które obcymi być winny dla kościoła. Ludność więcej społecznie uświadomiona nie szczędzi duchowieństwu słów oburzenia za wiązanie spraw czysto politycznych z kościelnemi. Wyrazem tego pierwszego odruchu było opuszczanie np. w powiecie kolneńskim kościołów przez wiernych w czasie odczytywania listu. Proboszczowie parafij, dotkniętych postanowieniami listu - w kilkunastu wypadkach uprzedzeni zostali przez parafjan, że nie ręczą oni za skutki zaniechania odbycia uroczystej procesji rezurekcyjnej i święcenia wielkanocnego.-

W wielu miejscowościach o znaczniejszej ilości głosów oddanych na listy, potępiono w liście pasterskim i wyraźnie wskazanych z ambon przez proboszczów, ludność przygotowuje się do tradycyjnego święcenia sposobem domowym / pracownikom będzie święcił pracodawca, gro-

nadom wiejskim najstarsi i najbardziej przez te gromady poważani gospodarze/. Ludność zapowiada również, że będzie przynosiła święcone do kościołów i zmuszała księży do święcenia. Zdaniem Urzędu Wojewódzkiego list pasterski ks. biskupa Łukomskiego na długo zaogni stosunek ludności do duchowieństwa, ulega bowiem najmniejszej wątpliwości że ludność - przywykła od wieków do spożywania jadła wielkanocnego po święceniu i żywiąca tradycyjny kult do uroczystej procesji rezurekcyjnej, będzie poczytywała za niedającą się określić krzywdę zaniechanie przez duchowieństwo tych obrzędów i za karę z powodu spełnienia przez tę ludność obowiązku obywatelskiego zgodnie z najlepszem niejednokrotnie przekonaniem i głosem sumienia. Poczucie krzywdy niewątpliwie wzrastało będzie z biegiem czasu w miarę wykonywania przez duchowieństwo postanowień listu pasterskiego. Sądzić o tem można już dzisiaj z oceniania przez ludność faktów odmowy chowania zwłok bardziej znanych członków stronnictw lewicowych i - nieudzielania ostatniej pomocy duchowej umierającym, jeżeli pominąć odmowy przyjmowania do spowiedzi wielkanocnej, które np. w powiecie ostrołęckim są liczne.-

Traktując w rozmaity sposób list pasterski i jego skutki dotychczasowe, ludność miejska wyraża przekonanie, że spowoduje on niepożądane wydarzenia i, że list ten ma na celu stopniowe przygotowanie ulegających kościołowi mas drogą represyj kościelnych do wystąpień przeciwko Sejmowi.-

Po za sprawami związanemi z listem pasterskim, społeczeństwo bez różnicy wierzeń politycznych interesowało się w okresie sprawozdawczym pracami Sejmu, starając się wyczuć jak ułoży się stosunek Sejmu do Rządu Marszałka Piłsudskiego. Pewne uspokojenie umysłów pod tym względem przyniosło ostateczne uchwalenie przez Sejm prowizorjum budżetowego w pełnem brzmieniu projektu rządowego. Fakt ten komentowany jest jako zapowiedź możliwości współpracy Sejmu z Rządem. Mimo istniejące jeszcze interesowanie się sprawami natury ogólno-państwowej, a bezpośrednio związanemi z wyborami, ludność Województwa Białostockiego powoli wyzbywa się psychozy powyborczej i wraca do spraw lokalnych, a przedewszystkiem gospodarczych. Na tym gruncie pewne zaniepokojenie wśród ludności miejskiej budzi wzrost cen na artykuły pierwszej potrze-

by. Sprawa bezrobocia we wszystkich prawie uprzemysłowionych powiatach Województwa Białostockiego ulega odprężeniu w związku z rozpoczynającym się sezonem budowlanym i robotami inwestycyjnemi samorządów a także w związku ze wzrostem eksploatacji drzewostanów i eksportem drzewa za granicę.-

Ruch polityczny był nadal słaby i jako taki bardziej charakterystycznych spostrzeżeń nie przynosił, natomiast ruch narodowościowy uwidocznił szersze zamierzenia organizacyjne Towarzystwa Szkoły Białoruskiej w grodzieńszczyźnie i pewnego rodzaju odezw b.hromadowców w powiecie bielskim na wystąpieniach posłów komunistycznych w Sejmie. Stwierdzono mianowicie, że w gminach Pasynki i Wyszki, powiatu bielskiego b. hromadowcy częściowo w konsekwencji wyborczego radykalizmu PPS, częściowo zaś pod wpływem wydarzeń sejmowych podjęli akcję, zmierzającą do odbudowania wpływów b. BWRHromady.-

Ruch wywrotowy w swych przejawach zewnętrznych wiązał się ściśle z wyborami i procesem b. BWRHromady w S.O. w Wilnie.-

Nieznaczne represje względem organizacyj komunistycznych miały miejsce w powiatach grodzieńskim, łomżyńskim, wołkowyskim i ostrołęckim.-

Stan bezpieczeństwa publicznego we wszystkich powiatach Województwa Białostockiego był zadawalający.-

---

II. Ruch wywrotowy.-

Powiat Ostrów-Mazow.

W związku z likwidacją organizacyj zetemkowych w Ostrowi-Mazowieckiej i Zarębach Kościelnych /vide sytuacyjne sprawozdanie tygodniowe Nr.13/ przekazani zostali z materjałami oskarżenia sędziemu śledczemu na powiat ostrowski aresztowani w dniu 27 ub.m. pod zarzutem usiłowania wywieszenia transparentu komunistycznego na przewodach telefonicznych w Broku, mieszkańcy tego miasteczka Korytnicki Zowel

Surek Jankiel i Lerman Matys, względem których sędzia śledczy zastos
wał bezwzględny areszt jako środek zapobiegawczy. - Przekazane tego
samego dnia sędziemu śledczemu Grynberg Chana Rywka i Chana Estera,
których w mieszkaniu znaleziono litery identyczne z naklejonemi na
wspomnianym wyżej transparencie - zostały zwolnione i oddane pod po
policyjny.-

Dnia 30.ub.m. aresztowany i z materjałami oskarżenia przekazan
został sędziemu śledczemu Julek Wajsberg, zamieszkały stale w Warsz
wie, który był łącznikiem pomiędzy dzielnicowym komitetem KPP w War
wie i organizacjami komunistycznemi w Zarębach-Kościelnych.-

W tymże dniu w Zarębach Kościelnych zostały zatrzymane Małka
Rekamp raz Rojza i Rywka Kagan, w których mieszkaniu odbywały się
zebrania komunistyczne. Wszystkie po zbadaniu zostały zwolnione z b
ku dostatecznych dowodów winy.-

Powiat Grodziński:

W toku dalszej likwidacji organizacyj KPZB na terenie gminy Ł
szańskiej /vide sytuacyjne sprawozdanie tygodniowe Nr.13/ w ubiegły
tygodniu pod zarzutem działalności antypaństwowej i należenia do K
zostali zatrzymani - Chocko Paweł, mieszkaniec wsi Nieciecze, gm. Ł
Skrobko Kiryl, mieszkaniec wsi Dekałowicze, gm. Łaszcz i Sierko Sta
mieszkaniec wsi Sucha Dolina, gm. Łaszcz, których dnia 30 ub.m. prz
zano z materjałami oskarżenia do dyspozycji podprokuratora na powi
grodziński przy S.O. w Grodnie.-

Powiat Sokólski:

Dnia 1 bm. w nocy w Sokółce wywieszono trzy transparenty kom
styczne z napisami, dotyczącymi unieważnienia listy Jednośći Robotni
Chłopskiej w okręgu 4-tym i procesu b.BWRHromady w Wilnie.-

Powiat Wołkowyski:

W ubiegłym tygodniu organa służby bezpieczeństwa uzupełniły d
chodzenie w sprawie aresztowanych poprzednio Woronowicza Grzegorza
innych/ vide sytuacyjne sprawozdanie tygodniowe Nr.13/, przyczem st
dzono, że wymienieni, a szczególnie Woronowicz Grzegorz i Kiejko S
fan byli przywódcami ruchu komunistycznego w gminie pieskowskiej p

97

powstaniem b.BWRHromady, w czasie legalnego jej istnienia i w okresie wyborczym. W związku z ich sprawą aresztowano i przekazano z materjałami oskarżenia sędziemu śledczemu Woronowicza Grzegorza, syna Ostapa.-

Powiat Łomżyński:

W nocy z 26 na 27 marca br. w związku z otwarciem sesji sejmowej zostały wywieszone transparenty komunistyczne: jeden w Zambrowie i dwa w okolicach Łomży z hasłami: "Precz z Sejmem faszystowskim, precz z biadym terorem, niech żyje K.P.P.". W trakcie dochodzeń ustalono, że transparenty komunistyczne w Łomży zostały sporządzone w mieszkaniu jednego z wspomnianych członków P.P.S.Lewicy, podejrzanego o działalność komunistyczną Aleksandra Smolana - przy pomocy członków PPS Lewicy Aleksandra Hofmana i Zygmunta Skowrońskiego, którzy też transparenty te wywieszali. Farba do pomalowania sztandarów i pendzelek były dostarczone Smolanowi przez technika Z.M.K. Podczas rewizji w mieszkaniu Smolana odnaleziono różną korespondencję partyjną i okólniki P.P.S.Lewicy oraz nowo przygotowany szablon z tektury z napisami: "Precz z oszukańczymi wyborami Piłsudskiego, niech żyje K.P.P.".-

Ponieważ w chwili wkroczenia funkcjonarjuszów policji do mieszkania Smolana Aleksandra w mieszkaniu tem znajdowali się również Hofman Aleksander i Zygmunt Skowroński, przeto aresztowano ich także. Wszystkich trzech z materjałami oskarżenie przekazano władzom sądowym.-

-+++++++++++++++++-

III. Ruch polityczny.

P.P.S.Lewica

Powiat Grodzieński:

Organizacja PPS Lewicy w Grodnie powoli, lecz systematycznie rozszerza swe wpływy kosztem PPS. Ostatnio stara się ona opanować miejscową filję T.U.R-a, pozostającą dotychczas niepodzielnie pod

wpływami PPS. Wskutek agitacji, prowadzonej intensywnie i celowo przez działacza PPS Lewicy Dawidowicza Kazimierza, część członków wspomnianej filji TURa opowiedziała się za PPS Lewicą. PPS ze swej strony czyni wszelkie możliwe zabiegi, aby zapobiec rozłamowi w TUR.-

Powiat Łomżyński:

Akcja PPS Lewicy w Łomży narazie jest słaba. Aresztowani w listopadzie 1927 r. za działalność przeciwpaństwową czynni członkowie PPS Lewicy Artur Rytter i Wacław Popławski zostali przez władze sądowe zwolnieni z więzienia za poręczeniem. Rytter narazie udziela się w pracy partyjnej nie bierze, natomiast Popławski nawiązał już kilka takty i stara się ożywić pracę partji.-

Wywiad konfidencjonalny stwierdza, że PPS Lewica występuje solidarnie z Z.M.K. i faktycznie jest w Łomży organizacją komunistyczną.-

---

O b ó z A g r a r j u s z y.

Powiat Sokólski:

Poseł Sawicki Adolf zwołał dnia 1 bm. wiec sprawozdawczy w osadzie Janów, na którym zobrazował przebieg otwarcia Sejmu i złożył sprawozdanie z obrad Sejmu w dniu następnym.- Omawiając pozycję posłów BBWzR w Sejmie, poseł Sawicki zaznaczył, że negują oni sprawę rolników i, że zdaniem jego od obecnego Sejmu i Rządu wogóle nic dobrego spodziewać się nie można, gdyż zarówno Sejm, jak i Rząd biorą pod uwagę tylko postulaty urzędników i obszarników. Wreszcie poseł Sawicki rozwodził się o rzekomych nadużyciach wyborczych, których puścili się urzędnicy i policja. Oświadczył on między innemi, że urzędnicy, którym nadużycia te zostaną udowodnione, będą wydaleni z zajmowanych posad.-

Ogólnie przemówienie posła Sawickiego potwierdza pierwotne przypuszczenie Urzędu Wojewódzkiego, że zgłosi on swe przystąpienie do Stronnictwa Chłopskiego, co zresztą według wszelkiego prawdopodobieństwa

98

stwa ju/nczyniły. Świadczyć o tem może przedewszystkiem jaskrawo przeciwrządowy charakter jego przemówienia oraz ostre wystąpienia przeciwko Bezpartyjnemu Blokowi Współpracy z Rządem na omawianym wiecu. Nadto poseł Sawicki w czasie przemówienia zapytał zebranych do jakiego stronnictwa ma wstąpić w Sejmie i oświadczył w odpowiedzi na okrzyki z tłumu "do chłopskiego", że sam również o tem myślał, gdyż przekonany jest, że tylko Stronnictwo Chłopskie broni interesów rolnika.-

Przebieg wiecu był spokojny; obecnych około 800 osób.-

Polska Partja Socjalistyczna.

Powiat Wysoko-Mazowiecki:

Dnia 26 ub.m. w lokalu Z.Z.K. w Łapach odbyło się zebranie polityczne, zwołane przez posła Duboisa Stanisława. Poseł Dubois na wstępie podziękował zebranym za wydatną pracę i poparcie w okresie przedwyborczym, przyczem nadmienił, że klasa robotnicza podczas ostatnich wyborów zdała egzamin ze swej dojrzałości i dostatecznego zrozumienia ważności chwili, dzięki czemu uzyskał on mandat poselski. W toku przemówienia mówca ostro krytykował działalność Rządu oraz cały aparat administracji państwowej, który, zdaniem jego, był używany do agitacji przedwyborczej i postępował wbrew Konstytucji, zmuszając niejednokrotnie ludność do głosowania na listę Nr.1. Następnie nadmienił, że Rząd na agitację przedwyborczą wydał miljonowe kwoty z sum skarbowych i, że na Kresach, gdzie lista Nr.1 nie odniosła przewidywanych przez Rząd sukcesów, jakoby przez zemstę Rząd nałożyć ma na poszczególne miasteczka i wsie specjalne podatki. Obiecał, że P.P.S. w obecnym Sejmie dążyć będzie wszelkiemi siłami do uzyskania lepszych warunków bytowania klasy pracującej. Na tę obietnicę dały się słyszeć na sali głosy: "Jak pan poseł usiądzie na miękkim fotelu poselskim, to o dobrobycie dla robotnika podczas kadencji Sejmowej przez pięć lat zapomni". Mówca gorąco protestował przeciwko takiemu posą-

dzaniu go, twierdząc, że nigdy o losie robotnika nie zapomni. Obecny na sali Szajgies-Szajgiewski interpelował posła Duboisa w sprawie amnestji dla więźniów politycznych. Poseł Dubois odpowiedział, że sprawa ta specjalnie interesuje jego stronnictwo i, że w tej sprawie istotnie zgłoszono odpowiedni wniosek w Sejmie, lecz czy wniosek ten uzyska większość i czy wogóle przejdzie na plenum Sejmu - niewiadomo. Dalej mówca zaznaczył, że w listopadzie obchodzone będzie 10-cioleci Niepodległości Polski, w związku z czem Rząd prawdopodobnie wystąpi w wnioskiem do Sejmu o amnestję, która obejmie także więźniów politycznych. W odpowiedzi na to Szajgies - Szajgiewski zaznaczył, że Rząd uwolni z więzień 100 osób, "a zapakuje" do 1000.-

Następnie omawiano kwestję translokacji na kresy pracowników kolejowych Uziębły, Buniewskiego i Narożnego. Poseł Dubois przyrzekł że sprawą tą zajmie się i wyraził nadzieję, że translokowani wrócą na swoje miejsca do Łap. Dalej wyjaśniał, że kolejarze, którzy odbyli służbę wojskową i nie zostali przyjęci z powrotem na poprzednie stanowiska, winni wybrać delegację, która przyjechałaby do Warszawy do Sejmu, skąd uda się z posłem Duboisem do P.Ministra Komockiego.-

Obecnych na zebraniu - około 150 osób.-

---++++++++++++++---

99

IV. Kryzys w przemyśle, bezrobocie, strajki.

Powiat Ostrów Mazow.:

Dnia 30.ub.m. zastrajkowało 80 robotników huty szklanej w Zawistach Dzikich gminy Zaręby Kościelne. Strajkujący domagają się wypłacenia im zaległych zarobków. Strajkiem kieruje komitet strajkowy, w którego skład wchodzą: Adam Kurkowski Stanisław Piekuta, Władysław Sobosz, Stanisław Mikaszewicz. Zachowanie się strajkujących było dotychczas spokojne.-

Powiat Grodziński:

Stan bezrobocia w Grodnie i powiecie według danych z dnia 4. b.m. przedstawiał się następująco: bezrobotnych 1217 / w dniu 28.ub. m. - 1290 /, w tem robotników przemysłu metalurgicznego 42, budowlanego 110, spożywczego - 247, chemicznego - 3, robotników rolnych - 6, wykwalifikowanych - 250, niewykwalifikowanych - 473 i pracowników umysłowych - 86. Z zapomóg korzysta: z akcji ustawowej - 203 robotników; z akcji doraźnej 33 osoby. Stan bezrobocia zmniejszył się w ub. tygodniu o 73 bezrobotnych. Spodziewany jest dalszy i stały spadek bezrobocia w powiecie w związku z rozpoczynającym się sezonem budowlanym.-

Powiat Łomżyński :

Bezrobotnych w powiecie łomżyńskim dnia 4.b.m. było 890 / dnia 23.ub.m. 810 /, w tem murarzy - 85, cieśli - 18, stolarzy - 38, krawców - 30, szewców - 35, ślusarzy - 77, malarzy - 12, gipserów - 31, kowali - 9, tokarzy - 5 i robotników niewykwalifikowanych - 450. Zapomogi ustawowe pobiera 164 osób.-

Powiat Wołkowyski :

Bez pracy pozostaje w powiecie 22 robotników.-

Powiat Białostocki:

Dnia 4.b.m. została unieruchomiona z powodu remontu kotła fabryka sukna Poczebuckiego Teodora w Białymstoku, zatrudniająca 60 robotników oraz fabryka dykt Brauna zatrudniająca 275 robotników.-

Dnia 4.b.m. w Białymstoku i powiecie bez pracy było 4693 ro-

/ . /

botników / dnia 28.ub.m. 4539 /, w tem robotników przemysłu t
tonio wego - 49, tekstylnego - 2593, budowlanego - 221, metalur
gicznego - 120, robotników rolnych - 3, wykwalifikowanych - 6
niewykwalifikowanych - 740 i pracowników umysłowych - 271.-

Zasadniczo bezrobocie zmalało,aczkolwiek cyfry świadczą p
zornie o jego wzroście,co tłumaczyć należy zgłaszaniem się mał
rolnych do rejestracji w związku z wysyłaniem robotników rolny
zagranicę. Z zapomóg korzysta: z akcji ustawowej 1572 robotni
i 38 pracowników umysłowych;z akcji doraźnej - 617 osób.-

-.-.-.-.-.-.-.-.-.-.-.-.-.-

V. Ruch społeczny.

Powiat Ostrów - Mazow.:

Dnia 1.b.m.we wsi Paproć - Duża gm.Jasienica w lokalu pr
rafjalnym odbyło się zebranie członków miejscowej,ziemiańskiej
kasy pożyczkowo- oszczędnościowej. Do zebranych przemawiał dele
gat z Łodzi, Olgerd Szenfert,wzywając ich do powiększenia skła
dek członkowskich celem ożywienia działalności kasy.-

Powiat Wołkowyski:

W Świsłoczy zorganizowane zostało Kółko Rolnicze,do któr
go zapisało się 30 członków. Zarząd Kółka stanowią: prezes-Dąbr
wski Paweł, sekretarz- Idziak Franciszek, skarbnik - Idziak Jó
zef, członkowie - Kinel Władysław, Kieraga Jan, Łondka Kacper i
Kawałgtis Marceli.-

Dnia 24.ub.m.na st.Wołkowysk-C. odbyło się zebranie człon
ków T-wa Gimnastycznego "Sokół". Na zebraniu tem wyrażono zarzą
wi votum ufności oraz wysłuchano sprawozdania kasowego.W wyniku
obrad stwierdzono ubytek 40 członków oraz fakt,że pozostali czł
kowie zalegają w opłacie składek członkowskich. Obecnych - 35
osób.-

Dnia 31.ub.m.w Wołkowysku odbyło się walne zebranie człon
ków Spółdzielni Rolniczo-Handlowej. Przewodniczył Skirmunt Bole
sław,sekretarzował Ciżuń Dymitr.Przemawiali: Bzowski Władysław

./.

i Musiałowicz Tadeusz.Omawiano sprawę działalności Spółdzielni za rok 1927, poczem dokonano wyborów członków rady nadzorczej. Wybrani zostali: S.Techera, Czuło Franciszek i Szaciłowski Antoni. Obecnych około 60 osób.-

Powiat Białostocki:

Dnia 1.b.m. redaktor Tadeusz Wieniawa Długoszowski wygłosił w Białymstoku odczyt n.t. " Żydzi w Polsce " przy obecności około 150 osób.-

Dnia 1.b.m. w Kalinówce Kościelnej odbyło się poświęcenie Spółdzielni mleczarskiej, założonej przy poparciu Powiatowej Kasy Oszczędności.-

Powiat Łomżyński:

Dnia 1.i 2.b.m. ks.Oraczewski wygłosił w Łomży dwa odczyty n.t. " Psychologja praktyczna ".-

-.-.-.-.-.-.-.-.-.-.-.-.-.-.-.-.-.-.-.-

VI. Ruch narodowościowy.

a/ białoruski :

Powiat Grodzieński :

Zarząd Okręgowy Towarzystwa Szkoły Białoruskiej w Grodnie postanowił na dzień 17.kwietnia 1928 r. zwołać zjazd okręgowy delegatów T-wa w Grodnie. Na zjeździe tym przedstawiciele poszczególnych hurtków złożą sprawozdania ze swej rocznej działalności,poczem omawiane będą sprawy organizacyjne,przyczem główny nacisk ma być położony na kwestję rozwinięcia intensywnej działalności poszczególnych hurtków, gdyż dotychczas zadaniem zarządu okręgowego hurtki nie stanęły na wysokości swego zadania.-

Dnia 1.kwietnia r.b.odbyło się zebranie członków hurtka T-wa Szkoły Białoruskiej w Grodnie,na którem dokonano wyborów nowego zarządu,w którego skład weszli: Kiziewicz Filip-Prezes, Klimowicz-Józef - skarbnik i Łomaszewicz Nadzieja-sekretarz.

./.

Jednocześnie na zebraniu tem wykluczono z hurtka Bałdowskiego Stefana i Zinę Kułakowską z powodu podejrzewania ich o szkodliwość dla hurtka działalność i popełnienie nadużyć pieniężnych na szkodę T-wa Szkoły Białoruskiej.-

b/ żydowski:

Powiat Sokólski :

Dnia 3.b.m. w domu ludowym w Sokółce staraniem miejscowego oddziału Zjednoczenia Szkół Żydowskich Bjserowicz Borys z nazwy wygłosił odczyt n.t. " Życie,obyczaje i religja Hindusów". Obecnych-około 280 osób.-

Dnia następnego Bjserowicz wygłosił w Sokółce odczyt n.t. " O prądach wschodnich". Obecnych - 98 osób.-

Dnia 31.ub.m.w Sokółce odbyło się walne zebranie członków T-wa "Linas Hacedek" pod przewodnictwem Jekowca Majera. Rozpatrywano sprawę budżetu za rok 1927. Obecnych na zebraniu - około 100 osób.-

-.-.-.-.-.-.-.-.-.-.-.-.-.-.-

VII. Ruch zawodowy.

Powiat Szczuczyński:

Dnia 1.b.m.odbyło się w Grajewie informacyjne zebranie rzemieślników chrześcijan i żydów w sali parafjalnej.Na zebraniu tem instruktor kooperacyj przemysłowych inż.Głogowski,urzędnik Województwa Białostockiego,wygłosił referat o nowej ustawie przemysłowej. Referat ten powtórzony został przez inż.Głogowskiego tego samego dnia w Szczuczynie. Obecnych w pierwszym wypadku - około 150 osób,w drugim zaś - około 80 osób.-

-.-.-.-.-.-.-.-.-.-.-.-.-.-.-

./.

101

VIII. Różne.

a/ Sprawy graniczne

Powiat Grodzieński:

Dnia 30 ub.m. o godz.19-ej środkowe, żelazne przęsło /ferma/ mostu na Niemnie pod Druskienikami, należąca do Litwy, runęła pod naporem kry. Część mostu, należąca do Polski, nie została uszkodzona; obecnie zatorów niema. Niemen nie grozi wylewem; stan wody w dniu 4 bm. - 2.64 mtr. W roku 1924 poziom wody na Niemnie w tem miejscu dochodził do 4.8.mtr., jednakże wylew nie miał miejsca.-

Powiat Kolneński:

Starostwo w Kolnie uzyskało informacje, że poczynając od dnia 29 ub.m. w przygraniczu polskiem po stronie niemieckiej dyslokowane są oddziały wojskowe w pełnem uzbrojeniu i zaopatrzone w karabiny maszynowe. Cel dyslokacji tych oddziałów - nieustalony.-

Powiat Szczuczyński:

Dostrzeżono zwiększoną emigrację do Prus Wschodnich w celu osiedlenia się tamże na stałe kolonistów niemieckich z Wołynia i Lubelszczyzny.-

---

b/ Sprawy wyborcze.

Powiat Wołkowyski:

Na podstawie posiadanych informacyj organa służby bezpieczeństwa przeprowadziły dochodzenie, dotyczące działalności ks. Wądołowskiego, proboszcza parafji katolickiej w Pieskach. Z materjałów dochodzenia wynika, że ks. Wądołowski dnia 2 marca br. we wsi Zelwiany, wskazując na portret Marszałka Piłsudskiego na afiszu wyborczym, zapytywał zgromadzonych włościan - kogo portret wyobraża, otrzymawszy właściwą odpowiedź, oświadczył, że "jest to zdrajca kraju" i "patrzcie, jak się zamierzył, jakby chciał wszystkich pobić". Tenże ks. Wądołowski na kazaniu w kościele w Pieskach dnia 18 marca br. m.in. powiedział: "zamiast jutro wołać niech żyje Józef Piłsudski, lepiej się dzisiaj po-

modlić", a następnie, atakując Związek Strzelecki za jego przywiązanie do Marszałka Piłsudskiego przekonywał zgromadzonych w kościele, że wśród członków Związku Strzeleckiego szerzy się bandytyzm moralny i to do tego stopnia, że "gdyby strzelcy posiadali nóż lub rewolwer, to mogliby drugiego obywatela zastrzelić lub zabić". Materjały dochodzenia przekazane P.Prokuratorowi przy S.O. w Grodnie do decyzji.-

---

c/ Sprawy sądowe.

Dnia 31.ub.m. odbyć się miała w Sądzie Okręgowym w Białymstoku rozprawa sądowa przeciwko Parasolowi Feliksowi i in., oskarżonym o fałszerstwo książeczek wojskowych. Na wniosek oskarżyciela, podprokuratora Klanka, rozprawa została odroczona ze względu na niestawienie się dwóch oskarżonych, odpowiadających z wolnej stopy i 14 świadków.-

---

d/ Zatrzymania

Dnia 29 ub.m. do Wydziału Śledczego P.P. w Białymstoku został doprowadzony celem wykorzystania jego zeznań, Gawryluk Grzegorz, syn Marcina, ur.1896 r. w Czerewkach, gm. Zawyki, pow. białostockiego wyzn.prawosławnego, żonaty, muzykant, wraz z żoną Anną z Filipowiczów i dziećmi - Janiną /2½ roku/ i Jadwigą /9 miesięcy/.-

Gawryluk służył w r.1920 w 151 pułku wojsk bolszewickich i brał udział w marszu na Warszawę. Podczas odwrotu zbiegł do Litwy, gdzie wstąpił do 1 pułku piechoty wojsk litewskich i służył w orkiestrze tego pułku do l.l.br., w którym to czasie został zwolniony z wojska na własną prośbę i jako b.wojskowy otrzymał od władz litewskich przepustkę na przekroczenie granicy do Polski. Litewska straż graniczna przekazała go z rodziną K.O.P. -

Dnia 1 bm. do Wydziału Śledczego P.P. w Białymstoku doprowadzony został Topiłko Aleksy, s.Szymona i Barbary, ur.1899 r., prawosławny, kawaler, bez zajęcia, zam. w Starosielcach, pow. białostockiego. Wymienionego zatrzymano dnia 31.ub.m. za wywołanie awantury na dworcu

kolejowym w Białymstoku oraz podawanie się za konfidenta Urzędu Śledczego i D.O.K. III. Po przeprowadzeniu dochodzenia Topiłkę przekazano z aktami oskarżenia Prokuratorowi przy S.O. w Białymstoku.-

Dnia 3.bm. do Wydziału Śledczego doprowadzony został z Komendy Pow. w Wysokiem - Mazowieckiem Berezin Leon s. Mikołaja, ur.5.V. 1903 r. w Białymstoku, rz.katolik, kawaler, bez zajęci-a i stałego miejsca zamieszkania, zatrzymany przez Posterunek P.P. w Łapach za włóczęgostwo. Berezin Leon notowany jest w P.P.J. Nr.331 poz.11 - jako podejrzany o szpiegostwo /z poleceniem inwigilowania/.-

Zatrzymanego dnia 4.bm. skierowano do dyspozycji Samodzielnego Referatu Inform. D.O.K.III.Grodno.-

---

e/ Przestępczość kryminalna

1/ Fałszerstwo dowodów i defraudacja

Powiat Wysoko-Mazowiecki:

Burmistrz miasta Sokoły zawiadomił dnia 24 ub.m. Starostwo w Wysokiem-Mazowieckiem, że sekretarz magistratu w Sokołach - Dmowski Bolesław dnia 21.ub.m. wydalił się w niewiadomym kierunku i do urzędowania nie wrócił. Według podanych przez burmistrza wiadomości Dmowski zdefraudował sumy miejskie i przechodnie w wysokości około 5.000 złotych. Prócz tego Dmowski popełnił fałszerstwa różnych dokumentów, jak wyciągi z ksiąg ludności i t.p. Pościg za Dmowskim został zarządzony.-

Dnia 26 ub.m. przybył do Sokół mieszkaniec m. Białegostoku Baszekin vel Baszetnik Josel, który usiłował otrzymać duplikaty poprzednio otrzymanych przy pomocy Dmowskiego fałszywych aktów zeznania o urodzeniu na nazwisko Borucha Litwina i jego dzieci. Wskutek nieobecności Dmowskiego Baszewkin vel Baszetnik został przez burmistrza m. Sokoły Monikowskiego zdemaskowany i oddany w ręce policji. Baszewkina vel Baszetkina i zatrzymanego w jego sprawie przez Wydział Śledczy P.P. w Białymstoku Józefa Kwarta przekazano Sędziemu Śledczemu w Wysokiem-Ma-

zowieckiem, który zastosował względem nich bezwzględny areszt.-

---

2/ Fałszerstwo monet.

Powiat Wołkowyski:

W dniu 30.ub.m. przez funkcj.Poster.P.P. w Swisłoczy, powiat wołkowyskiego, zatrzymany został Sidorkiewicz Stanisław, lat 14, mieszkaniec wsi Hołobudy, gm. Swisłocz, powiatu wołkowyskiego, usiłujący puścić w obieg fałszywe monety 50-groszowe. W czasie rewizji odnaleziono u Sidorowicza 34 monet 50-groszowych, fałszywych i nieudolnie wykonanych. Przeprowadzone dochodzenie doprowadziło do ujęcia Sidorkiewicza Macieja, lat 69, Sidorkiewicza Aleksandra, lat 31 i Sidorkiewicza Stanisława, lat 28, mieszkańców wsi Hołobudy, którym udowodniono podrabianie 50-groszowych monet, przyczem u Stanisława Sidorkiewicza odnaleziono formy do odlewania 50-groszówek i 2-złotówek. Aresztowanych z dowodami rzeczowymi przekazano władzom sądowym.-

---

3/ O s z u s t w a.

Powiaty:Sokólski,Grodzieński i Augustowski:

W dniach 27,28 i 29.marca br. do urzędów pocztowych na terenie powiatu sokólskiego zgłaszali się dwaj oszuści, którzy za fałszywymi dowodami osobistymi, opiewającymi na nazwiska Kanta Stefana i Rafa Ludwika na fałszywe książeczki P.K.O. w urzędach pocztowych w Sokolce, Kuźnicy, Dąbrowie i Różanymstoku podjęli pieniądze na ogólną sumę 700 zł. Ci sami oszuści grasowali również na terenie powiatu augustowskiego, gdzie w urzędach pocztowych w Augustowie i Raczkach podjęli kwotę 280 zł. Naskutek zarządzeń pościgowych, wydanych przez Urząd Śledczy wymienieni zostali ujęci w Porzeczu, powiatu grodzieńskiego w chwili, gdy w miejscowym urzędzie pocztowym usiłowali podjąć kwotę 100 zł. W wyniku dochodzenia ustalono, że są to Czarnecki Stefan vel Benisz Władysław i Cichoń Ludwik vel Rafa Ludwik, zamieszkali w Wilnie.- W czasie rewizji znaleziono u nich w walizce aparat - powielacz, przybory do fałszowania dokumentów 404 zł.[illegible]

gotówka. Fałszywe dowody osobiste oraz książeczki P.K.O. Dalsze dochodzenie w toku.-

---

D O D A T K O W O.

Powiat Suwalski:

Dnia 1 bm. w sali Związku Rolników w Suwałkach odbył się walny zjazd osadników powiatów suwalskiego i augustowskiego przy udziale do 300 osób. Obrady zjazdu zagaił prezes Zarządu Związku Henryk Konopnicki odczytaniem sprawozdania z działalności Związku. W dyskusji nad tem sprawozdaniem omawiano cele i zadania Związku oraz krytykowano dotychczasową jego działalność, rzekomo mało korzystną dla osadników, poczem wybrano nowy zarząd w składzie: Wacław Taniewski /oficer rezerwy/, pułkownik rezerwy Kopczyński, Józef Kiedyk, Stanisław Siemaszko, Antoni Kemiński, Hieronim Niegosz, wszyscy w życiu politycznem dotychczas niezaangażowani.-

---

W dniach 29-31 ub.m. w Sądzie Okręgowym w Suwałkach odbyła się rozprawa z oskarżenia przeciwko aresztowanym dnia 30.stycznia br. Józefowi Pietrzakowi i Władysławowi Górskiemu, kierownikom Katolickiego Stronnictwa Małorolnych, oskarżonym z art.51 i 591 cz.I.K.K. Sąd skazał Pietrzaka na dwa i pół roku, zaś Górskiego na rok więzienia.-

Powiat Augustowski:

Na terenie gminy Szczebro-Olszanka powstały oddziały Związku Strzeleckiego we wsiach Szczebra /32 czł./ i Józefowo /25 czł./. Zarząd pierwszego stanowią: Goślinowski Edmund - prezes, Bykowski Kazimierz - viceprezes, Sienkiewicz Edward - sekretarz, Sobolewski Piotr - komendant i Chrulski Wawrzyniec - skarbnik; drugiego: Repiszo Aleksander - prezes, Bełbot Paweł - viceprezes, Olszewski Piotr - sekretarz, Kowalski Władysław - skarbnik i Czupryński Antoni - komendant.-

Dnia 1 bm. w Augustowie odbyło się ogólne zebranie członków wszystkich Związków Zawodowych w sprawach wyłącznie organizacyjnych. Na zebra-

niu tem wszczono robotników z tartaku Netta do Związku Zawodowego Robotników Przemysłu Drzewnego.-

Białystok, dnia 7 kwietnia 1928 roku

Za Wojewodę:

A.T.

Naczelnik Wydziału Bezp.Publicznego

Urząd Wojewódzki w Białymstoku.

L. B. 1043/T.

Białystok, dnia 14 kwietnia 1928.

104

Sytuacyjne sprawozdanie tygodniowe Nr.15.

Do

/: według rozdzielnika :/

Tajne

Urząd Wojewódzki przesyła jeden egzemplarz sprawozdania sytuacyjnego tygodniowego Nr.15 za czas od dnia 8.do 14.kwietnia 1928 r.-

1 zał.

Za Wojewodę:

Naczelnik Wydziału Bezp.Publ.

Otrzymują :

/: Jak rozdzielnik
z sytuac-sprawozdaniu
tygodn.Nr.6 z 1927.r.:/

1.

105

Sytuacyjne sprawozdanie tygodniowe Nr.15.
za czas od dnia 8 do dnia 14.kwietnia 1928.r.

I. Sytuacja ogólna i nastroje ludności.

Sytuacja ogólna i stan bezpieczeństwa publicznego na terenie Województwa Białostockiego, zobrazowane w poprzedniem sprawozdaniu sytuacyjnem, w okresie sprawozdawczym zasadniczym zmianom nie uległy. Nastroje ludności nie przyniosły również bardziej charakterystycznych spostrzeżeń.-

Rozgoryczenie i oburzenie ludności katolickiej w powiatach Województwa Białostockiego, wchodzących w skład diecezji łomżyńskiej, wywołane listem pasterskim ks. biskupa Łukomskiego - ustępują powoli miejsca krytycznemu ocenianiu treści tego listu. Przyczyniło się do tego w znacznym stopniu samo duchowieństwo, które mimo zapowiedzi wszędzie dokonało święcenia wielkanocnego i odprawiło uroczyste nabożeństwa rezurekcyjne. Dotychczas ks. Skarżyński w Jasienicy, powiatu ostrowskiego zamiast nabożeństwa rezurekcyjnego odprawił cichą Mszę św., wywołując tem widoczne oburzenie parafjan.-

Podkreślając fakt niewykonania przez duchowieństwo postanowień listu pasterskiego ks. biskupa łomżyńskiego, Urząd Wojewódzki zaznacza, że nie jest jeszcze w posiadaniu wiarygodnych danych, które wyjaśniałyby należycie, czy wykonanie omawianego listu pasterskiego zostało w ostatniej chwili przez ks. biskupa Łukomskiego odwołane, czy też proboszczowie parafji samorzutnie do postanowień listu odnośnie święcenia wielkanocnego i procesyj rezurekcyjnych się nie zastosowali. Stwierdzić należy, że odruch obrażonej w swych uczuciach religijnych i poczuciu obywatelskiem ludności, zdecydowanej przeciwstawić się terorowi moralnemu duchowieństwa, spowodował, że duchowieństwo to w ostatniej niemal chwili oceniło należycie skutki, jakieby wykonanie postanowień listu mogło wywołać.-

Poza sprawami, związanemi z listem pasterskim, społeczeństwo bez różnicy wierzeń politycznych uzewnętrznia nadal zainteresowa-

Urząd Wojewódzki podaje informa./.
je to jedynie

nie się pracami Sejmu w najbliższym czasie, zwracając jednak coraz więcej uwagi na sprawy lokalne, zaniedbane w okresie wyborczym do Sejmu i Senatu.-

Ruch narodowościowy i zawodowy były słabe, natomiast ruch wywrotowy odznaczył zwiększenie się intensywności akcji organizacyjnej komunistów a niemniej znaczenie także przyniósł kilka wystąpień zewnętrznych, wiążących się ściśle z trwającym procesem b.B.W.R. Hromady, wyznaczonym na dzień 17.b.m. komunistycznym procesem 133 w Białymstoku i wystąpieniami posłów komunistycznych w Sejmie.-

Bezrobocie, w którym zachodzą różne w poszczególnych powiatach wahania, stopniowo maleje, czego dowodem jest zmniejszenie się liczby bezrobotnych o 290 w powiecie łomżyńskim gdzie koncentracja bezrobocia od roku 1926 stale była zaostrzona.-

Z ważniejszych wypadków, które miały miejsce w ubiegłym okresie na terenie Województwa Białostockiego, zanotowano ucieczkę czterech więźniów kryminalnych z więzienia karnego w Suwałkach dnia 8.b.m. i zlikwidowanie bandy przemytniczej w powiecie szczuczyńskim dnia 5.b.m.-

-.-.-.-.-.-.-.-.-.-.-.-.-.-.-.-.-

II. Ruch polityczny.

Powiat Bielsk Podlaski

Zauważono, że w ośrodkach robotniczych, w których dominowały wpływy "Bundu", Bund wypierany jest obecnie przez Poalej Sjon Lewicę.-

Powiat Grodzieński:

Ukonstytuowany ponownie OKRPPS. w Grodnie zamierza zwołać w najbliższym czasie zjazd okręgowy delegatów partji w celu omówienia aktualnych spraw politycznych w myśl dyrektyw CKRPPS. Między innemi na zjeździe ma być omawiana sprawa skutecznej walki z komunizmem.-

-.-.-.-.-.-.-.-.-.-.-

III. Ruch wywrotowy.

Powiat Bielsk-Podlaski:

W nocy z dnia 3 na 4 b.m. na krzyżu przydrożnym we wsi Paszucka - Buda gm. Białowieża, wywieszono transparent z czerwonego płótna z napisem w języku rosyjskim: " Precz z faszystowską dyktaturą Piłsudskiego". Równocześnie i w tem samem miejscu rozrzucone zostały odezwy MOPR-u.-

W nocy z dnia 7 na 8 b.m. na bramie domu, w którym mieści się Komenda Pow. P.P. w Bielsku, wywieszono transparent z napisem w języku rosyjskim: " KPZB. Śmierć prowokatorowi". W związku z tem Urząd Wojewódzki zaznacza, że napis na transparencie odnosi się do Babicza-Bilskiego, przebywającego obecnie w Bielsku, jednego z głównych świadków oskarżenia w toczącym się obecnie procesie b. BWRHromady w Wilnie.-

Ogólnie zauważono w powiecie bielskim intensywniejszą niż dotychczas działalność organizacyj komunistycznych, co pozostaje do pewnego stopnia w przyczynowym związku ze wspomnianym procesem b. BWRH., wyznaczonym na dzień 17. b.m. procesem 133 w Białymstoku i wystąpieniami posłów komunistycznych w Sejmie.-

Powiat Ostrów-Mazow.:

W czasie ostatnich świąt żydowskich wśród młodzieży żydowskiej, zrzeszonej w stowarzyszeniach im. Pereca i Kultur Ligi w Ostrowi-Mazowieckiej omawiane były dokonane ostatnio aresztowania członków organizacyj ZMKw P. w Ostrowi-Mazowieckiej i Zarębach Kościelnych. Aresztowania te wywołały wśród elementów komunistycznych konsternacje i depresje, których skutki stara się niwelować Lewkowicz Judel, mieszkaniec Ostrowi, zwolniony przed dwoma miesiącami z więzienia, gdzie przebywał w ciągu dwóch lat na mocy wyroku sądowego za działalność antypaństwową.-

Wspomniany Lewkowicz urządza często odczyty, na których obok spraw dotyczących ekonomji politycznej, omawia przejawy ruchu wywrotowego.-

Powiat Grodzieński :

W nocy z dnia 7 na 8 b.m. na przewodach telefonicznych na szlaku Sndura - Nowosiółki wywieszono czerwony transparent z napisem w języku rosyjskim: " Proletarjusze wszystkich krajów łączcie się. Protestujemy przeciwko niesprawiedliwemu sądowi nad Hromadą. Precz z Piłsudskim. Niech żyje K.P.Z.B."

Organa służby bezpieczeństwa powiatu grodzieńskiego prowadzą dalsze dochodzenia, pozostające w związku z likwidacją organizacji komunistycznych na terenie gminy Łaszańskiej.-

Powiat Wołkowyski :

Dnia 3.b.m. funkcjonarjusze PP.z obsady posterunku w Rosi odnaleźli około fabryki cementu " Wysoka" / m-ke Roś / 4 ulotki komunistyczne z napisami: 1-sza " Niech żyje samookreślenie narodowości aż do oddzielenia. Niech żyje dołączenie Zachodniej Białorusi do Sowieckiej Białorusi" 2-ga " Precz z faszystowskim rządem Piłsudskiego, żelazny kułak burżuazji i obszarników jaki broni eksploatację pracujących przez zamożne klasy"; 3-cia "Robotnicy i włościanie. Przeciwstawiajcie faszystowskiemu blokowi swój rewolucyjny blok pod kierownictwem komunistycznej partji"; 4-ta " Precz z aresztami bojowników sprawy włościańskiej, na teror wyborczy odpowiedźcie masowemi demonstracjami przeciwko faszystowskiej dyktaturze." Dochodzenie wdrożono.-

-.-.-.-.-.-.-.-.-.-.-.-.-.-.-

IV. Ruch wewnętrzny.

Powiat Białostocki:

Dnia 9.b.m. w teatrze "Palace" w Białymstoku odbyła się demonstracja ku uczczeniu 10-lecia istnienia Zw.Rzemieślników Żydowskich. Przewodniczył Wider z Warszawy, przemawiali zaś posłowie na Sejm Rzeczpospolitej Kruk z Wilna, Kowarski z Warszawy, Weltman z Baranowicz, Kagan-owicz z Wołkowyska, Raszkies z Bielska, Trus z Brańska, Rabinowicz z Gródka, Grosman z Tykocina oraz Szwif Kapłan i Wysocki z Białegostoku. Mówcy w przemówieniach swych wyjaśnili obecnym znaczenie

./.

ganizacji i nawoływali do dalszej pracy w ramach tej organizacji, podkreślając, że żydzi w Polsce korzystają ze wszystkich praw na równi z obywatelami polskimi, czego dowodem jest udzielenie żydom pomocy ze strony Rządu. Obecnych około 550 osób.-

Powiat Sokólski :

Dnia 7.b.m. odbyło się w Sokółce przy udziale około 40 osób zebranie miejscowego oddziału Zw.Zaw.Robotników Przemysłu Odzieżowego, na którem wybrano nowy zarząd oddziału w składzie -Chaim Kan, Motel Rubinsztejn, Chana Frydman, Chana Faik i Sora Baranowska.

-.-.-.-.-.-.-.-.-.-.-.-.-.-.-.-.-.-.-

V. Kryzys w przemyśle, bezrobocie, strajki.

Powiat Augustowski:

Bez pracy pozostaje w powiecie 141 osób, w tem robotników przemysłu metalurgicznego - 8, budowlanego 4, hutniczego-1, drzewnego - 3, niewykwalifikowanych - 118; pracowników umysłowych-7; z zasiłków państwowych korzysta 15 osób.-

Powiat Białostocki:

Stan bezrobocia w Białymstoku i powiecie według danych z dnia 12.b.m. przedstawia się następująco: bezrobotnych 4704 / dnia 4.b.m.- 4693 /, w tem robotników przemysłu tytoniowego- 47, tekstylnego - 2640, budowlanego - 224, metalurgicznego-125, wykwalifikowanych - 679, niewykwalifikowanych - 724, i pracowników umysłowych - 265. Z zapomóg korzysta: z akcji ustawowej 1786 robotników i 35 pracowników umysłowych; z akcji doraźnej 498 osób.- Nastrój wśród bezrobotnych spokojny.-

Dnia 7.b.m. unieruchomiona została w Białymstoku fabryka sukna Wolfa Salachtera, zatrudniająca 50 robotników.-

Powiat Łomżyński:

Dnia 11.b.m. w powiecie łomżyńskim było 600 bezrobotnych / dnia 4.b.m. - 890 / w tem murarzy - 49, cieśli - 12, stolarzy- 80, krawców - 24, szewców - 28, ślusarzy - 61, gisarów - 20,

./.

malarzy - 7, kowali - 5, tkaczy - 4; robotników niewykwalifikowanych - 360. Z zasiłków państwowych w tym dniu korzystało - 154 osób.-

Spadek liczby bezrobotnych z 890 w dniu 4.b.m. na 600 w dniu 11 b.m. - spowodowały - częściowe uruchomienie zakładu przemysłu metalurgicznego - Ostrowskiego w Łomży oraz rozpoczęcie robót budowlanych, polnych i inwestycyjnych. Nastrój wśród bezrobotnych spokojny.-

Powiat Ostrów-Mazowiecki:

Trwający od dnia 30.III.br. strajk 80 robotników huty szklanej w Zakrzewie Dzikich zlikwidowany został dnia 5.b.m. Strajkujący robotnicy po wypłaceniu im zaległych należności zarobkowych przystąpili w tym dniu do pracy.-

Powiat Grodzieński :

Według danych z dnia 10.b.m. bez pracy pozostawało w Grodnie i powiecie 1235 robotników / dnia 4 b.m. 1217 /, w tem robotników przemysłu metalurgicznego - 42, budowlanego - 109, spożywczego 248, chemicznego - 3, rolnych - 6, robotników wykwalifikowanych - 259, niewykwalifikowanych - 482 i pracowników umysłowych - 86.-

Z zapomóg korzysta: z akcji ustawowej - 245 osób; z akcji doraźnej - 33 osób. Nastrój wśród bezrobotnych - spokojny.-

Liczba bezrobotnych w ub. tygodniu wzrosła o 18 bezrobotnych z powodu uniemożliwienia tartaku " Poniemoń " w Grodnie.-

Powiat Suwalski :

Dnia 6.b.m. Zarząd oddziału Zw. Zaw. Robotników Przemysłu Drzewnego w Olecku przedstawił dyrekcji miejscowych zakładów przemysłu drzewnego żądanie podwyżki płac robotniczych od 15 do 60 %, zależnie od kategorji pracy, grożąc strajkiem w dniu 8.b.m. w wypadku, gdyby dyrekcja żądań tych nie uwzględniła.-

Dyrekcja zakładów zajęła odrazu stanowisko wręcz nieprzychylne, oświadczając w piśmie do Starostwa, że w razie wybuchu strajku tartak zamknie i całą ilość pozostałego drzewa wyeksped ju je w stanie okrągłym. W sprawie tej Starosta niezwłocznie porozumiał się z miejscowym Inspektorem Pracy, który tegoż dnia inter-

./.

wenjował na miejscu żądając od robotników przedłużenia terminu na wykonanie ich żądania a od zarządu tartaku - nawiązania rokowań z robotnikami. Jednocześnie Starosta uprzedził dyrekcję zakładów, że na wywóz drzewa w stanie okrągłym, co jest sprzeczne z umową dzierżawną tartaku z władzami leśnymi, nie uzyska zezwolenia. W wyniku tego strejk w dniu 8/IV.br. nie został rozpoczęty i prawdopodobnie konflikt zostanie zlikwidowany kompromisowo.-

-.-.-.-.-.-.-.-.-.-.-.-.-.-

VI. Ruch narodowościowy.

a/ żydowski.

Powiat Białostocki.

Dnia 8.b.m. w teatrze "Palace" w Białymstoku odbył się odczyt zbiorowy n.t. " Zadania Koła Żydowskiego w nowym Sejmie", /zorganizowany przez miejscową organizację sjonistyczną/.- pod przewodnictwem Wolfa Hepnera. Przemawiali: senator rabin Rubinsztejn i poseł Farbsztejn. Mówcy scharakteryzowali układ sił parlamentarnych, zaznaczając, że do obecnego Sejmu wszedł cały szereg ludzi nowych, którzy dotychczas nie piastowali godności poselskiej. Po zilustrowaniu oblicza poszczególnych klubów poselskich wogóle i żydowskiego klubu poselskiego w szczególności oraz omówieniu działalności swej w poprzednim Sejmie, prelegenci podkreślili, że obecnie " trzeba będzie podjąć cały szereg spraw związanych z narodowością i kulturą żydowską, które w poprzednim Sejmie były niezałatwione, a w szczególności starać się o rozszerzenie szkolnictwa żydowskiego, opiekę nad towarzystwami kulturalno-oświatowemi i nad klasą pracującą żydowską." Obecnych na odczycie było około 800 osób.-

Dnia 11.b.m. w lokalu T-wa " Linas - Hacedek" w Białymstoku odbyła się akademja młodzieży żydowskiej z powodu 10-cio letniej rocznicy ruchu "hehalmowego". Przemówienia okolicznościowe wygłosili Dobkin z Warszawy i Fajans z Białegostoku. Obecnych - około 80 osób.-

Powiat Ostrowski:

Dnia 7.b.m. sjonista Frydman wygłosił w Zarębach Kościelnych odczyt o życiu i twórczości Pereca. Obecnych na odczycie było - około 50 osób.-

Powiat Szczuczyński :

Dnia 8.b.m. w Grajewie odbyło się walne zebranie członków miejscowego T-wa "Linas Hacedek", na którem wybrano nowy zarząd w składzie: Chaim Chonowski / ortodoks / - prezes, Lipszyc Szmul / sjonista / - wiceprezes, Gabelman Szmul / sjonista / - gospodarz, Tykocki Motel / ortodoks / - skarbnik, Kryński Chaim /sjonista / - sekretarz, Wodowski Jankiel, Finkielsztejn Lejmor, Zajdenberg Mojżesz - Dawid - członkowie zarządu.-

Dnia 7.b.m. odbyło się w Szczuczynie zebranie członków Żydowskiego Banku Spółdzielczego. Na zebraniu tem do Zarządu Banku powołano - Słuckiego Hirsza, Tatelmana Szlomę, Szczyrowskiego Josela i Bermana Jankla.-

Powiat Ostrołęcki :

Dnia 5.b.m. sjonista A. Lipman z Pułtuska wygłosił w Ostrołęce odczyt n.t. " Miłość - a erotyka ".-

Tego samego dnia Finzman z Warszawy wygłosił w Ostrołęce odczyt n.t. " Nowoczesna kultura, a człowiek współczesny", w którym scharakteryzował kulturę żydowską w ubiegłym stuleciu i obecnie.-

Dnia 8.b.m. odbyło się w Myszyńcu uroczyste otwarcie oddziału Poalej-Sjon, którego zarząd stanowią- Abram Zyman-prezes, Radwanowicz Mojżesz - sekretarz i Mojer Zyman-skarbnik, wszyscy zamieszkali w Myszyńcu.-

Powiat Sokólski :

Dnia 7.b.m. przy udziale około 130 osób odbyło się w Sokółce zebranie żydowskiego Banku Ludowego. Na zebraniu tem do nowego zarządu powołano : Godelloga Chackiela, Furmana Mordchela, Bachrana Arona i Frydberga Abrama.-

Dnia 9.b.m. wybrano do nowego zarządu T-wa opieki nad

./.

sierotami żydowskiemi w Sokółce:- Aszkiewicza Bjdę, Werbia Abe, Katkowską Lwję, Szymonowicza Nosena, Korach Gitlę, Dąbrowskiego Lejzora Buchracha Arona.-

b/ białoruski.

Powiat Grodzieński :

Zarząd Okręgowy T-wa Szkoły Białoruskiej w Grodnie czyni przygotowania do mającego się odbyć wdniu 17.b.m. zjazdu okręgowego delegatów T-wa. Poszczególne kurtki T-wa przygotowują materjały, które będą przepracowywane na zjeździe.-

Pozatem wybitniejsi działacze unielegalnionej BWRHromady rozpoczęli wśród hromadowców akcję zbierania składek premjowych i w naturze dla oskarżonych w procesie wileńskim b.B.W.R.Hromady.-

-.-.-.-.-.-.-.-.-.-.-.-

VII. R ó ż n e.

a/ Sprawy graniczne.

Powiat Augustowski:

Dnia 5 bm. do posterunku P.P. w Sopoćkiniach zgłosił się Medanis Zygmunt, który nielegalnie przekroczył granicę z Litwy. Jako powód przybycia do Polski podał, że, będąc nie przychylnie usposobiony do obecnego rządu Kowieńskiego, przystąpił do rzekomo organizowanego i stacjonowanego w Lidzie oddziału litewskiego Plechajtisa.-

Medanis wyraził również gotowość oddania władzom polskim swych usług w charakterze konfidenta na terenie Litwy i Polski; po zbadaniu skierowano go w dniu 6 bm. do dyspozycji Sam.Ref.Inf. DOK.III. w Grodnie.-

Powiat Szczuczyński:

W dniu 5 bm. około godziny 9 wieczorem podczas zatrzymania około 20 osób usiłujących przedostać się zagranicę w okolicy placówki Mierucie, został napadnięty i rozbrojony strażnik z tejże placówki Zaniewski Piotr. Wszczęty natychmiastowy pościg i przeprowadzone dochodzenie doprowadziły do ujęcia sprawców napadu, zorganizowanej bandy przemytniczej w liczbie 9 osób.-

W wyniku dochodzeń ustalono, iż zatrzymani dnia 5 bm. w pobliżu placówki Mierucie - kolonista niemiecki z powiatu /Woj.Wołyńskie/ Szydler Emil z żoną, prowadzeni byli wraz z kilkunastu innymi kolonistami przez działającą oddawna, zorganizowaną bandę, a mianowicie: Kuligowskiego Stanisława, Pawłowskiego Antoniego, Sendkowskiego Aleksandra, Pinkowskiego Józefa, Majewskiego Józefa i b-ci Jana i Aleksandra Świderskiego. Wymienieni porozumiewali się przez Kuligowskiego Stanisława, jeżdżącego w tym celu na Wołyń, względnie za pośrednictwem korespondencji, kierowanej na imię Świderskiego Aleksandra z kolonistami niemieckimi, zam. w Wojew.Wołyńskiem, którzy

110

ostatnim kwartale masowo wyjeżdżają nielegalnie przez granicę rzekomo na roboty rolne do Prus Wschodnich.-

Partja prowadzona w dniu 5 bm. przez Kuligowskiego Stanisława i Pawłowskiego Antoniego przybyła do omówionego miejsca, a mianowicie na stację Ozowiec, skąd przygotowane przez wymienionych furmanki odwiozły ją na kolonję Konopki-Uściański, gdzie została ukryta w mieszkaniu Potapskiej Marjanny i Romatowskiego Józefa. Za ukrycie Potapska otrzymała 10 zł., szwagier jej Górski Jan 50 zł. zatęczone przy dochodzeniu, Romatowski natomiast 24 zł. Partja, licząca około 20 osób, poprowadzona była ku granicy około godz.9-ej wiecz. przez Kuligowskiego Stanisława, Pawłowskiego Antoniego, Sendkowskiego i b-ci Świderskich przez las Konopski i pola w kierunku Miruć. Wszyscy wezwani zostali na granicy przez strażnika z placówki Mirucie-Zaniewskiego Piotra - okrzykiem "stój" [illegible]ce do góry, do zatrzymania się, lecz wezwania tego nie usłuchali, przebiegając granicę na stronę pruską i nie zważając na oddawane strzały. Zaniewskiemu udało się zatrzymać pięciu, których skierował z powrotem, lecz w trakcie tego Kuligowski podbiegł z tyłu do Zaniewskiego, wyrwał mu karabin, przewrócił na ziemię i począł go bić; z pomocą przybiegli mu Pawłowski Antoni, Sendkowski Józef i b-cia Świderscy, co dowodzi fakt ukrycia zabranego karabinu Zaniewskiemu po stronie niemieckiej w pobliżu wsi Popowo w zasiekłych kartoflach. Po zbiciu strażnika napastnicy z emigrantami zbiegli do Prus, za wyjątkiem zatrzymanego Szymdlera i jego żony.-

Oprócz powyżej omawianej partji tegoż dnia i tymże pociągiem przybyła druga partja emigrantów w ilości 12 osób do stacji Rudy, a następnie furmankami do Grajewa. Przewodniczyli tu Pieńkowski Józef i Majewski Józef, którzy, jak ustalono, ukrywali przyjezdnych w piekarni Rutkowskiego przy ulicy Rudzkiej w Grajewie.-

Około godz.18-ej wyprowadzili oni ukrytych z piekarni i przeprowadzili ich przez granicę w pobliżu wsi Rosówka, Pie-

kowski i Majewski powrócili w dniu następnym o godz.4 rano w towarzystwie przewodników pierwszej partji - Pawłowskiego, Sendkowskiego i Aleksandra Świderskiego. Pozostał w Prusach jedynie Kuligowski Stanisław, który udał się do swej matki, pracującej u jednego z gospodarzy wsi Długosze.-

Wszyscy wyżej wymienieni - za wyjątkiem Kulikowskiego Stanisława wraz z dowodami rzeczowymi zostali przekazani w dn. 7 bm. Sędziemu Śledczemu w Grajewie.-

Kuligowski Stanisław aresztowany po przybyciu z Prus w dniu 10 bm. został przekazany także władzom sądowym.-

---

b/ Protest kupiectwa żydowskiego.

Powiat Wysoko-Maz.

Dnia 3 bm. o godzinie 11 min.20 w Wysokiem-Mazowieckiem zostały zamknięte wszystkie sklepy żydowskie na znak protestu przeciwko nadmiernemu obciążaniu kupiectwa podatkiem obrotowym i z powodu niep[illegible]nia do komisji opiniującej przy wymiarze tego podatku przedstawicieli ludności żydowskiej. Po zamknięciu sklepów manifestujący kupcy wysłali delegację do Naczelnika Urzędu Skarbowego, któremu delegacja ta przedstawiła powody protestu. O godzinie 12-ej tegoż dnia sklepy zostały otwarte.-

---

c/ Ucieczka więźniów.

Powiat Suwalski:

W dniu 8 kwietnia rb. między godz. 11 a 12 w południe z więzienia Suwalskiego zbiegło 4-ch więźniów: 1/ August Kil skazany na 8 lat więzienia zastępującego dom poprawy z art. 51,584 cz.2 i 585 cz.I K.K., 2/ Józef Wysocki, skazany na 6 lat ciężkiego więzienia z art.584 cz.2 K.K., 3/ Kazimierz Olechno, skazany na 3 lata więzienia zastępującego dom poprawy z art.587 cz.I K.K. i 4/ Wincenty Olszewski, skazany na

///

jeden rok więzienia zastępującego dom poprawy z art. 49 i 453 K. K., na których wyroki niedawno zapadłe, jeszcze się nie uprawomocniły. Ucieczka miała miejsce w czasie przechadzki więźniów na podwórzu więzienia, na którem pilnowało ich dwóch dozorców. Przechadzający się Kil podszedł do jednego z dozorców z prośbą o pozwolenie zapalenia papierosa i w tymże momencie począł mu wyrywać karabin, co mu się udało dzięki pomocy drugiego więźnia Olszewskiego. Jednocześnie dwaj inni więźniowie, Wysocki i Olechno rzucili się z tyłu na drugiego dozorcę, powaliwszy go na ziemię, również odebrali mu karabin. Po rozbrojeniu pierwszego dozorcy, Kil i Olszewski wyrwali stojący na podwórzu więzienia słup z latarnią, przystawili go do muru ogradzającego więzienia i wszyscy czterej wydostali się po nim na zewnątrz więzienia, uciekając w kierunku rogatki Kalwaryjskiej. Tam wsiedli na spotkaną furmankę, z której uprzednio wyrzucili właściciela i odjechali gościńcem Jeleniewskim w kierunku lasu, gdzie porzucili furmankę i ukryli się. Natychmiast po otrzymaniu wiadomości o ucieczce zarządzono alarm i wysłano w pościg oddział policji. Również, na skutek żądania Starosty wysłano oddział 60-ciu żołnierzy z 29 Baonu K.O.P., jednak akcja ta pozytywnego wyniku nie dała. Według posiadanych danych zbiegowie ukrywają się w lasach na terenie powiatu suwalskiego, otrzymując pożywienie od swych znajomych i dawnych wspólników. Ostatnio dwóch z nich widziano na terenie gminy Krasnopol, dokąd przedostali się prawdopodobnie z zamiarem przekroczenia granicy na Litwę. W związku z tem wszczęto tam obławę, którą kieruje osobiście powiatowy Komendant P.P., i wzmocniono obsadę granicy polsko-litewskiej.-

---

d/ Przestępczość kryminalna.

1/ Napad rabunkowy.

Powiat Sokólski:

Dnia 11 bm. zgłosił się posterunek P.P. w Dąbrowie, powia-

tu sokólskiego. Karpowicz Stanisław, zamieszkały w budce kolejowej - około wsi Kamienna - Nowa, gm. Dąbrowa, który zameldował iż podczas jego nieobecności w dniu 9.kwietnia br. wieczorem napadło na jego dom 4-ch osobników, którzy po wyrwaniu okna wdarli się do wnętrza mieszkania, zrabowali 40 zł. gotówką w banknotach po 10 złotych i artykuły spożywcze na sumę około 100 zł. W mieszkaniu znajdowało się w krytycznym momencie 5-ro dzieci pokrzywdzonego, z których najstarsze liczy lat 14. Napastnicy grozili dzieciom spaleniem domu w razie niestworzenia im drzwi do pokoju, w którym się ukryły.-

Jak stwierdzono napadu dokonali mieszkańcy wsi Kamienna-Nowa, Sapokowski Józef, lat 20, Krzywos Stanisław, lat 17, Zyskowski Antoni, lat 17 i Pudko Stanisław, lat 15, którzy do winy przyznali się. Zrabowanych pieniędzy, jak również artykułów spożywczych nie odnaleziono. Według oświadczenia sprawców napadu zrabowane pieniądze omawiani zagubili, a prowiant skonsumowali. Winnych przekazano władzom sądowym.-

---

2/ M o r d e r s t w o.

Powiat Grodzieński.

W dniu 12 bm. został odnaleziony w odległości 700 kroków od swego mieszkania trup Klejna Kazimierza, lat 29, osadnika wojskowego, zamieszkałego w odosobnionej osadzie Brzostowiczany, powiatu grodzieńskiego. Jak stwierdzono Klejn został zamordowany kilku uderzeniami ostrym narzędziem w głowę, a następnie wrzucony do dołu, napełnionego wodą. Istnieje przypuszczenie, że morderstwa dokonano na tle rabunku, ponieważ Klejn przed kilkoma dniami otrzymał około 1500 zł. pożyczki państwowej.-

---

112

3/ Zabójstwa.

Powiat Bielsk-Podlaski.

Dnia 13 bm. do posterunku P.P. w Łosince, powiatu bielskiego zgłosiła się mieszkanka wsi Koszówka, gm. Łosińska Grebel Aleksandra która zameldowała, iż w dniu 12 bm. o godz. 20-ej został zabity wystrzałem z rewolweru mąż jej Grebel Mikołaj.-

Sprawca zabójstwa według zeznania Grebelowej ma być mieszkaniec wspomnianej wsi Prokopiuk Mikołaj, którego aresztowano.-

Powiat Ostrów-Maz.

Dnia 5 bm. na strzelnicy około wsi Komorowo, powiatu ostrowskiego, szeregowiec Sztaras Jerzy z załogi szkoły oficerskiej zastrzelił mieszkankę wsi Antoniewo, gm. Komorowo Grzybową Franciszkę, lat 65, która w obrębie strzelnicy zbierała łuski od pocisków.-

---

s/ Użycie broni przez funkcjonarjuszów P.P. i pobicie.-

Powiat Łomżyński.

Dnia 7 bm. w celu zlikwidowania awantury, wywołanej w Łomży przez Stanisława Piotrowskiego, Władysława Dzięgielewskiego i Bolesława Książka, mieszkańców m. Łomży - przez dyżurnego Komisarjatu wydelegowani zostali posterunkowi Wojewoda Józef i Sawiewski Antoni, którym awanturujący się stawili czynny opór, wskutek czego poster. Wojewoda, napadnięty przez Stanisława Piotrowskiego, użył broni palnej, strzelając jeden raz do napastnika, strzał chybił. Awanturników zatrzymano.-

---

Urząd Wojewódzki w Białymstoku.
L. Bp.1108/T.

Białystok,dnia 22 kwietnia 1926.

Sytuacyjne sprawozdanie
tygodniowe Nr.16.

Do

/ według rozdzielnika /

Urząd Wojewódzki przesyła jeden egzemplarz sytuacyjnego sprawozdania tygodniowego Nr.16 za czas od dnia 15 do 21.kwietnia br.

1 załącznik.

Za Wojewodę:

Naczelnik Wydziału Bezp.Publ.

Otrzymują:

1) rozdzielnik
do sytuac.sprawozdaniu
tygodniowem Nr.6.
z 1927 r./

Sytuacyjne sprawozdanie tygodniowe Nr.16.

za czas od dnia 15.do dnia 21.kwietnia 1928.r.

I. Sytuacja ogólna i nastroje ludności.

Społeczeństwo polskie na terenie Województwa Białostockiego jak już podkreślił Urząd Wojewódzki w poprzedniem sprawozdaniu tygodniowem, wyzbywając się psychozy powyborczej - poświęca coraz więcej uwagi przejawom lokalnego życia społecznego, politycznego i ekonomicznego,niemniej jednakże reaguje ono na sprawy wagi ogólno państwowej. Świadczy o tem fakt urządzenia wieców protestacyjnych w Grodnie i Białymstoku przeciwko prześladowaniom Polaków na Śląsku niemieckim, które niewątpliwie spowodują dalsze wystąpienia protestacyjne.-

W związku ze zbliżającym się dniem 1-go maja organizacje robotnicze,ulegające wpływom P.P.S.,Bundu, Poalej-Sjon Lewicy i Prawicy, P.P.S. Lewicy, jak również organizacje komunistyczne i komunizujące prawie we wszystkich ośrodkach robotniczych Województwa Białostockiego przygotowują się do obchodu dnia,bądź w formie pochodów, bądź też w formie akademij, wieców i odczytów.-

Nastroje mas robotniczych i włościańskich w płaszczyźnie przygotowań przedpierwszomajowych Urząd Wojewódzki zobrazował ogólnie w sprawozdaniu przesłanem Ministerstwu dnia 19.b.m. za LBP. 1110/28.r. -Obecnie Urząd Wojewódzki podkreśla,że zarówno P.P.S.jakoteż ugrupowania komunistyczne,jak wynika ze sprawozdań PP.Starostów i organów prowadzących wywiad, dokładają wszelkich starań,ażeby doroczny przegląd ich sił wypadł jak najbardziej okazale.- Oceniając przygotowania P.P.S.,przyznać należy,że dotychczas izoluje się ona całkowicie od komunistów, jednakże do przygotowań tych już dzisiaj wprowadza momenty walki z obozem rządowym.-

Ruch narodowościowy ważniejszych spostrzeżeń nie przyniósł; dominują w nim sprawy żydowskie.-

W działalności organizacyj wywrotowych nacisk intenzywnej w kierunku organizacyjnym przeważa dążenie do inspirowania

./.

wewnętrznych wystąpień o charakterze protestu przeciwko wileńskiemu procesowi b.BWRHromady i białostockiemu procesowi komunistycznemu " 133 ", w którym ważniejszych wydarzeń dotychczas nie było.-

Rozpoczynający się okres robót sezonowych w miastach i robót polnych wiąże się przyczynowo ze stałym, aczkolwiek powolnym - spadkiem bezrobocia.-

Urząd Wojewódzki biorąc pod uwagę projektowane przedsięwzięcia w przemyśle budowlanym i ulegającą poprawie konjunkturę w podstawowych dla Województwa Białostockiego gałęziach przemysłu drzewnego, tekstylnego i chemicznego, przypuszcza, że liczba bezrobotnych, wahająca się obecnie w granicach od 6.700-6.800 w najbliższych tygodniach znacznie się obniży.-

Stan bezpieczeństwa publicznego nie uległ zmianie.-

-.-

II. Ruch polityczny.

Polska Partja Socjalistyczna.

Powiat Grodzieński:

W związku ze bliżającem się obchodem święta 1-majowego w dniu 15.kwietnia b.r. odbyła się w Grodnie konferencja partyjna OKR.PPS i Rady Klasowych Związków Zawodowych przy udziale przedstawicieli Bundu. Na konferencji tej uchwalono zorganizować w dniu 1-go maja pochód, wiec pod gołem niebem i akademję. Następnie zdecydowano utworzenie bloku dla obchodu święta 1-majowego, w którego skład mają wejść: P.P.S., Bund i Okr.Rada Klasowych Związków Zawodowych. Do Komitetu majowego powołano: Skowrońskiego, Mazurkiewicza, Ukasa, Pila, Krasińskiego, Mittelpunkta, Podwińskiego i innych. Komitet ten już w najbliższych dniach ma opracować ścisły program obchodu.-

Powiat Bielsk - Podlaski :

Dnia 14.b.m.bawił w Bielsku - Podlaskim poseł Stanisław Dubois w związku z przygotowaniami do obchodu dnia 1-go maja

/ ,

w Białowieży i Hajnówce.-

Komitet P.P.S. w Hajnówce zorganizował już milicję porządkową, zaś Komitet PPS. w Bielsku na zebraniu w dniu 15.b.m. wyłonił Komitet pierwszomajowy. Zarząd Komitetu PPS.w Bielsku -Podl., wybrany na zebraniu w dniu 15.b.m., stanowią - Stefan Tyszler,b. student politechniki,obecnie bez określonego zajęcia -prezes, Pastor - szewc - wiceprezes, Pietruczuk,wyrobnik - sekretarz, Knapa,młynarz - zast.sekretarza i Niewiński,stolarz - skarbnik.-

Powiat Wys.-Mazowiecki :

Dnia 13.b.m.w Łapach odbył się pod przewodnictwem prezesa miejscowego oddziału ZZK. Szenfelda Bronisława wiec PPS. przy udziale posła Stanisława Duboisa,który,omawiając akcję przedwyborczą PPS.,podkreślił,że pomimo wszelkie przeszkody,jakie w tej akcji partja ta napotykała ze strony policji i władz administracyjnych, osiągnęła ona wspaniałe zwycięstwo przy wyborach.-

O zwycięstwie tem i zrozumieniu wymagań chwili przez wszystkie ugrupowania lewicy parlamentarnej zdaniem posła Duboisa świadczy wybór posła Ignacego Daszyńskiego na Marszałka Sejmu. Następnie poseł Dubois dowodził,że klub poselski BBWr R.,grupujący posłów o różnych przekonaniach,niejednokrotnie wręcz sprzecznych - wcześniej,czy później ulegnie rozbiciu na kilka grup. Dalej poseł Dubois atakował duchowieństwo katolickie zastosowanie przeciw terroru moralnego w okresie przedwyborczym i obecnie /list pasterski ks.biskupa Łukomskiego / względem ludności która w stronnictwach lewicy widzi istotnych obrońców swych interesów. Wreszcie poseł wzywał zebranych do wzięcia masowego udziału w obchodzie święta robotniczego dnia 1-go maja. Obecnych na wiecu - około 800 osób.-

Powiat Suwalski :

Dnia 15.b.m.pod przewodnictwem prezydenta m.Suwałk Żakaja Wawrzyńca odbyło się w Suwałkach zebranie członków P.P.S.,na którem omawiano sprawy pierwszomajowe,które będą przedmiotem obrad ogólnego zebrania robotników,zorganizowanych w związkach zawodowych,mającego się odbyć przed dniem 25.b.m. Obecnych na zebraniu około 60 osób.-

./.

Polskie Stronnictwo Ludowe " Wyzwolenie".

Powiat Ostrołęcki :

Dnia 15.b.m.odbyło się w Ostrołęce powiatowe zebranie organizacyjne P.S.L. "Wyzwolenie" przy udziale posła Nowickiego Zygmunta,który w dłuższem przemówieniu zapoznał zebranych z układem sił parlamentarnych w Sejmie,podkreślając,że klub sejmowy listy Nr.1.rozbija się na szereg grup już przy pierwszem rozpatrywaniu przez Sejm zagadnień agrarno - socjalnych,co spowodować może rozwiązanie Sejmu.-

Pozatem poseł Nowicki m.in.zaznaczył,że P.S.L."Wyzwolenie" wspólnie z Blokiem lewicy sejmowej zwalcza konsekwentnie "jedyną"urzędniczo-obszarniczą". Po przemówieniu posła Nowickiego przystąpiono do wyborów Komitetu Powiatowego Stronnictwa,do którego weszli: Milewski z gm.Rzekuń,b.kandydat do Senatu - prezes, Grochowski z Ostrołęki - sekretarz oraz członkowie Kaczyński, Szczepaniak Stefan, Krajewski Piotyś Ostrołęki,Olek-diak Władysław i Kruk Stanisław z Goworowa,Dobkowski ze wsi Piski,Wyrębek Józef, Kaczyński i Kapuściński ze wsi Dylewo,Marek Maciej ze wsi Szczawin, Dukiewicz Leon i Mroz Józef ze wsi Nasiadki,Skowroński i Grabowski Stanisław ze wsi Nakły.Obecnych na zebraniu było około 40 osób.-

---

Obóz Agrarjuszy.

Powiat Sokólski :

Dnia 15.b.m.poseł Sawicki Adolf zwołał wiec sprawozdawczy w m.Suchowoli. Przemówienie jego miało charakter wybitnie opozycyjny w odniesieniu do Rządu. Podkreślał on przedewszystkiem,że władze administracyjne wpływały na wynik wyborów,dopuszczając się szeregu nadużyć oraz, że Rząd nie liczy się w niczem z postanowieniami Konstytucji.Omawiając przyjęte przez Sejm prowizorjum budżetowe, poseł zaznaczył,że budżet ten obciąża wyłącznie włościaństwo,wobec czego masy włościańskie muszą solidarnie dążyć do "niesienia obecnego pano-

wania urzędniczego".-

Wreszcie na uwagę zasługuje oświadczenie posła Sawickiego, że zamierza on zgłosić w najbliższym czasie przystąpienie do Klubu Stronnictwa Chłopskiego. Obecnych na wiecu było około 300 osób.-

Bezpartyjny Blok Współpracy z Rządem.

Dnia 9.b.m.w osadzie Sztabin, powiatu augustowskiego odbył się sprawozdawczy wiec posła Łazarskiego Michała.-

-.-.-.-.-.-.-.-.-.-.-.-.-.-.-.-

III. Ruch wywrotowy.

Powiat Białostocki :

Starostwo uzyskało ze źródeł konfidencjonalnych odpis projektu odezwy Okręgowego Komitetu Czerwonej Pomocy w Białymstoku, która ma być kolportowana w czasie procesu KPZB., następującej treści:

" Czerwona pomoc w Polsce. Towarzysze robotnicy i chłopi. Faszystowski Rząd Piłsudskiego robi z więzień " domy śmierci ", stosuje wszelkiego rodzaju represje i straszne męczarnie względem w.p. Głód, zimno w celach. Pozbawia ich pomocy lekarskiej, by przyspieszyć powolne wymieranie w.p. Rząd faszystowski chce złamać, udusić, wygłodzić w.polit., by uniemożliwić im śmiałe przeciwstawienie się burżuazyjnemu sądowi polskiemu, oraz obronę ich przekonań.-

Robotnicy i chłopi. Ten sam los czeka każdego z Was. Przy obecnym Rządzie faszystowskim tysiące z was idą do więzień, stając się tam kalekami. Nie opuszczajcie samotnie w walce waszych braci i sióstr, waszych synów i córek. Ich los jest waszym losem. Masy robotniczo-chłopskie okręgu białost. muszą wylać swój gniew w kampanji protestacyjnej, by obronić więz. polit. Organizujcie zebrania, konferencje, wiece, demonstracje, strajki protestacyjne. Za-

protestujcie przeciwko nieludzkiemu obchodzeniu się z więźniami polit. oraz żądajcie amnestji. Twórzcie stałe koła Mopru, które by się zajęły zbieraniem środków pieniężnych, rzeczy i jedzenia dla w.polit. Wszyscy w obronie w.polit.-

Precz z faszystowskim Rządem Piłsudskiego. Niech żyją więźniowie polit. w całej Polsce. Niech żyje komunizm. Niech żyje Mopr.-

Okręgowy Komitet Czerwonej Pomocy w Białymstoku /Mopr/ kwiecień 1928 r.".-

Powiat Grodziński:

Organa służby bezpieczeństwa powiatu grodzieńskiego zatrzymały w toku dalszej likwidacji organizacyj komunistycznych w gminie Taszańskiej - 1 Kozicza Nauma, 2 Kozicza Arsenja i 3 Surbę Wincentego, mieszkańców wsi Chomiki pod zarzutem należenia do jaczejki KPZB. tejże wsi oraz 4 Czugajewa Ostapa, 5 Czugajewa Ignacego i 6 Siewierkę Arsenjego pod zarzutem należenia do jaczejek KPZB. we wsiach Niecieczę i Kaleniki.- Wszystkich z materjałami oskarżenia przekazano dnia 13.b.m. Sędziemu Śledczemu III-go rewiru w Grodnie.-

Powiat Bielsk - Podlaski:

W nocy z dnia 14. na 15.b.m. w Mielniku około cerkwi podczas rezurekcji rozrzucono kilkadziesiąt egzemplarzy wydawnictw komunistycznych, różnych edycyj, notowanych już w sytuacyjnych sprawozdaniach tygodniowych Urzędu Wojewódzkiego.-

Powiat Łomżyński:

Dnia 14.b.m. w pociągu osobowym, zdążającym z Warszawy do Łomży, pomiędzy Śniadowem i Łomżą został zatrzymany sekretarz Komitetu PPS. Lewicy w Łomży, Wacław Wnorowski, podejrzany od dłuższego czasu o działalność komunistyczną. Przy zatrzymanym znaleziono transport literatury / około 8 kg./, zawierający m.in. kilkadziesiąt egzemplarzy okólnika pierwszomajowego CKWPPS. Lewicy i Nr.1. Biuletynu Międzypartyjnego Sekretarjatu dla walki o amnestję w sprawie procesu b. BWHHromady. Zatrzymany Wnorowski wracał prawdopodobnie z KC. KPP, dokąd delegowany był w sprawach pierwszo-

./.

majowych przez łomżyńskie Komitety PPS.Lewicy i KPP.-

Wnorowskiego z materjałami oskarżenia przekazano władzom sądowym.-

Powiat Wołkowyski :

Starostwo uzyskało informacje, że organizacje KPZB.w gminie pieskowskiej czynią przygotowania do szerszych wystąpień pierwszomajowych.-

-.-.-.-.-.-.-.-.-.-.-.-.-.-.-.-

IV. Ruch zawodowy.

Powiat Białostocki:

Dnia 17.b.m. w Białymstoku odbyło się walne zebranie właścicieli teatrów świetlnych z całego terenu Województwa Białostockiego pod przewodnictwem Artura Unfernerta z Białegostoku. Na zebraniu tem wybrano Lewińskiego Aleksandra i M.Rubinsztejna jako delegatów na mający się odbyć w Warszawie ogólnokrajowy Zjazd Polskiego Zw.Właścicieli Teatrów świetlnych.-

Powiat Ostrołęcki:

W ubiegłym tygodniu ukonstytuował się nowy zarząd oddziału Związku Zawodowego Robotników Przemysłu Odzieżowego w Ostrołęce. Zarząd ten stanowią - Szafran Icek- prezes, Ruś Major - wiceprezes, Żółkiewicz Mejer - sekretarz, Perkal Berek - skarbnik oraz Krymkiewicz Wolf, Chanowicz Nosen i Tobiasz Moszek - członkowie.-

Powiat Łomżyński :

Powstały niedawno w Zambrowie oddział Zw.Zaw.Robotników Przemysłu Odzieżowego,kierowany przez komunizującego Chochoła vel Chochłowicza Lejzora, rozwija intensywną działalność organizacyjną.-

Powiat Suwalski :

Dnia 15.b.m. w Suwałkach odbyło się zebranie członków Związku Rzemieślników Chrześcjan przy obecności około 150 osób. Na zebraniu tem Stefan Sosnkowski referował sprawę rejestracji

./.

rzemieślników w myśl wskazań nowej ustawy przemysłowej.-

Powiat Sokólski:

Dnia 14.b.m.w Sokółce przy udziale około 40 osób odbyło się zebranie Związku Kupców,na którem do nowego zarządu powołano - Grosberga Jakóba, Norwinda Wolfa, Czałwesa Mowszę, Brandę Mowszę i Gutsztejna Jakóba.-

Powiat Szczuczyński:

Dnia 9.b.m.odbyło się w Szczuczynie ogólne zebranie Związku Kupców w sprawie wyborów nowego zarządu,do którego zostali wybrani Ozerowicz Moszko - prezes, Farber Tobjasz - wiceprezes, Lewinowicz Berko - kasjer oraz Beźmiernny Abram i Lejzerson Atler - członkowie.-

Dnia 15.b.m.w Grajewie odbyło się zebranie ogólne członków Związku Rzemieślników Chrześcjan pod przewodnictwem Jana Zyskowskiego. Na zebraniu tem omówiono sprawę wyborów do izby rzemieślniczej oraz wybrano Zyskowskiego Jana, Zalewskiego Franciszka i Dryzbę Jana do komisji przygotowawczej. Obecnych - około 150 osób.

Powiat Augustowski :

Dnia 15.b.m.w Augustowie odbyło się zebranie członków koła Zw.Inwalidów Wojennych RP. Omawiano sprawę refundowania sztandaru związkowego.-

-.-.-.-.-.-.-.-.-.-.-.-.-.-

V. Kryzys w przemyśle,bezrobocie,strajki.

Powiat Białostocki:

Dnia 18.b.m.uruchomiona została po przeprowadzeniu remontu fabryka sukna i kołder braci Artura i Aleksandra Walterów w Wasilkowie,zatrudniająca 40 robotników.-

Dnia 17.b.m. w tartakach państwowych w Czarnej - Wsi zastrajkowało 256 robotników, protestując w ten sposób przeciwko nieprzyjęciu ich delegacji przez Inspektora Lasów Państwowych / Dyrekcja Siedlecka /. Strajkujący przystąpili do pracy dnia 18.b.m.o godz.15-ej. Strajkiem kierował Mazanko Roman, członek

./.

118

OKRPPS. i Okr.Rady Kl.Zw.Zawod.w Białymstoku.-

Stan bezrobocia w Białymstoku i powiecie według danych z dnia 19.b.m.przedstawia się następująco: bezrobotnych 4830 / dnia 12.bm.- 4704/, w tem robotników przemysłu tytoniowego - 48, tekstylnego - 2754, budowlanego - 235, metalurgicznego - 125,robotników wykwalifikowanych - 687, niewykwalifikowanych - 712 i pracowników umysłowych - 262. Z pomocy korzysta: z zasiłków ustawowych - 1910 robotników i 27 pracowników; z zapomóg doraźnych - 407 osób.-

Powiat Grodzieński :

Dnia 18.b.m.w Grodnie i powiecie było 1228 bezrobotnych /dnia 10 b.m. - 1235 /, w tem robotników przemysłu metalurgicznego - 36, budowlanego - 107, spożywczego - 251, rolnych - 6, robotników wykwalifikowanych - 251, niewykwalifikowanych - 474 i pracowników umysłowych - 88.-

Z zapomóg korzysta: z akcji ustawowej 233 osób; z akcji doraźnej 30 osób.-

Powiat Łomżyński :

Związek Zawodowy Robotników Szewskich w Łomży zwołał w ostatnim czasie kilka zebrań swych członków,na których zdecydowano ostatecznie zgłosić pośrednio przez Inspektora Pracy żądanie podwyżki płac o 22 %. Wobec tego, że przedsiębiorcy żądanie to odrzucili,dnia 18.b.m. przerwało pracę 250 robotników szewskich, którzy domagają się przyznania im 40 % podwyżki dotychczasowej skali płac. Strajk ma dotychczas przebieg spokojny. Stan bezrobocia w powiecie stopniowo, lecz stale obniża się.-

Dnia 18.b.m. było w powiecie 534 bezrobotnych,co w porównaniu ze stanem z dnia 11.b.m. uwidacznia zmniejszenie się w ub.tyg. liczby bezrobotnych o 67.-

Powiat Augustowski :

Bez pracy w powiecie pozostaje 196 osób. Liczba bezrobotnych w ub.tygodniu wzrosła o 55 / bezrobotnych / z powodu zredukowania 55 robotników w zakładach przemysłu drzewnego w Lipowcu i 10 robotników w zakładach augustowskiej spółki rybackiej.

./.

Powiat Szczuczyński:

Na zebraniu bezrobotnych dnia 15.b.m.w Grajewie wybra[no] delegację / Stefan Klimczyk, Jan Wasilewski i Jan Sobczyński / która ma zabiegać u władz samorządowych o uruchomienie robó[t] inwestycyjnych. Obecnych na zebraniu było - około 100 osób.-

-.-.-.-.-.-.-.-.-.-.-.-

VI. Ruch społeczny.

Powiat Białostocki:

Dnia 17.b.m. redaktor Tadeusz Wieniawa Długoszowski wygłosił w Białymstoku odczyt n.t. " Sąd nad upadłą kobietą". Obecnych na odczycie - około 230 osób.-

Z inicjatywy Obwodu Północnego Związku Obrony Kresów Zachodnich i Stow. Rezerwistów i b.Wojskowych odbyła się w dniu dnia 18.b.m. konferencja w sprawie protestu przeciw gw[ałtom] niemieckim na Górnym Śląsku z udziałem przedstawicieli [wszystkich] miejscowych organizacyj zawodowych i społecznych.-

Po referacie przedstawiciela Związku Obrony Kresów Zachodnich p.Ślusarczyka zabierali głos w dyskusji pp. dyr.Gl[owacki] Urbański, Pietraszewski, Śnieżko , Isaak i inni .-

W wyniku dyskusji postanowiono zorganizować zebranie w szerszem gronie z udziałem prelegentów z Warszawy, którzyby dokładnie poinformowali o stosunkach panujących na Górnym Śląsku oraz zwołać wielki wiec protestacyjny z udziałem jak najszerszych warstw ludności. Wszystkie organizacje obecne na zebraniu, zgłosiły swoją współpracę.-

Do wykonania uchwał konferencji powołano międzystowarzyszeniowy Komitet Organizacyjny, do którego weszli: pp. Sterm[iński] / Narodowa Organizacja Kobiet / Czernecki /redaktor [Dz.] prof. Czerniaków / Towarzystwo Nauczycieli Szkół Średnich i [Wyższych] /, prof. Isaak / Związek Zawodowy Nauczycieli Szkół Średnich / prof. Kosiński / Tow. Krajoznawcze / Ślusarczyk / Stow. Rezerwistów i b. Wojsk. i Zw. Obr. Kresów / i Sanitowski /Zarząd

Cechów Rzemieślniczych /.-

Komitet ten bezzwłocznie przystąpił do akcji i wydał następującą odezwę:

Komitet dla akcji protestacyjnej przeciw gwałtom niemieckim na Górnym Śląsku wzywa

Zarządy wszystkich Organizacyj i Instytucyj w Białymstoku

do przybycia w dn.20.kwietnia b.r. / w piątek / o godz.8.wiecz. do sali Rady Miejskiej na zebranie informacyjne w sprawie protestu przeciw gwałtom niemieckim na Górnym Śląsku.-

Przemawiać będą prelegenci z Warszawy: redaktor Walewski i przedstawiciel Zw.Obr.Kresów Zachodnich.-

W imię dobra Sprawy Narodowej wzywamy wszystkie Zarządy do przybycia w pełnym składzie.-

Powiat Grodzieński :

Komitet Obrony Kresów Zachodnich dnia 15.b.m.urządził w Grodnie w sali Teatru Miejskiego wiec protestacyjny,na który przybyło około 500 osób. Przemówienia na temat ucisku polaków na Śląsku Opolskim oraz wrogiej dla Polski polityki Calondera wygłosili Janina Strzelecka z Warszawy, Swiechowski,dyrektor fabryki tytuniowej i Dąbrowski, dyrektor państwowego gimnazjum męskiego w Grodnie. Po wygłoszonych przemówieniach,które słuchacze przyjęli z uznaniem, zostały uchwalone rezolucje,wyrażające hołd ludowi śląskiemu w uznaniu jego walki o polskość,i protest przeciwko uciskowi niemieckiemu i polityce Calondera.-

Powiat Wołkowyski :

Dnia 11.b.m.student Jankowski z Wilna wygłosił w Wołkowysku odczyt n.t. " Potrzeba lotnictwa oraz obrony przeciwgazowej i powietrznej" przy obecności około 60 osób.-

.-.-.-.-.-.-.-.-

VII. Ruch narodowościowy.

a/ Żydowski

Powiat Białostocki:

Dnia 14 bm. w Białymstoku rabin Dynes Iohok wygłosił w Twie "Misrachi" odczyt n.t. "Jak mamy wychowywać nasze dzieci". Prelegent podkreślał, że młodzież żydowska winna uczęszcz do żydowskich szkół wyznaniowych. Obecnych - około 250 osób.

Tego samego dnia w Białymstoku odbył się wiec sprawozdawc z działalności członków "Bundu" w Radzie Miejskiej - pod przewodnictwem Tabaczyńskiego. Przemawiali - Benjamin Flomenbaum i Tabaczyński, którzy przedstawili zebranym niesłuszny wymiar podatków w odniesieniu do robotników, praktykowany przez starą Radę Miejską, zobrazowali działalność obecnej Rady Miejskiej w kierunku zmniejszenia podatku dla robotników, a zwiększenia dla przedsiębiorców i wreszcie podkreślili starania Rady co do zorganizowania żłóbka dla dzieci, budowy domów dla starców, kalek i inwalidów bez różnicy wyznań. Obecnych - około 1000 osób.-

Powiat Bielsk-Podlaski:

Organizacje Poalej-Sjon Prawicy w powiecie bielskim rozpoczęły akcję opanowywania placówek bundowskich. Inicjatorem i kierownikiem tej akcji jest Izrael Tajchman, kierownik żydowskiej szkoły ludowej w Bielsku-Podlaskim.-

Powiat Ostrów-Maz.

Dnia 11 bm. w Ostrowi Mazowieckiej odbyło się zebranie członków organizacji ortodoksów "Szlomej-Emunej-Izrael", na którem przemawiali Josek Prawda, Jasieński, Pokrzywa i Emeberg. Przedmiotem obrad były wyłącznie sprawy natury religijnej.-

Dnia 12 bm. sjonista Berek Frydman wygłosił w Zarębach Kościelnych odczyt n.t. "Dzieje męczeństwa żydów". Obecnych na odczycie było - około 60 osób.-

Powiat Wołkowyski:

Dnia 15 bm. w Wołkowysku odbyło się doroczne walne zebra-

120

nie członków Twa "Ose". Zebrani w liczbie około 300 osób przyjęli do zatwierdzającej wiadomości sprawozdanie Zarządu, udzielili mu absolutorjum i w drodze uzupełniających wyborów do zarządu tego powołali Rubinsztejna Salomę i Mielechowickiego Samuela.

Powiat Sokólski:

Dnia 14 bm. bundowcy Głogowski Ela i Skabrydski Osaja wygłosili w Sokółce odczyt zbiorowy o ideologji Pereca.-

Powiat Grajewski:

Dnia 14 bm. w Grajewie staraniem biblioteki im. Pereca odbyła się akademja żałobna ku czci Pereca, na której przemówienie okolicznościowe wygłosił Mordechaj Stryjew, poświęcone działalności komunistycznej. -

Dnia 15 bm. odbyło się w Grajewie walne zebranie członków Twa "Menitus-Hased" w sprawie wyborów nowego zarządu, do którego weszli - Kołko Benjamin - prezes, Bajkowski Chaim - skarbnik oraz Tykocki Motel, Tobjaszow Lejzor, Lipszyc Lejba, Finkielsztejn Lejzor, Gerowski Szmul, Sterołyński Pinches i Rechtman Ozer, wszyscy zjonisci - członkowie zarządu. Obecnych na zebraniu - około 120 osób.-

-+++++++++++++++++-

VIII. R ó ż n e.

a/ Sprawy kościelne

Proboszcz parafji Piekuty w powiecie wys.mazowieckim ks. Antoni Gerwel zastosował się energicznie do postanowień listu pasterskiego ks. biskupa łukowskiego i odmówił święceń wielkanocnych we wsiach Kruszewie-Siedlanki, Markowie-Wólce, Tłoczewie i Przasnysie Małej, których ludność głosowała przeważnie na listę Nr.1.-

---

b/ Sprawy sądowe.

Dnia 17 bm. w Sądzie Okręgowym w Białymstoku rozpoczął się

komunistyczny proces "133". O przebiegu procesu Urząd Wojewódzki powiadamia Ministerstwo w dziennych meldunkach doraźnych.-

Dnia 16 bm. w Sądzie Okręgowym w Łomży odbył się proces komunistyczny członków KPP z powiatu kolneńskiego. Sąd skazał Sokołowskiego Antoniego na 4 lata c.w., Kornackiego Judkę Lejzora na 3 lata więzienia, zastępującego dom poprawy, Wąsika Stanisława, Świerczewskiego Jana, Kornackiego Abrama Dawida, Chmurzyńskiego Moszka i Kowalewskiego Stanisława każdego na 2 lata więzienia, zast. dom poprawy - wszystkich z pozbawieniem praw stosownie do art.28 i 30 K.K. oskarżony Czyżewski Bolesław został uniewinniony.-

---

a/ Sprawy graniczne.

Dnia 15 bm. w pobliżu granicy litewskiej na terenie gminy Giby, powiatu suwalskiego znaleziono zwłoki mieszkańca wsi Kalety, gminy Giby - Antoniego Dereniejszyka.-

Według oświadczenia litewskiej straży granicznej - Dereniejszyk zabity został przez jej funkcjonariuszów, na których rzekomo napadł. Dochodzenie w tej sprawie trwa.-

---

d/ Ucieczka więźniów.

/vide wyt. sprawozdanie tygodniowe Nr.15/.

Trwająca jeszcze akcja poszukiwania zbiegłych w dniu 8 bm. z więzienia Suwalskiego czterech aresztantów dotychczas pozytywnego wyniku nie dała. Wyśledzenie i ujęcie ich utrudnia fakt, że w dzień ukrywają się oni w lasach, a w nocy, posiadając dużo sympatyków z pośród dawnych wspólników, jakoteż wielu krewnych i znajomych na terenie powiatu suwalskiego otrzymują od nich pomoc w postaci żywności i schronienia. W dniu 13 bm. otrzymano wiadomość, iż w nocy z 10 na 11 kwietnia zbiegli aresztanci byli widziani w Berznikach u gospodarza Władysława Janulewi-

121

czna /poznali go w więzieniu, gdzie odbywał karę za kradzież zboża/, który wieczorem 11 bm. przeprowadził ich na Litwę. Niezwłocznie po otrzymaniu tej wiadomości Januleviczna aresztowano i przekazano władzom sądowym, a jednocześnie Starosta Suwalski odniósł się do naczelnika powiatu litewskiego w Łidzieju o wdrożenie poszukiwań, przytrzymanie i wydanie zbiegów polskim władzom granicznym, względnie policyjnym.-

---

a/ Przestępczość kryminalna.

Napad rabunkowy:

Powiat Bielsk-Podlaski:

Dnia 9 bm. na powracającego do domu ze wsi Kocc-Basie, gm. Rudka, pow. bielskiego, mieszkańca wsi Kocc-Schaby, tejże gminy, Wodyńskiego Józefa, dokonany został napad przez mieszkańca wsi Kocc-Basie, Kazimierza Zero, który uderzywszy Wodyńskiego kilkakrotnie kijem, zażądał od niego wydania mu pieniędzy. Na wszczęty krzyk, napastnik zbiegł, nic nie zrabowawszy. Zero został ujęty i przekazany władzom sądowym.-

Zabójstwa.

Powiat Ostrów Maz.

Dnia 4 bm. mieszkaniec wsi Zaręby - Kościelne, powiatu ostrowskiego, Selich Stanisław, w czasie sprzeczki uderzył tępem narzędziem w głowę mieszkańca wsi Uścianek-Nielki, gm. Zaręby, Antoniego Uściańskiego, który wskutek otrzymanych obrażeń cielesnych zmarł w dniu 10 bm. w szpitalu w Warszawie. Sprawcę zabójstwa aresztowano.-

Powiat Grodzieński:

Dnia 9 bm. w czasie wynikłej na zabawie bójki we wsi Lichacze, gm. Porzecze, pow. grodzieńskiego, pobity został mieszkaniec tejże wsi Lewko Józef, który wskutek odniesionych ran zmarł w dniu 10 bm. w szpitalu w Grodnie.- Sprawców za-

bójstwa, mieszkańców wsi Lichacze: Szymanowskiego Józefa, Radziuka Józefa i Szymanowskiego Antoniego aresztowano i przekazano władzom sądowym.-

Dnia 15 bm. w czasie bójki we wsi Marcinkance, powiatu grodzieńskiego, biorący w niej udział w stanie podchmielonym starszy szeregowiec 23 Baonu K.O.P. Banach Jan dwoma wystrzałami z karabinu położył trupem na miejscu mieszkańców tejże wsi Jana Michałowskiego i Jana Pietruszczyka. Banacha aresztowano.-

Powiat Bielsk-Podlaski:

Dnia 20 bm. w lesie w pobliżu wsi Malec, gm. Skórzec, powiatu bielskiego wystrzałem z rewolweru zabity został mieszkaniec tejże wsi Ogórek Jan, lat 21. Sprawcę zabójstwa, mieszkańca wsi Skórzec Zawistowskiego Jana, lat 17, aresztowano. Przyczyna zbrodni narazie nieustalona.-

---

Znalezienie zwłok:

Powiat Białostocki:

Dnia 19 bm. wieczorem w rzece Białej obok fabryki Gierca w Białymstoku przy ul. Nowo-Warszawskiej 22 znaleziono zwłoki nieznanej kobiety w podeszłym wieku, owinięte w worek. Zwłoki te od dłuższego czasu pozostawały w wodzie. Przyczyna śmierci, jak również tożsamość zwłok dotychczas nieustalone.-

---

f/ P o ż a r y.

Powiat Wołkowyski:

Dnia 16 bm. wybuchł pożar w majątku państwowym Świsłoczy, powiatu wołkowyskiego. Spłonęła doszczętnie stajnia z inwentarzem żywym, narzędziami rolniczemi oraz 300 kwintalami sztucznych nawozów. Straty narazie nieustalone. Pożar powstał wskutek nieostrożnego obchodzenia się z ogniem przez masztelarza Jana Kosowskiego.

Białystok, dnia 21 kwietnia 1928 roku

Za Wojewodę:

Naczelnik Wydziału Bezp.Publ.

122

Urząd Wojewódzki w Białymstoku.

L. BP. 1173/28.T.

Białystok dnia 28 kwietnia 1928.r.

Sytuacyjne sprawozdanie tygodniowe Nr.17.

Do

/ Według rozdzielnika /

Tajne.

Urząd Wojewódzki przesyła jeden egzemplarz sytuacyjnego sprawozdania tygodniowego Nr.17 za czas od 22.do 28.kwietnia 1928 roku.-

1 zał.

Za Wojewodę:

Kamiński

Naczelnik Wydziału Bezp.Publ.

Otrzymują :

/ Jak rozdzielnik w sytuac.sprawozdaniu tygodniowem Nr. 6,z 1927 roku./

Sytuacyjne sprawozdanie tygodniowe Nr.17.
za czas od dnia 22.do dnia 28.kwietnia 1928 roku.

I. Sytuacja ogólna i nastroje ludności.

Na okres sprawozdawczy przypada znaczne stosunkowo jednak zmniejszenie niż w latach poprzednich ożywienie wśród organizacyj robotniczych w związku z przygotowaniami do obchodu dnia 1-go maja. Szczegóły tych przygotowań zobrazowane zostały w sprawozdaniach specjalnych przesłanych Ministerstwa Spraw Wewnętrznych. Stanowią one pewne charakterystyczne światło na ogólne nastroje panujące wśród mas robotniczych oraz odsłaniają skalę wpływów PPS. i opozycyjnej względem niej lewicy na te masy. PPS. w większych ośrodkach robotniczych Województwa Białostockiego na ogół niechętnie przystępuje do organizowania pochodów pierwszomajowych, bojąc się, by nie uszczuplały one osłabienia jej wpływów z jednej strony - i nie widząc do pewnego stopnia możności odbycia tych pochodów pod hasłami, które dyktowałoby partji jej opozycyjne stanowisko względem Rządu - z drugiej strony.- Ponadto we wszelkich poczynaniach pierwszomajowych PPS. zwalczana jest przez komunizującą lewicę usiłującą wykorzystać obchody pierwszomajowe do zewnętrznych wystąpień przeciwpaństwowych, czemu przynać należy, PPS. do ostatniej chwili skutecznie się przeciwstawiała. Według dotychczasowych informacyj w Białymstoku zrezygnowała ona z udziału w organizowanym przez nią pochodzie związków komunistycznych, odrzucając daleko idące ich hasła pierwszomajowe, w Grodnie izolowała się nawet od Bundu, taktycznie popierającego tak z lewicą robotniczą / komuniści / i wreszcie w Łomży zapowiedziała, że nie dopuści do zorganizowania pochodu przez PPS. Lewicę i komunistów.-

O ile PPS. stanęła do wyraźnej walki z komunistami i PPS. Lewicą w płaszczyźnie przygotowań pierwszomajowych, o tyle Bund bądź niedwuznacznie komunistów i PPS. Lewicę popiera, / Grodno/, bądź też biernie wspomianę walkę PPS. obserwuje / Białystok /.

Poza sprawami pierwszomajowemi, uwagę społeczeństwa polskiego absorbowała akcja protestacyjna przeciwko filogermańskiej

działalności prezydenta Calondera i - prześladowaniu Polaków na Śląsku niemieckim. Społeczeństwo żydowskie rozpoczęło już przygotowania do wyborów do gmin wyznaniowych.-

W ruchu zawodowym poważne miejsce zajmują przygotowania Związków Rzemieślniczych do wyborów do izb rzemieślniczych.-

Ruch wywrotowy, związany ściśle w swych przejawach z przygotowaniami organizacyj robotniczych do obchodów pierwszomajowych, komunistycznym procesem " 133 " w Białymstoku i procesem b.BWRHromady w Wilnie, dostarczył organom służby bezpieczeństwa licznych spostrzeżeń, które w pierwszym rzędzie dotyczą intensywnej akcji odbudowy likwidowanego raz poraz OK.KPZB.Grodno oraz rozbudowania sieci partyjnej KPZB.w powiatach sokólskim i bielskim i sieci KPP.w zachodnich powiatach Województwa Białostockiego przy opamiętaniu się o Łomżę, gdzie istnieją komitety PPS.Lewicy i KPP.- Akcja ta w ubiegłym tygodniu sparaliżowana została w Grodnie i powiecie grodzieńskim oraz w Sokółce szerszemi represjami, które zniszczyły poważnie stan organizacyjnego posiadania kompartji.-

Wreszcie w okresie sprawozdawczym dostrzeżono wśród ludności białoruskiej w powiecie bielskim lokalne objawy grawitowania do kościoła unickiego oraz związane z niem zabiegi tej ludności w Wileńskiej Kurji arcybiskupiej i przeciwakcję ze strony zaniepokojonego tem kleru prawosławnego.-

Liczba bezrobotnych, wynosząca w poprzednim okresie sprawozdawczym 6700 - 6800, zmalała obecnie do 6356.-

Nakoniec zaznaczyć należy, że ogół społeczeństwa bez różnicy wierzeń politycznych żywo interesuje się sprawami, związanemi z uroczystym obchodem święta narodowego Trzeciego Maja.-

-.-.-.-.-.-.-.-.-.-

II. Ruch polityczny.

a/ Polska Partja Socjalistyczna.

Powiat Łomżyński:

Dnia 22.b.m. w lokalu T-wa Domu Ludowego w Łomży odbył się sprawozdawczy wiec posła dr. M. Czarneckiego który omówił układ sił parlamentarnych w Sejmie i zadania PPS. na najbliższą przyszłość.-

W trakcie omawiania sprawy obchodu pierwszomajowego w Łomży poseł Czarnecki m.in. podkreślił, " Ci panowie / obecni na wiecu komuniści /, którym pachnie Wschód, zamierzają jak w roku ubiegłym zorganizować demonstracje w dniu 1.maja. Lecz to się im nie uda, gdyż PPS. śmiało i otwarcie wystąpi przeciwko tym panom i nie pozwoli im na urządzanie zebrań w Domu Ludowym" Oświadczenia to wywołało chaotyczne wystąpienie opozycji zwolenników KPP i PPS. Lewicy, której przewodził komunizujący Wacław Popławski. Wobec opanowania sytuacji przez prezydjum wiecu - potrzeba interwencji policji nie zachodziła. Obecnych na wiecu było około 700 osób. -

Powiat Bielsk - Podlaski :

Poseł Dubois Stanisław prowadzi w powiecie bielskim nadal rozpoczętą zaraz po wyborach akcję zmierzającą do opanowania wpływami PPS. miejscowości powiatu zamieszkałych przez ludność białoruską. W ub.tygodniu zwołał on wiece sprawozdawcze w Kleszczelach i Czeremsze / oba dnia 23.b.m./. Przemówienia jego na tych wiecach bardziej charakterystycznych momentów nie zawierały.-

b/ P.S.L. " Wyzwolenie ".

Powiat Białostocki :

Dnia 22.b.m. senator Iżycki Aleksander zwołał wiec sprawozdawczy w Trościanmem, na którym omawiał rozpatrywany obecnie sejm Sejm budżet Państwa i wskazywał na konieczność organizowania się włościaństwa do walki o swe istotne interesy w szeregach

P.S.L. " Wyzwolenie ". Obecnych na wiecu - około 300 osób.-

-.-.-.-.-.-.-.-.-.-.-.-.-

III. Ruch wywrotowy.

Powiat Grodzieński :

Na podstawie zdyskanych w ostatnich dniach konkretnych materjałów, dotyczących działalności OK.KPZB.na terenie Grodna i powiatu grodzieńskiego oraz w związku z przejęciem transportu literatury komunistycznej w Grodnie dnia 20.b.m.organa służby bezpieczeństwa przystąpiły w tymże dniu do likwidacji KPZB. na terenie m.Grodna, której wyniki do chwili obecnej przedstawiają się następująco:

W toku rozpoczętej akcji likwidacyjnej zostali zatrzymani: 1/ Miłoszewski Konstanty, mieszkaniec wsi Zarubicze,gm.Indura,pełnomocnik listy wyborczej kandydatów do Sejmu " Jedności Robotniczo-Chłopskiej", który,będąc członkiem KPZB.,z polecenia członków OK." Alomzy" i innych zorganizował podczas wyborów wspomnianą listę i prowadził na rzecz jej agitację,a po wyborach pozostał nadal w ścisłym kontakcie z OK.KPZB.Grodno;

2/ Sawicki Mikołaj,mieszkaniec wsi Zarubicze,gm.Indura, członek jaczejki komunistycznej w tejże wsi. Wymieniony został zatrzymany wraz z dwoma paczkami literatury komunistycznej, przeznaczonej dla rejonowych komitetów KPZB.w Indurze i Łasay w chwili,gdy usiłował wyjechać z Grodna autobusem.Wśród zatrzymanej literatury komunistycznej znajdowały się następujące wydawnictwa: 1/ jeden okólnik SSekretarjatu KPP.-Wydziału Rolnego p.t. " W sprawie najbliższych akcji i pracy partji na wsi" z marca 1928 r., 2/ jeden egzemplarz sprawozdania p.t." Dalsze materjały w sprawie trockizmu", wydanego przez Agitprop KCKPP. 3/ jeden egzemplarz jednodniówki p.t."Młodzież pracująca"-marzec,Kraków 1928 r.", 4/ jeden egzemplarz " Czerwonego sztandaru " Nr.5, 5/ dwa okólniki w języku polskim,przeważnie o treści omawiającej akcję 1-majową, 7/ 564 egzempl.odezwy pierwszo-

./.

125

miejscowej w języku rosyjskim i 6/ 2 kwitarjusze "Mopru" z napisami " Grodzieński Okręgowy Komitet Mopru".

3/ funkcjonarjuszka OK.KPZB.Grodno i instruktorka pracy miejskiej,występująca pod pseudonimem "Tasia",a posługująca się fałszywym dowodem osobistym,wydanym rzekomo przez Starostwo Kosowskie / Województwo Poleskie / za numerem 1396/25 z dnia 10. lutego 1925 r.na nazwisko Sadowskiej Natalji,z zawodu nauczycielka,która przybyła do Grodna z Wilna i ostatnio zamieszkiwała przy ulicy Mickiewicza Nr.11.Podczas rewizji u wymienionej odnaleziono 35 dolarów amerykańskich,40 złotych polskich oraz różne odciski na papierze z pisanych sprawozdań partyjnych,a między innemi sprawozdań z działalności rejonowego komitetu KPZB.Łasna.

4/ Mukosiej Jan, mieszkaniec wsi Pałatkowo,gm.Hornica, sekretarz OK.ZMK.

5/ Szmigielski Abram,mieszkaniec m.Grodna,członek Komitetu miejskiego KPZB. i sekretarz jaczejki w Związku Zawodowym Robotników Przemysłu odzieżowego w Grodnie,którego sam był członkiem.-

6/ Sinkiewiczówna Małka,zamieszkała w Grodnie przy ul. Mieszczańskiej Nr.34,członkinią Komitetu miejskiego KPZB. i członkini OK.Mopru w Grodnie. Podczas rewizji znaleziono u niej 10 kwitarjuszy,przeznaczonych do zbierania składek na "Mopr".

Dalsza akcja likwidacyjna trwa.-

Ponadto dnia 20.b.m. został zatrzymany pod zarzutem działalności wywrotowej i wywieszenia w jesieni roku 1927 transparentu komunistycznego około wsi Łazy, gminy Jeziory Romana Stefan mieszkaniec wspomnianej wsi Łazy.Wymieniony w czasie legalnego istnienia b.BWRH. był członkiem hurtka jej we wsi Łazy.-

Wszystkich zatrzymanych z materjałami oskarżenia przekazano władzom sądowym.-

Powiat Białostocki :

Dnia 22.b.m. w Białymstoku wywieszono transparent komunistyczny z napisem w języku polskim: " Żądamy uwolnienia więźniów politycznych 133 " "Hromadowców", "Precz z dyktaturą fa-

/ -

szystowską Piłsudskiego" K.P.Z.B. Z.M.K."

24.b.m. rozrzucono na ulicach Parkowej, Podleśnej, Konopnickiej, Krzywej i Augustowskiej w Białymstoku kilkadziesiąt egzemplarzy odezw KC.KPZB.w języku polskim p.t. " Towarzysze i Towarzyszki". Odezwa traktuje o mającej rozpocząć się w dniu 17. kwietnia "komedji sądowej nad 133 najlepszymi synami proletarjatu i chłopstwa " oraz o trwającym od 6 tygodni procesie Hromady. M.in.w odezwie powiedziano " Masowe aresztowania i likwidacje przedsiębrane przez Rząd Piłsudskiego mają na zadanie zniszczyć ruch rewolucyjny w Zachodniej Białorusi, lecz wybory do faszystowskiego Sejmu jaskrawie wykazały, że proletarjat i chłopstwo kroczy po drodze wskazanej przez partję komunistyczną. Jednymi z aktywniejszych pomocników dyktatury Piłsudskiego są socjal zdradzieccy wodzowie P.P.S., Sh.D. i " Bund ", którzy łamiąc solidarność klasy robotniczej, rozbijają jedność Zw.Zawodowych i współpracują z obszarnikami i fabrykantami." W dalszym ciągu odezwa nawołuje do wystąpienia w dniu rozpoczęcia sądu faszystowskiego w obronie najlepszych robotników i chłopów i wzywa ich do masowego protestu przez urządzenie strejków, masówek, wysłanie delegacji z fabryk, żądających zwolnienia więźniów polit., masowych demonstracji przed sądem i gmachem więziennym . Odezwę podpisał Białostocki Komitet Okręgowy / dat.- Białystok w kwietniu 1928 r./.-

W tym samym czasie i na tych samych ulicach rozrzucono około 30 egzempl. odezwy KCKPZB.w języku rosyjskim p.t." Do wszystkich robotników, włościan i pracujących na terenie Zachodniej Białorusi" " O rezultatach wyborów do Sejmu i zadaniu robotników i włościan. "Proletarjat miast i wsi, włościanie Zachodniej Białorusi", dat.- Wilno, w marcu 1928 r.-

Egzemplarz odezwy Białostockiego K.O.KPZB. Urząd Wojewódzki przesyła Ministerstwu.-

Powiat Sokólski :

Dnia 25.b.m.o godz. 22-ej organa służby bezpieczeństwa w Sokółce ujawniły odbywające się poza miastem zebranie komunistyczne i zatrzymały 25 osób, biorących udział w tem zebraniu, a

./.

między innami - Brandego, prezesa komitetu rejonowego KPZB Sokółka. Na miejscu zebrania znaleziono porzucony rewolwer systemu "Nagan" i bibułę komunistyczną.-

Dotychczas aresztowano ogółem 38 osób. Znaleziono archiwum komitetu rejonowego i 60 paczek bibułki do papierosów, na każdym arkusiku której na jednej stronie widnieje napis: " wyrób krajowy" na odwrocie zaś napis antypaństwowy jak np. " precz z rządem faszystowskim" " nie płacić podatków" i t.p. Dalsze dochodzenia trwają i prowadzone są pod nadzorem podprokuratora.-

-.-

IV. Ruch zawodowy.

Powiat Szczuczyński :

Dnia 22.b.m. odbyło się w Grajewie zebranie członków Związku Rzemieślników Chrześcijan pod przewodnictwem prezesa Związku Zyskowskiego Jana. Na zebraniu tem jakoteż na zebraniu Zw. Rzemieślników Chrześcijan odbytem tegoż dnia w Szczuczynie, omawiano wyłącznie sprawy zawodowe.-

Powiat Sokólski :

Dnia 21.b.m. odbyło się w sprawach organizacyjnych zebranie / obecnych - około 100 osób /. Związku Rzemieślników.-

Powiat Kolneński :

W dniach 21.i 22.b.m. w sali wynanionej gminy żydowskiej w Kolnie odbyło się zebranie kolneńskiego oddziału Związku Kupców, na którem po odczytaniu sprawozdań z działalności Związku za okres od poprzedniego zebrania przeprowadzono wybory uzupełniające do Zarządu miejscowego banku spółdzielczego rzemieślników żydowskich i poruszono aktualne sprawy ogół kupiectwa obchodzące.-

Powiat Wołkowyski :

Dnia 19.b.m. w Wołkowysku odbyło się zebranie członków oddziału ZZK. pod przewodnictwem prezesa Grzelaka Aleksandra na którem do komitetu obchodu pierwszomajowego powołano Obrębskiego.

./.

Grzelaka i Szumela, a ponadto omawiano sprawę poparcia akcji budowy domu ludowego im.Marszałka Józefa Piłsudskiego. Do kwestji tej, która ma być jeszcze szerzej omawiana ustosunkowano się na ogół przychylnie.-

Dnia 2[illegible] b.m. w Wołkowysku odbyło się zebranie członków lokalnego oddziału Zw.Zawodowego Robotników Przemysłu Odzieżowego,na którem Rubinsztejn Jankiel referował sprawy przestrzegania praw członków Związku postanowień ustawy o 8-mio godzinnym dniu pracy, ponownej rejestracji robotników zorganizowanych w Związku i szereg innych spraw organizacyjnych. Ponadto Rubinsztejn oznajmił że Centrala Związku poleciła przerwanie pracy w dniu 1-go maja.-

Powiat Grodzieński:

Dnia 18.b.m. odbyła się w Grodnie doroczna konferencja Okręgowej Rady Klasowych Związków Zawodowych,wktórej wzięło udział około 30-tu delegatów PPS., 15-tu Bundu i 10-ciu z lewicy Klas.Związków Zawodowych / komuniści /.Na konferencję przybył ponadto Dubois Stanisław.Omawiane były sprawy organizacyjne oraz obchodu 1-szo majowego.Ponadto wybrano nowy zarząd Okręgowej Rady Klasowych Związków Zawodowych, w którego skład weszli: Rudziński Stanisław, szewc, Rudzicki Stanisław urzędnik Kasy Chorych,Roszkowski Stanisław,kolejarz,Sawko Jan,robotnik kolejowy,Mazurkiewicz Leon,urzędnik i Czarnocki,poborca Magistratu - z ramienia PPS., Aleksandrowicz Judel i Kpsztejn Dawid z ramienia t.zw.lewicy robotniczej /komuniści/ oraz Mittelpunkt Moszek z ramienia Bundu.Wybranemu zarządowi polecono w najbliższym czasie wybrać prezydjum.-

Nowa Okręgowa Rada Klasowych Związków Zawodowych postanowiła wystąpić do Centralnej Komisji Kl.Zw.Zawodowych w Warszawie memorjał w sprawie działalności Kasy Chorych w Grodnie z prośbą o rychłe wyznaczenie wyborów do Rady Kasy.-

Zarządy poszczególnych Klasowych Związków Zawodowych w Grodnie,Krynkach i Skidlu odbyły posiedzenie w sprawie obchodu 1-szo majowego przyczem wszędzie uchwalono dzień 1 Maja świętować i zorganizować obchody.-

./.

Chrześcijańskie Związki Zawodowe działalności nie przejawiają.-

Powiat Białostocki :

Dnia 20.b.m. w lokalu Stow.Rob.Kat. w Białymstoku odbyło się zebranie członków Zw.Dozorców Domowych pod przewodnictwem prezesa Wędołowskiego. Na zebraniu tem sekretarz Korbut złożył sprawozdanie o przebiegu konferencji rozjemczej odbytej u Inspektora Pracy w dn.16 i 17.b.m.i zapoznał zebranych z Ustawą o sądach pracy.

W wyniku obrad uchwalono wnieść skargę do Prezesa Sądu Okr. w Białymstoku na Sąd Pokoju III Okręga w Białymstoku za bagatelizowanie spraw sądowych dozorców domowych.- Obecnych około 100 osób.-

Dnia 22.b.m. w lokalu T-wa "Narpa" w Białymstoku odbyło się ogólne zebranie sekcji lonkietników,na którem przewodniczył Zazry Josel. Przemawiali - Grynczwajg Jakób i Goldberg Josel, którzy złożyli sprawozdanie co do zapomóg wydanych członkom. Po uchwaleniu wypłaty dalszych zasiłków bezrobotnym lonkietnikom przystąpiono do wyborów nowego zarządu, które wyników nie dały. Obecnych - około 150 osób.-

-.-

V. Kryzys w przemyśle,bezrobocie,strajki.

Powiat Ostrów - Mazowiecki:

Dnia 24.b.m.zastrajkowało 80 robotników huty szklanej we wsi Zawisty Dalkie,gm.Zaręby Kościelne. Strajkujący domagają się wypłaty zaległych zarobków. Strajkiem kieruje komitet strajkowy,do którego wchodzą - Adam Kurkowski,Stanisław Piekuta, Władysław Łabasa i Stanisław Matusiewicz.Przebieg strajku dotychczas spokojny.-

Powiat Łomżyński :

Trwający od dnia 18.b.m.strajk robotników szewckich / 270 / w Łomży nie ustał dotychczas zlikwidowany.-

./.

Bez pracy w Łomży i powiecie w dniu 25.b.m. pozostawało 266 robotników / dnia 18.b.m.534 robotników / z których 116 korzysta z zasiłków rządowych.-

Powiat Grodzieński :

Stan bezrobocia w Grodnie i powiecie według danych z dnia 25.b.m. przedstawia się następująco: bezrobotnych - 1154 /dnia 18 b.m. - 1228 /, w tem robotników przemysłu metalurgicznego - 39, budowlanego - 58, spożywczego - 258, chemicznego - 3, robotników rolnych - 6, niewykwalifikowanych - 440, wykwalifikowanych - 261 i pracowników umysłowych - 89. Bezrobocie w powiecie zmniejszyło się z powodu wzrastającego stale ożywienia w przemyśle budowlanym. Z zapomóg korzysta: z akcji ustawowej 210 osób i z akcji doraźnej 2 osoby. Nastrój wśród bezrobotnych spokojny.-

Powiat Białostocki :

Dnia 14.b.m. została uruchomiona fabryka sukna Zylbera Mowszy w Białymstoku, zatrudniająca około 60 robotników.-

Dnia 26.b.m.w powiecie białostockim bez pracy pozostawało 4705 osób /: dnia 19.b.m. - 4830 :/, w tem robotników przemysłu tytoniowego - 48, tekstylnego - 2749, budowlanego -205, metalurgicznego - 133, robotników wykwalifikowanych - 684, niewykwalifikowanych - 634 i pracowników umysłowych - 252.-

Zasiłki pobiera: z funduszów państwowych - 2080 robotników i 29 pracowników umysłowych; z pomocy doraźnej - 492 robotników

Nastrój wśród bezrobotnych zadawalający.-

-.-.-.-.-.-.-.-.-.-.-.-.-.-.-.-.-.-

VI. Ruch narodowościowy.

a/ Żydowski :

Powiat Szczuczyński :

Dnia 24.b.m.w Grajewie sjonista Moszek Błkow wygłosił odczyt o działalności organizacyj " Hechaluc - Pionier" i "Haszomor - Hanier". Obecnych na odczycie - około 50 osób.-

./.

Powiat Sokólski :

Dnia 21.b.m. na zebraniu walnem członków T-wa Opieki nad sierotami żydowskiemi w Sokółce / obecnych około - 80 osób /. omawiano wniosek Zarządu Głównego Tow. dotyczący założenia ochr ki dla sierót w Sokółce.-

Dnia 21.b.m.na walnem zebraniu T-wa Dobroczynnego "Gemiłus - Chesed " w Sokółce do zarządu T-wa wybrano : Wejsmana Efroima, Fałka Giela, Werbina Abe, Wonika Jankla, Poganickiego Arona, Bromaka Zelika i Trenczana Abe.-

Powiat Ostrów - Maz.:

Dnia 21.b.m. w Zarębach Kościelnych odbyło się ogólne zebranie członków T-wa Kursów wieczorowych pod przewodnictwem komunizującego Góry Wolfa. Na zebraniu tem spraw politycznych nie poruszano. Obecnych na zebraniu było około 60 osób.-

Tego samego dnia 2 Zarębach Kościelnych sjonista Salomberg wygłosił odczyt n.t. " Charakterystyka arcydzieł Henryka Sienkiewicza". Obecnych na odczycie było około 70 osób.-

Powiat Łomżyński :

Dnia 22.b.m.w Łomży przy obecności około 700 osób odbył się wiec, zwołany przez organizację "Kieren Kajemet" na którym delegat Zarządu Głównego organizacji podkreślał zobojętnienie mas żydowskich do sprawy odbudowy Palestyny oraz nawoływał zebranych do budzenia wśród żydów świadomości narodowej w tym kierunku.

Powiat Kolneński :

Dnia 21.b.m.w Kolnie odbyło się zebranie członków miejscowej organizacji Poalej-Sjon Prawicy na którem wybrano nowy Zarząd organizacji po uprzedniem przyjęciu do wiadomości sprawozdań z rocznej działalności ustępującego zarządu, któremu zarzucono niezdolność i niedbałe traktowanie żywotnych spraw organizacji.-

Powiat Białostocki :

Dnia 22.b.m.w Białymstoku odbyło się doroczne walne ze-

branie członków T-wa " Linas z Macedek " na którem do nowego zarządu powołano - Frenkla Grochowskiego Gierca Raczkiesa Bjnora Bramsona, Kacenelbogena, Bermana, Szwifa Frida Lewida Glezmanago, Rubinsteina i Lurje.-

b/ białoruski :

Zapowiedziany na dzień 1 b.m. do Grodna zjazd okręgowy delegatów T-wa Szkoły Białoruskiej w dniu tym nie odbył się wobec tego, że organizatorzy zjazdu nie otrzymali na odbycie się zjazdu zezwolenia Starostwa. Na zjazd mimo to przybyli poseł dr. Dworczanin Ignacy, b. poseł Sobolewski Jerzy oraz kilku delegatów hurtków T.S.B. w powiecie grodzieńskim, którzy niezwłocznie prawie z Grodna wyjechali.-

W sprawie omawianego zjazdu ze względu na zamieszczoną notatkę w numerze 3. czasopisma " Głos Pracy " z dnia 21. kwietnia b.r., zapowiadającą interpelację posła dr. Dworczanina na pierwszym Sejmu, Urząd Wojewódzki prześle Ministerstwu oddzielne sprawozdanie.-

-.-.-.-.-.-.-.-.-.-.-.-.-.-

129

VII. Ruch społeczny, spółdzielczy i wyznaniowy.

Powiat Wys.Mazowiecki:

Dnia 22 bm. ks.kanonik Rogiński dokonał poświęcenia kamienia węgielnego pod gmach domu ludowego w Wysokiem-Mazowieckiem, wygłaszając przytem przemówienie okolicznościowe o konieczności pracy społecznej.-

Powiat Ostrów-Mazow

Dnia 22 bm. w Jasieniey odbyło się zebranie organizacyjne ochotniczej straży pożarnej przy udziale około 50 osób.-

Powiat Suwalski:

Dnia 22 bm. odbył się w Suwałkach zjazd Obwodu Północnego Związku Obrony Kresów Zachodnich pod przewodnictwem prezesa zarządu Wicewojewy Skrzyńskiego przy udziale około 100 osób, w tem wielu delegatów z sąsiednich powiatów na pograniczu niemieckiem. Na zjeździe wygłoszono szereg referatów i powzięto rezolucję, dotyczące zadań Związku na najbliższą przyszłość.-

Powiat Augustowski:

Dnia 22 bm. w Augustowie odbyło się walne zebranie członków miejscowego oddziału Związku b. Ochotników Armji Polskiej, na którem omawiano sprawy - uroczystego obchodu dnia 3-go Maja i konsolidacji wszystkich organizacyj b. wojskowych na terenie Województwa Białostockiego.-

Powiat Wołkowyski:

Dnia 14 bm. w Jatwieżku, gm. Świsłocz odbyło się zebranie członków Mleczarni Spółdzielczej. Przewodniczył Garmulewicz Antoni; przemawiali Abramajtys Antoni i lustrator Zw.Rewiz.Polskich Spółdzielni Rolniczych w Warszawie, A.Ciechanowski. Wobec słabej działalności mleczarni jako samodzielnej jednostki postawiono wniosek o przyłączeniu się do mleczarni w Świsłoczy. Wniosek ten po dyskusji został przyjęty. Mleczarnia w Jatwieżku przez słabe funkcjonowanie poniosła straty w wysokości 816 zł. Zebranych było - około 32 członków.-

Dnia 15 bm. w Swisłoczy odbyło się zebranie członków Mle
czarni Spółdzielczej. Przewodniczył Ogłaza Marjan. Na zebra
został powzięty projekt o przyłączeniu Mleczarni Jatwieskiej
Mleczarni Swisłockiej. Obecnych około 40 osób.-

Dnia 15 bm. w Swisłoczy odbyło się zebranie członków Kas
Spółdzielczej. Zebranie nosiło charakter sprawozdawczy. Zebra
postanowili nabyć na własność dom dla Kasy i na ten cel zacią
pożyczkę hipoteczną w sumie 15 000 zł. Obecnych - około 120 c

Dnia 22 bm. w Porozowie odbyło się zebranie sprawozdawcz
członków Stow. Spółdzielczego, na którem obecnych było około 6
osób. Zebrani po wysłuchaniu sprawozdań postanowili rozszerzyć
operacje sklepu w Porozowie przez wprowadzenie do sprzedaży ar
kułów żelaznych i innych. Na zebraniu dość głośno podnoszono z
rzut, iż artykuły pierwszej potrzeby droższe są w sklepie spół
dzielni, aniżeli w sklepach żydowskich.-

Dnia 15 bm. w Swisłoczy odbyło się nadzwyczajne walne z
nie członków Filji Swisłockiej Spółdzielni Rolniczo-Handlowej,
którem rewident Centrali Browski ostro krytykował działalność
i gospodarkę Zarządu Filji, których skutkiem Spółdzielnia pon
straty ze względu na duże deficyty Filji. Stan rzeczy zdaniem
rewidenta jest taki, iż Centrala zmuszona jest zwinąć filję. Z
brani wypowiedzieli się przeciwko zwinięciu filji, przyczem wy
brali delegację, która będzie miała na zadanie uregulować stos
ki filji z Centralą.-

Dnia 22 bm. w Kożłatajach, gminy biskupickiej odbyło się
zebranie parafjalne prawosławnych, zwołane przez ks. praw. Chos
cza i poświęcone sprawie odbudowy cerkwi w Kożłatajach. Zebra
wyłonili specjalną komisję, której powierzyli akcję zbierania
składek pieniężnych na remont wspomnianej cerkwi.-

Tegoż dnia proboszcz parafji katolickiej w Szydłowiecku
przy udziale instruktora Centralnego Sekretarjatu Stowarzyszeń
Młodzieży Polskiej Jędrykiewicza zwołał zebranie parafjalne, n
którem obaj zachęcali zebraną młodzież do organizowania się w
Stowarzyszeniu. W wyniku zebrania do Stowarzyszenia zapisało s

130

zaledwie kilka osób.

Powiat Grodzieński:

Oddział Związku Podoficerów Rezerwy w Grodnie na walnem zebraniu w dniu 24 bm. wybrał nowy zarząd w składzie - Bartoszewicz Michał - sekretarz i Miniewicz Witold - skarbnik.-

W Skidlu zostały przeprowadzone wybory do nowego zarządu straży ogniowej, w czasie których toczyła się walka o miejsca w tym zarządzie pomiędzy organizacjami komunizującemi i umiarkowanemi. W rezultacie większość miejsc uzyskały organizacje lojalnie względem Państwa i Rządu usposobione.-

Powiat Bielsk-Podlaski:

Z inicjatywy bielskiego oddziału Związku Naprawy Rzeczypospolitej dnia 22 bm. w lokalu zamkniętym w Bielsku-Podlaskim odbył się wiec protestacyjny przeciwko antypolskiemu stanowisku Prezesa Komisji Mieszanej na G.Śląsku Calondera. Na wiec przybyło około 150 osób. Przemawiał inspektor szkolny Bene i nauczyciel gimnazjalny Mereik. Po ich przemówieniach zebrani powzięli rezolucję, domagającą się usunięcia Colondera z zajmowanego przezeń stanowiska i wyrażającą równocześnie słowa pogardy dla dotychczasowej antypolskiej jego działalności.-

Charakterystycznem zjawiskiem, zauważonem pośród ludności białoruskiej wsi Kośna gm. Klesznele jest ujawniająca się niechęć w stosunku do duchowieństwa prawosławnego i ciążenie do kościoła unickiego. Ludność tej wsi wystąpiła do katolickiej Kurji Biskupiej w Wilnie z prośbą o utworzenie parafji unickiej w Kośnie, gdzie znajduje się cerkiew prawosławna /nieobsługiwana/. Uwzględniając intencję ludności, Kurja Biskupia wydelegowała początkowo ks. prałata unickiego Gapanowicza dla zbadania faktycznego stanu rzeczy na miejscu, a następnie przysłała na stały pobyt do wsi Kośna ks.Grzegorza Drozdowa.-

Zaniepokojone tem duchowieństwo prawosławne rozpoczęło bezzwłocznie energiczną propagandę antyunicką, dążąc do zlikwidowania działalności księży unickich i równoczesnego otwarcia cerkwi prawosławnej w Kośnie.-

Propaganda ta prowadzona b. energicznie nie odnosi skutków mimo to, że duchowni prawosławni uciekają się do głoszenia wiadomości, iż Rząd Polski dąży do spolonizowania białorusinów przez wprowadzenie unii, za co płaci księżom unickim po 500 zł. miesięcznie. Jeden z faktów wygłoszenia w tym duchu przemówienia przez duch. praw. Platona Pańkę z Kleszczel miał miejsce w dniu 24 bm. w cerkwi we wsi Kośma, co jednakże wywołało skutek wręcz przeciwny, bo oburzenie obecnej w cerkwi ludności, wrogo występującej w stosunku do duch. praw. Pańki. Dzięki taktowi obecnego tam prałata unickiego ks. Gapanowicza ludność uspokoiła się.-

Najczynniejszymi działaczami w zwalczaniu kościoła unickiego na terenie powiatu bielskiego są duchowni prawosławni: Platon Pańko z Kleszczel, dziekan Skabałłanowicz z Siemiatycz, Leon Tymiński z Bielska, Aleksander Samojlik z Wólki, gminy Dubiaty i Joachim Leszczyński z Ryboł, gminy Narew.-

Powiat Białostocki:

Dnia 22 bm. w teatrze "Palace" w Białymstoku odbył się wiec protestacyjny przeciwko gwałtom niemieckim na Śląsku. Pierwszy przemawiał red. "Kurjera Białostockiego ABC" Czarnecki, który skreślił historję ludu górnośląskiego pod zaborem niemieckim i stronniczość prezesa komisji rozjemczej Calondera, wrogo usposobionego do Polski. Drugi mówca prof. Czerniaków scharakteryzował gospodarcze i ekonomiczne znaczenie Górnego Śląska dla Polski. W końcu przemawiał prof. Kolendo, który wzywał zebranych do dodania otuchy Polakom Górnego Śląska, by wytrwali w walce z ucieskiem niemieckim. W konkluzji uchwalono następującą rezolucję: "Zebrani na wiecu w dniu 22.IV.br., przesyłają ludności polskiej na Górnym Śląsku wyrazy gorącego uznania i wdzięczności za wytrwanie przy mowie i obyczajach ojców, mimo silnego ucisku narodowościowego".-

Obecnych na wiecu było około 600 osób.-

-+++++++++++-

131

VIII. Różne.

a/ Zatrzymania :

Powiat Sokólski :

Dnia 20.b.m. zatrzymany został w Mołodecznie Województwa Wileńskiego mieszk. Sokółki Rutko Stanisław, b. kandydat na posła z listy Nr.39 / Obóz Agrarjuszy / w 5-ym okręgu wyborczym - pod zarzutem usiłowania nielegalnego wyjazdu do Rosji. Przy zatrzymanym znaleziono legitymację b.N.P.Ch. - Nr.206, wyd. dnia 15.I. 1927.r., która miała mu służyć za przepustkę do Rosji wobec sowieckiej straży granicznej. Sędzia Śledczy w Sokółce zatrzymanego Rutko zwolnił.-

b/ Ucieczka więźniów.

/ vide sytuacyjne sprawozdanie tygodniowe Nr.16. /

Poszukiwania zbiegłych dnia 8.b.m. więźniów z więzienia w Suwałkach dotychczas pozytywnego wyniku nie dały. Również Starosta Suwalski nie otrzymał odpowiedzi od władz litewskich, do których zwrócił się o wydanie więźniów w wypadku, gdyby zdołali oni zbiec do Litwy.-

c/ Sprawy graniczne.

Powiat Augustowski :

W ub. tygodniu za nielegalne przekroczenie granicy z Niemiec do Polski zostali zatrzymani - Kosakowski Franciszek, Kamińska Marjanna i Subocz Marjanna.-

Powiat Wołkowyski :

Dnia 22.b.m. Starostwo Stołpeckie przekazało Starostwu w Wołkowysku mieszkańca wsi Wiejki, gminy jałowskiej Kosza Józefa, zatrzymanego w strefie przygranicznej za usiłowanie przedostania się do Rosji w drodze nielegalnej.-

./.

b/ S z p i e g o s t w o .

Powiat Suwalski :

Dnia 19 b.m. zatrzymany został niedawno przybyły z Litwy Edmund-Aleksy Baziukiewicz poszukiwany za kradzież skórek oposowych i dubeltówki u proboszcza parafji rzym.-kat. w Dąbrowie powiatu Wysoko-mazowieckiego u którego czas jakiś przebywał jako rzekome jego dalski krewny. W czasie badania Baziukiewicz przyznał się że jest szpiegiem litewskim i że wysłany został do Polski w celach wywiadowczych,przyczem wskazał obywateli polskich pozostających na usługach litewskiego wywiadu wojskowego.-

Zatrzymanego Edmunda Baziukiewicza w porozumieniu z Sam.Ref. Inf. D.O.K.III.w Grodnie przekazano z materjałami oskarżenia Prokuratorowi przy Sądzie Okr. w Suwałkach.-

c/ Przestępczość kryminalna.

Napad rabunkowy:

Powiat Grodzieński :

Dnia 27.kwietnia b.m. do lokalu lombardu miejskiego w Grodnie do pokoju,gdzie urzędował kierownik lombardu - Szopski Stefan wszedł nieznany osobnik i wręczywszy Szopskiemu kwit zastawny,prosił o pokazanie zastawionego przez niego palta. Wówczas Szopski udał się do magazynu z garderobą,zaś nieznany osobnik,podążając za nim,uderzył go tępem narzędziem w głowę,zadając lekkie uszkodzenie ciała,poczem zrabowawszy z niezamkniętej kasy 2.157 zł.87 groszy zbiegł w niewiadomym kierunku. Pościg zarządzono.-

Morderstwo i rozbój.

Powiat Ostrołęcki :

W odległości 60 klm.od pasa granicznego po stronie niemieckiej w okolicach miejscowości Farmel,znalezione zostały zwłoki zamordowanej kobiety nieznanego nazwiska i pochodzenia.-W trakcie wywiadów prowadzonych przez funkcjonarjuszów służby śledczej pow.

./.

132

tu ostrołęckiego ustalono, iż zamordowana nazywa się Kaczyńska Franciszka, zam. we wsi Czarnia - Żydowska, gm. Gawrychy, powiat Kolno, która wraz z mieszkańcem tejże wsi - Bronisławem Gralą wyemigrowała do Prus Wschodnich na roboty rolne. Naskutek udzielonych informacyj, policja niemiecka aresztowała Bronisława Grala, który do winy popełnienia morderstwa przyznał się. Grala osadzony został przez władzę sądowe niemieckie w więzieniu.-

Kradzieże.

Powiat Grodzieński :

W dn.23.bm.w nocy, zapomocą wyłamania okiennicy, nieznani sprawcy dostali się do Urzędu Pocztowego w Indurze, powiat Grodno skąd ukradli kasetkę żelazną, zawierającą 21 zł.15 gr., list wartościowy na sumę 4.000 zł., adresowany na Kasę Spółdzielczą w Indurze, na sumę 63 franków szwajcarskich - 2 listy wartościowe, oraz znaczków pocztowych na sumę 665 zł. 31 gr.-

Powiat Ostrów Mazow.:

W nocy z dnia 18 na 19.bm. nieujawnieni dotychczas sprawcy zapomocą wyważenia drzwi wtargnęli do lokalu kasyna na przystanku kolejowym na stacji Przetycz, gm. Długosiodło, pow. Ostrów -Maz. skąd skradli kasetkę żelazną, zawierającą 267 zł. oraz pakiet z tajną korespondencją. Sprawca kradzieży Płużycki Leon został ujęty i przekazany Sędziemu Pokoju w Długosiodle, pow. ostrowskiego, który zastosował względem winnego bezwzględny areszt i postawił go w stan oskarżenia z art.583 K.K.-

f/ Użycie broni i rozbrojenie funkcjonarjusza PP.

Powiat Grodzieński :

Dnia 24.b.m. poster. z Wydziału Śledczego PP. w Grodnie - Łukaszewicz Witold eskortował aresztowanego Bibera Lejbę, oskarżonego o działalność antypaństwową, który usiłował zbiec. Łukaszewicz udaremniając ucieczkę Bibera, użył broni palnej, dając 3 strzały z rewolweru do uciekającego, jednak chybił. Biber został przez postera Łukaszewicza schwytany.-

./.

Powiat Łomżyński:

Dnia 20.b.m. przez mieszkańców m.Łomży przyłapany został na gorącym uczynku złodziej zawodowy - Zalewski Józef, który usiłował zbiec, terorysując zatrzymującego osoby strzałami z rewolweru. Wobec tego, że Zalewski Józef nie uczynił zadość również i wezwaniu policji do zatrzymania się, ścigający go posterunkowy Kasiukiewicz użył broni palnej, raniąc Zalewskiego w uda obydwóch nóg. Zalewskiego zatrzymano i po udzieleniu mu pierwszej pomocy lekarskiej, umieszczono go w szpitalu.-

Powiat Wołkowyski :

Dnia 25.b.m. w Wołkowysku rozbrojony został poster. Kozłowski Stanisław z obsady posterunku PP. Wołkowysk-miasto -przez mieszkańców wsi Wola, gm. Biskupiec, powiatu wołkowyskiego, Zdanowiczów: Jana i Bronisława oraz Janowicza Cześkawa, w chwili, gdy poster. Kozłowski usiłował doprowadzić do Posterunku Zdanowicza Bronisława, będącego w stanie pijanym. Na pomoc pijanemu rzucili się wyżej wymienieni i w czasie szamotania zabrali eskortującemu rewolwer własny, syst. "Parabellum" i 8 sztuk naboi do tegoż. Pomimo czynnego oporu Zdanowicza Bronisław został przez poster. Kozłowskiego doprowadzony do Posterunku, zaś pozostali dwaj zbiegli. Pościg za Zdanowiczem Janem i Janowiczem Cześkawem zarządzono. -

g/ Przemyt.

Powiat Szczuczyński.

Dnia 17.b.m. w dole od kartofli w zagajniku koło wsi Lachowo, powiatu szczuczyńskiego przez przod. Hoffmana, Komendanta Posterunku PP. w Lachowie oraz 2-ch funkcjonarjuszów placówki straży celnej Kiełbasy - Kopki znaleziony został przemyt w postaci 6 worków towaru. Stwierdzono, iż worki te zawierały 86 klg. 520 gr. szali bawełnianych, 16 klg. 530 gr. tkaniny bawełnianej 70 gr. ceratki płóciennej do pakowania kapelusze i 1 kg. 580 gr. aplikacji z wyhaftami oraz 290 kapeluszy słomkowych, damskich. Wartość przemytu wynosi 14321 zł. Przemyt przekazano Urzędowi Celnemu w Wincencie.-

Białystok, dnia 28 kwietnia 1928.r.

Za Wojewodę:

Urząd Wojewódzki w Białymstoku.

L. BP. 1290/28.T.

Sytuacyjne sprawozdanie tygodniowe Nr.18.

Białystok dnia 5 maja 1928 r.

Do

/: według rozdzielnika :/

Tajne 133

Urząd Wojewódzki przesyła jeden egzemplarz sytuacyjnego sprawozdania tygodniowego Nr.18.za czas od dnia 29.kwietnia do 5. maja 1928 roku.-

1 załącznik.

Za Wojewodę:

Naczelnik Wydziału Bezp.Publ.

Otrzymują :

/: Jak rozdzielnik sytuac.sprawozdania tygodniowego Nr.6. z 1927 roku.:/

M.I.

Sytuacyjne sprawozdanie tygodniowe Nr.18.
za czas od dnia 29.kwietnia do 5.maja 1928 r.

I. Sytuacja ogólna i nastroje ludności.

Okres sprawozdawczy w ważniejsze wydarzenia nie obfitował i bardziej charakterystycznych spostrzeżeń nie przyniósł. Dominowały w nim sprawy związane z obchodem dnia 1-go maja i święta narodowego Trzeciego Maja. Dzień 1-go maja przeminął na terenie Województwa Białostockiego spokojnie. Wszelkie wystąpienia PPS. i Bundu w tym dniu pozbawione były momentów silniejszej opozycji przeciwrządowej. Stwierdzić należy, że PPS. w ostatnich dniach przed 1-szym maja zmusza do stanowiska, zajętego początkowo wobec grup komunizujących i w kwestji obchodów pierwszomajowych poszła z nimi grupami na kompromis. Przyczynił się do tego znacznie Bund, który we wszystkich prawie wypadkach zdecydowanie domagał się dopuszczenia do udziału w pierwszomajowych pochodach PPS. i Bundu nowiuczych grup komunizujących.-

Święto Trzeciego Maja obchodzone było uroczyście we wszystkich, ważniejszych ośrodkach Województwa Białostockiego.-

-.-.-.-.-.-.-.-.-.-.-

II. Ruch polityczny.

a/ Stronnictwo Chłopskie.

Powiat Ostrołęcki :

Dnia 29.ub.m.we wsi Kadzidło, gminy Dylewo odbył się wiec Stronnictwa Chłopskiego, zwołany przez Antoniego Mroza, mieszkańca wsi Obierwia. Mroz m.in. dowodził, że dzięki niewiadomemu włościaństwa stronnictwa włościańskie posiadają w Sejmie nieliczną reprezentację, która nietylko nie może wpłynąć na bieg i pozytywność prac Sejmu. Jest nawet - niezdolna jest do utrzymania w tym Sejmie dotychczasowych zdobyczy włościaństwa i przeciwstawiania się "rządowej" jedynce. W konkluzji swych wywodów mówca wzywał ze-

branych " do wyrażenia Sejmowi i Rządowi swego protestu" i z... niszczania się w szeregach Stronnictwa Chłopskiego. Obecnych n... wiecu było około 220 osób.-

b/ Obóz Agrarjuszy.

Powiat Białostocki:

Dnia 29.ub.m. w Goniądzu odbył się wiec sprawozdawczy p... sła Sawickiego Adolfa, który rozwodził się szeroko o rzekomych nadużyciach wyborczych ze strony władz administracyjnych i pol... cji oraz wzywał zebranych do składania na jego ręce wszelkich zażaleń na postępowanie władz i do zorganizowania się w kołach Obozu Agrarjuszy. Obecnych na wiecu było około 200 osób.-

c/ Polska Partja Socjalistyczna.

Powiat Suwalski :

Dnia 29.ub.m.w Suwałkach odbył się przy udziale około 200 osób wiec PPS., na którym przemawiali prezydent m.Suwałk Ga... łaj Wawrzyniec i Nowicki Stanisław. Mówcy zilustrowali wynik w... borów do Sejmu, układ sił parlamentarnych w Polsce wogóle ozn... wili zadania i program pracy PPS.na najbliższą przyszłość oraz wzywali zebranych do wzięcia jak najliczniejszego udziału w ob... chodzie 1-go maja b.r.-

Powiat Łomżyński :

Dnia 29.ub.m.w Domu Ludowym w Łomży odbył się przy obecn... ści około 500 osób wiec P.P.S., na którym przemawiali poseł dr. Czarnecki,Gwaliński Aleksander i Świgoński Antoni. Poseł dr. Czarnecki po za sprawę obchodu 1-go maja poruszył także obecną sytuację polityczną w Polsce,nadmieniając,że chociaż klasa ro... botnicza jest dotychczas upośledzona,to jednakże,zawdzięczając swej sile organizacyjnej wywalczyła ona wiele zdobyczy socjal... nych.Mówiąc następnie o proletarjacie międzynarodowym,poseł w ostrych słowach krytykował panujące obecnie stosunki w Rosji Sowieckiej,gdzie rewolucja bolszewicka zadała wielką klęskę nie tylko klasie robotniczej,lecz i całemu narodowi rosyjskiemu.

./.

135

W tym trzecim obecni na wiecu komuniści i członkowie P.P.S. Lewicy poczęli szemrać i zarzucać posłowi Czarneckiemu niesłuszność stawianych przezeń przykładów co do stosunków w Rosji, a zarazem starali się przekonać zebranych, że linja polityczna, po której zdąża poseł Czarnecki jest obłudna. Na wszystkie zarzuty poseł Czarnecki dał rzeczowe wyjaśnienie i w rezultacie zebranie wyraziło mu swoje uznanie. Na zakończenie wiecu poseł Czarnecki, zwracając się do oponentów - komunistów, kategorycznie oświadczył im, by się nie ważyli w dniu 1-go maja zbierać około lokalu Domu Ludowego i przeszkadzać w urządzaniu pochodu, gdyż zostaną rozpędzeni przez straż P.P.S.-

-.-.-.

których zatrzymana Topola nie umiała, względnie nie chciała wyjaśnić, budził pewne podejrzenia. Po przeprowadzeniu dochodzenia ustalono, że autorem listu jest Wajngard Hedale z Sadownego, który podawał Topoli hasła partyjne. Tenże Wajngard przywiózł do Broku odezwy komunistyczne pod tytułem: " Do robotników P.P.S. Niemieckiej Socjalistycznej Partji i innych partji socjalistycznych", które miał wręczyć mieszkance m. Broku Holand Hyfce. Topolę i Wajngarda zatrzymano i po przeprowadzeniu dochodzeń wstępnych przekazano Sądowemu Śledczemu na powiat ostrowski.-

Powiat Wołkowyski :

Dnia 30.ub.m.w związku z dniem 1-go maja organa służby bezpieczeństwa dokonały szeregu rewizyj, przyczem zostali zatrzymani mieszkańcy wsi Nowosiółki gminy Roś 1 Wierecko Paweł u którego znaleziono 1 odezwę p.t." Stroitelstwo Socjalizma S.S.R." mieszk. wsi Piataki - 2 Jan Poremski, u którego znaleziono jedną odezwę komunistyczną p.t." Stanie i Robotniki ", wydaną przez C.K.K.P.P. w Wilnie z dnia 20.II.1928 r. mieszk. wsi Nowe Siodło gm. Roś - 3 Owerwonik Wincenty, u którego znaleziono jedną gazetę p.t."Bolszewik" Nr.1/XI i mieszk. wsi Nowe Siodło 4 Łapucz Szymon, u którego znaleziono 3 ulotki komunistyczne. W wyniku przeprowadzonych dochodzeń zatrzymano ponadto mieszkańca wsi Niechmiona, gm. Roś Dodackiego 5 Mikołaja i Woropaja Wiktora. Wszystkich z materjałami oskarżenia przekazano władzom sądowym.-

Powiat Łomżyński :

W nocy z dnia 28.na 29.ub.m. organa służby bezpieczeństwa przychwyciły na gorącym uczynku malowania przez szablon na ścianach domów w Łomży haseł antypaństwowych w związku z obchodem dnia 1-go maja 12 osób narodowości żydowskiej oraz wykryły w czasie przeprowadzonych rewizyj około 4 kg. komunistycznej literatury pierwszomajowej. Z pośród zatrzymanych - 9 osób z materjałami oskarżenia przekazano władzom sądowym.-

Powiat Grodzieński :

W toku dalszej likwidacji organizacyj komunistycznych w Grodnie i powiecie grodzieńskim zostali zatrzymani: 1 Jelin

./.

Lejba, mieszkaniec m. Indury, członek Rejonowego Komitetu KPZB. w Indurze, pozostający pod dozorem policyjnym jako oskarżony z art. 102 K.K. przeciwko któremu zgrupowano nowe materjały oskarżenia; 2 Bysek Antoni, mieszkaniec wsi Kopciówka, gm. Hornica, członek komórki KPZB. w tejże wsi; 3 Bakacz Jerzy i 4 Bułak Konstanty, mieszk. wsi Kopciówka, członkowie komórki KPZB. we wsi Korsenniewicze; 5 Gabiec Mikołaj, mieszkaniec wsi Łasza, gm. tejże, członek komórki KPZB. we wsi Łasza; 6 Rogaczewski Kazimiera i 7 Rubański Łukasz mieszkańcy wsi Zarubiłowo, gm: Łasza, członkowie komórki KPZB. w tejże wsi; 8 Syty Witali, mieszkaniec wsi Bondary, gm. Jeziory, sekretarz Rejonowego Komitetu KPZB. Skidel; 9 Masiuta Józef, 10 Woźniak Jan, 11 Szyło Paweł, 12 Woźniak Grzegorz, 13 Masiuta Jan i 14 Bojaryn Jan, mieszkańcy wsi Zyliczo, gm. Łunna, członkowie komórki KPZB. w tejże wsi; 15 Biber Lejba, mieszk. m. Sokółki, ostatnio zamieszkały w Grodnie przy ul. Bankowej Nr. 7, technik OKKPZB. Grodno.-

Wszyscy z materjałami oskarżenia zostali przekazani do dyspozycji władz sądowych.-

Przeprowadzone rewizje w związku z zatrzymaniem wymienionych dały następujące wyniki: we wsi Bondary w stodole, należącej do Sytej Antoniny, odnaleziono archiwum partyjne, złożone w drewnianej skrzynce, które zostało tam ukryte przez Sytego Witalego. Odnaleziono archiwum zawiera około 70 egzemplarzy różnych wydawnictw komunistycznych / broszury, okólniki, referaty, odezwy/, w tem rękopisy sprawozdań partyjnych, pisanych przez Sadowską Natalję, pseudo "Tasię", członka OKKPZB. Grodno, dwa transparenty z czerwonego płótna bez napisów, pudełko z białą farbą i jeden granat ręczny wyrobu polskiego t.zw. "zaczepny" w stanie bojowym. Podczas rewizji osobistej u Bibera Lejby, technika OK. KPZB. znaleziono 1200 złotych w gotówce pieniędzy partyjnych o różne notatki partyjne.-

Z wewnętrznej działalności wywrotowej w okresie sprawozdawczym zamotowano: 1/ W nocy z dnia 26 na 27 kwietnia między ulicą Ogiańską a Kołożą w Grodnie zostały rozrzucone odezwy komunistyczne w ilości 8 sztuk, w tem 6 w języku polskim o treści nawołującej do obchodu 1-szo majowego i dwie w języku rosyjskim, starej

./.

edycji omawiające wybory do Sejmu i Senatu. 2/ Dnia 28.ub.m. rb. między godziną 21 a 22. w m.Indurze na przewodach telefonicznych przy szosie od strony Grodna został wywieszony transparent komunistyczny z napisem w języku polskim " Niech żyje święto pracy 1-szy maja, niech żyje komunistyczna partja Polski, precz z białym terorem". Sprawców dotychczas nie ujawniono.-

Powiat Wys.-Mazowiecki:

Dnia 28.ub.m.Komendant Posterunku Policji Państw. w Czyżewie, będąc w patroli we wsi Czyżewo-Sutki, dowiedział się od sołtysa tejże wsi Wileszyńskiego, że syn jego w marcu r.b. znalazł paczkę papierów. Po sprawdzeniu okazało się, że paczka ta zawierała literaturę komunistyczną, a mianowicie: 37 egz. odezwy Komitetu Warszawskiego K.P.P. i Z.M.K., wydanej z okazji imienin Marszałka Piłsudskiego i dwa egzempl. odezwy podpisanej przez grupę podoficerów i szeregowych 1.p.sap. w Modlinie w sprawie kaprala Kozłowskiego. Wileszyński przypuszcza, że odezwy te postawili rekruci, którzy w marcu r.b. w nocy zgłosili się do niego po furmankę do 71.p.p. w Zambrowie. Rekrutów było 4-ch i 1 żołnierz.- Dochodzenie w tej sprawie trwa.-

W nocy z dnia 29. na 30 ub.m. w Wys.-Mazowieckiem rozrzucono kilkadziesiąt odezw komunistycznych i ulotek różnych edycji, notowanych w poprzednich sprawozdaniach sytuacyjnych.-

W tym czasie w Wysokiem - Mazowieckiem wywieszono dwa transparenty z napisami: "Niech żyje dzień święta 1 maja 1928 r.", Niech żyje Partja Komunistyczna", "Cześć towarzyszom, którzy zginęli w walce przeciw zbrojowi faszystowskiemu", "Precz z białym terorem".-

-.-.-.-.-.-.-.-.-.-.-.-.-.-.-.-.-.-.-

137

IV. Ruch zawodowy.

Powiat Szczuczyński:

Dnia 24.ub.m.w Grajewie odbyło się zebranie Związku Rzemieślników Żydowskich pod przewodnictwem prezesa F.Rodowskiego, na którem omawiano wyłącznie sprawy zawodowe.-

Dnia 29.ub.m. w Grajewie odbyło się zebranie Związku Rzemieślników Chrześcijan pod przewodnictwem Franciszka Zalewskiego / Ch.D./ w sprawie uroczystego obchodu dnia 3-go Maja i wyborów do izby rzemieślniczej.-

Dnia 28.ub.m. w Grajewie został zorganizowany Związek Właścicieli Nieruchomości, do którego zarządu powołano: - Aleksandra Konopkę / Ch.D./ - prezes, Feliksa Mikołajewskiego / Ch.D./-wiceprezes, Masłowskiego Stanisława / Zw.Lud.Narod./- sekretarz, Gniazdowskiego Stanisława - skarbnik oraz Apolinarego Lipnera, Franciszka Zalewskiego i Zielińskiego Korneła - członkowie Zarządu.-

Powiat Ostrów - Mazow.:

Dnia 29.ub.m.w Ostrowi-Mazowieckiej odbyło się zebranie cechu masarzy w sprawie nowej ustawy przemysłowej, na którem na starszego cechu wybrano Napiórkowskiego Stanisława i na jego zastępcę Wilczewskiego Józefa.-

Powiat Wysoko-Mazowiecki:

Dnia 27.ub.m.w Łapach pod przewodnictwem Proppe odbyło się walne zebranie członków oddziału Z.Z.K. Przemawiał Stężowski, prezes Zarządu Okręgowego Z.Z.K.w Wilnie.-

Zobrazował on obecną sytuację materjalną pracowników państwowych, nadmieniając, że wobec wzrastającej drożyzny pracownicy państwowi, a szczególnie robotnicy są bardzo źle uposażeni. Przyznane ostatnio 45% zapomogi nazwał ochłapem rzuconym przez Rząd rzeszy pracującej. Zdaniem mówcy, przyczyna obecnej drożyzny tkwi w tem, że Rząd nie umie prowadzić racjonalnej gospodarki, czego dowodem jest fakt, że wszystkie zapasy po zbiorach wywożone są z kraju za granicę po niskich cenach, a później sprowadzane z zagranicy po cenach w dwójnasób wyższych. Następnie wspomniał o nieproporcjonalnem rozkładaniu podatków, twierdząc, że wielcy obszarnicy płacą

./.

z morgą 2 %, a natomiast małorolni aż 20 do 30 % z morga. Pow
tem Stężowski wyjaśnił zebranym prawa emerytalne pracowników k
lejowych, kwestję wysługi lat i wysokości emerytury oraz skreśl
zabiegi P.P.S.o przyznanie etatów wszystkim pracownikom kolejo
wym i o polepszenie ich bytu. W końcu swego przemówienia mówca
wywał zebranych, prócz pracowników ruchu, do wzięcia jak najlic
niejszego udziału w obchodzie dnia 1-go maja. Przemówienie swe
Stężowski zakończył okrzykiem: " Niech żyje 1-szy maj, niech ży
klasa pracująca." -

Na tem że zebraniu - na delegata na Zjazd Okręgowy Z.Z.K.
wybrany został Godlewski Leopold, a na jego zastępcę Szenfeld Br
nisław, obaj członkowie P.P.S.- Obecnych na zebraniu było 42 c

Tego samego dnia odbyło się w Łapach w pudle wagonowym pr
Czarnej drodze zebranie członków oddziału K.Z.K. Przemawiał pr
ses oddziału Rzepkowski Ignacy, który złożył sprawozdanie ze Zja
du Okręgowego delegatów P.Z.K.w Wilnie, podkreślając w niem uchw
ały zjazdu odnośnie do kolejarzy prowizorycznych i niestałodzier
nych, co do których P.Z.K.złożył Ministerstwu Komunikacji memo
jak o przyznanie im automatycznie etatu po przedłużeniu dwóch lat.-

-.-.-.-.-.-.-.-.-.-.-.-.-.-.-.-.-.-.-.-

V. Kryzys w przemyśle, bezrobocie, strajki.

Powiat Ostrów-Mazow.:

Trwający od dnia 24.ub.m.strajk 80 robotników huty szkla
we wsi Zawisty Dzikie, gm.Zaręby Kościelne - nie został dotych-
czas zlikwidowany mimo zabiegów ~~xxxxxxxx~~ Inspektora Pracy.-

Powiat Augustowski :

Dnia 30.ub.m.bez pracy pozostawało w powiecie 149 osób,
z których zapomogi otrzymuje 9 osób. W najbliższym czasie uruchom
mione być mają zakłady przemysłu drzewnego w Lipowcu w związku
z czem bezrobocie znacznie się obniży.-

Powiat Bielsk - Podlaski :

Dnia 30.ub.m.zastrajkowało 70 robotników tartaku Polskiej
Spółki Drzewnej w Hajnówce. Strajkujący domagają się podwyżki

./.

dotychczasowej skali płac. Przebieg strajku - spokojny.-

Powiat Łomżyński :

Dnia 2.b.m. w Łomży i powiecie było 206 bezrobotnych / dnia 25.ub.m.266 /, z których 116 korzysta z zapomóg państwowych.-

Strajk robotników szewckich w Łomży, który wybuchł dnia 18. ub.m. trwa w dalszym ciągu. Podjęte przez strajkujących / 250 osób/ za pośrednictwem Inspektora Pracy pertraktacje z właścicielami warsztatów szewckich nie dały pozytywnych wyników.-

W dniu 25.ub.m. zastrajkowało 47 robotników i w dniu 30 ub. m. dalszych 35 robotników budowlanych, zatrudnionych przy budowie miejskich hal targowych i warsztatów państwowej szkoły zawodowej w Łomży. Strajkujący żądają podwyżki płac.

Powiat Grodzieński:

Stan bezrobocia w Grodnie i powiecie według danych z dnia 2.b.m. przedstawia się następująco: bezrobotnych - 1169 / dnia 25 ub.m. 1154 /, w tem robotników przemysłu metalurgicznego -35, budowlanego- 95, spożywczego - 251, chemicznego - 3, robotników rolnych - 7, wykwalifikowanych - 269, niewykwalifikowanych -423, i pracowników umysłowych - 86. Z zapomóg korzysta: z akcji ustawowej - 170 osób; z akcji doraźnej 4 osoby.-

Bezrobocie w powiecie nieznacznie wzrosło wskutek unieruchomienia fabryki tkanin drzewnych w Grodnie, zatrudniającej 43 robotników.-

Powiat Białostocki:

Dnia 29.m. w Białymstoku i powiecie bez pracy pozostawało- 4487 osób / dnia 26 ub.m.-4705 /, w tem robotników przemysłu tekstylnego -2630, tytoniowego - 41, budowlanego - 177, metalurgicznego - 131, robotników rolnych - 2, wykwalifikowanych - 647, niewykwalifikowanych - 803 i pracowników umysłowych - 256.-

Z zapomóg korzysta: z akcji ustawowej 2116 robotników i 21 pracowników umysłowych; z akcji doraźnej - 339 osób.-

Dnia 24.ub.m. z braku surowca została unieruchomiona fabryka włókiennicza Fajnsztejna Mojżesza w Białymstoku, zatrudniająca 20 robotników.-

-.-.-.-.-.-.-.-.-.-

VI. Ruch narodowościowy.

a/ Żydowski.

Powiat Ostrołęcki:

Dnia 2 bm. lewy poalej-sjonista Salomea Cynamon z Wyszkowa wygłosił w Ostrołęce odczyt o zadaniach kobiet w odniesieniu do życia społecznego wogóle a życia politycznego w szczególności.-

Dnia 28 ub.m. sjonista Zielonko z Warszawy wygłosił w Ostrołęce odczyt n.t. "Moralny upadek Bundu". Prelegent starał się przekonać zebranych, że Bund stale traci swe wpływy wśród mas robotniczych na korzyść Poalej-Sjon Prawicy. Obecnych na odczycie było około 50 osób.-

Powiat Kolneński:

Dnia 28 ub.m. sjonista Brytkier z Warszawy wygłosił w Kolnie odczyt o akcji odbudowy Palestyny.-

Powiat Bielsk-Podlaski:

Dnia 28 ub.m. w Bielsku odbyło się zebranie członków miejscowej organizacji sjonistycznej, na którem Karen, korespondent Hajnt'u wygłosił dłuższe przemówienie, podkreślając w niem konieczność popierania Rządu Marszałka Piłsudskiego przez szerokie masy społeczeństwa żydowskiego i korzyści, jakie społeczeństwo to osiągnęło od czasu przewrotu majowego.-

Powiat Białostocki:

Dnia 28 ub.m. poalej-sjonista Zerubawel z Warszawy wygłosił w Białymstoku odczyt n.t. "Kraj dla żydów". Prelegent omawiał szczególnie stosunek komunistów do kwestji kolonizacji żydów w Birbidżanie. Obecnych - około 300 osób.-

Dnia 27.ub.m. w Białymstoku odbyła się akademja ku uczczeniu 25-cio lecia działalności na polu literackiem - Segałowicza. W akademji brało udział około 700 osób.-

Dnia 29.ub.m. w lokalu "Linas-Hacedek" w Białymstoku odbyło się zebranie przedstawicieli bożnic i domów modlitwy w

związku z przyszłymi wyborami do zarządu wyznaniowej gminy żydowskiej w Białymstoku, mające na celu stworzenie bloku bezpartyjnego. Na prezesa Komitetu organizacyjnego bloku wybrano Tyktina Abrama, na wiceprezesa zaś Rapaporta Zelmana. Obecnych - około 300 osób.-

Dnia 28 ub.m. w lokalu Zjednoczenia Szkół Żyd. w Białymstoku odbyło się zebranie członków Powszechnej Spółdzielni Robotniczej w Białymstoku pod przewodnictwem Kowalewskiego Łazarza. Przemawiali - Berkman, Kowalewski i Mydler, z których Berkman odczytał protokół poprzedniego zebrania, a Mydler - sprawozdanie zarządu i komisji rewizyjnej. Obecnych - około 40 osób.-

---

b/ białoruski

Powiat Grodzieński:

Istniejący od dłuższego czasu kurtek Twa Szkoły Białoruskiej we wsi Dziemkowce, gm. Wołpa rozwiązał się w ub.tygodniu samorzutnie.- W związku z mającemi się odbyć w powiecie grodzieńskim wyborami sołtysów w poszczególnych wsiach hromadowcy rozpoczęli już energiczną kampanję celem przeforsowania swych zaufanych.-

Dnia 22 ub. m. odbyły się wybory do rady gminnej w Sytomli, przyczem podobnie jak poprzednio w r.1927, wybrano 7 białorusinów i 5 polaków.-

Z pośród białorusinów - Wasiukiewicz Jan ze wsi Nowosiołki, Chortowski Nikifor ze wsi Sytomla i Puszyna Andrzej ze wsi Komotowo są usposobieni nieprzychylnie względem państwowości polskiej i podejrzani o działalność antypaństwową. Mimo to skład obecnej rady gminnej lepszy jest znacznie, niż skład poprzedniej, do której wchodziło 5-ciu komunizujących białorusinów.-

Powiat Białostocki:

Dnia 17 ub.m. we wsi Topiłos, gm.Choroszcz w mieszkaniu Panasa Mikołaja odbyło się zebranie członków hurtka Twa Szkoły Białoruskiej, na którem do nowego zarządu hurtka powołano: Sienkiewicza Aleksandra -prezes Poźniaka Jana -wiceprezes Chwierosia Aleksandra - sekretarz i Rusia Mitrofana - skarbnik.-

VII. Ruch społeczny.

Powiat Augustowski:

Dnia 29 ub.m. w Augustowie odbyła się odprawa komendantów oddziałów Związku Strzeleckiego z powiatu augustowskiego pod przewodnictwem Chochwelda, komendanta Obwodu Zw.Strz. w Grodnie. Na odprawie omawiano sprawy organizacyjne, obchodu święta Trzeciego Maja i obchodu dnia 20 bm., w którym augustowskiemu oddziałowi Związku zostanie wręczony sztandar związkowy.-

Powiat Kolneński:

Dnia 29 ub.m. w Kolnie odbyła się uroczystość poświęcenia sztandaru Podobwodu Związku Strzeleckiego, w której wzięli udział Dowódca 18-ej Dywizji Piechoty, gen. Majewski, dowódca 33 p.p. płk. Dłużniakiewicz, Starosta Kolneński, poseł dr.Czarnecki i inni. -

Poświęcenia sztandaru dokonał ks. wikary Staniszewski; przemówienia okolicznościowe wygłosili Starosta Kolneński, płk. Dłużniakiewicz i poseł dr.Czarnecki.-

Powiat Wołkowyski:

Dnia 29 ub.m. w lokalu Ogniska na st.Wołkowysk C. odbyło się zebranie członków Spółdzielczego Stowarzyszenia Pracowników Kolejowych Budowy Własnych Domów w Wołkowysku. Na zebraniu odczytano sprawozdanie Zarządu, przyjęto wniosek o przyjmowaniu nowych członków i rozważano kwestję powiększenia Zarządu przez wprowadzenie doń członków zaufania. Kwestję tę rozstrzygnięto w ten sposób, że Zarząd utrzymano nadal w dotychczasowym składzie.-

140

VIII. R ó ż n o .

a/ Sprawy graniczne.

Powiat Augustowski :

Dnia 28.ub.m. szeregowiec Teodor Matwis ze strażnicy Przerośl 29 baonu K.O.P. /: na granicy niemieckiej :/ wracając ze służby zastrzelił przez okno Emilję Engiel, lat 19 z Przerośli, poczem ostrzeliwując się pościgowi zbiegł z całkowitem ubrojeniem na terytorjum Niemiec . Przyczyna zabójstwa Emilji Engiel dotychczas nie została ustalona.-

b/ Sprawy wyznaniowe.

Powiat Łomżyński :

Zapowiedziany w ogłoszonym liście pasterskim ks.biskupa Łukomskiego represje religijne na tle wyników wyborów do Sejmu i Senatu w powiatach diecezji łomżyńskiej do obecnej chwili stosowane są z całą bezwzględnością przez ks.proboszcza Dorochowicza z Szumowa,który odmawia rozgrzeszenia penitentom i odsyła ich do miejscowego wójta gminy Rutkowskiego, czynnego działacza BBW z R.w okresie wyborczym. Według kursujących wśród ludności pogłosek, jedna z kobiet,której ks.Dorochowicz odmówił posług religijnych, dostała obłędu.-

c/ Przestępczość kryminalna.

Powiat Kolneński :

Dnia 30. ub.m. w lesie koło m.Stawiski,znalezione zostały zwłoki Świątkowskiego Konstantego,mieszkańca wsi Zalesie,gm. Grabowo,powiatu szczuczyńskiego,zamordowanego uderzeniami tępem narzędziem w głowę. Zachodzi przypuszczenie, iż Świątkowski został zamordowany w celach rabunkowych.-

./.

Urząd Wojewódzki w Białymstoku. Białystok, dnia 12 maja 1928.

L. BP. 1333/28.T.

141

Sytuacyjne sprawozdanie tygodniowe Nr.19.

Do
/ według rozdzielnika / Tajne

Urząd Wojewódzki przesyła jeden egzemplarz sytuacyjnego sprawozdania tygodniowego Nr.19 za czas od dnia 6 do dnia 12.maja 1928 r.-

1 załącznik.

Za Wojewodę:

Naczelnik Wydziału Bezp.Publ.

Sytuacyjne sprawozdanie tygodniowe Nr.19.

za czas od dnia 6 do dnia 12.maja 1928 roku.

I. Sytuacja ogólna i nastroje ludności.

Okres sprawozdawczy podobnie jak poprzedni w ważniejsze wydarzenia nie obfitował. Bardziej charakterystycznych spostrzeżeń odnośnie życia politycznego i narodowościowego ludności na terenie Województwa Białostockiego nie przyniósł, natomiast uświadomił pewne podniecanie umysłów tej ludności w płaszczyźnie życia gospodarczego. Narastające w ostatnich tygodniach drożyzna artykułów pierwszej potrzeby, sądząc z dotychczasowych spostrzeżeń, spowoduje już w najbliższym czasie szereg konfliktów w przemyśle. W ubiegłym tygodniu rozpoczęli akcję strajkową o podwyżkę płac robotnicy przemysłu drzewnego w powiecie bielskim.-

Podobną akcję zapowiadają robotnicy przemysłu tekstylnego w przemysłowym okręgu białostockim, gdzie już czynią przygotowania do tej akcji PPS.i Bund. Na okres sprawozdawczy wreszcie przypada szybszy niż dotąd spadek bezrobocia, szczególnie w powiatach białostockim, grodzieńskim i augustowskim.-

-.-.-.-.-.-.-.-.-.-.-.-.-.-.-.-.-

II. Ruch polityczny.

Bezpartyjny Blok Współpracy z Rządem.

Powiat Białostocki:

W dniu 6.b.m. w Białymstoku odbyła się konferencja przedstawicieli organizacji współpracujących z Bezpartyjnym Blokiem przy udziale posłów Sapiehy, Przedpełskiego, Krzywickiego, Łazurskiego i Kosiby. Przewodniczył Młyński, prezes Rady Miejskiej m. Białegostoku.- Pierwszy przemawiał poseł Przedpełski, który zobrazował pracę Bloku na gruncie parlamentarnym. Według jego oświadczenia, Klub sejmowy Bloku nie operuje niezniszczalnymi hasłami, któreby dążyły do próżnego obałamucania mas. Przeciwnie, Klub przyjął

./.

określoną linję przeciwstawienia tym hasłom realnej pracy twó
czej. Przytrzymując się ściśle ustawy o reformie rolnej, Klub
zwalcza wszelkie zakusy wywrotowe, dążące do osłabienia siły
gospodarczej i ekonomicznej Polski. Systematycznie kładzie na
na trzy najważniejsze momenty w życiu wsi polskiej: komasację,
odbudowę oraz intensyfikację warsztatów rolnych.-

Replikując na przemówienie posła Przedpełskiego, Ledóchow
oceniał krytycznie obecny system komasacyjny. W następnem prze
mówieniu adwokat Dorożyński omówił szczegółowo zadania Klubu,
podkreślone przez posła Przedpełskiego, przyczem wysunął tezę
zorganizowania wszystkich instytucyj społecznych, gospodarczych
i oświatowych w jednym Bloku, któryby powinął politykę i przyjął
za zadanie wspólną i jednolitą pracę, mającą na celu umocnienie
i udoskonalenie państwowości polskiej. Zadania i znaczenie in-
stytucyj spółdzielczych poruszył Kamiński z Ostrów - Komorowa.

Dalej kolejno przemawiali : Śniesko, poseł Sapieha, Szelą
adwokat Dorożyński, poseł Przedpełski, Wójcik, Ślusarczyk, Sami-
towski i inni.- W przemówieniach ich na pierwszy plan wyłaniała
się myśl o potrzebie kontynuowania i konsolidacji tej współpracy
organizacyj społecznych i gospodarczych z Bezpartyjnym Blokiem,
o której na wstępie konferencji mówił poseł Przedpełski.-

Obóz Agrarjuszy.

Powiat Białostocki:

Dnia 10.b.m. w Czarnej Wsi Kościelnej odbył się wiec spra-
wozdawczy posła Sawickiego Adolfa. W obszernem przemówieniu, uję-
tem nadzwyczaj chaotycznie, poseł zaznaczył m.in., że Pan Minister
Spraw Wewnętrznych nie miał prawa wyrzucania w dniu otwarcia
Sejmu z sali sejmowej niektórych przedstawicieli ludności
robotniczej i wiejskiej, oraz, że przedstawiony Sejmowi przez
Rząd budżet Państwa nie zapowiada rolnikom pomyślniejszej przy-
szłości. Dalej poseł stwierdzał, że w Polsce mimo wszystko ist-
nieje dyktatura, ukryta w urzędach wojewódzkich, starostwach,
komendach policji i innych. Wreszcie na uwagę zasługuje pod-
kreślenie posła, że we wsiach nie obowiązują śmietniki i wszy-

./.

nie obecnych na wiecu do powiadamiania posła o każdem żądaniu policji, dotyczącem budowania śmietników.-

Według oświadczenia posła Sawickiego w Wołkowysku i Sokółce w najbliższym czasie zorganizowane być mają powiatowe sekretarjaty Obozu Rolników.-

Obecnych na wiecu było około 150 osób.-

Polska Partja Socjalistyczna.

Powiat Białostocki :

Dnia 11.b.m.w Białymstoku odbył się wiec sprawozdawczy posła Dubois Stanisława, który scharakterytował działalność i stanowisko P.P.S.w Sejmie. Poseł dał wyraz swemu przekonaniu, że P.P.S. zdoła skupić na gruncie parlamentarnym wokół siebie kluby drobniejsze do walki o interesy robotników i chłopów oraz neutralizowania pocayman"rządowej jedynki!"- Po przemówieniu posła Dubois miejscowy działacz P.P.S.- Bekierski omówił pokrótce przebieg obchodu pierwszomajowego w Białymstoku. Obecnych na wiecu było około 100 osób.-

Powiat Bielsk - Podlaski :

PPS.w powiecie bielskim prowadzi nadal akcję, zmierzającą do umocnienia posiadanego stanu organizacyjnego partji i rozszerzania jej wpływów.- Akcję tą kieruje osobiście poseł Dubois Stanisław, który zapowiedział wiec sprawozdawczy w Bielsku - Podlaskim na dzień 13 b.m., w którym to dniu miejscowej organizacji PPS. wręczony zostanie sztandar partyjny.-

-.-.-.-.-.-.-.-.-.-.-.-.-

./.

III. Ruch wywrotowy.

Powiat Białostocki :

W nocy z dnia 5.na 6.b.m. w Trzciannem na przewodach telefonicznych wywieszono transparent komunistyczny. W związku z tem zatrzymano i przekazano dnia 9.b.m. z materjałami oskarżenia władzom sądowym Farbera Symche.-

Powiat Grodzieński :

W związku z likwidacją organizacyj KPZB.w gminie Łaszańskiej / vide syt.sprawozdanie tygodniowe Nr.17 i 18 / został aresztowany i z materjałami oskarżenia przekazany władzom sądowym Bowsiuk Jan, mieszkaniec wsi Kopciówka, gminy Hornica, członek komórki partyjnej we wspomnianej wsi. Bowsiuk decyzją władz sądowych osadzony został w więzieniu.-

W związku z obchodem dnia 1-go maja na terenie powiatu grodzieńskiego miały miejsce następujące wystąpienia wewnętrzne komunistów.-

W nocy z dnia 30.ub.m. na 1.b.m. na drodze wiodącej z majątku Golnie do Massalan na terenie gminy Brzostowica -Mała wywieszone zostały cztery transparenty z czerwonego papieru z napisami antypaństwowymi, zawierającymi szereg zwrotów, uwłaczających czci Marszałka Piłsudskiego.-

Dnia 1-go maja we wsi Aleksyce, gm. Brzostowica - Mała wyrzucono transparent / papierowy / z napisami w języku białoruskim: " Precz z faszystowską dyktaturą, niech żyje dyktatura proletarjatu, niech żyje 1-szy maja, precz z wojną.-

W nocy z dnia 1-go na 2 b.m. obok wsi Miniewicze, gm. Żanna wywieszono transparent z napisami w języku rosyjskim: " Niech żyje 1-szy maj, precz z rządem Piłsudskiego, precz z rządem nad Hromadą, niech żyje komunistyczna partja w Polsce".-

Wreszcie dnia 6.b.m. w majątku Kraśnik, gm. Bjamonty Wielkie wywieszono cztery transparenty komunistyczne z napisami, omawiającymi w treści wybory do Sejmu i Senatu i obchód dnia 1-go maja.-

We wszystkich wypadkach dochodzenie wdrożono.-

-o-o-o-o-o-o-

IV. Ruch zawodowy.

Powiat Wołkowyski :

W dniu 6.b.m. odbyło się zebranie Drobnych Kupców w Wołkowyska pod przewodnictwem Kapłana Samsela. Po szerszej dyskusji w kwestji wygórowanych podatków, postanowiono wybrać komisję szacunkową, składającą się z ludzi rutynowanych. Obecnych na zebraniu było około 120 osób.-

-.-.-.-.-.-.-.-.-.-.-.-

V. Kryzys w przemyśle, bezrobocie, strajki.

Powiat Augustowski :

Dnia 8.b.m. bez pracy pozostawało w powiecie 85 robotników / dnia 30.ub.m. - 149 /, z których zapomogi otrzymuje 9 osób. Zgodnie z zapowiedzią zakłady drzewnego przemysłu w Augustowie zatrudniły w ub.tygodniu 64 bezrobotnych.-

Powiat Białostocki:

Stan bezrobocia w Białymstoku i powiecie według danych z dnia 10.b.m. przedstawiał się następująco: - bezrobotnych - 4126 /dnia 2.b.m. - 4487 /, w tem robotników przemysłu tytoniowego - 38, włókienniczego - 2478, budowlanego - 133, metalurgicznego - 108, robotników rolnych - 2, wykwalifikowanych - 599, niewykwalifikowanych - 517 i pracowników umysłowych - 251. Z zapomóg korzysta: z akcji ustawowej - 1557 robotników i 25 pracowników umysłowych, z akcji doraźnej - 516 osób. Bezrobocie w powiecie zmalało w związku z trwającym w całej pełni okresem robót rolnych.-

Powiat Łomżyński :

Stan bezrobocia w powiecie łomżyńskim w ubiegłym tygodniu nie uległ zmianie, natomiast ograniczono wydawanie zasiłków państwowych, z których korzysta obecnie 77 osób podczas gdy dnia 2.b.m. z zasiłków tych korzystało 116 osób.-

Trwający od dnia 18.ub.m. strajk robotników szewskich jest już prawie na ukończeniu, gdyż strajkujący zredukowali do połowy swe pierwotne żądania.-

o / o

Strajk robotników budowlanych, zatrudnionych przy budowie hal targowych w Łomży / vide sytuacyjne sprawozdanie tygodniowe Nr.18 / został zlikwidowany w dniu wybuchu; przedsiębiorca zgodził się na żądaną podwyżkę płac robotniczych o 20 %.-

Wreszcie dnia 2.b.m. został zlikwidowany strajk robotników betoniarskich, zatrudnionych przy budowie warsztatów państwowej szkoły mierniczej w Łomży - trwający od dnia 25 ub.m.-

Strajkujący uzyskali podwyżkę płac o 1 zł.dziennie.-

Powiat Bielsk - Podlaski:

Strajk 70 robotników tartaku Polskiej Spółki Drzewnej w Hajnówce / wybuchł dnia 30.ub.m./ zakończony został dnia 2.b.m. ; strajkujący przystąpili do pracy na poprzednich warunkach.-

Dnia 7.b.m. zastrajkowało 92 robotników fabryki sklejonych fornierów braci Malinowskich w Siemiatyczach, którzy po uzyskaniu 25 % podwyżki płac dnia 9.b.m. przystąpili do pracy.-

Dnia 7.b.m. zastrajkowało w Białowieży 290 robotników tartaku " Gródek " i 390 robotników tartaku " Stoczek", należących do firmy " Gentury ". Strajkujący żądają podwyżki płac o 30 %.-

Powiat Grodzieński :

Dnia 7.b.m. w Grodnie i powiecie bez pracy pozostawało 926 robotników / dnia 2.b.m. - 1169 /, w tem robotników przemysłu metalurgicznego - 30, budowlanego - 62, spożywczego - 218, chemicznego - 3, robotników rolnych - 5, wykwalifikowanych - 213, niewykwalifikowanych - 329 i pracowników umysłowych -66.-

Z ogólnej liczby bezrobotnych pobiera zasiłki rządowe - ustawowo - 157 osób, doraźnie - 3 osoby.-

W ubiegłym tygodniu 243 bezrobotnych znalazło zatrudnienie w przemyśle budowlanym.-

Powiat Suwalski :

Dnia 2.b.m. zastrajkowało 40 robotników akordowych na odcinku drogowym /kolejowym/ Suwałki, domagając się podwyżki płac.-

Strajkujący przystąpili do pracy dnia 7.b.m. na poprzednich warunkach.-

.-.-.-.-.-.-.-.-.-

145.

VI. Ruch narodowościowy.

a/ Żydowski :

Powiat Augustowski :

Dnia 7.b.m.w Augustowie odbył się uroczysty obchód pracy żydowskiej w Palestynie, w którym wzięło udział około 500 osób. Okolicznościowe przemówienia wygłosili miejscowi nauczyciele Papierowicz, Bersztejn i Zaklikowski. Całość obchodu utrzymana była w płaszczyźnie wychowawczej i narodowościowej.-

Powiat Białostocki :

Dnia 6.b.m. w Białymstoku odbyła się konferencja przedstawicieli oddziałów Stow." Tarbut " z Województwa Białostockiego. Na konferencji było obecnych - z Białegostoku 6 przedstaw., Z Grodna 4, Sokółki 2, Wołkowyska - 2, Grajewa 1, Suwałk 1, Ostrołęki 1, Tracianego 2, Gródka 1 i Bielska Podl. 1. Konferencję zagaił Brawer Dawid, prezes Kom. Wojew. "Tarbut", który wygłosił przemówienie o zadaniach konferencji. Następnie tenże Brawer złożył sprawozdanie z działalności Komitetu Rejon. "Tarbut", zaś Jejgies z Warszawy sprawozdanie z działalności rejonowych instytucji hebrajskich. Po przerwie Brawer Dawid z Grodna i Orynowski Aron z Białegostoku referowali sprawy szkół hebrajskich. Na zakończenie konferencji wybrano do komitetu rejonowego - Fiszmana i Bachracha z Białegostoku oraz Brawera, Bełko, Autona, Szulkiesa i Bana z Grodna. i uchwalono urządzenie zbiórki pieniężnej na rzecz T-wa "Tarbut" w czasie od 20. b.m. do 20 czerwca b.r. - Obradom konferencji przewodniczył Rypp.-

b/ litewski :

Powiat Grodzieński :

We wsi Szumy, gm. Berszty ludność litewska, zniechęcona nieudolnem prowadzeniem istniejącej tam szkoły litewskiej T-wa "Rytas" przez nauczyciela Dobrowolskiego Paliksa, litwina, wniosła prośbę do Inspektoratu Szkolnego w Grodnie o otwarcie we wsi

./.

Szumy polskiej szkoły państwowej z językiem wykładowym polskim w której odbywała się także nauka języka litewskiego. Fakt ten wskazuje, że litwini w powiecie grodzieńskim obecnie odnoszą się z coraz większem zaufaniem do państwowości polskiej.-

---

VII. Ruch społeczny.

Powiat Białostocki:

Dnia 6 bm. w Białymstoku odbyło się walne zgromadzenie członków Spółdzielni Kredytowo-Rzemieślniczej. Przewodniczył instruktor Stow. Rzemieśln. na Województwo Białostockie inż. Głogowski. Po ukonstytuowaniu się prezydjum zjazdu członek zarządu Spółdzielni Krukowski odczytał sprawozdanie z ostatniego walnego zgromadzenia i zdał sprawozdanie z działalności rady nadzorczej i komisji rewiz., a przewodn. Spółdzielni Stypułkowski zdał sprawozdanie z działalności spółdzielni i zarządu za rok ub. Na zebraniu uchwalono podwyższenie odpowiedzialności za udziały z 5 krotnej na 10 krotną. i uchwalono budżet Spółdzielni na rok 1928 -29. Obecnych 50 osób.-

Powiat Wołkowyski:

Delegat Centrali Związku Młodzieży Polskiej w Wilnie Jendrychowski Kazimierz zorganizował w ostatnim czasie koła żeńskie i męskie Związku w Szydłowicach i Mścibowie, liczące ogółem około 180 członków. Do zarządów tych kół wchodzą:

żeńskiego w Szydłowicach ~~[illegible]~~ - prezes Ziemkiewicz Alfons, wiceprezes - Półtorakówna Stanisława, sekretarz - Czerechowikówna Jadwiga, skarbnik - Boużyk Marja, bibliotekarka - Kuźmicka Bronisława i gospodyni - Murańczyk Marja; męskiego w Szydłowicach - prezes Kisielis Czesław, wiceprezes - Boużyk Kazimierz, sekretarz - Wincewicz Bronisław, skarbnik - Kochański Bronisław, bibliotekarz - Sokołowski Jan i gospo-

darz - Mikucewicz Władysław; męskiego w Mścibowie - prezes Ogóliński Franciszek, viceprezes - Mrywuczewski Juljan, skarbnik Zubielewicz Michał, sekretarz - Sokołowski Juljan, gospodarz - Kukotko Antoni.-

Dnia 6 bm. na walnem zebraniu delegatów wołkowyskiego Okręgowego Stowarzyszenia Spółdzielczego wybrano do rady nadzorczej Stowarzyszenia - Jezierskiego Leopolda, Lewickiego Piotra, Kwiatkowskiego Sylwestra, Rjsmonta Włodzimierza, Kobylaka Feliksa i Łopuszańskiego Antoniego.-

---

VIII. R ó ż n e.

a/ Zachowanie się duchowieństwa w dniu 3-go Maja.

Powiat Augustowski:

Ks. proboszcz Kuklewicz w Lipsku przyczynił się rozmyślnem postępowaniem do osłabienia udziału ludności w obchodzie dnia 3-go Maja. W ciągu dnia niemal bez przerwy odprawiał nabożeństwo, a ponadto zapowiedział z ambony, że pochód nie odbędzie się, gdyż mógłby spowodować ekscesy i awantury.-

b/ Sprawy graniczne.

Powiat Kolneński:

Dnia 7 bm. aresztowany został pod zarzutem uprawiania nielegalnego werbunku robotników na wyjazd zagranicę Kaczmarczyk Aleksander. W ubiegłym tygodniu żandarmerja niemiecka w odległości kilku kilometrów od granicy na terytorjum Niemiec zatrzymała robotników polskich - Antoniego i Bronisława Zajków, Popielarza Grzegorza, Borkowskiego Franciszka i Bałdygę Antoniego, pochodzących ze wsi Zimna, gm. Turośl, powiatu kolneńskiego, którzy przekraczali granicę do Niemiec nielegalnie w celu poszukiwania pracy. W czasie eskortowania zatrzymanych żandarmi niemieccy znęcali się nad nimi i biciem zmusili ich

do ucieczki, w czasie której żandarmi dali do robotników kilkanaście strzałów.-

Pod wsią Wróble robotnik Borkowski wpadł do rzeki i mimo tego, że ratunek był możliwy, gdyż łódki stały przy brzegu - nikt mu nie pospieszył z pomocą, gdyż nie pozwolili na to żandarmi; Borkowski utonął. Trzech innych z pośród zatrzymanych wydalono do Polski, zaś o pozostałym robotniku Bałdydzie brak jakichkolwiek wiadomości. W sprawie tej prowadzone jest dochodzenie.-

Powiat Suwalski:

/vide sytuacyjne sprawozdanie tygodniowe Nr.17/

Szeregowiec 29 Baonu K.O.P. Teodor Matwin, który po zastrzeleniu Kaplówny zbiegł do Prus, został tam podczas pościgu przez niemiecką policję ciężko ranny w nogę i po odwiezieniu do niemieckiego szpitala zmarł; zwłoki jego władze niemieckie wydały.

c/ Przestępczość kryminalna.

Powiat Wysoko-Mazowiecki:

/Vide sytuacyjne sprawozdanie tygodniowe Nr.14 - strona 15/.

Dnia 5.bm. zostali zatrzymani mieszkańcy wsi Perki-Bujenki - Bolesław Kruszewski oraz synowie jego Jan i Mieczysław pod zarzutem ukrywania poszukiwanego Bolesława Dmochowskiego, b.sekretarza m. Sokoły. Sędzia śledczy Bolesława Kruszewskiego zwolnił po złożeniu przez niego deklaracji o niewydalaniu się z miejsca zamieszkania, względem zaś synów zastosował areszt bezwzględny.-

Powiat Suwalski:

Dnia 1 bm. mieszkańcy wsi Białogóry, gminy Giby - Andrzej i Jegor Ignatjewy i Wasilij Zacharów stawili czynny opór geometrze rządowemu Janasowi Zygmuntowi z Białegostoku podczas sprawdzania przez niego scalonych gruntów tejże wsi. Wobec groźnej postawy wymienionych, którzy ubliżali geometrze nieprzyzwoitemi słowami i grozili nawet zabiciem, ten ostatni zmuszony został przerwać swoje czynności. Zajście powstało na tle niezadowolenia wyżej wymienionych z wyznaczonych im kolonij. Andrzej i Jegor

147

Ignatjewy zostali zaaresztowani i przekazani władzom sądowym, Zacharów zbiegł przed aresztowaniem.-

Powiat Wołkowyski:

Dnia 6 bm. we wsi Rudnia, gm. Świsłocz dokonany został napad na dom Bronde Icka, któremu wybito szyby oraz połamano ramy w oknach i zrabowano 500 zł. gotówkę. W czasie napadu pobita została kamieniami po rękach i głowie żona poszkodowanego - Bronde Estera. Ustalono, iż rabunku dokonali: Krasowski Stefan, Akudowicz Józef, Borys Aleksander, Suchocki Jan, Suchocki Józef, Suchocki Józef, syn Antoniego i Suchocki Józef, syn Grzegorza, którzy zostali ujęci i przekazani władzom sądowym.-

Powiat Łomżyński:

Dnia 5 bm. w rzece Biebrzy utonął Kotowski Ksawery, mieszkaniec wsi Rutkowskie, gm. Bożyjewo, powiat Łomża. Stwierdzono, iż Kotowski wyrzucony został z łódki do rzeki przez sąsiada swego Antoniego Mocarskiego, który był kochankiem żony Kotowskiego i czynu tego dokonał na jej namowę. Mocarskiego Antoniego i Kotowską Marję aresztowano i przekazano władzom sądowym.-

Powiat Bielsk-Podlaski:

W dniu 11 bm. w 32-m kwartale puszczy łackiej, w pobliżu wsi Gorodzisko, powiatu bielskiego znaleziono zwłoki Dawidziuka Jana, mieszkańca wsi Gorodzisko, zabitego wystrzałem z karabinu z tyłu w głowę. Ze znalezionych przy zabitym przedmiotów należy wnioskować, iż wymieniony był z bronią myśliwską. Sprawców zabójstwa dotychczas nieujawniono.-

d/ Pożary.

Powiat Suwalski:

Dnia 1 bm. w lesie przy torze kolejowym w gminie Huta powstał z niewiadomej przyczyny pożar, który zniszczył 5 1/2 mtr. drzewa opałowego, 70 metr. chrustu oraz poszycie w suchym lesie, spaliło się również 9 mtr. papierówki. W tym czasie w odległości

około 1 1/2 klm. od pierwszego powstał drugi pożar w pobliżu robotnie sadzących kultury, tutaj spaliło się około 25 ha rzadkich młodników oraz podszyt świerkowy w starym lesie na przestrzeni 7 ha. W przeddzień, czyli 30 ub.m. powstał pożar w młodniku koło budki kolejowej na trakcie Ostrowie-Płociczne; szkody nieznaczne.-

Dnia 3 bm. powstał pożar w lesie państwowym w gminie Berżniki w odległości 350 mtr. od granicy litewskiej; ugaszono go przy pomocy żołnierzy K.O.P., miejscowej ludności i robotników leśnych. Wypaliło się do 7 ha trawy między drzewami, według przypuszczeń ogień powstał od porzuconego przez jednego z robotników papierosa.-

Dnia 5 bm. wybuchł pożar w lesie na odcinku Adelin w gminie Berżniki, wiatr rozniósł ogień do działek należących do kupców Szczupackiego i Openhejma; pożar objął również część lasu państwowego. Po sześciu godzinach pożar ugaszono przy pomocy żołnierzy K.O.P. i miejscowej ludności; wypaliło się do 45 ha lasu. Pożar powstał na drodze granicznej, po której chodzą nasze i litewskie patrole graniczne.-

Powiat Kolneński:

Dnia 3 bm. we wsi Waśki, gm. Czarnowo skutkiem zapalenia się sadzy spłonęło doszczętnie 6 zagród gospodarskich; straty wynoszą około 46 tys.zł.-

Powiat Grodzieński:

Dnia 2 bm. w lasach państwowych w nadleśnictwach nowosielskiem i mostowskiem spłonęło około 20-tu ha drzewostanu.

Powiat Ostrów Maz:

Dnia 3 bm. w gminie Zaręby-Kościelne spłonęło około 2 ha drzewostanu w lesie państwowym.-

Powiat Białostocki:

Dnia 2 bm. w lasach majątku Kawelina, dzierżawionych przez przedsiębiorstwo leśne Krugmanów, na [illegible] gminy Dojlidy wybuchł pożar - pastwą którego padło około 150 ha lasu

148

5--letniego i część zagajnika - ogólnej wartości 200.000 zł.

Ogień powstał prawdopodobnie przez zaprószenie go przez wieśniaków, zbierających suche gałęzie lub przez pastuchów, pasących bydło.-

Powiat Wołkowyski:

Dnia 6 bm. we wsi Kuropaty, gm. tereszkowskiej spłonęło 4 domy, 9 stodół, 10 chlewów, 11 sztuk bydła oraz inwentarz martwy; straty wynoszą 40.273 zł. Pożar powstał wskutek nieostrożnego obchodzenia się z ogniem w zabudowaniach jednego z pogorzelców, Hermanowicza Jana.-

Powiat Szczuczyński:

W dniu 7 bm. w lesie prywatnym, należącym do ogółu mieszkańców wsi Kuliki, gm. Bereda, powiatu szczuczyńskiego z nieustalonej dotychczas przyczyny wybuchł pożar, skutkiem którego spłonęło 25 ha drzewostanu sosnowego w wieku około 45 lat. Straty wynoszą 40.000 zł.-

e/ Użycie broni przez funkcjonarjusza P.P.

Powiat Bielsk-Podlaski:

Dnia 5 bm. funkcjonarjusz z obsady poster.P.P.Rz Hajnówce - poster.Robak Tomasz napadnięty został przez doprowadzanego posterunku podejrzanego osobnika i uderzony dwukrotnie w głowę i w twarz. Poster.Robak w obronie własnej użył bagnetu, raniąc napastnika w lewy bok. Stwierdzono, iż wspomnianym napastnikiem był Miniukin Emiljan, lat 28, mieszkaniec wsi Plutycze, gm. Wyszki, powiatu bielskiego, którego umieszczono w szpitalu w Bielsku.-

f/ Świętokradztwo.

Powiat Kolneński:

W nocy na 10 bm. z kościoła parafjalnego w Kolnie nieznani sprawcy dokonali kradzieży monstrancji z komunikatem. Wartość skradzionej monstrancji oraz okoliczności, towarzy-

szące kradzieży, dotychczas niestwierdzone.-

g/ Wątpliwe wydarzenia.

Dnia 8 bm. na komendanta poster. P.P. w Indurze, powiatu grodzieńskiego - st. przod. Rzewuskiego Adolfa, który wraz z 3-ma posterunkowymi dokonywał rewizji u mieszkańca wsi Kosły Piotrowicza Mikołaja, podejrzanego o usiłowanie zorganizowania pochodu komunistycznego w dniu 1-go maja - podczas wyprowadzania wspomnianego Piotrowicza z jego mieszkania jako zatrzymanego - napadł tłum mieszkańców wspomnianej wsi i zaczęli się wzajemnie okrzykami "bij, rżnij buntowników, ex mrzych kruków" usiłował odbić zatrzymanego. Tłum obszypał również policjantów gradem kamieni. Wobec zapadającego mroku i znacznej liczebności tłumu oraz z uwagi na to, że nie wszyscy z tłumu występowali przeciwko policji - napadnięci funkcjonarjusze P.P. broni nie użyli. Zatrzymanego Piotrowicza, u którego w mieszkaniu znaleziono literaturę komunistyczną, doprowadzono do posterunku P.P. w Indurze. Dochodzenie w sprawie występienia tłumu przeprowadził na miejscu komendant P.P., nadkomisarz Mieliński.-

Białystok, dnia 24 maja 1928 roku.

Za Wojewodę:

Naczelnik Wydziału Bezp.Publ.

A.T.

149

Urząd Wojewódzki w Białymstoku.

Białystok, dnia 19 maja 1928.

L. BP. 1434/28.T.

Sytuacyjne sprawozdanie tygodniowe Nr.20.

Do

Tajne

/: według rozdzielnika :/

Urząd Wojewódzki przesyła jeden egzemplarz sytuacyjnego sprawozdania tygodniowego Nr.20 za czas od dnia 13.do 19.maja 1928 r.-

1 zał.

Otrzymują :

Jak rozdzielnik sprawozdania sytuac. Nr.6 z 1927 r./.

Za Wojewodę :

Kanistowski

Naczelnik Wydziału Bezp.Publ.

Sytuacyjne sprawozdanie tygodniowe Nr.20.
za czas od dnia 13.do dnia 19.maja 1928 r.

I. Sytuacja ogólna i nastroje ludności.

Na okres sprawozdawczy przypada pewne ożywienie w życiu politycznem ludności na terenie Województwa Białostockiego, zapoczątkowane przez posła Duboisa z PPS., Sawickiego z Obozu Rolników i Staniszkisa ze Związku Ludowo-Narodowego. Podkreślone w poprzedniem sprawozdaniu tygodniowem podniecenie umysłów ludności w płaszczyźnie życia gospodarczego nie osłabło, a nawet wzrosło. Wzrost cen na artykuły pierwszej potrzeby z jednej strony oraz usiłowanie wygrania wpływów na tym gruncie przez PPS., Bund i częściowo Ch.D. z drugiej - spowodowały już poważniejsze konflikty w przemyśle drzewnym w powiecie bielskim i wytworzyły możliwość powstania szeregu konfliktów w innych ośrodkach przemysłowych Województwa Białostockiego.-

Ogólnie podkreślić należy, że kwestje życia gospodarczego w ostatnich tygodniach wysunęły się na czoło spraw innych, z których jako ważniejsze interesują społeczeństwo prace Sejmu oraz toczące się równolegle procesy sądowe w Wilnie i Białymstoku, różnie komentowane i oceniane. Z procesami tymi wiąże się ostatnio ściśle fakt wywrotowy, którego jednym z momentów jest urabianie przychylnych nastrojów do oskarżonych.-

Organa służby bezpieczeństwa w ubiegłym tygodniu przeprowadziły dalsze represje względem organizacyj komunistycznych w powiecie grodzieńskim. Wyniki tych represyj pozwalają przypuszczać, że stan posiadania kompartji w tym powiecie został zniszczony tak dalece, że odbudowanie go nawet w ciągu dłuższego okresu czasu będzie niemożliwe.-

Wreszcie okres sprawozdawczy przyniósł dalszy spadek bezrobocia, które w chwili obecnej wyraża się cyfrą 5430/ bezrobotnych we wszystkich powiatach Województwa Białostockiego /.-

-.-.-.-.-.-.-.-.-.-

II. Ruch polityczny.

Polska Partja Socjalistyczna.

Powiat Bielsk - Podlaski :

Dnia 13.b.m.w Bielsku-Podlaskim odbyło się uroczyste wręczenie sztandaru partyjnego miejscowej organizacji PPS.przy udziale posła Duboisa Stanisława oraz delegatów OKR.PPS.Białystok i delegacyj komitetów PPS.z Czarnej Wsi,powiatu sokólskiego,Hajnówki, Białowieży i Milejczyc, przybyłych ze sztandarami partyjnymi.- Przemawiali na uroczystości poseł Dubois i nauczycielka z Grygorowicz - Mirosława Markowska,przywódczyni PPS.w powiecie bielskim.

Powiat Wysoko-Mazowiecki:

Dnia 10.b.m. odbył się w Łapach wiec PPS.,na którym przemawiali poseł Dubois i delegat Centrali ZZK.z Warszawy Pokorski Stanisław. Pierwszy z nich w dwukrotnem przemówieniu zobrazował pozycję i dążenia PPS.w Sejmie,podkreślając kilkakrotnie,że Bezpartyjny Blok na gruncie parlamentarnym stara się paraliżować wszelkie poczynania PPS. Ponadto poseł Dubois nawoływał zebranych do organizowania klubów sportowych młodzieży robotniczej oraz nabywania placów i budowania własnych domów związkowych. -

Delegat Pokorski dowodził m.in.,że koleje w Polsce mogłyby się stać samowystarczalnem przedsiębiorstwem państwowem, mogącem należycie opłacać kolejarzy,gdyby nie polityka Rządu,który kosztem pracowników kolejowych przyznaje ulgi kapitalistom. Obecnych na wiecu było około 300 osób.-

Powiat Szczuczyński :

Dnia 8.b.m.we wsi Białaszewo odbył się wiec sprawozdawczy posła dr.M. Czarneckiego, który zapoznał zebranych z programowemi dążeniami PPS.i P.S.L. "Wyzwolenie" na najbliższą przyszłość. Mówca podnosił, że Rząd podjął wprawdzie dość szeroko zakreśloną akcję inwestycyjną, jednakże akcja ta, obejmująca budowę szeregu gmachów państwowych, ludności pracującej i rolniczej większych korzyści nie przyniesie. Dalej poseł wyjaśniał przyczyny, dla których stron

117

nictwa lewicy, domagające się konsekwentnie oddzielenia kościoła od Państwa oraz wprowadzenia w kościele katolickim rozwodów i ślubów cywilnych, zwalczane są bezwzględnie przez kler katolicki. Obecnych na wiecu było około tysiąca osób.-

Związek Ludowo - Narodowy.

Powiat Szczuczyński :

Dnia 13.b.m. odbyły się wiece sprawozdawcze posła Staniszkis w Szczuczynie i Grajewie, którego przemówienia w obu wypadkach były wybitnie opozycyjne. Wykazując rzekome błędy Rządu, poseł Staniszkis poruszył sprawy przedwczesnego przenoszenia na emeryturę oficerów i urzędników, dowodził, że władze administracyjne prześladują prasę narodową, że Rząd zwalcza kościół, zmuszając tem księży biskupów do obrony praw kościoła, zagwarantowanych w Konstytucji / list pasterski ks.biskupa Łomżyńskiego / i t.p.-

Na wiecu w Szczuczynie wybrano zarząd parafjalnego Koła Związku Lud.-Narodowego w składzie - Stefan Zalc - prezes, Bocianowski Jan - wiceprezes, Kuliński Józef - sekretarz, Piotrowicz i Dembiński Józef - członkowie zarządu, wszyscy ze Szczuczyna, zaś na wiecu w Grajewie na wniosek posła Staniszkisa zebrani zlecili mu wysłać do ks.biskupa Łukomskiego depeszę następującej treści : " Mieszkańcy miasta Grajewa i okolic zebrani dnia 13 maja rb.w sali parafjalnej w liczbie 250 osób po wysłuchaniu przemówień posła Staniszkisa uchwalili jednogłośnie przesłać Jego Ekscelencji wyrazy hołdu za Jego zdecydowane stanowisko w obronie kościoła i narodu przed zgubną wywrotową agitacją."

Po wiecu w Grajewie w prywatnem mieszkaniu ks.prałata Butanowicza odbyła się przy udziale posła Staniszkisa konferencja parafjalna mężów zaufania Ch.D., na której omawiano konieczność podjęcia energicznej akcji organizacyjnej na rzecz Stronnictwa.-

Obóz Rolników.

Powiat Wołkowyski :

Na wiecu sprawozdawczym w Szydłowicach dnia 13.b.m. poseł

Sawicki Adolf omawiał szczegółowo rzekome represje przedwyborcze władz względem ugrupowań ustosunkowanych opozycyjnie do Rządu, zapewniając przytem zebranych, że wyłoniona przez Sejm komisja specjalna wszelkie nadużycia władz w związku z wyborami ujawni i spowoduje ukaranie winnych popełnienia tych nadużyć. Poza tem poseł zobrazował program swego Stronnictwa, obejmujący przedewszystkiem parcelację większej własności ziemskiej, zmniejszenie podatków wogóle, redukcję wydatków na administrację, a zwłaszcza na policję i t.p.-

Na dzień 20 b.m. zapowiedziany został więc sprawozdawczy posła Sawickiego w Krzemienicy.-

-.-.-.-.-.-.-.-.-.-.-.-.-.-.-.-

III. Ruch wywrotowy.

Powiat Grodzieński :

W okresie sprawozdawczym w związku z prowadzoną w dalszym ciągu likwidacją organizacyj komunistycznych na terenie powiatu grodzieńskiego oraz w toku dochodzeń w związku z wystąpieniami komunistów w dniu 1 maja dokonano licznych aresztowań w szeregach KPZB.-

W pierwszym rzędzie pod zarzutem należenia do jaczejki komunistycznej we wsi Nowosiółki, gm.Bjsmonty - Wielkie zatrzymano mieszkańców tejże wsi 1 Sołoniewicza Aleksandra, 2 Romaszkiewicza Piotra i 3 Romaszkiewicza Mikołaja, przyczem podczas rewizji u Sołoniewicza została odnaleziona literatura komunistyczna. Przeprowadzone dochodzenia wykazało, że wymienieni między innemi byli sprawcami wywieszenia transparentów komunistycznych na terenie gminy Bjsmonty - Wielkie w nocy z dnia 3 na 4. IX.27.r.i w dniu 22.III.28. Ponadto łącznie ze sprawą wyżej wymienionych aresztowano 4 Sipona Aleksandra, mieszkańca wsi Kordziki, gm.Bjsmonty Wielkie, członka jaczejki tej wsi. Wszyscy wymienieni zostali przekazani władzom sądowym.-

W drodze wywiadu poufnego ustalono, że w dniu 1. maja b.r.

jaczejki komunistyczne we wsi Kozły, gm.Indura i we wsi Golnie,gm. Przestowica Mała, wchodząc-e w skład Rejonowego Komitetu KPZB. Indura, na skutek polecenia tegoż Rejkomu urządziły pochody demonstracyjne, dopuszczając się przytem wystąpień antypaństwowych.-

Przeprowadzone dochodzenia odnośnie demonstracji w Kozłach doprowadziło do ujawnienia składu dwóch jaczejek w tejże wsi oraz głównych sprawców pochodu, którzy rekrutowali się nietylko z członków jaczejek wsi Kozły, lecz i z sąsiednich. W wyniku dochodzeń zatrzymano: 1/ Pietrowicza Mikołaja, 2/ Nielepko Stefanję, 3/Krupę Jakóba, 4/ Szypicę Michała, 5/ Nielepko Mikołaja, 6/ Nielepko Michała, 7/ Klepacza Marka, 8/ Norek Aleksandra, 9/ Szypicę Sergjusza, 10/ Bogólko Grzegorza, 11/ Krupę Bazylego, 12/ Krupę Pawła, 13/Nielepko Antoniego, 14/ Nielepko Stefana, 15/ Klepacza Antoniego, 16/ Nielepko Ninę - mieszkańców wsi Kozły oraz 17/ Arsenna Andrzeja mieszkańca wsi Mogilany,gm.Indura, 18/ Zawolewskiego Mikołaja,mieszkańca wsi Koniuchy,gm.Indura i 19/ Bertela Jakóba - mieszkańca wsi Jermolicze,gm.Indura. Wszyscy oni brali udział bezpośredni, bądź też pośredni w demonstracji w dniu 1.maja,podburzali mieszkańców wsi Kozły do napadu na policję w dniu 8.V.r.b. / vide sytuacyjne sprawozdanie tygodniowe Nr.19 - strona 14 /, a część z nich należała do jaczejek komunistycznych,a mianowicie: jak ustalono do zorganizowanej jaczejki KPZB.w Kozłach należeli: Szypica Michał,jako sekretarz, oraz Krupa Jakób i Klepacz Antoni jako członkowie, zaś w skład jaczejki "Komsomołu" w Kozłach wchodzili:Nielepko Stefan, jako sekretarz, Pietrowicz Mikołaj, jako członek. Arsenn Andrzej, Zywolewski Mikołaj i Bertel Jakób byli członkami jaczejek w swych wsiach.-

W toku dochodzeń i wywiadów poufnych prowadzonych w związku z wywieszeniem 4-ch transparentów komunistycznych w dniu 1.maja rb. na drodze ze wsi Golnie,gm.Brzostowica - Mała do majątku Massalany ustalono, że sprawcami wywieszenia tych transparentów byli członkowie jaczejki KPZB.wsi Golnie, którzy ponadto urządzili pochód demonstracyjny w dniu 1.maja. W wyniku przeprowadzonych dochodzeń jako głównych przywódców demonstracji, sprawców wywieszenia transparen-

./.

tów i kolportażu odezw komunistycznych zatrzymano: 1 Szłyka Pawła, 2 Gowsia Michała, 3 Oniszczyka Jana, 4 Oniszczyka Aleksandra i 5 Lewickiego Grzegorza - wszyscy mieszkańcy wsi Golnie. Ustalono przytem, że wymienieni, jako członkowie jaczejki urządzili demonstracje na skutek polecenia Rejonowego Komitetu KPZB.w Indurze.-

Wszystkich z materjałami oskarżenia i dowodami rzeczowemi przekazano do dyspozycji podprokuratora na powiat Grodzieński.-

Z zewnętrznej działalności wywrotowej w okresie sprawozdawczym zanotowano jeden wypadek wywieszenia transparentów i kolportażu odezw komunistycznych. Mianowicie, w nocy z dnia 5 na 6 maja b. w majątku Kraśnik, gm. Bjsmonty Wielkie przez nieujawnionych dotychczas sprawców zostały wywieszone cztery transparenty z napisami antypaństwowymi oraz rozrzucone odezwy komunistyczne, wydane jeszcze w czasie akcji wyborczej do Sejmu i Senatu przez "Jedność Robotniczo-Chłopską" i " Związek Siły Chłopskiej"./Z odezw tych znaleziono 32 egzemplarze w języku polskim oraz dwa egzemplarze w języku białoruskim /.- Dalsze dochodzenia trwają.-

Powiat Łomżyński :

Wśród radykalnej młodzieży żydowskiej, grawitującej do komunizmu w Łomży, Zambrowie i Rutkach obserwowane są ożywione przygotowania do akcji organizacyjnej, inspirowanej przez ZMK.w P. Przygotowania te, jak wynika z informacyj konfidencjonalnych, trwać będą przez cały maj, przyczem podejmowane być mają sporadyczne wystąpienia zewnętrzne.-

Jako pierwsze tego rodzaju wystąpienie zanotowano wywieszenie w nocy z dnia 12 na 13.b.m. w Rutkach na przewodach telefonicznych transparentu komunistycznego z hasłami antypaństwowymi.-

Powiat Wołkowyski :

Ruch wywrotowy w ub.tygodniu na terenie powiatu wołkowyskiego nazewnątrz nie ujawnił się. Prowadzone dochodzenie w sprawie kolportażu ulotek komunistycznych, ujawnionego w dniu 24.kwietnia r.b. koło fabryki cementu w Rosji, doprowadziło do ujawnienia sprawcy kolportażu w osobie Łupacza Szymona ze wsi Nowe Sioło, gm. Rosiej. Łupacz został zatrzymany w dniu 1.maja br. w związku z odna-

zieniem u niego bibuły komunistycznej i przekazany z materjałami oskarżenia władzom sądowym.-

-.-.-.-.-.-.-.-.-.-.-.-.-

IV. Ruch zawodowy.

Powiat Białostocki :

Dnia 12.b.m. staraniem Okręgowej Rady Klas.Związków Zawodowych odbyła się w Białymstoku akademja dla młodzieży, na której przemawiali Berkner n.t. " Droga ku zdrowiu młodego pokolenia", Jaworowska n.t. " Znaczenie zdrowego pokolenia młodego dla społeczeństwa", Lewiński "Wychowanie fizyczne i ochrona młodzieży" i Jelin n.t. "Szkolnictwo a wychowanie". Obecnych około 100 osób.-

Tegoż dnia w Białymstoku odbyło się zebranie informacyjne Związku Dozorców Domowych pod przewodnictwem sekretarza Związku - Korbuta, który wyświetlił zebranym / około 70 osób / sprawę wniesienia skargi do Ministerstwa Pracy i Opieki Społecznej przez właścicieli nieruchomości na członków nadzwyczajnej Komisji rozjemczej, odbytej w marcu b.r.u obwodowego Inspektora Pracy. Następnie zebrani zapoznali się z regulaminem sanitarnym.

Dnia 13.b.m.w Białymstoku odbyło się zebranie sekcji Bańkietników przy Zw.Rzemieślników Żydowskich pod przewod.Mielnickiego Pejsacha. Zebrani / około 100 osób / zdecydowali,że wobec zatrudnienia wszystkich członków sekcji w zakładach bankietniczych kasa zapomogowa sekcji wypłacała będzie nadal zapomogi tylko chorym członkom.-

Powiat Łomżyński :

Dnia 5.b.m.w Łomży odbył się odczyt zbiorowy dla żydowskiej młodzieży robotniczej, zorganizowany przez Okręgową Radę Klasowych Związków Zawodowych. Przemawiali Sobotka Abram Eljasz i Makowski Chaim z Łomży oraz Kiersz Leon z Goworowa, powiatu ostrowskiego, którzy wyjaśnili zebranym rolę socjalizmu w ogólnej walce proletarjatu z kapitalizmem. Obecnych na odczycie było - około 70 osób.-

./.

Dnia 9.b.m. odbyło się w Łomży walne zebranie członków miejscowego oddziału Zw. Zawod. Robotników Przemysłu Metalurgicznego, na którem robotnik Cudnik / PPS. / wzywał zebranych do przestrzegania i obrony 8-mio godzinnego dnia pracy, przyczem podkreślał, że w wypadku, gdyby robotnicy uznali za konieczne przedłużenie 8-mio godzinnego dnia pracy, to winni domagać się od przedsiębiorców zapłaty za godziny nadliczbowe w wysokości 150 % płacy normalnej.-

Powiat Szczuczyński:

Dnia 13.b.m. w Grajewie odbyło się walne zebranie członków Związku Rzemieślników Chrześcijan, na którem rozpatrywano poszczególne artykuły ustawy przemysłowej oraz dyskutowano sprawy - wyborów do Izby rzemieślniczej i zaciągnięcia pożyczki państwowej. Obecnych na zebraniu było - około 50 osób.-

Powiat Wołkowyski :

Dnia 10.b.m. w Wołkowysku odbyło się zebranie członków lokalnego oddziału ZZK. Przybyły z Wilna prezes Zarządu Okręgowego Z.Z.K. Stążewski złożył sprawozdanie z działalności tego Zarządu, zaś delegat Centrali Z.Z.K. Fijałkowski omówił poszczególne etapy walki Związku o podwyżkę płac dla kolejarzy. M.in. podkreślił on, że Związek w walce tej nie cofnie się nawet przed proklamowaniem strajku w wypadku, gdyby Rząd nie poszedł na ustępstwa.- Wreszcie zebrani wybrali prezesa oddziału Grzelaka Aleksandra jako delegata na mający się odbyć wkrótce zjazd okręgowy delegatów Z.Z.K. w Wilnie.-

-.-.-.-.-.-.-.-.-.-.-.-.-

114

V. Kryzys w przemyśle, bezrobocie, strajki.

Powiat Białostocki:

Stan bezrobocia w Białymstoku i powiecie według danych z dn. 17 bm. przedstawia się następująco: bezrobotnych - 3935 /dnia 10 bm. - 4126/, w tem robotników przemysłu tytoniowego - 38, tekstylnego - 2341, budowlanego - 123, metalurgicznego - 101, robotników rolnych - 3, wykwalifikowanych - 598, niewykwalifikowanych - 481 i pracowników umysłowych - 251. Z zapomóg korzysta: z zasiłków ustawowych - 1312 robotników i 25 pracowników umysłowych; z zasiłków doraźnych - 593 os.-

Trwający od dnia 30.kwietnia strajk 50 robotników rzeźni miejskiej w Białymstoku został zlikwidowany dnia 11 bm. Strajkujący uzyskali podwyżkę płac o 1 zł. za obrobienie wołu i 10 gr. za obrobienie cielęcia.-

W dniach 15 i 16 bm. właściciele piekarń w Białymstoku zaprzestali wypieku chleba z powodu niemożności dostarczenia tegoż po cenach ustalonych przez Magistrat.-

Przeciwko uchwale Magistratu w powyższej sprawie piekarze, członkowie Komisji do badania cen, wnieśli w dniu 16 bm. zażalenie do Urzędu Wojewódzkiego, prosząc o wstrzymanie wykonania uchwały Magistratu i poddanie jej rewizji.-

Na skutek interwencji Starosty w dniu 17 bm. rozpoczęto wypiek chleba.-

Powiat Grodzieński:

Dnia 16 bm.w Grodnie i powiecie bez pracy pozostawało 907 robotników /dnia 7 bm. - 926/, w tem robotników przemysłu metalurgicznego - 25, budowlanego - 60, spożywczego - 222, chemicznego - 3, robotników rolnych - 6, wykwalifikowanych - 199, niewykwalifikowanych - 325 i pracowników umysłowych - 68. Z zasiłków korzysta w Grodnie 120 rob., w Krynkach - 48 rob. i w Jeziorach - 6 robotników.-

W ub.tygodniu zostały uruchomione tartaki w Grodnie - "Pogiewń" i "Sosna" oraz tartak państwowy w Jeziorach; w tartakach

tych znalazło pracę około 100 robotników.-

Powiat Bielsk-Podlaski:

Trwający o-d dnia 7 bm. strajk 780 robotników tartaków "Stoczek" i "Gródek" w Białowieży /vide sytuacyjne sprawozdanie tygodniowe Nr.19/ mimo 3-krotnej interwencji Inspektora Pracy na miejscu nie został dotychczas zlikwidowany. Strajkiem kierują członkowie miejscowego komitetu PPS - Sawicki i Stankiewicz instruowani odpowiednio przez posła Dubois-a. Ażeby akcję strajkową wygrać, PPS usiłuje rozszerzyć strajk na inne ośrodki przemysłu drzewnego w powiecie bielskim, a przedewszystkiem na Majówkę, gdzie robotnicy mieli powziąć konkretne decyzje w dniu 17 bm.-

Powiat Łomżyński:

W powiecie pozostaje bez pracy 206 robotników, z których 86 korzysta z ustawowych zasiłków państwowych.-

Trwający od dnia 18 bm. strajk 270 robotników szewskich w Łomży zlikwidowany został definitywnie dnia 9 bm. Strajkujący otrzymali 20% podwyżki płac, zamiast żądanych 40%.-

Powiat Ostrów-Maz.

Trwający od dnia 24 ub.m. strajk 80 robotników huty szklanej we wsi Zawisty Dzikie, gm. Zaręby Kościelne został definitywnie zlikwidowany dnia 7 bm. w wyniku interwencji Inspektora Pracy. Dyrekcja huty wypłaciła strajkującym wszystkie zaległości zarobkowe.-

Powiat Suwalski:

Dnia 7 bm. zastrajkowało 150 robotników/należących do Związku Zawodowego Robotników Przemysłu Drzewnego/ w tartaku Płociczno, żądając podwyżki płac. Strajkujący nie pozwolili przystąpić do pracy 36 robotnikom akordowym, niezależącym do związku. Po przeprowadzonych przy pośrednictwie Inspektora Pracy pertraktacjach-strajk zlikwidowano w drodze zawarcia nowej umowy, podwyższającej płace robotników o 10 do 25%, zależnie od ka-

tegorji pracy. Dnia 10 bm. strajkujący przystąpili do pracy.-

Tegoż dnia zastrajkowało około 100 robotników szewskich w Suwałkach, którzy wysunęli żądanie podwyżki płac o 25%. Właściciele zakładów zgodzili się na 20% podwyżkę robotnikom 2-ej kategorji i ci do dnia 12/V powrócili do pracy. W dalszym ciągu strajkuje tylko 20 robotników 3-ej kategorji; żądają oni podwyżki 25%, na co właściciele zakładów nie godzą się.-

W powiecie wołkowyskim bez pracy pozostaje 6 osób i w powiecie sokólskim 24 osoby.-

-+++++++++++++++++-

VI. Ruch narodowościowy.

a/Żydzi

Powiat Białostocki:

Dnia 13 bm. w Białymstoku odbyło się zebranie członków Zjednoczenia Szkół Żydowskich przy udziale 36 osób, na którem omawiano sprawę urządzenia imprez dochodowych na rzecz utrzymywanej przez Zjednoczenie ochronki.-

Dnia 12 bm. w Białymstoku odbyło się zebranie Związku Zaw. nauczycieli szkół hebrajskich i frebliwek pod przewodnictwem Abrama Gotesdinera. Po omówieniu szeregu spraw organizacyjnych zebrani /25 osób/ wybrali do nowego Zarządu Związku: Gotesdinera Abrama - prezes, Zelmana Izaaka, Choronowicza Mojżesza i Rosewickiego Dawida.-

Powiat Ostrów-Maz.:

Dnia 11 bm. staraniem Twa Kursów Wieczorowych /Poalej-Sjon/ poalej-sjonista A.Wróbel wygłosił w Ostrowi-Mazowieckiej odczyt n.t. "Dwadzieścia lat poalej-sjonizmu" Obecnych o około 50 osób.

W tymże dniu w Ostrowi-Mazowieckiej odbyła się uroczystość inauguracyjna żydowskiej organizacji skautowej "Haszomer-Hacair" przy udziale około 160 osób.-

./.

VII. Ruch wyznaniowy, społeczny i spółdzielczy.

Powiat Białostocki:

Dnia 13 bm. w Białymstoku pod przewodnictwem Nowaczyńskiego z Wołkowyska odbył się zjazd delegatów spółdzielni spożywczych Wojew.Białostockiego. Na zjeździe omawiano stosunek spółdzielni spożywców do innego rodzaju kooperatyw oraz do organizacji oświatowych, zawodowych i samorządowych oraz uradzenie dnia spółdzielczości. Uchwalono nawiązać ścisły kontakt w pracy spółdzielczej z wszelkiego rodzaju kooperatywami. Obecnych - około 60 osób.-

Dnia 13.bm. staraniem Stowarzyszenia Badaczy Pisma Świętego - Ludwik Kunicki z Warszawy wygłosił w Białymstoku odczyt n.t."Początek stworzenia świata i obecna doba wynalazków w dziedzinie techniki" oraz dnia następnego odczyt n.t. "Znaczenie pisma Św." Na obu odczytach obecnych było około 300 osób.-

Dnia 6 bm. w Białymstoku odbyło się walne zebranie Związku Oficerów Rezerwy /Koło białostockie/, na którem do nowego zarządu koła zostali powołani: major rez.Emil Samitowski, jako vice-prezes, ppor.rez.Stanisław Kubik, jako skarbnik, por.rez.Antoni Areimowicz, jako członek Zarządu, por.rez: Stefan Muller, jako sekretarz, Komendantem strzelnicy został wybrany por.rez.Stafranko.-

Nowowybrany Zarząd ogłosił w prasie miejscowej następującą deklarację:

" W poczuciu słuszności reprezentowanych idei i zamierzeń jako nowowybrany Zarząd zabieramy się ochoczo do pracy z tem przeświadczeniem, że usiłowania nasze znajdą żywy oddźwięk u Rządu Sw.Kolegów Oficerów Rezerwy.-

Liczymy na poparcie Waszej Kohdzy, by zadokumentować w czasie to wyraźniejszym stopniu nasze zadania i cele na terenie Koła Białostockiego.-

Przedewszystkiem należy stwierdzić, że Związek od początku swego istnienia nie miał na celu interesów materjalnych swoich członków, targowania się o bonifikacje od społeczeństwa, lecz stał na stanowisku bezinteresownej służby dla całego społeczeń-

157

zań tych, które są konieczne do obrony Państwa, a więc w pierwszym rzędzie zasady hierarchji i karności. Jest ona niezbędna dla istnienia Państwa. Jedni muszą się podporządkować innym, gdyż gdzie się spotyka dwuch, tam jeden rozkazuje, a drugi słucha. Podporządkowanie się rozkazom Władzy, wypełnianie obowiązków obywatelskich, poszanowanie prawa - to są nasze dogmaty".-

Powiat Łomżyński:

Delegat Stowarzyszenia Badaczy Pisma Świętego E.Rüdiger z Warszawy dnia 6 i 7 bm., wygłosił w Łomży prelekcje religijne, ilustrowane przezroczami. Obecnych na prelekcji w pierwszym dniu było około 150 osób, a w drugim - około 200 osób.-

---+++++++++++++++---

VIII. R ó ż n e.

a/ Ważniejsze wydarzenia.

Powiat Bielsk - Podlaski :

W Urzędzie gminnym w Grodzisku ujawniona została dnia 1.b.m. przez wójta gminy Jana Wasilewskiego kradzież 710 zł.85 gr.z ogólnej trwałej kasy gminnej. Ponieważ kasa ta nie została uszkodzona, a klucze od niej przechowywał wójt.- przeto zachodzi przypuszczenie że skradziona rzekomo suma została bądź przywłaszczona przez wójta, bądź też wydatkowana przez Urząd i z niedbalstwa nieza-księgowana.-

b/ Fałszerstwo dokumentów.

Powiat Wys.-Mazowiecki:

/: Vide sytuacyjne sprawozdanie tygodniowe Nr.19-strona 10:/.

Dnia 8.b.m. został zatrzymany mieszkaniec m.Sokoły Kulesza Leon, podejrzany o ukrywanie defraudanta Dmochowskiego Bolesława. Zatrzymanego przekazano władzom sądowym.-

c/ Świętokradztwo.

Powiat Kolneński :

/: Vide sytuacyjne sprawozdanie tygodniowe Nr.19-strona 13:

W wyniku przeprowadzonych dochodzeń zostali aresztowani sprawcy kradzieży monstrancji z komunikantami z kościoła parafjalnego w Kolnie - Aleksander Rydzewski zam.we wsi Korzeniste, gm. Mały Płock i Rozalja Zaleska, mieszk.m.Kolna oraz paserzy Boruch i Rochla Zdrojewicze z Kolna.-

Na krótko przed aresztowaniem Zaleska podrzuciła monstrancję do miejsca ustępowego. W odnalezionej monstrancji brak srebrnego krzyża i 11 kamieni sztucznych,których dotychczas nie odszukano.-

d/ Pożary :

Powiat Grodzieński :

W nocy na 13.b.m.w Druskienikach wybuchł pożar,którego

pastwą padła czytelnia wraz z bibljoteką,stanowiąca własność Nadarzyńskiej Bronisławy,zamieszkałej w Warszawie,ul.Nowowiejska 20, mieszczącą się w budynku zarządu Zdrojowiska przy ul. Marszałka Piłsudskiego. Ogólne straty wynoszą 14.000 zł.Zachodzi przypuszczenie,iż pożar powstał wskutek zbrodniczego podpalenia.-

e/ Sprawy sądowe.

Dnia 14.b.m.Sąd Okręgowy w Białymstoku rozpoznawał sprawę byłego posła Pawła Wołoszyna, oskarżonego z art.532 K.K. / sprawa wiecu b.B.W.R.H.w Sokółce we wrześniu 1926 r.,na którym doszło do awantur i miała miejsce interwencja policji.B. poseł Wołoszyn m.in. wyraził się wówczas pod adresem policji: " Wy mierzawcy,stupajki Piłsudskiego"i t.p. /. Sąd skazał Wołoszyna zaocznie na jeden rok więzienia.-

Białystok,dnia 19 maja 1928.r.

Z a W o j e w o d ę :

Naczelnik Wydziału Bezp.Publ.

Z.I.

Urząd Wojewódzki w Białymstoku.

Białystok, dnia 26 maja 1928 r.

L. BP.1477/28.T.

159

Sytuacyjne sprawozdanie tygodniowe Nr.21.

Do

/: według rozdzielnika :/

Tajne

Urząd Wojewódzki przesyła jeden egzemplarz sytuacyjnego sprawozdania tygodniowego Nr.21.za czas od dnia 20.do 26.maja 1928 r.-

1 zał.

Za Wojewodę:

Otrzymują:

Vide rozdzielnik sytuac.sprawozdania tyg.Nr.6 1927 r./

Naczelnik Wydziału Bezp.Publ.

Sytuacyjne sprawozdanie tygodniowe Nr.21.
za czas od dnia 20. do dnia 26.maja 1928 r.

160

I. Sytuacja ogólna i nastroje ludności.

Okres sprawozdawczy przyniósł dalsze ożywienie życia politycznego ludności na terenie Województwa Białostockiego i rozszerzenie konfliktu w przemyśle drzewnym w powiecie bielskim,a niemniej także wyraźniejsze symptomy wyłaniającego się kryzysu w przemyśle włókienniczym białostockiego okręgu przemysłowego. Związki zawodowe Robotników Przemysłu Włókienniczego,wykorzystując dobrą konjunkturę prawie wszystkich czynnych przedsiębiorstw tego przemysłu,występują z żądaniem podwyżki płac dla robotników i zapowiadają,że ewentualne odrzucenie żądania przez przemysłowców zmusi je do proklamowania strajku.-

Nastroje ogólne ludności ważniejszych spostrzeżeń nie nasunęły. Skazujący wyrok w procesie wileńskim b.BWRHromady oraz zakończenie procesu komunistycznego " 133 " w Białymstoku aczkolwiek zainteresowały radykalną część społeczeństwa, to jednakże nie wywołały specjalnych przejawów tego zainteresowania się.-

Organa służby bezpieczeństwa w ubiegłym tygodniu przeprowadziły nieznaczne represje względem organizacyj komunistycznych w powiatach grodzieńskim i wołkowyskim.-

-.-.-.-.-.-.-.-.-.-.-.-.-.-.-.-

II. Ruch polityczny.

a/ Obóz Rolników.

Powiat Białostocki:

Dnia 17.b.m.w Jasionówce odbył się wiec posła Sawickiego Adolfa,który omawiał ustosunkowanie się stronnictw lewicy do rozważanego w Komisji Sejmowej przedłożonego Sejmowi przez Rząd projektu budżetu Państwa. Obecnych na wiecu było około 600 osób.-

Powiat Wołkowyski :

Na wiecu w Krzemienicy dnia 20.b.m.poseł Sawicki,mówiąc o rzekomych nadużyciach wyborczych władz administracyjnych i policji oświadczył,że mu znane są fakty tych nadużyć i,że będzie czynił

./.

wszystko, by winni ich popełnienia byli zwolnieni ze służby. Następnie poseł omawiał szczegółowo zarządzenia Pana Ministra Spraw Wewnętrznych dotyczące akcji sanitarnej i wreszcie wyjaśniał przyczyny, dla których stronnictwa lewicy domagają się oddzielenia kościoła od Państwa. Po nim posłem Sawickim przemawiał na wiecu o stosunku większej własności ziemskiej do włościaństwa i ruchu ludowego działacz miejscowy Obozu Rolników Jan Pawdzierski.-

b/ Bezpartyjny Blok Współpracy z Rządem.

Powiat Białostocki:

Dnia 20.b.m.w Białymstoku przy obecności około 150 osób odbył się wiec sprawozdawczy posłów dr.Karola Polakiewicza i Piotra Kosiby.-

c/ Polska Partja Socjalistyczna.

Powiat Bielsk - Podlaski:

Dnia 20.b.m.odbyć się miał w Sieniatyczach wiec sprawozdawczy posła Duboisa Stanisława, zamiast którego na wiec przybył delegat CKWPPS.Gomoliński z Warszawy. Przemówienie jego, utrzymane w tonie umiarkowanym, obejmowało zagadnienia ekonomiczne kraju w chwili obecnej i projekt Rządu o zwiększeniu podatku gruntowego.-

d/ Polskie Stronnictwo Ludowe " Wyzwolenie".

Powiat Sokólski:

Dnia 20.b.m.we wsi Sokolany odbył się wiec organizacyjny senatora Iżyckiego Aleksandra przy obecności około 300 osób. Senator Iżycki podkreślał konieczność organizowania się włościaństwa w szeregach P.S.L."Wyzwolenie", które jest istotnym i jedynym obrońcą chłopa, przyczem nadmienił, że BBWz R. reprezentuje interesy przemysłowców, kapitalistów i większej własności ziemskiej.-

Omawiany wiec efektu organizacyjnego stronnictwu nie przyniósł, gdyż do zorganizowania Koła w Sokolanach nie doszło.-

e/ Chrześcijańska Demokracja.

Powiat Łomżyński:

Dnia 20.b.m.w Łomży staraniem miejscowej organizacji Ch.D.i Stowarzyszenia Robotników Chrześcijańskich odbyła się uroczysta akademja ku uczczeniu rocznicy wydania encykliki Papieża Leona

./.

XIII. " Rerum Novarum ", na której przemawiali adwokat Kazimierz Ryntflejsz i ks.prałat Bogacki, obaj z Łomży.- Obecnych na akademji było około 200 osób.-

f/ Związek Ludowo - Narodowy.

Powiat Kolneński :

Dnia 20.b.m.poseł Staniszkis Witold informował się u Starosty Kolneńskiego o stanie meljoracji bagien kolneńskich oraz regulacji rzek Łabianki i Szkwy,przyczem wyraził gotowość współpracy ze Starostą na tym gruncie.-

Powiat Ostrołęcki:

Dnia 17.b.m.w Ostrołęce odbyło się zebranie informacyjne w sprawach rolniczo-spółdzielczych,zwołane przez Związek Ludowo-Narodowy. Przewodniczył prezes miejscowej organizacji Związku, pisarz hipoteczny Jan Radgowski. Obecnych na zebraniu było około 50 osób, wyłącznie członków Związku Lud.Narod.-

Wszechstanowa Organizacja Monarchistyczna.

Powiat Ostrołęcki:

Dnia 17.b.m.przybył do Ostrołęki i rozpoczął tutaj działalność organizacyjną na rzecz W.O.M.z ramienia jej Centralnego Komitetu Juljan Okuliński,student agronomji,zamieszkały w Łomży.Środki finansowe na wspomnianą akcję Okuliński czerpie ze sprzedaży " cegiełek" oraz z udzielanych mu zasiłków przez właścicieli majątków Susk i Szczawin - Stanisława i Jana Glinków.-

-.-.-.-.-.-.-.-.-.-.-.-.-.-.-.-

III. Ruch wywrotowy.

Powiat Wołkowyski :

Na podstawie wiarygodnych informacyj konfidencjonalnych oraz obserwacyj osób podejrzanych i przeprowadzonych dochodzeń ustalono,że w Pieskach istnieje jacejka komunistyczna,która działa pod kierownictwem Epsztejna Chaima, Borowskiego Jewela,Złotnickiego Szlomy i Sejfera Mendela - ukrywających się od roku 1926 przed

./.

aresztowaniem za należenie do organizacyj komunistycznych. Organizacja ta nawiązała kontakt z O.K. KPZB.Grodno,w myśl instrukcyj którego urządzała zebrania partyjne i organizowała komórki w kilku wsiach. W związku z tem zostali w dniu 20.b.m. zatrzymani mieszkańcy m.Piesek - 1 Epsztejn Chaim, 2 Złotnicki Szloma, 3 Lejb Abram, 4 Orlin Abram, 5 Złotnicki Lejba, 6 Orlin Dawid, 7 Orlin Chana, 8 Woronowicz Grzegorz, 9 Kiejko Stefan i 10 Łysiuk Antoni. Podczas rewizji u Epsztejna Chaima odnaleziono 8 okólniki KC.KPP.w sprawie akcji organizacyjnej i 3 okólniki KC.KPP. ze stycznia 1928 r. omawiające postulaty kobiece w akcji ekonomicznej. Zatrzymanych z materjałami oskarżenia przekazano Sędziemu Śledczemu II. rewiru w Wołkowysku. Dalsze dochodzenia trwają.-

Powiat Grodzieński :

W związku z prowadzoną w dalszym ciągu likwidacją organizacyj komunistycznych na terenie powiatu grodzieńskiego zostali zatrzymani i przekazani z materjałami oskarżenia władzom sądowym: 1 Burmiewicz Mikołaj ze wsi Nowosiółki,gm.Wielkie Bjsmonty, 2 Aleksander i 3 Marek Stankiewicze ze wsi Aleksyce,gm.Mała Hruszowica i 4 Socher Marsztejn,- mieszkańcem Indury.-

Powiat Sokólski :

Dnia 18.b.m.został ujęty i przekazany z materjałami oskarżenia władzom sądowym mieszkaniec Sokółki Kan Chaim który zbiegł przed aresztowaniem dnia 25.kwietnia b.r.t.j.w czasie likwidacji Komitetu rejonowego KPZB. Sokółka. Sędzia Śledczy zastosował względem Kana areszt bezwzględny jako środek prewencyjny.-

Powiat Łomżyński :

Obserwowane są w dalszym ciągu na terenie Łomży i Zambrowa przygotowywania organizacyj komunistycznych do wystąpień zewnętrznych.-

W nocy z dnia 14 na 15.b.m.w Nowogrodzie na przewodach telefonicznych został wywieszony transparent z napisami w języku polskim: " Niech żyje KPP.. Precz z rządem faszystowskim. Precz z Białym terorem. Precz z regulaminem więziennym.-"

./.

162

Powiat Ostrołęcki :

Inspirowane przez O.K.Z.M.K.w Łomży elementy wywrotowe w Ostrołęce zabiegają o utworzenie tutaj Oddziału Związku Zawodowego Służby Domowej, któryby stał się niewątpliwie legalną placówką zetemkową.-

-.-.-.-.-.-.-.-.-.-.-.-.-.-.-.-

IV. Ruch Zawodowy.

Powiat Białostocki:

W Białymstoku został zorganizowany Oddział Związku Zawodowego Robotników Rolnych i Leśnych, którego Zarząd stanowią: Józef Butkiewicz - prezes, Stefan Kamiński - wiceprezes, Józef Bogusz - sekretarz. Oddział liczy około 70 członków.-

Dnia 20.b.m.w Białymstoku, pod przewodnictwem Reginulli - odbyło się walne zebranie robotników przemysłu włókienniczego, na którem omawiana była sprawa podwyżki płac. Po szerszej dyskusji postanowiono zażądać od przemysłowców podwyżki 50 % i ewentualnie żądanie to poprzeć solidarnym strajkiem. W sprawie tej odbędzie się konferencja u Inspektora Pracy.-

Dnia 20 b.m. w Białymstoku odbył się wojewódski Zjazd delegatów związków rzemieślniczych pod przewodnictwem Widera Hirsza. Na Zjeździe byli obecni m.in. instruktor stowarzyszeń przemysłowych inż.Głogowski i dyr.Centrali Rzemieślniczej w Warszawie Fajerynk. Omawiano znaczenie korporacji rzemieślniczych oraz sprawy podatków. Postanowiono w dniu 21.maja b.r. wysłać delegację do prezesa Izby Skarbowej w Białymstoku z prośbą, by rzemieślnicy zatrudniający tylko jednego pracownika byli zwalniani od podatków. Jako delegatów wybrano: Widera, Paata, Fajerynga Kaca i Rubinsztejna. Obecnych około 50 osób.-

W tymże dniu odbyło się w Białymstoku zebranie przedstawicieli cechów pod przewodnictwem inż.Głogowskiego. Omawiano sprawę zrzeszenia rzemieślniczych szkół dokształcających. Obecnych - około 80 osób.-

Dnia 21.b.m.w Białymstoku odbyło się zebranie członków

./.

miejscowego Oddziału Z.Z.R. pod przewodnictwem Kiślińskiego Stanisława, na którem wybrano nowy zarząd Oddziału w składzie: Kaliciński Antoni, Szafrański, Molaczyński, Wic, Glaps, Waska, Grajnert, Sadowski, Kiśliński, Mikłasz, Kamiński, Sosnowski, do Komisji Rewizyjnej: Zduniak, Olesiewicz, Kowalski, Słopczyński i Sinkiewicz, oraz jako delegatów na zjazd okręgowy w Wilnie - Sadowskiego, Zduniaka i Kolasińskiego. - Obecnych - około 100 osób. -

Powiat Szczuczyński :

Dnia 20.b.m. Związek Rzemieślników Chrześcijan w Grajewie zwołał walne zebranie swych członków, na którem omawiano szereg spraw, związanych z wyborami do izb rzemieślniczych. -

Powiat Sokólski :

Dnia 17.b.m. odbyło się w Sokółce zebranie Związku Lokatorów w sprawach organizacyjnych, po których omówieniu zebrani / 25 osób / powołali do Zarządu Związku - Gordona Mortchela - prezes, Blumentala Mojżesza - sekretarz, Kusznera Josela, Zelmanowicza Dawida i Wojnera Dawida - członkowie Zarządu. -

Powiat Łomżyński :

Dnia 19.b.m. w Zambrowie odbyło się otwarcie lokalnego Oddziału Związku Zawodowego Robotników Przemysłu Odzieżowego, w którem wzięli udział delegaci oddziału tegoż Związku w Czyżewie, powiatu Wysoko-Mazowieckiego - Moszek Lampert, Jankiel Mankuta, Szmul Mankuta, Misza Kowadło, Mindla Kowadło, Rochla Wyszecka i Aron Dawid Zusman, wszyscy poszlakowani o działalność antypaństwową. Przemówienia okolicznościowe o zadaniach Związku wygłosili Lejzor Chachoł, komunista z Zambrowa oraz Jankiel Mankut i Moszek Lampert z Czyżewa. Obecnych na otwarciu było około 200 osób.

Sądząc z posiadanych przez Starostę w Łomży informacyj, przypuszczać należy, że nowopowstały oddział Związku Odzieżowego, do którego Zarządu wchodzą członkowie KPP. i PPS.-Lewicy, stanie się wkrótce organizacją komunizującą. -

Powiat Ostrołęcki:

Dnia 20.b.m. w Ostrołęce odbyło się zebranie członków Związku Rzeźników Chrześcijan przy obecności 27 osób; omawiano Statut Związku i sprawy organizacyjne. -

o / o

V. Kryzys w przemyśle bezrobocie strajki.

Powiat Białostocki:

Stan bezrobocia w Białymstoku i powiecie według danych z dn. 24 b.m. przedstawia się następująco: bezrobotnych - 3869 / dnia 17. b.m. - 3935 /, w tem robotników przemysłu tytoniowego - 38, włókienniczego - 2270, budowlanego - 121, metalurgicznego - 102, rolnych - 2, wykwalifikowanych - 607, niewykwalifikowanych - 478 i pracowników umysłowych - 251. Z zapomóg korzysta ustawowo - 1024 robotników i 24 pracowników umysłowych, doraźnie - 545 robotników.

Powiat Augustowski:

Bez pracy w powiecie pozostaje 50 robotników w tem 32 rybaków pozbawionych pracy z powodu trwania czasu ochronnego i zapomogi otrzymuje 29 osób.-

Powiat Bielsk - Podlaski:

/: Vide sytuac. sprawozdanie tygodniowe Nr. 19 i 20 :/.-

Strajk robotników w tartakach firmy " Century " w Białowieży dotychczas nie został zlikwidowany. Ażeby wygrać zainicjowaną akcję strajkową, PPS. rozpoczęła usiłowania w kierunku rozszerzenia strajku także na inne ośrodki przemysłu drzewnego w powiecie bielskim. W wyniku tych usiłowań zastrajkowali dnia 21 b.m. robotnicy tartaków i kolejek leśnych w Hajnówce / 800 robotników /, a dnia następnego tamże w Hajnówce robotnicy terpentyniarni firmy B-cia Porowscy. / 500 robotników /. Strajkujący domagają się podwyżki płac w granicach od 30 do 50 %, zależnie od kategorji pracy.-

Kilkakrotne interwencje Inspektora Pracy nie przyniosły rezultatów wskutek nieustępliwości obu stron, wobec czego liczyć się należy z możliwością dalszego rozszerzenia się strajku.-

Dotychczas strajkujący zachowują się spokojnie, ze względu jednak na to, że wśród strajkujących dość liczny jest element napływowy, który względnie łatwo ulec może namowom czynników niepodpowiedzialnych Starosta w Bielsku Podlaskim wydał odpowiednie zarządzenie mające na celu utrzymanie spokoju w miejscowych ośrodkach

/.

powiatu objętych strajkiem.-

Powiat Wołkowyski :

Dnia 21.b.m. w Wołkowysku zastrajkowało 35 robotników warsztatów stolarskich, którzy żądają podwyższenia im płac o 25 %. Przebieg strajku spokojny.-

Powiat Suwalski :

Trwający od dnia 7 b.m. strajk około 100 robotników szewskich w Suwałkach został definitywnie zlikwidowany dnia 15.b.m.-

Powiat Grodzieński :

Dnia 20.b.m. było w Grodnie i powiecie 903 bezrobotnych /dnia 16.b.m.- 907 bezrobotnych /, w tem robotników przemysłu metalurgicznego - 25, budowlanego - 57, spożywczego - 224, chemicznego -3, robotników rolnych - 3, wykwalifikowanych - 186, niewykwalifikowanych - 321 i pracowników umysłowych - 83. W tymże dniu korzystało z zasiłków ustawowych 62 bezrobotnych w Grodnie i 48 w Krynkach.-

Powiat Łomżyński :

W powiecie bez pracy pozostaje 90 robotników /: dnia 19.b.m. 206 robotników /, z których ustawowe zasiłki państwowe pobiera: 67,

164

VI. Ruch Narodowościowy.

Powiat Białostocki:

Dnia 20 bm. w Białymstoku odbyło się zebranie przedstawicieli oddziałów lokalnych organizacji sjonistycznej z Województwa Białostockiego przy udziale adwokata Zajdenmana i Arji Cytlina z Warszawy, delegatów Centrali organizacji. Na zebraniu tem omawiano szczegółowo sprawę wyborów do wyznaniowych gmin żydowskich i zdecydowano, że sjoniści pójdą do tych wyborów samodzielnie.-

Dnia 17 bm. odbyło się w Białymstoku zebranie organizacyjne Twa Bankowego Właścicieli Nieruchomości pod przewodnictwem Lifszyca Hermana, na którem przyjęto statut T-wa i wybrano do zarządu tegoż - Hermana Lifszyca, Zygfryda, Arona Bełocha, Jakóba Woroszylskiego, Abrama Goldborga, Tewela Milesa, Abrama Rozenbluma, Szmula Wolfa i Jakóba Hendlera. Obecnych - 25 osób.-

Dnia 20 bm. w Białymstoku odbyło się zebranie członków T-wa "Tachkemoni" pod przewodnictwem Gotesdinera. Przemawiał Dobkin, który wzywał, by wszyscy żydzi przy wyborach do wyznaniowej gminy żydowskiej głosowali na listę organizacji "Mizrachi". Obecnych około 55 osób.-

Dnia 19 bm. w Białymstoku Abracham Gotesdiner wygłosił odczyt w żargonie n.t. "Dzieje i życie rabina Menasza vel Izraela jako filozofa".

Powiat Wołkowyski:

Dnia 20 bm. w Wołkowysku odbyło się zebranie członków Związku Rzemieślników Żydowskich, zwołane specjalnie w celu omówienia sprawy wyborów do wyznaniowej gminy żydowskiej. Obecnych na zebraniu było około 150 osób.-

Powiat Ostrów-Mazow.

Dnia 15 bm. w lokalu Kultur Ligi w Broku bundowiec Fiszman Jakub wygłosił odczyt n.t. "Rozwój kultury żydowskiej". Obecnych na odczycie było około 40 osób.-

Dnia 17 bm. kierownik szkoły "Tarbut" w Ostrowi Mazowieckiej

Dubrowski Natan /sjonista/ wygłosił w Broku odczyt n.t. "Dzieje socjalisty żydowskiego" - przy obecności około 50 osób. Po skończonym odczycie usiłował przemawiać Bursztyn Berek z Broku /komunista zwolniony z więzienia z kaucją/. Obecny na odczycie funkcjonarjusz P.P., wiedząc iż po za odczytem nie jest przewidziana w programie dyskusja, zwrócił się do przewodniczącego Altmarka Szlomy/ również podejrzanego o działalność antypaństwową/ z wezwaniem odebrania Bursztynowi głosu. Ponieważ Altmark do wezwania się nie zastosował, zebranie zostało rozwiązane.-

W ostrowi Mazowieckiej daje się zauważyć wśród żydów ortodoksów tendencja wywarcia nacisku na miejscowe społeczeństwo żydowskie w kierunku ściślejszego przestrzegania przepisów religijnych, a w szczególności święcenia szabasu.-

Miejscowa organizacja ortodoksów wyraziła swe niezadowolenie z powodu założenia w Ostrowi żydowskiej organizacji skautowej "Haszomer Hacair", imputując tejże organizacji siianie demoralizacji wśród młodzieży żydowskiej, wszczepianie nieposzanowania religji i tradycji oraz wzbudzanie antagonizmu pomiędzy rodzicami dążącymi do zachowania przez dzieci uświęconych tradycyj religijnych, a dziećmi usiłującemi wyłamać się z pod wpływów rodziców.-

W związku z mającym się odbyć wyborem rabina w Ostrowi Maz. rozpoczęła się walka pomiędzy sjonistami, a ortodoksami. Sjoniści popierają kandydatów z Kresów Wschodnich, ortodoksi zaś wysuwają swoich zwolenników. W najbliższych dniach ma odbyć się narada w celu ustalenia kandydatów na rabina. Ortodoksom przewodzi podrabin Szulewicz, oskarżony o wydawanie fałszywych zaświadczeń ślubnych /sprawa w Sądzie Okręg. w Łomży/.-

---

b/ litewski

Powiat Suwalski:

We wsi Zwikiele, gm.Sejwy powstał oddział Towarzystwa Św. Kazimierza.-

Dnia 13 bm. odbyło się zebranie członków /25 osób/ oddziału

165

Twa Św. Kazimierza we wsi Poluńce, gminy Krasnowo; omawiano sprawy organizacyjne.-

---

c/ białoruski

Powiat Grodzieński:

Akcja organizacyjna i propagandowa Twa Szkoły Białoruskiej w powiecie grodzieńskim znacznie w ostatnim czasie osłabła.-

Dnia 15 bm. Inspektor Szkolny okręgu grodzieńskiego badał na miejscu mieszkańców wsi Kurpiki, Pławy, Nowosiółki, Sieluki i Zagorce gm. Zytomla w sprawie złożonych przez nich deklaracyj na otwarcie szkoły białoruskiej. W wyniku badań wspomniany Inspektor stwierdził, że deklaracje podpisały osoby, mające dzieci w wieku poza szkolnym, wobec czego deklaracje te zostaną załatwione odmownie.-

Radni białorusini, b.hromadowcy - w gminach z większością białoruską starają się wykorzystać każdą sposobność, by poprzeć inicjowaną przez wileńską prasę białoruską akcję zbiórki funduszów na rzecz średniego szkolnictwa białoruskiego. - Dnia 16 bm. rada gminna w Berestach na posiedzeniu odbytem pod przewodnictwem wójta Kościewicza Mikołaja /hromadowca/ uchwaliła na jego wniosek popierać materjalnie gimnazjum białoruskie w Wilnie i jako pierwszą zapomogę przesłać dyrekcji wspomnianego gimnazjum 300 zł. z pieniędzy gminnych. Uchwała ta przyjęta została 6-ma głosami radnych białorusinów - hromadowców przeciwko 4 głosom radnych umiarkowanych, którzy kategorycznie sprzeciwili się zrealizowaniu uchwały ze względu na interesy gminy. -

Zaznaczyć należy, że gmina Berszty jest jedną z biedniejszych gmin w powiecie i, że zalega ona z podatkami państwowymi i samorządowymi od roku 1925-go.-

-++++++++++++++-

VII. Ruch wyzwoleńczy, społeczny i spółdzielczy.

Powiat Augustowski:

W dniu 20 bm. w Augustowie odbyła się uroczystość poświęcenia i wręczenia sztandaru Obw.Zw.Strzeleckiego, na której byli obecni i przemawiali Dowódca Okręgu Korpusu Nr.III generał Litwinowicz, członek Zarządu Głównego Zw.Strzeleckiego Tytus Czapki i Starosta augustowski.-

Powiat Sokólski:

W Suchowoli obserwowana jest rywalizacja organizacyjna pomiędzy miejscowymi oddziałami Stowarzyszenia Młodzieży Polskiej i Związku Strzeleckiego.-

Dnia 18 bm. wyjechał do Wilna patron Stowarzyszenia Młodzieży Polskiej ks. Walentynowicz m.in. ze skargą na proboszcza w Suchowoli, ks.Galjewicza, któremu zarzuca brak zainteresowania się Stow.Młodzieży Polskiej, rozbijanem przez Związek Strzelecki.

-+-+-+-+-+-+-+-+-

VIII. R ó ż n e.

a/ Nielegalna emigracja.

Powiat Ostrołęcki:

Dnia 17 bm. zatrzymani zostali w pasie granicznym pod zarzutem usiłowania wyjazdu w drodze nielegalnej do Niemiec - Bejla Gołda Staroświecka, zam. w osadzie Kosów, powiat Zamość-Lubelski, Abram Frydman, zam. w Ludurze, powiatu grodzieńskiego i Lejzor Okręgły, zam. we wsi Wólka Piotkowska, powiatu bielskiego.- Sąd Pokoju w Ostrołęce zastosował względem każdego z zatrzymanych kaucję w wysokości 100 zł.-

---

166

b/ Z a b ó j s t w o.

Powiat Augustowski:

Dnia 24 bm. na 13 klm. szosy Augustów - Sejny w pobliskim lesie znaleziono zwłoki mieszkańca wsi Cierpki-Las Modzelewskiego Romualda. Wobec zabrania przed sprawców mordu ubrania i bielizny zabitego zachodzi p-rzypuszczenie, iż mord ten dokonany został w celach rabunkowych. Sprawcy dotychczas nie zostali ujawnieni.-

---

c/ Usiłowanie kradzieży i rozbrojenia szereg.P.P.

Powiat Wys.-Mazow.

Dnia 16 bm. mieszkaniec m.-kap. poborowy rocznika 1907 Okoryt Aleksander usiłował skraść zegarek w sklepie Zelika Braude w Wysokiem-Mazowieckiem. Na wszczęty przez Braude alarm napastnik rzucił się do ucieczki, lecz został przez szeregowych policji schwytany.-

Gdy zatrzymanego Okoryta doprowadzono do Posterunku, koledzy jego poborowi w liczbie około 60 osób usiłowali odbić aresztowanego, starając się równocześnie eskortujących szeregowych policji rozbroić. W czasie zamieszania, jeden z napierających na kordon policji, trzymającej karabiny na "gotuj broń", popchnięty przez tłum, otarł się o nastawiony bagnet, raniąc się lekko w prawe udo Przywódców: Michalskiego Mieczysława, Masłowskiego Wacława, Głowackiego Jana, Płońskiego Jana, Żubera Bronisława, Dąbrowskiego Zygmunta oraz zatrzymanego uprzednio Okoryta Aleksandra przekazano władzom sądowym.-

---

d/ P o ż a r y.

Powiat Białostocki:

Dnia 25 bm. w Białymstoku spłonęła doszczętnie fabryka sukna Szwarca Borucha wraz z całem urządzeniem, 20-ma maszynami i nagromadzonym surowcem. Straty wynoszą około 200.000 zł. Pożar powstał najprawdopodobniej wskutek krótkiego spięcia elektryczności.-

Powiat Bielsk-Podlaski:

Dnia 24 bm. we wsi Łosinka powstał pożar w zabudowaniach Minka Mikołaja, którego padły: dom mieszkalny, 4 chlewy spichlerz oraz inwentarz żywy i martwy. Straty wynoszą 11.950 zł. Pożar powstał skutkiem podpalenia zbrodniczego. Podpalacze dotychczas nieujawnieni.-

Białystok, dnia 26 maja 1928 roku

Za Wojewodę:

Z.I.

z-ca Naczelnik Wydziału Bezpieczeństwa Publ.

Urząd Wojewódzki w Białymstoku.

Białystok, dnia 2 czerwca 1928.

L. BP. 1555/28. Tjn.

167

Sytuacyjne sprawozdanie tygodniowe Nr. 22.

Do

/ według rozdzielnika /

Tajne

Urząd Wojewódzki przesyła jeden egzemplarz sytuacyjnego sprawozdania tygodniowego Nr. 22 za czas od dnia 27. maja do 2-go czerwca 1928. r.

1 załącznik.

Za Wojewodę:

Naczelnik Wydziału Bezp. Publ.

Otrzymują:

/ Vide rozdzielnik sytuac. sprawozdania tygodn. N°. 6. z 1927. r./

Z. J.

L. ?

168

Sytuacyjne sprawozdanie tygodniowe Nr.22.
za czas od dnia 27.maja do dnia 2.czerwca 1928.r.

I. Sytuacja ogólna i nastroje ludności.

Okres sprawozdawczy zasadniczych zmian w nastrojach ludności na terenie Województwa Białostockiego nie przyniósł. Ludność ta, jak już Urząd Wojewódzki podkreślił w poprzednich sprawozdaniach sytuacyjnych, interesuje się żywo zagadnieniami ogólno-państwowemi /: prace Sejmu, rokowania polsko - litewskie :/, nieporównanie jednak więcej uwagi poświęca sprawom lokalnym, zaniedbanym w okresie wyborów.-

Społeczeństwo żydowskie weszło już w okres bezpośrednich przygotowań przedwyborczych do zarządów gmin wyznaniowych. Przygotowania te, sądząc z dotychczasowych spostrzeżeń, zdają się wskazywać, że kampanja wyborcza do wspomnianych zarządów będzie miała przebieg dość ostry i, że wezmą w niej udział wszystkie odłamy społeczeństwa żydowskiego.-

Spostrzeżenia z okresu sprawozdawczego, dotyczące ludności białoruskiej, uwidaczniają przedewszystkiem symptomy negatywnego stosunku tej ludności do działalności organizacyj, reprezentujących ideologję unielegalnionej BWRHromady i niemniej także - Towarzystwa Szkoły Białoruskiej. Symptomy te dostrzeżono w powiatach grodzieńskim i bielskim, gdzie z jednej strony najsilniej dotąd stosowane były represje względem elementów wywrotowych, z drugiej zaś najwcześniej podjęta została przez polskie organizacje społeczne i gospodarcze działalność kulturalna wśród białorusinów.-

Przyznać również należy, że nie bez wpływu na nastroje radykalnych dotąd grup ludności białoruskiej pozostały odgłosy procesów wileńskiego i białostockiego - i celowo nadal przeprowadzane represje w odniesieniu do elementów antypaństwowych. Systematycznie prowadzona akcja organów bezpieczeństwa publicznego, mająca na celu zniszczenie sieci wyższych instancyj komunistycznej partji, wywołała swego rodzaju reakcje ze strony tych instancyj, polegającą na organizowaniu " samoobrony partji ". Świadczą o tem - przebieg procesu komunistycznego " 133 " w Białymstoku, zabójstwo dnia 29.ub.m.w Grodnie wartościo-

./.

wego konfidenta Miruka Gierasima i prawdopodobny fakt zatrucia strychniną dnia 31.ub.m.w Bielsku Podlaskim Górskiego Jana, jednego z oskarżonych i zarazem ważnego świadka dowodowego w białostockim procesie "133". -

Wreszcie okres sprawozdawczy przyniósł dalsze zaostrzenie się kryzysu w przemyśle włókienniczym i metalurgicznym białostockiego okręgu przemysłowego, gdzie robotnicy żądają podwyżki płac o 30 - 50 % i zapowiadają przerwanie pracy w wypadku nieuwzględnienia ich żądań. O ewentualnym strajku zdecyduje konferencja delegatów stron, mająca się odbyć w Białymstoku przy udziale Inspektora Pracy dnia 2.b.m.-

Strajk robotników przemysłu drzewnego w powiecie bielskim /: 1584 robotników :/ na dotychczas przebieg spokojny, aczkolwiek miały tutaj miejsce próby stosowania terroru strajkowego, zlikwidowane w zarodku przez władze administracyjne, których takt i bezstronność w tym wypadku zmalazły uznanie u strajkujących. Obecnie ostateczne rokowania strajkowe toczą się w Warszawie i przypuszczać należy, że zakończą się one do pewnego stopnia kompromisowo, gdyż robotnicy znęczeni są strajkiem, a firmy " Centrum " zależy na jak najrychlejszym zakończeniu strajku.-

---oooOooo---

II. Ruch polityczny.

a/ Chrześcijańska Demokracja.

Powiat Łomżyński:

Ch. D. w powiecie łomżyńskim kolportuje masowo tygodnik "Życie i Praca", swój organ łomżyński.-

b/ Stronnictwo Chłopskie.

Powiat Sokólski:

Dnia 28.ub.m. odbył się w Różanymstoku wiec posła Sawickiego Adolfa, z którego przemówienia wynika, że przystąpił on do Klubu Stronnictwa Chłopskiego. Podkreślawszy rzekome prześladowanie go w okre-

sie przedwyborczym ze względów politycznych przez władze administracyjne i rządowe, poseł Sawicki omawiał następnie stosunek Stronnictw lewicy do Rządu Marszałka Piłsudskiego. M.in. podnosił on tutaj, że Sejm większością głosów określił w budżecie Ministerstwa Spraw Wewnętrznych sumę 6-ciu miljonów złotych, stanowiącą fundusz dyskrecjonalny P.Ministra Spraw Wewnętrznych - ze względów zasadniczych, wyrażając w ten sposób protest przeciwko tolerowaniu przez Pana Ministra nadużyć władz administracyjnych w okresie przedwyborczym, o których Pan Minister wiedział doskonale.- Wreszcie poseł Sawicki wystąpił w ostrej formie przeciwko policji, nazywając ją nieprzyjacielem ludu - i dowodził, że policja bezprawnie domaga się od ludności wiejskiej brukowania dróg i budowania mostów.- Interpretowany przez zebranych na wiecu w sprawie stosunku Stronnictwa Chłopskiego do Osoby Marszałka Piłsudskiego jako Szefa Rządu, poseł Sawicki wyraźnie wyjaśnił, że Stronnictwo Chłopskie ceni zasługi Marszałka Piłsudskiego, jednakże nie ma zaufania do niektórych Ministrów w Jego gabinecie.-

Wastręj zebranych /: około 150 osób :/ do posła Sawickiego nie był przychylny.-

Powiat Wołkowyski :

Dnia 28.ub.m. w Rozi, powiatu wołkowyskiego odbył się wiec sprawozdawczy posła Kurowskiego, którego przemówienie utrzymane było w tonie nacechowanym umiarkowanym.-

c/ Polska Partja Socjalistyczna.

Powiat Białystocki:

Dnia 25.ub.m. w lokalu OKR.PPS.w Białymstoku odbyło się zebranie sekcji PPS. pod przewodnictwem Konaczewskiego. Po uzgodnieniu szeregu zarzutów przeciwko taktyce OKR.PPS., a zwłaszcza jej sekretarzowi Muszyńskiemu, zebrani zdecydowali domagać się od posła Dubois Stanisława: 1/ zmiany lokalu OKR.PPS.; 2/ złożenia mandatu radnego przez Muszyńskiego, który nie może reprezentować partji; 3/ przeniesienia, względnie zwolnienia Muszyńskiego ze stanowiska sekretarza OKR.PPS.; 4/ oficjalnego wyjaśnienia w sprawie oszczerczych rzucanych przez Muszyńskiego na sanacjonistów. Odpowiednio umotywo-

./.

wane żądania przedstawili secesjoniści pisemnie posłowi Duboisowi w dniu 28.ub.m.-

d/ Polskie Stronnictwo Ludowe " Piast ".

Powiat Białostocki :

Poseł Łoś Dominik na wiecu w Dobrzyniewie - Kościelnym / powiat białostocki / dnia 27.ub.m. kilkakrotnie podkreślał, że wybory do obecnego Sejmu odbyły się " pod silnym terorem władz administracyjnych " i, że Ministerstwa, Urzędy Wojewódzkie i Starostwa mieszczą się we wspaniałych gmachach państwowych, natomiast Rząd nie znajduje funduszów na racjonalną i konieczną pomoc dla zaniedbanych gospodarstw rolnych.-

Obecnych na wiecu było około 400 osób.-

e/ Polskie Stronnictwo Ludowe " Wyzwolenie."

Zwołało w ub.tygodniu dwa poselskie wiece sprawozdawcze, pierwszy dnia 27.ub.m. w Różanymstoku, gm.Dąbrowa, powiatu Sokólskiego i drugi dnia 28.ub.m. w Rosi, powiatu Wołkowyskiego.-

Na pierwszym przemawiał poseł Rogowski, na drugim zaś senator Irzycki i poseł Rogowski. Omawiali oni opozycyjny stosunek P.S.L. "Wyzwolenie" do Rządu i wzywali zebranych do moralnego popierania wysiłków Klubu parlamentarnego Stronnictwa.-

---oooOooo---

III. Ruch wywrotowy.

Powiat Białostocki :

Dnia 28.ub.m. w Białymstoku rozrzucono kilkadziesiąt egzemplarzy odezwy, odbitej na powielaczu i podpisanej przez Białostocki Okręgowy Komitet ZNK.ZB.,a dotyczącej w treści trwającego od dnia 16.ub.m. strajku metalowców w fabryce firmy " Aszkienazy i Szware" w Białymstoku. Odpis odezwy załączony do sprawozdania.-

Dnia 29.ub.m. zatrzymany został w Trzciannem zamieszkały tamże Gielbert Borach, poszukiwany przez Wydział Śledczy PP.w Białymstoku za wywieszenie transparentu komunistycznego w Trzciannem dnia

./.

170.

6.stycznia b.r. Na podstawie zeznań Gielberta dnia 31.ub.m.zostali zatrzymani członkowie Oddziału Zw.Zawodowego Robotników Przemysłu Odzieżowego w Trzciannem - 1 Kuźnicer Lejba, 2 Kosiński Pejsach, 3 Gorodecki Goszke, 4 Portnoj Isenj, 5 Sapirsztejn Chana, posiadający o należenie do organizacji komunistycznej w Trzciannem i czynną działalność antypaństwową. Zatrzymani - po przyznaniu się do winy zostali odstawieni do dyspozycji Pana Prokuratora przy Sądzie Okr.w Białymstoku.-

Powiat Grodzieński :

W toku dalszej likwidacji organizacyj KPZB.na terenie powiatu grodzieńskiego ustalono, że Okręgowy Komitet KPZB.Grodno w ostatnich dniach posiadał swą "jawkę" w sklepie garnków przy ul.Ciasnej Nr.29, gdzie kontaktowali się członkowie partji przyjezdni z powiatu z komunistami z Grodna. W związku z tem dnia 23.maja br.został zatrzymany Kantorowicz Kusiel, zamieszkały w Grodnie przy ul.Stanisławowskiej Nr.3, właściciel wspomnianego sklepu, który jak wynika z materjałów przeprowadzonego dochodzenia, był czynnym członkiem ZMKZB.w Grodnie. Wyniemiony do inkryminowanych mu zarzutów nie przyznał się, jednak biorąc pod uwagę zeznania innych współoskarżonych poprzednio aresztowanych, a mianowicie Mukosieja Jana, sekretarza OK.ZMK.Grodno, Bibera Lejby technika OK.KPZB.Grodno, Sytego Witalego, sekretarza Rejonowego Komitetu KPZB.Skidel, nie ulega wątpliwości, że Kantorowicz do KPZB.należał i czynnie w niej działał. Kantorowicza z materjałami oskarżenia dnia 23.maja rb. przekazano do dyspozycji Sędziego Śledczego I.Rewiru w Grodnie.-

W obawie przed aresztowaniem zbiegli członkowie KPZB.- Baranowski Konstanty, mieszk.wsi Baranowo, Baranowski Arsenjusz, Mancewicz Józef, Poddubik Emm, mieszkańcy Indury, Szypica Leon, zamieszkały w Grodnie i Waszkiewicz Antoni, mieszkaniec wsi Nowosiółki. Według wszelkiego prawdopodobieństwa będą się oni starali przedostać do Rosji Sowieckiej.-

Dnia 29.ub.m.w Grodnie o godzinie 15-ej zabity został konfident Miruk Gierasim, zamieszkały stale we wsi Lekówka, gm.Łaszański, powiatu grodzieńskiego.- Miruk Gierasim został zaangażowany w charakterze konfidenta przez Wydział Śledczy PP.w Grodnie w kwietniu

./.

br. -

Przeprowadzone ostatnio likwidacje organizacyj komunistycznych na terenie powiatu grodzieńskiego, z zwłaszcza OK. Grodno - rozpoczęte zostały na podstawie środkowych informacyj Miruka Gierasima.-

Udzielane przez niego informacje dotyczyły także powiatów wołkowyskiego, augustowskiego i suwalskiego oraz Województw wileńskiego / Miruk zdekonspirował sekretarza OKKPZB. Wilno, posługującego się fałszywym dowodem osobistym na nazwisko Szczepańskiego Antoniego; Szczepanski w okresie przedwyborczym pełnił funkcje sekretarza OK. KPZB. Grodno i jako taki występował pod pseudonimem "Aloszka" /.-

Dnia 29.ub.m. Miruk Gierasim złożył Wydziałowi Śledczemu P.P. w Grodnie dokładne zeznanie o działalności wywrotowej ujętego dnia 19.ub.m.w Wilnie Szczepańskiego Antoniego. / Vide pismo Wileńskiego Urzędu Wojewódzkiego do Ministerstwa Spraw Wewnętrznych z dnia 22. V.br.L.V.1786/pf./. członkini OKKPZB. Grodno Sadowskiej Natalji, ps. "Tamia" i innych wybitniejszych członków KPZB.-

Po złożeniu tych zeznań Miruk z własnej inicjatywy w towarzystwie przydzielonego mu wywiadowcy Rjsmonta Antoniego zamierzał udać się za Niemen do rejonu t.zw. Nowa Kolonja, gdzie wskazać miał wspomnianemu wywiadowcy dom, w którym ukrywali się dotychczas wybitniejsi działacze KPZB. / ps. Aloszka, Golobok Anna, ps. "Manka", Sienkiewicz Małka / oraz wskazać świadków, którzy informacje jego mieli protokolarnie potwierdzić.-

W chwili gdy Miruk wszedł w ul. Wileńską / wywiadowca szedł za nim w odległości 2-3 kroków / nieznany osobnik z odległości jednego kroku celnym strzałem z rewolweru położył go trupem, poczem ostrzeliwując ścigającego go wywiadowcę Rjsmonta przebiegł ul. Wileńską, Wyzwolenia i szereg innych wąskich uliczek, poprzez które przedostał się do Placu Rybnego, skąd dostał się do dzielnicy, położonej nad rzeką Horodniczańską, gdzie zdołał się schronić w licznych tutaj wąwozach, uliczkach, zarostach. Zarządzony natychmiast szerszy pościg za mordercą dotychczas pozytywnych wyników nie dał.-

Przechodząc do oceny oddanych organom służby bezpieczeństwa usług przez zabitego Miruka Gierasima, Urząd Wojewódzki podkreśla,

./.

że usługi te były bardzo znaczne, dlatego też był on dobrze opłacany i stale strzeżony. Od dłuższego czasu Wydział Śledczy PP. w Grodnie notował wzmianki o planowanym zamachu na Miruka, który ze swej strony zapewniał, że nic mu nie grozi, niemniej jednakże na prośbę Miruka, chcącego wyjechać na własny koszt do Kanady, Starostwo poczyniło zabiegi, by mógł on wyjechać jak najrychlej. W dniu krytycznym Gierasim Miruk miał wyjechać o godz. 23. min. 55 do Warszawy na komisję lekarską i w celu załatwienia niezbędnych formalności, związanych z jego wyjazdem do Kanady.-

Zaznaczyć należy, że Miruk, aczkolwiek zdawał sobie sprawę z grożącego mu niebezpieczeństwa, nie zachował w ścisłej tajemnicy termin wyjazdu, a przeciwnie poinformował o tem swą rodzinę i dawnych towarzyszy partyjnych, co być może przyczyniło się do jego zabójstwa.-

Zabójca Miruka liczy około 25 lat; rysopis: wzrost średni, blondyn, twarz piegowata, wąsy krótko przystrzyżone, ubrany był w jasny garnitur, długie spodnie, kamasze i cyklistówkę.-

Powiat Bielsk - Podlaski :

Dnia 31. ub. m. w godzinach wieczorowych zatrzymany został w stanie nietrzeźwym w Bielsku mieszkaniec wsi Tryki, gm. Łubin, pow. bielskiego Górski Jan, jeden z oskarżonych w procesie komunistycznym " 133 " w Białymstoku, w którym występował także jako świadek dowodowy.- Lekarz powiatowy wezwany w nocy do zatrzymanego, który twierdził, że jest otruty, stwierdził, że Górski istotnie został zatruty strychniną. Stan zdrowia Górskiego w dniu 1. b. m. był groźny. Powiadomiony o tem Prokurator przy Sądzie Okr. w Białymstoku, zarządził dochodzenie.-

------oooOooo------

./.

IV. Ruch zawodowy.

Powiat Łomżyński:

Nowopowstały w Zambrowie Oddział Związku Zawodowego Robotników Przemysłu Odzieżowego zwrócił się do właścicieli zakładów krawieckich z żądaniem, by pracowników przyjmowano i zwalniano tylko po uprzednim porozumieniu się ze Związkiem oraz, by ściśle przestrzegano 8-mio godzinny dzień pracy. Właściciele zakładów krawieckich początkowo nie chcieli się zgodzić na żądania Związku, lecz ostatecznie pod naciskiem samych robotników, którzy zagrozili strajkiem, żądania te przyjęli. Omawiany Oddział Związku liczy obecnie 40 członków. Przodującą w nim rolę odgrywa Lejzor Chochoł /komunista/ który prócz tego prowadzi akcję uświadamiającą o charakterze komunistycznym wśród członków Związku i żydowskiej młodzieży robotniczej. Nad działalnością Chochoła roztoczono ścisłą obserwację.-

Powiat Szczuczyński :

Dnia 26.ub.m.w Grajewie odbyło się zebranie członków Związku Rzemieślników Żydowskich, na którym prezes Efroim Wodowski złożył sprawozdanie z przebiegu i obrad konferencji w sprawie wyborów do Izby Rzemieślniczej, odbytej w Urzędzie Wojewódzkim. Obecnych na zebraniu było około 80 osób.-

Dnia 28.ub.m.w Grajewie odbyło się zebranie miejscowego Oddziału ZZK. przy udziale Kurana, sekretarza Zarządu Okręgowego Z.Z.K. w Wilnie, który wyjaśnił zebranym znaczenie i podstawę nowej ustawy uposażeniowej, pragmatyki służbowej i ustawy o Kasach Chorych. Następnie wybrano Hipolita Dembińskiego, kierownika ruchu na stacji Grajewo jako delegata na związkowy zjazd okręgowy, mający się odbyć w najbliższym czasie w Wilnie.-

Powiat Wołkowyski :

Dnia 27.ub.m.w Wołkowysku pod przewodnictwem Rensona Jowela odbyło się zebranie Związku Drobnych Kupców Żydowskich, na którem wybrano komisję przedwyborczą do wyznaniowej gminy żydowskiej w składzie - Cerolnicki Fajwel, Kosowski Lejzor, Giler Alter, Rawicki Szepsel, Grynoburg Hirsz, Awinowicki Judel, Markus Abram.

./.

172

Dawid ma Major Sawicki Hirsz i Mackiewicz Jakób.
Obecnych - około 90 osób.

-.-.-.-.-.-.-.-.-.-.-.-.-

V. Kryzys w przemyśle, bezrobocie, strajki.

Powiat Łomżyński:

Stan bezrobocia w powiecie w ubiegłym tygodniu wzrósł o 20 bezrobotnych; bez pracy pozostaje obecnie 110 osób, z których zasiłki ustawowe pobiera 67 osób.-

Powiat Białostocki:

Stan bezrobocia w Białymstoku i powiecie według danych z dnia 31 ub.m. przedstawia się następująco: -bezrobotnych 3830 /dnia 24 ub.m. - 3869/, w tem robotników przemysłu tytoniowego - 38, tekstylnego - 2262, budowlanego - 114, metalurgicznego - 99, robotników rolnych - 2, wykwalifikowanych - 602, niewykwalifikowanych - 473 i pracowników umysłowych - 240. Z zapomóg korzysta: ustawowo 856 robotników i 19 pracowników umysłowych; doraźnie - 509 osób.-

Bezrobocie w ubiegłym tygodniu zmniejszyło się nieznacznie w związku z ożywieniem przemysłu tekstylnego w Białymstoku.-

Powiat Grodzieński:

Dnia 30 ub.m. w Grodnie i powiecie było 842 bezrobotnych /dnia 20 ub.m. - 903/, w tem robotników przemysłu metalurgicznego - 25, budowlanego - 14, spożywczego - 224, chemicznego - 3, robotników rolnych - 4, niewykwalifukowanych - 316 i wykwalifikowanych - 484. Z zasiłków w tym czasie korzystało 189 osób. Stan bezrobocia w porównaniu z dniem 20 ub.m. zmniejszył się wskutek uruchomienia kilku zakładów przemysłu drzewnego i chemicznego /cegielnie/.-

Powiat Bielsk-Podlaski:

/vide sytuacyjne sprawozdanie tygodniowe Nr.21/.

Dnia 23 ub.m. dyrektor kolejek leśnych firmy "Century" w Hajnówce, inż. Radzymiński pozyskał około 50 robotników, a w tej liczbie także maszynistów, skłonnych do podjęcia pracy - i przygotował rozpoczęcie pracy w dniu 24 ub.m. Poinformowani o tem strajkujący postanowili zamierzenia inż. Radzymińskiego sparali-

173

łować. W tym celu kilku strajkujących, liczący około 300 osób, dnia 24.V.br. zatarasował linje przed remisą klocami i niezależnie od tego ustawił się na linji, udaremniając w ten sposób wyprowadzenia lokomotyw z remisy przez 11 robotników, którzy lokomotywy te uruchomili.-

Dnia 25.ub.m. strajkujący dopuścili tylko 2-ch maszynistów do obsługi lokomotyw, wobec czego inż. Radzyński zaniechał wypuszczania lokomotyw z remisy.-

W związku z powyższem Urząd Wojewódzki polecił Staroście w Bielsku, by tenże wyjaśnił robotnikom, że władze administracyjne nie dopuszczą do jakichkolwiek ekscesów i, że wszelki, stosowany przez strajkujących teror względem tych robotników, którzy do pracy będą chcieli przystąpić, zmusi wspomniane władze do wdrożenia przeciwko winnym represyj karno-sądowych.-

Dnia 25.ub.m. odbyło się w Hajnówce ogólne zebranie strajkujących, na którem delegat Centralnej Komisji Klasowych Związków Zawodowych- Gomoliński z Warszawy nawoływał zebranych do zachowania spokoju i nienaruszania porządku, podkreślając przytem konieczność zaostrzenia akcji strajkowej i objęcia strajkiem elektrowni w Hajnówce i kolejek tartacznych.-

Komitety strajkowe w Białowieży i Hajnówce zdecydowały zorganizować akcję zbiórki pieniężnej na zakup produktów spożywczych dla najbiedniejszych z pośród strajkujących.-

W dniu 26 ub.m. zarysowała się możliwość objęcia przez P.P.S. akcją strajkową zakładów przemysłu chemicznego w Hajnówce.-

W dniu 27 ub.m. strajkujący robotnicy w Hajnówce odstąpili od pierwotnego zamiaru rozszerzenia strajku na elektrownię w wyniku interwencji władz administracyjnych, którym delegacja strajkujących wyraziła podziękowanie za zajęcie bezstronnego stanowiska w odniesieniu do strajku i strajkujących.-

Wobec tego, że pertraktacje strony, prowadzone przy udziale Inspektora Pracy w Hajnówce, nie dały rezultatu, pertraktacje te odbywają się obecnie w Warszawie w Zarządzie głównym firmy "Century". Wynik ich dotąd nie jest Urzędowi Wojewódzkiemu znany.-

Strajkuje ogółem 1584 robotników, a mianowicie - 670 robotników tartaków "Gródek" i "Stoczek" firmy "Century" w Białowieży, 860 robotników tartaków "Duży" i "Mały" oraz kolejek leśnych firmy "Century" w Hajnówce i 54 robotników terpentyniarni bci Porowskich i Godlewskiego/firma "Terebenthen"/ w Hajnówce.-

---

VI. Ruch narodowościowy

a/ ogólny

Powiat Szczuczyński:

Dnia 24 ub.m. w Grajewie wyszedł w nakładzie 250 egz. pierwszy numer żargonowego czasopisma o kierunku sjonistycznym p.n. "Grajewer Wort", redagowanego przez sjonistę Izraela Waksa, mieszkańca Grajewa.-

Powiat Wołkowyski:

W dniu 27 ub.m. w Wołkowysku odbyło się zebranie członków Zarządu Domu Sierot pod przewodnictwem Slozberga Eljasza. Przemawiał Domorecki Ela, prezes Centralnego Komitetu Tow.Opieki nad Sierotami w Białymstoku, który dowodził o konieczności połączenia się zarządu miejscowego z Centralnym Komitetem w Białymstoku. Następnie w drodze tajnego głosowania do nowego zarządu wybrano: Slozberga Eljasza, Szalkowicza Eljasza, Malachowickiego Szmula, Kaganowicz Annę, Gilera Morducha, Barasza Sarę, Eljowicza Eljasza, Lwa Szołoma, Pejsztejna Fajwela, Judzika Chaję i Szaszanowicza Aronа. Na zebraniu było obecnych około 60 osób.-

Dnia 28 ub.m. w Wołkowysku odbyło się zebranie członków zarządu domów modlitw pod przewodnictwem Kosowskiego Izaaka, rabina m. Wołkowyska, który omawiał szczegółowo sprawę przygotowania się do wyborów do wyznaniowej gminy żydowskiej, proponując obecnym, by każdy zarząd bożniczy wybrał dwóch delegatów do komitetu wyborczego, którego prezydjum składać się będzie z siedmiu osób. Propozycja ta została przyjęta. Obecnych było - około 300 osób.

Dnia 26 ub.m. sjonista Fiszman Jakób z Warszawy wygłosił w Wołkowysku odczyt o kierunkach rozwoju kulturalnego żydów.-

Powiat Białostocki:

Dnia 25 bm. sjonimski Gottesdiner, Halpern i Dobkin wygłosili odczyty n.t. "Gmina żydowska dawniej i obecnie", rozpoczynając w ten sposób kampanję przedwyborczą do zarządu gminy wyznaniowej w Białymstoku.-

Dnia 27 ub.m.w Białymstoku Żydowski Klub Sportowy urządził akademję z okazji 5-ciolecia swego istnienia. Okolicznościowe przemówienia wygłosili - dr. Gurwicz, dr.Szacki, red.Kapłan, Zabłudowski i Lewin.-

---

b/ białoruski

Powiat Grodzieński:

Hurtki Towarzystwa Szkoły Białoruskiej jako takie od dłuższego czasu nie przejawiają żadnej działalności, aczkolwiek poszczególni ich członkowie prowadzą samodzielnie agitację wśród białorusinów, nie uzyskując jednak pożądanych rezultatów. Starsza ludność białoruska, mając w pamięci smutne doświadczenia z działalności b.BWRHromady, uchyla się obecnie od brania udziału w życiu politycznem. Wyrok w wileńskim procesie b.BWRHromady, jako też ostatnio przeprowadzone liczne aresztowania wśród byłych hromadowców, członków KPZB otrzeźwiająco podziałały na młodsze elementy, usposobione nieprzychylnie do państwowości polskiej.-

W wyniku intensywniejszej działalności Kas Spółdzielczych i innych organizacyj gospodarczo-finansowych ludność białoruska zajmuje się/ coraz sprawami gospodarczemi, dążąc do poprawienia swego bytu. W niektórych miejscowościach nauczycielstwo polskie stara się pociągnąć młodzież białoruską do życia kulturalno-oświatowego. Pracę w tym kierunku rozpoczyna nauczycielstwo w gminie Dubno, gdzie pod jego kierownictwem dnia 22 bm. młodzież białoruska ze wsi Kniażewodce urządziła przedstawienie. Tego rodzaju praca może w znacznym stopniu osłabić wpływy Towarzystwa Szkoły Białoruskiej.

a tem samem uwolnić młodzież białoruską od agitacji czynników antypaństwowych.-

Powiat Bielsk - Podlaski:

Białoruski Klub Poselski "Zmahanie za interesy włościan i robotników" nadesłał pod adresami czynniejszych członków unielegalizowanej BWRHromady w czasie jej legalnego istnienia znaczną ilość egzemplarzy listu otwartego, którego egzemplarz Urząd Wojewódzki Ministerstwu przesyła.-

Zarząd hurtka Twa Szkoły Białoruskiej we wsi Krzywa, gm.Pasynki zwołał walne zebranie członków hurtka na dzień 25 ub.m.- Zebranie to nie doszło do skutku wskutek nieprzybycia wezwanych członków.-

-+-+-+-+-+-+-+-+-+-+-+-

VII. Ruch społeczny, wyznaniowy i spółdzielczy.

Powiat Kolneński:

We wsi Borkowo, gm. Mały-Płock powstał oddział Stowarzyszenia Młodzieży Polskiej, liczący około 40 członków i ulegający wpływom Zw.Lud.Narodowego.-

Dnia 31 ub.m. zgłosiła się u P.Wojewody delegacja kurpiowska, która w związku z odbywającą się przy pomocy miejscowej ludności regulacją rzek Szkwy i Rozogi prosiła o poparcie i pomoc materjalną, a równocześnie zaprosiła P.Wojewodę na uroczystość na rzece Szkwie, mającą się odbyć dnia 23 bm.-

Powiat Białostocki:

Dnia 31 bm. w Białymstoku pod przewodnictwem P.Wojewody odbyło się przy licznym udziale przedstawicieli władz i społeczeństwa posiedzenie Wojewódzkiego Komitetu dla przyjęcia dzieci polskich z Niemiec, na którem wyłoniono komitet wykonawczy i omówiono szereg spraw, związanych z przyjęciem dzieci polskich z Niemiec.

W dniu 30 maja br. odbyło się w Białymstoku organizacyjne zebranie Wojewódzkiego Komitetu "Tygodnia Dziecka" pod przewodnic-

175

twem P.Wojewody.

P.Wojewoda w zagajeniu podkreślił konieczność rozpoczęcia propagandy celem świadomego udziału całego społeczeństwa w akcji "Tygodnia Dziecka".-

Niezależnie od tej akcji społeczeństwo winno dążyć do ściślej koordynacji działalności rozproszkowanych dotychczas licznych słabych organizacyj.-

Po wyczerpującym referacie dyr.Horwata, Delegata Polskiego Komitetu Pomocy Dzieciom wybrano do komitetu ściślejszego: Generałową Waraksiewiczową, Szymańską, Julję Zubeliwiczównę, dyr.Herbsta, dyr.Kościę; na zastępców: Dorotyńską, Szaykowską i Starostę Bilka; do Komisji Rewizyjnej: Tenczyńskiego, ks.Chodykę, dr.Lewitta; na zastępców: Jureckiego, ks.Głuszkiewicza i dr.Rosenmana.-

Upoważniono ściślejszy komitet do kooptacji nowych członków oraz zorganizowania poszczególnych sekcyj.-

W dyskusji podnoszono konieczność by Komitet ustalił jaka część dochodów "Tygodnia Dziecka" będzie przeznaczona na cele lokalne.-

Termin zebrania Komitetu ściślejszego oznaczono na dzień 14 czerwca br. przy udziale zastępców oraz członków komisji rewizyjnej [illegible] w Urzędzie Wojewódzkim.-

Uchwalono zwrócić się do Komitetu ściślejszego by po ustaleniu programu pracy zwołał ogólne zebranie.-

Na delegatkę do komitetu wykonawczego w Warszawie wybrano p. wojewodzinę Kirstowę.-

Powiat Wysoko-Mazowiecki:

W ubiegłym tygodniu odbyło się sprowadzenie cudownego obrazu Matki Boskiej Hodyszewskiej do Hodyszewa z Warszawy, gdzie po zwróceniu go Polsce przez Rosję Sowiecką przechowywany był w cerkwi prawosławnej. Obraz ten wywieziony był z Hodyszewa do Rosji w roku 1935 przed nadejściem wojsk niemieckich, zwrócony zaś został parafji hodyszewskiej dzięki poparciu Pana Prezydenta Rzeczypospolitej. Pan Prezydent polecił odzyskany obraz oprawić w ramy i przekazał go delegatom ks.biskupa Łukomskiego.-

Dnia 24 ub.m. obraz został przywieziony z Warszawy do stacji kolejowej w Szepietowie, skąd tegoż dnia uroczyście był odniesiony do kościoła w Dąbrówce-Kościelnej, gdzie pozostał do dnia 26.ub. m.-

Dnia 26 ub.m. obraz uroczyście odniesiono do kościoła w Hodyszewie. W uroczystościach brali udział - delegat Pana Prezydenta Rzplitej, ks.prałat Bojanek, biskup łomżyński ks.Łukomski, kler z powiatu wysoko-mazowieckiego i sąsiednich oraz około 30 tysięcy wiernych.-

Powiat Sokólski:

Dnia 27 ub.m. odbyły się w Różanymstoku uroczystości, związane z dorocznym odpustem oraz poświęceniem sztandarów XX C.C.Salezjanów i Stowarzyszenia Młodzieży Polskiej. W uroczystościach tych uczestniczył P.Wojewoda, który uprzednio /dnia 27 ub.m./ odbył przegląd oddziałów przysposobienia wojskowego w Sokółce. Poświęcenia wspomnianych sztandarów dokonał ks.biskup Michalkiewicz, który wygłosił krótkie przemówienie do młodzieży, pouczając ją o jej obowiązkach i zaangażowaniu w pracy nad odbudową Ojczyzny. Na urządzonem tegoż dnia przez X.X. Salezjanów bankiecie przemówili - p. Wojewoda i ks.biskup Michalkiewicz. Ks.biskup Michalkiewicz podkreślił zasługi X.X. Salezjanów, którzy niespożytą energję i poświęceniem doprowadzili w krótkim czasie do tego, że Różanystok stał się przed wojną ostoją i ośrodkiem oświaty i kultury polskiej. P.Wojewoda w swem przemówieniu - nawiązując do dzisiejszych czasów i stosunków w kraju, dał wyraz przekonaniu, że drogi, jakimi zdążają poszczególne grupy społeczeństwa do jednego celu tj.ugruntowania potęgi i majestatu Rzeczypospolitej staną się wspólną, a rozbieżności w pojęciach i zapatrywaniach powstałe pod wpływem partyj politycznych znikną. Podkreślił, iż jego dążeniem będzie prowadzenie w kierunku zogniskowania znacznych nieraz, lecz wzajemnie uzupełniających się wysiłków miejscowego społeczeństwa oraz użycie wszystkich ludzi czynu i idei do pracy twórczej, której oczekuje Odrodzone Państwo i cała ludność. Dał wyraz nadziei, że tego rodzaju dewizę dalszej jego pracy poprą wszyscy, dla których wyrazy "Bóg i

Ojczyzna" są święte.

176

VIII. R ó ż n e.

a/Święto 10-cio lecia 2-go pułku ułanów.

Powiat Suwalski:

Dnia 27 ub.m. w Suwałkach odbyły się uroczystości, związane z dziesięcioleciem stacjonowanego tutaj 2-go pułku ułanów - przy udziale przedstawicieli armji obcych/wojskowego attache poselstwa Estonji i delegacji 1-go pułku huzarów z Tallina w osobach dowódcy i dwóch oficerów tego pułku/. Program owawianych uroczystości był następujący: nabożeństwo, defilada, odsłonięcie pomnika ku czci poległych oficerów i szeregowych 2 p.uł., obiad żołnierski, zawody sportowe i wspólna wycieczka.-

b/ Pojawienie się wilków.

Powiat Ostrołęcki:

W lasach leśnictwa Borawe pojawiły się wilki, które porwały kilka owiec i rozszarpały świnię. Na dzień 2 bm. zarządzona została obława, w której wezmą udział członkowie miejscowego kółka łowieckiego.-

c/ Z a b ó j s t w a.

Powiat Grodziński:

Dnia 28 ub.m. we wsi Chlistowicze, gm. Łaszmańskiej podczas zabawy tanecznej zabity został przez nieznanych sprawców mieszkaniec wsi Gibulicze, gm. Horodnica - Wróblewski Konstanty.-

Powiat Kolneński:

Dnia 28 ub.m. mieszkańcy wsi Kucze-Małe, gm. Jedwabne na tle nieporozumień o wypasanie zboża zabili mieszkańca wsi Kucze-Duże, Władysława Polkowskiego. Na trupie Polkowskiego stwierdzono rany postrzałowe w nogę powyżej kolana oraz siniaki na szyi, plecach i łopatkach. Sprawcy zabójstwa zostali aresztowani.-

Powiat Szczuczyński:

Dnia 26 ub.m. w lesie, w pobliżu wsi Kiełkowo, gm. Lachowo Przyborowska Władysława, zam. w tejże wsi, będąc zapastowaną przez Wincentego Pacia, Piotra Świadocza i Gruszewskiego Jana, mieszkańców wsi Rupin, gm. Czerwone, powiatu kolneńskiego, usiłujących ją rzekomo zgwałcić, uderzyła kijem brzozowym po głowie Gruszewskiego Jana, który następnego dnia wskutek otrzymanych obrażeń zmarł. Przyborowską aresztowano i przekazano władzom sądowym.-

---

d/ Użycie broni przez szeregowych P.P.

Powiat Łomżyński:

Dnia 28 ub.m. poster.Komisarjatu P.P. w Łomży - Sawiewski Antoni przy wykonywaniu czynności służbowych w obronie własnej użył bagnetu przeciwko oskarżonemu o kradzież mieszkańcowi m.Łomży Kowalskiemu Romanowi, który został ciężko raniony i po upływie kilku minut zmarł.-

Powiat Ostrów-Mazow.

Dnia 31.ub.m. poster.Wiktor Michałowski z Poster.P.P.Ostrów Mazowieckiej doprowadzał do posterunku nieznanego mu osobnika, awanturującego się, który również nie chciał się wylegitymować. Po drodze osobnik ten usiłował zbiec i w chwili, gdy poster.Michałowski go doganiał, chwycił kamień - brukowiec z zamiarem uderzenia nim dogającego. Wobec nieposłuchania wezwania do porzucenia kamienia, poster. Michałowski dał jeden strzał z rewolweru, raniąc napastnika w lewe udo. Rannego umieszczono w szpitalu i stwierdzono, iż jest to znany awanturnik Szulkowski Leon, zam. w Ostrowi-Mazowieckiej.-

---

e/ P o ż a r y.

Powiat Łomżyński:

W 49 kwartale leśnictwa Tabędź powstał pożar, który wskutek suszy objął jeszcze dwa kwartały tegoż leśnictwa, skutkiem czego

spłonęły całkowicie zarośla oraz zagromadzony tam materjał drzewny, straty obliczone są na 11.376 zł.40 gr.- Pożar powstał od iskier parowozu kolejki leśnej, dzierżawionej obecnie przez warszawską firmę Kwita i Sierodzki.- 177

Powiat Sokólski:

Dnia 21 ub.m. we wsi Bobrowniki, gm. sokólskiej od uderzenia pioruna w zagrodę Paszko Magdaleny powstał pożar, którego pastwę padły zabudowania gospodarcze oraz część domu mieszkalnego, całkowity inwentarz żywy i martwy / w tem 1.000 zł. gotówką/. Prócz tego na szkodę Paszko Michała spłonął chlew, znajdujący się pod jednym dachem oraz narzędzia rolnicze. Straty wynoszą 19372zł. Nieszczęściwych wypadków z ludźmi nie było.-

Uzupełnienia

/Vide sytuacyjne sprawozdanie tygodniowe Nr.18 z dn.5.V. 1928 r./

Powiat Kolneński:

Ustalono, że Świątkowski Konstanty, mieszkaniec wsi Zalesie, gm. Grabowo, powiatu szczuczyńskiego zamordowany został w lesie koło miasteczka Stawiski w dniu 15 kwietnia 1928 r., zwłoki zaś jego odnaleziono 30.kwietnia br. Zabójstwa z chęci zysku dokonał mieszkaniec wsi Łojówek, gm. Stawiski - Malski Jan - którego aresztowano i dostarczono władzom sądowym.-

Białystok, dnia 2 czerwca 1928 roku

Za Wojewodę:

Kwiatkowski

Naczelnik Wydziału Bezp.Publ.

Załączników, przesyłanych Ministerstwu Spraw Wewn.-4.

A.T.